(مَنْ يُرِدِ اللّٰهُ بِهٖ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِى الدِّيْنِ ط)

د سعادت خزانه

د قران ، سنتو او حنفی فقهی په رڼا کی

په پښتو ژبه ترجمه

Download from:aghalibrary.com

مولف
عزیز محمد (پردیس) د میدان شار د خروټوکلی اوسیدونکی
ناشر: محترم الحاج نورمحمد خان (اندړ)

د کتاب ځانګړني

د کتاب نوم:	د سعادت خزانه (د قرآن، سنتو او حنفي فقهې په رڼا کې)
ليکونکی:	الحاج عزيز محمد "درويش"
ناشر:	الحاج نورمحمد خان (اندړ)
ډيزاين:	محمد جواد "مبارز"
کمپوز:	عبدالرحمن (احمدی)
د چاپ کال:	۱۳۹۷ هـ ش
د چاپ شمير:	(۱۰۰۰) جلده
تليفون نمبر :	۰۷۰۷۸۵۴۹۴۲

بسم الله الرحمن الرحيم

تقریظ

مونږ دا کتاب ټول مطالعه کړو. واقعا د پشتون قوم لپاره مفید او ضروری ده، استاز عزیز محمد (پردیس) په ډیر کوشش او تحقیق سره د ډیرو لویو معتبرو کتابونو نه په حواله نهایت صحیح او ضروری مسایل په عام فهم په پشتو کی لیکلی او د اسلام یو عظیم خدمت یی په بی نظیر طریقی سره انجام کړی ده.

مونږ دعا ورته کوو چی الله تعالی دی ده ته د دی خدمت مقابل کی دنیوی او اخروی اجرونه ورته نصیب وکرځوی ، امین یا رب العالمین.

۱ حضرت مولانا شیخ الحدیث و مفتی صاحب عبدالبصیر

۲ دوکتور روح الله احمدی

۳ حضرت مولانا الحاج مولوی ولی الله

۴ حضرت مولانا الحافظ مولوی سلطان عمرخان

د کتاب متعلق یو څو ضروری هدایات

۱ د دی کتاب مسلی چی د کومو کتابونو نه اخستل شویدی د هغو کتابونو نومونه دادی لکه هدایه ، دورمختار ، رد مختار المعروف باشامی ، فتاوه عالمکیر ، فتاوه قاضیخان ، فتاوه ودودیه ، بحر راءق ، مبسوط ، مجمع الانهار ، دارالمنتقی ، خلاصه الفتوا طحطاوی ، رسائل الارکان ، مراءی ، الفلاح ، شرحه وقایه ، کنزالدقائق ، زیلعی ، منیه ، صغری ، کبیری، فضایل اعمال ، فضایل صدقات ، ترمذی ، ابو داود ، ابن ماجه ، مسلم ، مشکوت ، بخاری ،کنز ، جامع الصغیر ، احمد طبرانی ، دور منشور ، خواجه طبرانی ، نحوه ، نساءی ، فی شعیب الایمان ، حیات الحیوان ، او داسی نورکتابونو نه دلته مسایل رانقل شویدی .

۲ د هری مسلی حواله په اخر د حدیث او مسلی کی ورکړ شویدی او د حوالی نه علاوه د نورو مفیدو خبرو او ضروری نکاتو او اشاراتو په هره ورقه کی ځای پر ځای لیکل شوی.

۳ ځینی اهم مقاماتو ابتدا د ایات شریف او د احادیثو په رڼا کی د ترغیب او ترهیب په مختصر مضمون سره کړی شویدی . او اکثره احادیث د صحاح سته نه او د بعضی نورو کتب حدیث نه را اخستل شویدی ، او حدیث حواله هم با قاعده ورته درج شویده.

۴ ځنی مسلی داسی وی چی په پوښتنه کی خلق د عالم نه ځانته شرم بولی نو بهتره او شه خبره دا ده چی د دین باره کی شرم پکار ندی پدی باره کی هوشیاران وایی، چی په دری حالاتو کی شرم کول په خپل ځان ظلم کول دی.

الف/ یو د بی علمه انسان چی عالم نه پوشتنه نکوی ب/ بل وړی ده چی هغه ته طعام حاضر ایشی وی او دی ست غواړی ج/ بل مریض دی چی د علاج لپاره داکتر ته ځی او د خپل مرض حال پوره ورته نه وایی لکه چی فارسی کی هوشیارانو فرمایلی پرسیدن عیب نیست ندانستن عیب است

یوه ورځ حضرت اسما (رض) د نبی (ع) د زړوکی (حیض) پوشتنه وکړه نو دایی هم وویل چی یا رسول الله (ص) چی د خدای پاک په حقه خبره کی شرم نکوی مطلب دا چی د دین په کار کی حیا نشته د دی لپاره چی زه د چا نه پوشتنه کوم

الغرض چی دا قسم مسلی زمونږ په مذهبی کتابونو کی ډیری لیکل شویدی خو جدا جدا

لیکل شوی لیکن ما په دکتاب کی په خپل باب کی یوځای لیکلی د دی لپاره چی بعضی وخت استاذ شاکرد ته دا مضامین فی الحال زده کول مناسب نه بولی یا ورته ځان ته دمطالعی کولو هدایت کوی نو په د طریقه کی مسولیت دی خصوصا د مدرسو طالبالعلما و ته د دی کتاب په زده کړه کی ډیر سهولیتونه ورته حاصیلیږی

بل دا چی په اسلامی ټولتنه نن ورځ بی علمی زیاته لیدل کیږی او اکثره مسلمانان د بی علمی او نا پوهی پواسطه خپل ورځنی ژوند کی د الله ﷻ د احکامو او د نبی کریم ص د مبارکو طریقو پیاده کولو نه بیل کل عاجز دی په دی وجه ما په خپل ځان لازم وکڼله چی باید خاص د الله ﷻ د رضا حاصلولو په خاطر او د دی مظلوم بی چاره او بی علمه او عوامو مسلمانانو لپاره په ساده او پشتو ژبه باندی ضروری او حقیقی شرعی مسایل د نورو کتابو نه راتول او په دکتاب کی درج کړم او د خپلو مسلمانانو ورونو په اختیار کی به یی عندالله و عندالرسول ورکړم الله ﷻ د وکړی چی دوی یی هم په خپل ځان کور او خپل ماحول کی په عمل کی پیاده کړی دلته زما غوشتنه له کرانو مومنو متدینو او مسلمانانو ورونو نه دا ده چی کله زما دا غوشتنه وینی نو ما حقیر فقیر مسکین او د عاصی بنده په حق کی د اخلاص دعا وکری

العبد حقیر فقیر او مسکین عزیز محمد (پردیس) د مرحوم حاجی خواجه محمد زوی د میدان شهر د سنک مرمرو د خروټو دکلی اوسیدونکی ۱۳۹۵ ه ش کال

د مضامینو فهرست

لومړی باب ۱
توحید ۱
د دنیا پیدایښت.. ۲
د آدم ع پیدایښت ۳
کوم انعامات چې الله ﷻ د مونږ نصیب کړئ‌ولي ۶
د الله ﷻ د مهرباني یو څو واقعې ۸
دین او د دین اهمیت په اسلام کې ۱۱
د دین په خاطر د پیغمبرانو قرباني او د هغوی د سختیو او مشقتونو زغمل.......... ۱۲
دوهم باب... ۱۶
د نبی کریم ص د مبارک ستوری ظهور و دنیا ته............................. ۱۶
د نبی کریم ص کومې ستونځې او مشکلات چې د دین په خاطر کاللي دي ۱۷
د نبی کریم ص د طائف سفر... ۱۷
د نبی کریم ص د هجرت کولو موجبه...................................... ۱۸
د الله ﷻ د خوا نه د نبی کریم ص بلنه معراج ته ۲۰
د نبی کریم ص څو معجزې.. ۲۲
د نبی کریم ص د محبت واقعې.. ۲۳
دصحابه کرامو قرباني په دین د اسلام باندې ۲۷
دریم باب.. ۳۱
په دین د اسلام کې د الله ﷻ څو صفتونه.................................... ۳۱
د الله ﷻ صفتونو کې دوهم صفت لمونځ دی ۳٤
د الله ﷻ صفتونو کې بل صفت علم دی ۳۶
د الله ﷻ صفتو کې یو صفت هم ذکر دی ۳۷
د الله ﷻ صفتو کې یو صفت هم اکرام مسلم ده ٤۰
د الله ﷻ صفتونو نه یو صفت هم صحی نیت دی.............................. ٤۲
د الله ﷻ صفتو نه یو صفت هم دعوت الاالله ده ٤۳
د الله ﷻ صفتو کې یو صفت هم صدقه ده ٤۵
قرانکریم د الله ﷻ کلام دی.. ٤۷
د قرانکریم د نزول سلسله.. ٤۸

سجده تلاوت قرانکریم..51
د صله رحمی باره کی 52
د زهد او تقوا باره کی 54
په مصیبتونو باندی صبر کول..55
د شریعت حکمونه..56
د مذهبونو خاوندان څلور امامان دی 58
څلورم باب 60
د طهارت(پاکوالی) باب..60
د اودس او غسل فضیلت..60
د اوداسه فرائض..60
د اوداسه سنتونه 61
د اوداسه مستحبات او مکروهات..62
د اودس کولو طریقه په مسنونه شکل سره..63
په هغو شیانو چی اودس ماتیږی..63
غسل او د غسل اقسام 65
د جنابت بیان او مسائل ئی..66
د غسل کولو طریقه..67
د غسل فرضونه..67
د غسل سنتونه 68
په کومو اوبو اودس جواز لری 68
د کوهی بیان او مسائل..69
د جُوتپی بیان او مسائل 71
د تیمم مسائل او بیان 72
ترتیب د تیمم 74
پر موزو باندی مسحه کول 75
پر پټی باندی مسحه کول..76
د معزور بیان..77
د حیض او استحاضی بیان 79
د حیض احکام..80
د نفاس مسائل 81

پنځم باب ۸۲
د بانک او اقامت بیان... ۸۲
د آذان لفظی ترجمه ۸۳
د لمانځه لفظی ترجمه... ۸۳
د جومات احکام... ۸۵
د جومات باره کی مسائل... ۸۶
د امامت بیان او مسائل.. ۸۷
په جماعت کی د شاملیدو او نه شاملیدو بیان........................ ۸۸
د مقتدی بیان او مسائل.. ۸۹
شپږم باب.. ۹۳
د لمانځه بیان او مسائل.. ۹۳
د لمانځه شرطونه ۹۹
د لمانځه مستحبه طریقه ۱۰۰
د ښځی د لمانځه طریقه.. ۱۰۱
د لمانځه فرائض یا احکام ۱۰۲
د لمانځه واجبات.. ۱۰۲
د لمانځه سنتونه ۱۰۲
د لمانځه اداب او مستحبات.. ۱۰۳
د لمانځه مکروهات ۱۰۳
په هغو شیانو چی لمونځ فاسدیږی..................................... ۱۰۶
د وتر واجبو بیان.. ۱۰۸
د سنتو بیان ۱۰۹
د جُمعی د ورځی فضیلت... ۱۰۹
د جمعی لمونځ پر چا فرض دی... ۱۱۱
د جمعی لمانځه د صحت شرطونه ۱۱۱
د جمعی د لمانځه د خطبی مسائل...................................... ۱۱۱
د جمعی د لمانځه مسائل... ۱۱۲
د اختر د لمانځه مسائل.. ۱۱۳
تکبیرات تشریق ۱۱۵
د جنازی د لمانځه بیان.. ۱۱۶

د جنازې د لمانځه مسائل ۱۱۷
د جنازې د لمانځه د اداکولو طريقه.................................. ۱۱۸
د جنازې د لمانځه فرضونه ۱۱۹
د تراويح د لمانځه بيان...۱۲۱
د نفلي لمونځونو مسائل او بيان ۱۲۲
د قضائي لمونځونو راكرځول... ۱۲۷
د مريض د لمانځه بيان او مسائل ۱۲۹
د مسافر د لمانځه بيان او مسائل...................................... ۱۳۰
د صلات خوف مسائل ۱۳۲
د سجدې سهوې بيان او مسائل..۱۳۳
د لمانځه فضيلتونه...۱۳۶
اووم باب...۱۳۸
د روژې مباركې بيان او مسائل ئې ۱۳۸
د شب قدر شپه ۱۳۹
د شب قدر د شپې تعريف د اِنَّا اَنزلنا په سورت كې.....................۱۴۰
د شب قدر شپې علامې ۱۴۱
د روژې نيت.. ۱۴۲
د شكې روژې بيان ۱۴۲
په كومو شيانو چې روژه نه ماتيږي ۱۴۳
په هغه شيانو چې روژه ماتيږي خو تنها قضائي پرې لازميږي ۱۴۴
په هغه شيانو چې روژه ماتيږي كفاره او قضائي دواړه پرې لازميږي ۱۴۵
په كومو شيانو چې روژه مكروه كيږي ۱۴۶
دكفارې بيان او مسائل ۱۴۷
د فديې بيان او مسائل ۱۴۸
د نذرې روژې بيان ۱۴۹
د نفلي روژې بيان ۱۴۹
د اعتكاف بيان.. ۱۵۱
اتم باب ۱۵۳
د زكات بيان...۱۵۳
زكات پر چا فرض دې.. ۱۵۶

د قارون قیصه ۱۵۷
دزکات مستحقین څوک دی ۱۵۹
د څارویو زکات.. ۱۶۰
د وزو او پسو زکات.................................... ۱۶۰
د غوا او میخو زکات.................................. ۱۶۰
د عشر بیان او مسائل ئی ۱۶۱
د صدقی فطر بیان..................................... ۱۶۱
نهم باب... ۱۶۳
د ځنکدن د حالت بیان................................ ۱۶۳
د مړی د لمبلو د طریقی مسائل ۱۶۵
مړی ته دکفن ورکولو طریقه او مسائل.............. ۱۶۷
د شهید احکام او مسائل ۱۶۹
د قبر د حالت بیان او مسائل......................... ۱۷۰
د دعا کولو طریقه او مسائل ئی....................... ۱۷۲
د سوال کولو مسائل.................................... ۱۷۳
د بخل باره کی مسائل.................................. ۱۷۵
لسم باب.. ۱۷۸
د نکاح مسائل او بیان ئی ۱۷۸
د نکاح تړلو طریقه ۱۷۸
چا سره چی نکاح حرامه ده........................... ۱۸۰
په نکاح کی د ولی بیان ۱۸۱
د ښیانو برابری.. ۱۸۱
د مهر بیان او مسائل ئی ۱۸۲
دکفارو د نکاح باره کی................................ ۱۸۳
د تی ورکولو بیان او مسائل ۱۸۳
د طلاق مسائل او بیان ئی ۱۸۴
یوولسم باب ۱۸۷
د ښځي باره کی څو شرعی خبری..................... ۱۸۷
د یوی مسلمانی او نیکی ښځی سره د الله جل جلاله وعده.... ۱۸۸
د ښځی د بدرفتاری وعیدونه (عذابونه)............ ۱۸۸

د ښځي په هکله نوری مسئلی ۱۹۰
دولسم باب ۱۹۱
متفرقه مسئله ۱۹۱
د قسم خوړولو بیان ۱۹۱
د قسم خوړلو کفاره ۱۹۱
د قسم الفاظ او مسائل ئی ۱۹۲
د حد مسائل ۱۹۳
د مرتد د حکم مسائل ۱۹٤
د لقطی (د میندلو) بیان ۱۹۵
د مفقود بیان ۱۹٦
د وقف بیان ۱۹٦
د شکار بیان ۱۹۷
د ذبحی بیان ۱۹۸
د قربانی بیان او مسائل ۱۹۹
د خوراک او څښاک بیان ۲۰۱
د نیشی شیانو بیان ۲۰۱
د زرو او وریښمو بیان ۲۰۲
د بدن د صفائی بیان ۲۰۲
د غیبت بیان ۲۰٤
د سلام اداکولو بیان ۲۰٤
د ستر بیان او مسائل ۲۰۵
د رشوت اخستلو بیان ۲۰٦
جنیات خو قسمه دی ۲۰۷
د سکندرکبیر یا ذوالقونین قصه ۲۰۷
د تعلیم اداب ۲۰۸
د مشوری بیان ۲۰۹
د دولس اوصولو عملی کول ۲۱۰
کرام الکاتبین ۲۱۰

لومړی باب

د آیات شریف مفهوم دی چی الله ﷻ وعده کړی د هغو خلکو سره چی ایمان ئی راوړی او نیک عملونه کوی نو هغوی به ضرور د مځکی پر مخ خلیفه جوړوم او الله ﷻ مسلمانانو ته دا تسلی هم ورکړی ده چی مومنان به تل په کافرانو غالب وی او د کافرانو سره به هیڅ یار او مددګار نه وی (سورت نور ۱ رکوع)

د آیات شریف مفهوم دی چی الله ﷻ فرمائی ای امت محمدیه تاسو بهترنی امت یاست او تاسو د خلقو د فایدی لپاره لیږل شوی یاست خلقو ته ښی خبری کوی او هغوی د بدو کارونو نه او خبرو نه منعه کړی او په خپل الله ﷻ باندی ایمان مظبوط وساتی (العمران ۱۷ رکوع)

د بل آیات شریف مفهوم دی چی الله ﷻ فرمائی چی ای خلقو پوه شی چی د الله ﷻ وعده حق ده هسی نه چی دنیوی زندکی تاسو دوکه کی واچوی او هسی نه چی دوکه باز شیطان د الله ﷻ سره تاسی په دوکه کی واچوی.

(رَبَّنَا عَلیکَ تَوَکَّلنا وَاِلیکَ اَنَبْنَا وَاِلیکَ المَصیر) ترجمه ای الله ﷻ مونږ په تا باندی توکل کړی ده او ستا وخوا ته مو رجوع وکړه او ستا طرف ته به رجوع کوو (ابراهیم ع به تل دا دعا لوستله)

د حدیث شریف : مفهوم دی چی الله ﷻ فرمائلی دی چی ای د آدم ځویه ته خما د عبادت او بندکی لپاره فارغ شه نو زه به ستا سینه د غنا نه ډکه کړم او د زړه نه به دی فقر لری کړم (رواه ابن ماجه و ترمذی)

د بل حدیث شریف مفهوم دی چی نبی کریم ص فرمائلی دی چی څوک دنیا سره محبت ساتی هغه آخرت ته نقصان رسوی او څوک چی آخرت سره محبت ساتی هغه دنیا ته نقصان رسوی (رواه دور منشور)

توحید

الله ﷻ ډیر لوی او عظیم ، واحد، لاشریک او باقدرته ذات دی او د ډیرو اوصافو خاوند دی . کله چی دنیا او د دنیا کائنات یو هم نه وه لکن دا واحد او لاشریک ذات

موجود وه نوکله ئی چې دا دنیا او د دنیا کائنات پیداکړل لکه په ننی دنیا کی مونږه ژوند کوو بیا هم د ده واحد او لاشریک ذات حاضر او ناظر دی. همدارنکه‌که دا دنیا او د دنیا ټول کائنات محوه او نابودیږی بیا به هم د الله ﷻ واحد او لا شریک ذات موجود وی او کله چې حشر بر پا کیږی هلته به هم د الله ﷻ د واحد او لاشریک ذات پادشاهی قائم مقام وی.

الله ﷻ داسی یو واحد او لاشریک ذات دی چې مثال ی نه مخکی موجود وه نه اوس شته او نه به وروسته د د مثال راپیداشی حقیقی خالق، رازق، مالک، حافظ، او ناظر ذات دی او هم ستار غفار کریم او رحیم ذات دی .

الله ﷻ خالق:- الله ﷻ داسی خالق دی چې اوه طبقی طبقی مځکی او اوه طبقی اسمانونه ئی پیداکړی او ټول کائنات ئی پکی ځای پر ځای کړی دی بل داسی خالق نشته چې دا شیان پیداکړی.

الله ﷻ رازق دی:- داسی رازق دی چې څه مخلوق پر مځکه او اسمانونوکی دی د ټولو رازق الله ﷻ حتی چې هواکی مرغانو اوبوکی ماهیانو ته رزق رسونکی دی بل داسی رزاق نشته چې دوی ته روزی ورسوی.

الله ﷻ مالک دی:- داسی یو لوی او با قدرته مالک دی چې د مځکی او اسمانونو په تولوکائناتو ئی پادشاهی قائمه ده او داسی مالکیت قرار لری چې یوه پاڼه ئی بی د ده د ایرادی حرکت‌کولای نشی.

الله ﷻ حافظ دی:- بل داسی حافظ نشته او نه به پیداشی چې د دنیا د تولو شیانو لکه حیوانات، نباتات، جمادات او مِاتُو حفاظت وکړی همدا حافظ ذات دی چې د ټولو حفاظت‌کوی اوکه وغواړی په یوه لحظه‌کی ټوله هستی نیست‌کولای هم شی.

د دنیا پیدایښت

کله چې دا دنیا او د دنیا کائنات وجود نه درلوده یو د الله ﷻ لوی او عظیم ذات موجود وه نوکوم وخت چې الله ﷻ د دنیا او د دنیا دکائناتو د پیداکولو نقشه په خپل قدرت اذلی ترتیب کړه ابتدا کی ئی د خپل حبیب او نازولی رسول ص مبارک نور پیداکړو او خپله خدائی د حضرت محمد ص د مبارک نور په پیداکولو ظاهره کړه او په عرش معلا په ذرین خط کلمه شریفه د (لااله الاالله محمد رسول الله) ولیکله ۲ بیا ئی فرشتی په خپل

قدرت کامله سره د نور نه پیداکړی ۳ وروسته لدی شیطان په خپل قدرت اذلی سره د اور نه پیداکړو ۴ وریسی الله ﷻ د دنیا او د دنیا دکائناتو نقشه پدی ترتیب عملی کړه په حیات الحیوان نومی کتاب کی لیکلی چی د شنبی د ورځی نه شروع اول ئی ۷ اوه طبقی مځکی او ۷ اوه طبقی اسمانونه او په هغوی کی موجوده کائنات پیداکړل تر چهارشنبی پوری د پنجشنبی په ورځ ئی نارینه اس په خپل قدرت اذلی سره پیداکړو دلته غیر مسلم او د فاسدو عقیدو اشخاصو ته سوال پیدا کیږی چی ښځه اسپه نه وی نو نارینه اس دکومه کیږی؟ ځواب ئی دا دی چی د الله ﷻ قادر توانا ذات کولی شی چی بی موره او بی پلاره څوک پیداکړی لکه چی ادم ع ئی بی موره او بی پلاره پیداکړی دی همدارنکه الله ﷻ کولای شی چی بی موره اولاد منځ ته راوړی لکه څنکه چی بی بی حوا بی موره پیداکړی ده همداسی الله ﷻ کولای شی چی بی پلاره څوک پیداکړی لکه حضرت عیسی ع ئی بی پلاره پیداکړی د ذکر شوو مثالونو برسیره الله ﷻ کولای شی چی چاته هر څه وغواړی ورکولای ئی شی او چی وغواړی چی هیڅ ورنه کړی اوکه ئی ورکړی وی ورنه اخیستلای ئی هم شی الله ﷻ اس د جنوب هوا نه پیداکړی ده چی اس د اسماعیل ع تر زمانی پوری وحشی او ځنکلی وه چی اسماعیل ع اهلی کړی او اول وار اسماعیل ع په هغه باندی خپله مبارکه پښه اړه ولی ده.

د آدم عليه السلام پیدایښت

په حیات حیوان نومی کتاب کی لیکل چی کله الله ﷻ دنیا او د دنیا ټول کائنات ترتیب کړی د شنبی د ورځی نه تر چهارشنبی پوری اوه طبقی مځکی او اسمانونه او کائنات پیداکړی د پنجشنبی په ورځ ی اس د جنوب د هوا نه پیداکړو.

د جمعی په ورځ ئی د حضرت بابا ادم ع د مبارک جسد خاوره ئی د ملائکو په ظریعه د مځکی د مخه په خپل قدرت کامل راټوله او د ادم ع مبارک کالبوت ئی ورنه جوړ کړو.

او په خپل قدرت کامله سره ئی روح په مبارک جسد کی ورته وغزاوه په حرکت راغی د پرنجی په اظهارولو سره مبارک ځای کی کښینی او په عرش معلائی نظر لکیږی کوری چی د عرش معلا پر سر کلمه شریفه د (لااله الاالله محمد رسول الله) لیکل شوی ده الله ﷻ ته عرض کوی چی یا الله ﷻ دا محمد نومی شخص څوک دی چی د هغه نوم تا د خپل نامه سره پیوست لیکلی دی الله ﷻ ورته فرمائی چی محمد ځما حبیب او آخری پیغمبر دی د

نبوت سلسله به په همدی محمد ص ختمیږی اللهﷻ فرمائی چی ما خپله خدائي هم د ده د نور پواسطه اظهارکړیده دا دنیا او د دنیا تول کائنات می د همدی حبیب په روی پیداکړی دی او د ا محمد به ستا د اولادی څخه وی نوکله چی اللهﷻ د ادم ع مبارک صورت ئی په خپل قدرت اذلی د خاورو نه ترتیب او جوړکړو نو اللهﷻ ټول مخلوق آدم ع ته د سجدی کولو لپاره راوبلل او حکم ئي ورته وکړو چی ټول بابا ادم ع ته سجده وکړی ټول مخلوق د اللهﷻ حکم ته لبیک وویل آدم ع ته ئی سجده وکړه بی له شیطان نه چی شیطان وویل زه د اور نه پیدا شوی یم او ادم ع د خاوری نه نو زه څنګه ده ته سجده وکړم کبر او غرور ئی اختیارکړو د اللهﷻ حکم نه ئی غاړه وغړوله اللهﷻ مقابل کی شیطان رانده او معذول کړلو او د اسمانه ئی مځکی ته حواله کړوکه نه نو ابتدا کی شیطان د خپل لیاقت او بندکی پواسطه اللهﷻ د فرشتو سره یو قطار درولی وه د هوشیاری او پوهی پواسطه په اول اسمان کی د شیطان نوم عابد وه دوهم اسمان کی ئي نوم ذاهد او په دریم اسمان کی ئی نوم عارف وه او په څلوروم اسمان کی ئی نوم ولی وه او په پنځم اسمان کی ئي نوم متقی وه په شپږم اسمان کی ئی نوم عزازیل وه همدارنکه په اوم اسمان کی شیطان نوم ابلیس شو.

مفسرینو لیکلی چی د نبی کریم ص زمانه کی فرعون ابوجهل لعین وه ځکه چی ابو جهل شیطان ته د ورور خطاب کړی وه بیرته اصل موضوع تا راکرځو دا چی اللهﷻ د دنیا د نقشی د عملی کولو لپاره د ادم ع جنت کی د میوی د خوراک نه منعه کړی وه او هغه د هغی میوی نه د خوړولو استفاده وکړه مقابل کی اللهﷻ ادم ع د جنت نه یعنی د اسمانه مځکی ته راکوزوی اللهﷻ په خپل قدرت اذلی سره ادم ع د اسمانه مځکی ته د هندوستان په سر اندیب بحر هند چی د چین یوه جزیره ده هلته ئی د غره پر سر په یوه روښانه ډبره باندی راکوزکړو چی د مبارکو پښو چاپونه ئی تر اوسه پوری روشانه ښکاری او هغه تل د باران د اوبو پواسطه پریولل کیږی د بجلی غوندی پرق وهی.

اللهﷻ بیت المعمور هم مځکی ته ورسره راکوزکړو ادم ع ته ئی وفرمائیل چی اوس دلته هم لکه څنکه چی تا اسمانوکی ځما توافونه او عباداتونه کول نو دلته ئی هم په هغه شکل سره خپل عبادتونه او توافوانه کوه.

بیت المعمور دوه دروازی درلودی چی یوه ئی شرق خواته او بله ئی غرب خواته وه خپله بیت المعمور د یاقوتو نه او دروازی ئی د زبرجدو نه جوړی شوی وی.

ادم ع تر هغه وخته خپل عبادتونه او طوافونه بیت المعمور نه کول چې دی په هندوستان کی وه کله چی الله ﷻ د حضرت ادم ع ته حکم وکاوه چی نور به د هندوستان ه مکی شریفی خوا ته روان شه الله ﷻ فرشتی د لاری د رهنمائی لپاره ورسره مقرری کړی کله چی مکی شریفی ته ورسید په مکه شریفه کی ئی د حج مراسم اداکړل نو ملائکو ورسره ملاقات شروع کړو ورته ئی وویل چی ای بابا ادم ع الله ﷻ دی خیر درته نصیب کړی مونږه تا نه دلته دوه زره کاله مخکی د مکی شریفی نه طواف کړی ده.

په کتاب کی لیکلی چی د بیت المعمور وروسته الله ﷻ د حجر اسود ډبره مځکی ته نازله کړی ده دا چی حجر اسود ډبره پخوا تکه سپینه د شیدو غوندی روښانه وه لیکن په مرور د وخت سره د حج د مراسمو وخت کی د جهالت دوره کی د حیض والا ښځو د لاس ور وړو نه خپل سپین والی د لاسه ورکړیدی لږ غوندی توره کرځیدلی دی.

تر طوفان د نوح ع پوری بیت المعمور پر مځکه وه کله چی الله ﷻ د نوح ع په غوښتنه باندی په نازل شوی طوفان ټوله دنیا غرقه کړه نو د مځکی د غرقیدو نه الله ﷻ د حجر اسود ډبره د جبرئیل امین ع پواسطه جبل ابو قبیسپه سر کی امانت کیښوده چی د طوفان نه په امن پاتی شی د حجر اسود ډبری د خوندی کیدو وروسته الله ﷻ بیت المعمور ئی د مځکی نه اسمان ته اوچت کړو چی بیت المعمور هم د طوفان لاندی رانشی د نوح ع طوفان راپدی خوا د مکی شریفی ځای خالی وه د ابراهیم غ تر زمانی پوری.

حیات الحیوان نومی کتاب کی ذکر شوی چی بی بی حوا د حضرت ادم ع د چپی پښی نه پیداشوی چی پس د ۴۰ کلونو حضرت بابا ادم ع سره یوځای شوی ده او په جنت کی ژوند اختیارکړی دی کله چی الله ﷻ په خپل حکمت اذلی حضرت ادم ع د اسمانه هندوستان کی او بی بی حوا په عربستان کی د عرفات په غوندی او شیطان ئی د عربستان په جده کی او ماران ئی د عربستان په اصفهان شهر کی راکوز کړی.

کله چی ادم ع الله چی د اسمانه (جنت نه) د ورپیښی اشتبا پواسطه مځکی ته راکوز کړ نو مبارک ۴۰ خلوبښت کاله ژړلی دی داسی ئی لیکلی چی پدی ژړا کی ادم ع دومره اوښکی توی کړی چی د ټولی دنیا د مخلوق د اوښکو د پیمانی (وزن) نه د ادم ع د اوښکو وزن زیات وه اخر الامر ادم ع په سجده پروت الله ﷻ ته عرض وکړو چی یا الله ﷻ د هغه محمد ص په روی چی تا ئی نوم د عرش معلا په سر په ذرین خط لیکلی نو د هغه حبیب په روی ما ته عفوه وکړه الله ﷻ عفوه ورته وکړه او وئی بخښه.

کوم انعامات چی الله ﷻ د مونږ نصیب کړځولی

ځنکه چی الله ﷻ دینی جسمی غذائی او نورانعامات چی د مونږه ئی نصیب کړی دی نو که مونږه شپه او ورځ ۲۴ کینتی الله ﷻ ته په سجده پریوزو او ټول عمر په عبادت او بندګی کی تیر کړو نو مونږه په سلوکی نیم فیصد د الله ﷻ د یوه انعام مقابل د شکرانګی لیاقت نلرو او نه به ئی لیاقت پیداکړو او نه به په حشرکی د الله ﷻ په مبارک حضورکی د خپل عمل نه داسی یو نیک عمل پیش نشوکړای چی د ده د یوه عادی انعام یا نعمت پیمانه پوره کړی.

۱ دینی نعمتونه ئی : الله ﷻ پر مونږه ډیر مهربان دی چی مونږه په ټول مخلوق کی انسانان پیداکړی یو بیا ئی په انسانانوکی مسلمانان پیداکړی یو او په مسلمانانوکی بیا په امت محمد رسول الله ص پیداکړی یو او د خپل کلام قرانکریم پیرویان ئي کرځولی یو او د خپلو خزانو نه ئی دا مبارکه کلمه شریفه د (لااله الاالله محمد رسول الله) د مونږه نصیب کرځولی ده او په ټول مخلوق کی ئی اشرف المخلوق کرځولی یو

۲ جسمی نعمتونه که مونږه په واقعیت د خپل وجود تشکیل ته متوجی شو او د خپل صورت هر عضوه تر مطالعی لاندی ونیسو لکه ځنکه چی الله ﷻ مونږه ته اول ټول صورت بیا په صورت کی سر ژبه غوږونه سترکی لاسونه پښي زړه کلمی وغیره اعضا راکړی که د دی اعضاو نه د مونږه یوه عضوه مادرزاتی یا په حادثاتوکی ضایع شی اول به ئی پیدا نشوکړای فرضاً که ئی پیدا شی خپل اصلی حالت باندی هغه نصب کولای نشو اوکه ئی نصب کړو بیا هم هغه به ناقص او بی کیفیته وی غریب خو ئی بلکول اچولی نشی اوکه کوم سرمایه دار ئی اچوی نو په میلونو دالرو قیمت ورته تمامیږی.

د سترکو لیدلی او په غوږو اوریدلی حال زمونږ خپل کلی کی یو نفر په نامه د حاجی فضل الحق د خپل ځوی چی ګنګ دی په ۱۳۹۳ ه ش کال ئي خپل ځوی هندوستان ته د تداوی لپاره بوته د هغه سر کی ئی یو رک عملیات کړو چی داکتر وعده هم ورکړه وه چی پدی عملیات سره دا هلک خبری هغه هم دکوشی په کمک ۳۵ فیصده واوری نو حاجی فضل الحق نه ئی هندوستان کی ۲۵ زره دالر اخستی وه بیا هم د هلک لپاره ئی لس فیصده فایده نده کړی دا چی مونږه ته الله ح شه صورت او په صورت کی ښکلی ښکلی اعضاوی د سالمی تندرستی راکړی دی شپه او ورځ فایدی ورنه اخلو لکه:

الف الله ﷻ مونکه ته داسی عقل فکر دما غ او حافظه راکړی چی ټول کمپیوترونه ورته

عاجز دی.

ب او داسی ژبه ئي راکړی ده چی د ټولی دنیا ژبی لکه پښتو دری انګلسی ازبکی ترک منی بلوچی عربی اوردو وغیره ژبو ترجمانی پوره کوی.

ج الله ﷻ مونږه ته بدن کی داسی یوه ټوټه غوښه (زړه) را په برخه کړی دی چی دا زړه زمونږه په ټول بدن او د بدن په اعضاو حاکمیت لری او ټول لحظه لحظه کنترولوی زړه بدن ته د موټر د ماشین غوندی حیثیت لری لکه څنګه چی موټر د خپل ماشین پواسطه کنترولیږی همداسی بدن د زړه پواسطه کنترولیږی لکه زړه د بدن هری حصی ته د رګونو پواسطه وینه رسوی او ورته پمپ کوی ئی ۲ د ورځی یو لک سل زره ضربات اجراکوی ۳ د ورځی ۷ زره کرته وینه وجود ته پمپ کوی ۴ همدارنګه وجود ته ۳۶۰ لیتره اکسیجن داخلوی ۵ په دی شکل ۳۶۰ لیتره کاربن دای اکساید بدن نه خارجوی.

په همدی شکل که مونږه د الله ﷻ انعامات او نعمتونه تر مطالعی او دقیقی پلټنی لاندی راولو نو دا راته ثبوت ته رسیږی چی اټکل ئي نه په فکر کی او نه تر قلم لاندی راوستلای شو.

په جسمی انعاماتو کی خپل د پیدایښت سلسه تر مطالعی لاندی ونیسو چی الله ﷻ مونږه څنګه د نیستی نه هستی ته اول د یوی قطری مرداری مادی (منی نه) د پلار پوشت نه د مور رحم ته داخل کړی یو د مور رحم کی هغه ماده په وینه بیا وینه په یوه ټوټه غوښه او هغه ټوټه غوښه بیا په شکل صورت د مور په رحم کی الله ﷻ په خپل قدرت کامله سره پیداکړی یو او دنیا ته ئی د طفل په شکل راظاهرکړی یو د طفولیت نه ځوانی ته او د ځوانی مرحله ئی زمونږ په بوډائی او د بوډائي عاقبت ئي مرګ ته حواله کړی دی.

۴ **غذائي انعامات** ئي : الله ﷻ دنیا کی ژوند راته نصیب کړی دی او دا ژوندی شیان ئی لکه:

الف د تنفس پواسطه چی په فضا کی هوا دخولی او پوزی پواسطه وجود ته داخلوی چی د ژوند لپاره آهمه او ضروری وسیله ده چی بی د دی وسیلی ژوند امکان نلری

ب همدارنګه د ټولو ساه لرونکو لپاره الله ﷻ د اوبو لوی نعمت ئی د مونږه رانصیب کړی چی په همدی اوبو باندی ئی زمونږ د بدن وده او ژوند ۲۴ کینتی تړلی ده

ج په همدی شکل ئی د ژوند د بقا لپاره قسما قسم نعمتونه له قبیله د خوراکی شیانو د استوګنی مکانونه او د پوښاک لپاره شه شه لباسونه ورته پوره کړی دی

د همدارنکه ئی په ټولنه کی ئی د عیش او نوش اسبابو ته ښکلی ښکلی شادی کانی او نور د ژوند پوره پوره د احتیاج وړ شیان راته مهیا کړی دی

نوټ دا چی د الله ﷻ انعامات مونږه لپاره بی شماره الله ﷻ په اختیار راکړی دی او د ده د انعاماتو او نعمتونو مقابل کی د مونږه نه یو داسی نیک عمل یا عبادت او بندکی نه ده ظاهره شوی چی د الله ﷻ د یوه عادی نعمت بدله د حشر په ورځ ورکړای شو. دا چی د الله ﷻ د نعمتو نه مونږه پوره برخورداره یو او برخورداروی مو او مقابل کی مونږه د ده د عبادت او بندکی نه عاجز وو او عاجز پاتی یو لیکن دا دعا او زاری به هره لحظه کوو چی الله ﷻ مونږه او ټول مسلمانان د الله ﷻ د رحمت نه نه محروموی امین یا رب العالمین او تل به د الله ﷻ د رحمت په انتظار شپی او ورځی تیروو او د الله ﷻ د رحمت نه خپل ځان نه غافله کوو او که د الله ﷻ د رحمت نه مو ځان غافله کړو نو د تباهی کندی ته لاهو یو.

دا چی الله ﷻ خپل کلام کی فرمایلی چی (ما انسانان او پیریان د خپل عبادت او بندکی لپاره پیداکړی) نو الله ﷻ دی مونږه ته توفیق را په برخه کړی چی پر خپل ځان د الله ﷻ حکمونه او د نبی کریم ص مبارکی طریقی پر خپل ځان عملی کړو که د الله ﷻ حکمونه او د نبی کریم ص طریقی مو پر خپل ځان عملی کړی جای به مو جنت وی او که مو عملی نکړی خامخا به دوزخ ته حواله یو.

د الله ﷻ د مهربانی یو څو واقعی

الله ﷻ ډیر مهربان ،کریم ، غفور او رحیم ذات دی ځینی وخت په معمولی نیک عمل باندی انسان ته بخښنه او عفوه کوی الله ﷻ دی خپل رحمت او مهربانی زمونږ د ټولو مسلمانانو نصیب وکرځوی امین یا رب العالمین

یادونه :ـ یو نیک ، صادق او مخلص مومن چی هغه شپه او ورځ ۲۴ ساعته د ابتدا نه تر پای د عمره خپل ټول وخت په عبادت او بندکی ، روژه ، ذکر او صدقه ورکولو تیر کړی وی نو دا مومن باید خپل عبادت باندی مغروره نشی او دا فکر وکړی چی زه به خامخا د خپل عبادت او بندکی پواسطه حشر کی میدان وړم او خدا نخاسته خپل ځان د الله ﷻ د رحمت نه غافل کړی نو داسی شخص خپل ځان د تباهی کندی ته غورځوی دا ځکه چی د الله د انعاماتو مقابل د دی مومن عبادت او بندکی د ټول عمر یوه زره قدر او قیمت نلری دا ځکه چی د الله ﷻ عادی انعام او نعمت بنده ته د بحر د اوبو غوندی مثال لری او د یوه

من د ټول عمر عبادت او بندګی اللهﷻ ته د یوی قطری اوبو نه بلکه د یوی زری اوبو په اندازه قدر او قیمت نلری د حشر په میدان حساب کتاب کی اللهﷻ ته هیڅ مومن حساب پوره کولای نشی نو هر مسلمان ته لازم او ضروری ده چی خپله بندګی او عبادت هم وکړی او د اللهﷻ د رحمت امید نه هم ځان غافله نکړی د الله د رحمت په امید خپلی شپي او ورځی تیری کړی

د اللهﷻ د مهربانی واقعی لکه:-

اول واقعه/ یوه ګنهکاره سړی د مرګ وخت کی خپل ځامن راټول کړی ورته وئی ویل چی زه کله مړ شوم په اور می وسوزوی ایره می دری حصی کړی یوه حصه ئی اوبو کی دریا ته واچوی بله حصه ئی ځنګله کی تیت کړی او بله حصه ئی هوا ته پاش کړی ځامنو ئی همسی وکړه نو اللهﷻ په قدرت کامله سره د بحر نه ځنګلو نه او هوا نه د دی شخص ایری راټولی دا ګنهکار سړی ئی خپل مخ کی ودراوه اللهﷻ ورته وویل چی تا ولی داسی کار وکړ ګنهکار سړی ورته وویل یا اللهﷻ دا کار می ستا د ویری نه وکړ اللهﷻ بیا دی سړی ته عفوه وکړ ع وئی بخښنه (رواه فضائل صدقات)

دوهمه واقعه/ یوه ډیره ګناهکاره حتی چی یوه ډمه ښځه په لاره د فسق او فساد لپاره چیرته روانه وه چی په لاره یو سپی ولیده چی د تندی نه ئی نفس اوت د دی ګنهکاری ښځی رحم پری راغی خپله پنه ئي د پوړنی په ګنج وتړله د څا نه ئی اوبه راووستلی د سپی خوله کی واچولی سپي ته ئي د مرګ نه نجات ورکړو ښځی ته اللهﷻ بخښنه وکړه (فضائل اعمال)

دریمه واقعه/ اللهﷻ به د قیامت په ورځ دوه کسانو ته امر وکړی چی تاسو جنهم ته لاړشی یو به په منډه د جنهم خواته روان شي دوهم به شا شا ته کوری روان به شی اللهﷻ به دواړه راوغواړی یوه ته به وائي چی تا ولی منډه کړه دا به ورته ووائی چی یا اللهﷻ ما دا چی په دنیا کی تل ستا نافرمانی کړی وه نن می ستا فرمان په چالاکی ومانه ځکه می منډه کړه دوهم نفر ته به ووائي چی تا ولی بیرته بیرته کتل کرا کرا روان شوی هغه ورته وویل چی یا اللهﷻ ما په دنیا کی ستا د رحمت اوریدلی وه نو ستا د رحمت خواته می کتل نو اللهﷻ د دواړو جواب خوخیری دواړو ته عفوه او بخښنه کوی دواړو ته د جنت د تلو امر ورکوی (فضائل صدقات)

څلورمه واقعه/ د حشر په میدان به د حساب کتاب وخت کی د یوه شخص یوه نیکی

کمه شي ورته وبه ويل شي چې ورشه يوه نيکي دی راپيداکړه دی به لاړشي خپل خپلوانو دوستانو او اشنايانو باندی وکرځي هر يو به جواب ورکړی ورته وائی به چې مونږه د خپل ځان په غم کی ډوب يو تاته څه درکړو بل اخره يو سړی به ورته پيداشي چې د هغه ټوله عملنانه يوه نيکي لری نو دا شخص به ورته ووائي چې ځما خو هسی يوه نيکي ده او پدی يوه نيکی زه جنت ته داخليدای نشم راځه تاته به زه دا يوه نيکي درکړم ته خو جنت ته لاړشه په خپل مقصد ځان ورسوه نو الله ﷻ يوه نيکی صدقه کوونکی ته ووائی چې ما نه خو ته دير سخی ی الله ﷻ دواړو ته امر وکړو چې دواړه جنت ته لاړشي (فضائل اعمال)

پنځمه واقعه/ کله چې حضرت موسی ع ته قارون د يوی بدکاری ښځی پواسطه دسيسه جوړه کړه قارون غوشته چې موسی ع پدی دسيسه کی راکير کړی او په جزا ئی ورسوی د بنی اسرائلو ټول مخور علما او سپين ږيری حاضر وه عام مجلس کی قارون بدکاری ښځي ته وويل چې جکه شه حال بيان کړه نو الله ﷻ د هغی ښځي ژبه په حق چلوی او اعلان کوی وائی چې ای موسی ع ته معصوم او سپيڅلی شخص ئی د الله ﷻ پيغمبر ئی قارون په غلطه او ظالم دی ما ته ئی دومره مال او متاع منلی دی چې ته ووايه چې موسی ع ما سره زنا وکړه ته پاک او معصوم شخص ئي قارون ظالم او جابر انسان ده غواړی چې تا ته دام جوړ کړی او تا پکی راکير کړی الله ﷻ د قارون او د هغوی د ملکرو کسيفه چهره د دی ښځي پواسطه برملا کړه چې اکثره بنی اسرائيل مسلمان شول او په موسی ع ايمان راوړ. پدی وخت حضرت موسی ع الله ﷻ ته په سجده پرئيوت د الله ﷻ شکرانی اداکړه او الله ﷻ حضرت موسی ع ته وفرمايل چې د مځکی اختيار دی پلاس کی ده پر مځکه هر امر چې کوی اجرا کوی يی نو موسی ع پر ځمکه امر وکړو چې قارون او ملکری ونيسه کله چې مځکی قارون او د ده ملکری مځکی ونيول تر زنکنو ئی ونيول قرا قرا ئي لاندی کول او هره لحظه به خپله قارون او ملکرو ئی موسی ع ته زاری عذرونه او خواستونه کول چې مونږه ته نجات راکړه نور مونږه ايمان راوړو ډومره زاری خواستونه او اميدونه ئی چې موسی ع ته وکړل موسی قبول نکړل بل اخره قارون ئي سره د مال دولت او ملکرو سره مځکی قُرت کړل په جزا ئي ورسول دی وخت الله ﷻ موسی ته وويل چې ای دوسته ځما که چيری خپله قارون يا ئي ملکری ماته يو واری رجوع کړی وای لکه څنکه چې تاته زاری او خواستونه وکول له ما نه ئی مدد غوښتی وای ما د خپلی مهربانی پواسطه بخښنه ورته کوله او نجات می ورکاوه خو دوی زه هير کړم او تاته ئی رجوع وکړه.

دین او د دین اهمیت په اسلام کی

دین په اسلام کی ډیر غټ او ستر اهمیت لری دین د اسلام روح دی لکه څنکه چی سر د انسان بدن ته اهمیت لری که چیری سر د انسان په بدن نه وی نو د بدن لپاره بیا ژوند نا ممکن دی همدارنکه که چیری دین په دنیا کی نه وی نو بیا به نه دا دنیا وی او نه د دنیا کائنات دا ځکه چی دین د اسلام الله ﷻ ته ډیر اهمیت لری.

کله چی الله دنیا او د دنیا کائنات پیداکړل او په کائناتو کی بیا انسانان او پیریان پیداکړل او د دنیا کوډ کوډ کی ئی خپاره کړل نو الله ﷻ د ټولو انسانانو او پیریانو د نظم او دسپلین لپاره دنیا ته پوره دین راولیږه

الله ﷻ د دین تهداب په کلمه شریف د (لااله الاالله) تهداب کزاری کړو بیا ئي د دین د اشاعت (خپرولو) لپاره پیغمبران راولیږل چی هر پیغمبر په خپل وخت او زمان سره خپل قوم او د ماحول خلق دین ته راوبلل او هر پیغمبر به خپلو خلقو ته ویل چی قُولُو (لااله الاالله) تُفلِحُون او د الله ﷻ حکمونه به ئی ورته رسول چا به چی د هغه وخت د خپل پیغمبر خبره ومنله هغوی ته د الله ﷻ د خوا نه د دنیا او اخرت خوبائی ورنصیب شوی. دنیا کی ئی ورته دین د اسلام پیغمبری د صحابه کرامو صفت خلفای راشیدینو او د عشره مبشره صفتونه ورنصیب کړی حتی چی په دنیا ئی د جنت زیری ورکړی او اخرت کی معلومداره خبره ده چی الله ﷻ د جنت او د جنت د نعمتونو وعده ورکړیده.

او چاچی د هغه وخت د خپل پیغمبر خبره ونه منله او د الله ﷻ حکمونو ته ئی غاړه کینښوده هغوی ټول الله ﷻ هم په دنیا او هم اخرت کی به شرمنده رسوا او تبا کوی لکه چی په دنیا کی ئی نمرود د یوه میاشی پواسطه مردارکړو چی د خدائی دعوه ئی هم کړی وه همدارنکه فرعون چی ده هم د خدائی دعوه ئی کړی وه الله ﷻ په رود نیل غرق کړو په همدی شکل قارون چی د دنیا غټ سرمایدار وه چی د الله حکمونه او د موسی ع دعوت (خبره) ئی ونه منله الله (ج) د مځکی تل ته د مال دولت او ملکرو سره کوزکړو په همدی شکل ابوجهل لعین د نبی کریم ص دعوت (خبره) ونه منله او د الله ﷻ حکم ته یې غاړه کینښوده الله ﷻ د احد په غزا کی د دوو ورکوټو انصارو ماشومانو پواسطه مردار او د دوزخ کندی ته لاهو کړی همداسی نورکفار لکه ابرهه اوبی بن خلف هامان وغیره نو دا ټول الله ﷻ دنیا کی هم تبا او برباد کړل او په اخرت کی معلومداره خبره ده چی ابدالابد

پوری به دوی جهنم کی سوزی نو داځکه چی دوی د خپل پیغمبر خبره ونه منله او د الله ﷻ حکمونو ته غاړه نده ایخی

د دین په خاطر د پیغمبرانو قربانی او د هغوی د سختیو او مشقتونو زغمل

الله ﷻ کله چی دین د اسلام دنیا ته راولیږه او د دین تهداب ئی په کلمه شریفه د (لااله الاالله) تهداب کذاری کړو د دی دین د خپرولو لپاره الله ﷻ وخت په وخت سره یو لک ۲۴ زره انبیا ع (پیغمبران) رالیږی چی هر پیغمبر په خپل وخت او زمان سره خلق به ئي دین د اسلام ته رابلل او د الله ﷻ حکمونه به ئي ورته بیانول او ورته ویل به ئي چی قولو (لااله الاالله) تُفلِحون او دا مبارکه کلمه به ئي د خلقو زړونو ته کوزوله

دا چی د دین په خپرولو کی پیغمبرانو ډیری قربانی ورکړی دی او راز راز ستونځی سختی او مشقتونه ئی برداشت کړی دی لیکن بیا به هم ټولو انبیا ع مو د الله ﷻ حکمونه خلقو ته رسول او دین د اسلام ته ئي رابلل لکه

اول/ حضرت نوح ع د الله ﷻ د حکم په اساس ۹۵۰ کاله دین اسلام په خاطر خپل محنت او خواری کاللی دا چی قوم ئي بدبخته وه په عوض د دی چی د خپل پیغمبر خبره ومنی او د الله ﷻ حکمو ته غاړه کیږی برعکس نوح ع ته به ئی ستونځی مشکلات او زجرونه رسول ملنډي به ئی پری وهلی رشخند ئی پری واهه حتی په تیکو لوټو به ئي ویشته تردی پوری چی مبارک به د تیکو لوټو لاندی شو نو کله به ئي د تیکو او لوټو نه راوویست چا به ورته وویل چی ای نوحه نور به څه کوی مبارک به وفرمائل چی د الله ﷻ حکمونه به چلوم او خلق به دین ته رابلم نوح ع په ټول عمر (۹۵۰) کلو کی ۸۰ الا ۸۱ کسه اسلام ته دعوت کړی دا ځکه چی قوم ئي ډیر کمراه او بدبخته وه د ده مبارک خبره به ئي نه منله نوح ع مجبور شو الله ﷻ نه ورته د عذاب غوشتنه وکړه نتیجه کی د یوه ځوی او ښځی په شمول ئی ټوله دنیا غرقه او د الله ﷻ په عذاب اخته شول.

دوهم/ حضرت ابراهیم ع چی په ابتدا د پیداش کی ده سره د الله ﷻ مینه وه د خپل پلار او نمرود د دین په مقابل قد علم وکړو د کفری ټولو ادیانو نه ئی انکار وکړو خاص الخاص په یو الله ﷻ خپله عقیده مضبوطه کړه او د الله ﷻ خواته به ئی خلق څه حتا چی نمرود خدائی دعوه کړی وه او پلار ئی چه تارُخ نومیده په آزر مشهوره وه هغه نمرود په خدائی یی منلی وه غوشته ئی چی خپل پلار حتی نمرود هم اسلام ته دعوت کړی ډیری

خواری پری وکړی لیکن اسلام راوړو ته حاضر نشول بل آخره حضرت ابراهیم ع مجبور شو علنی ئی مبارزه ورسره شروع کړه کله چی یوه ورځ نمرود او نمرودیان د خپلی مذهبی میلی لپاره ځی او دی مبارک په یوه بهانه ځان په مریضی اچوی میلی ته نه ځی بیا کله چی نمرودیان ټول میلی ته ځی حضرت ابراهیم ع مبارک تبر اخلی بتخانی ته ننوزی د لات ، منات ، او عزات او نور غټ بتان ریز مریز کوی خپله راوزی نوکله چی نمرودیان راځی خپل بوتان کوری ټول ریز مریز شوی دی، دی راغواړی چی دا ولی تا دا کار کړی دی ابراهیم ع مبارک ورته وائی ما نه دی کړی کفارو ورته وویل چی چا وکړل تا ونه کړل ؟ ابراهیم ع ورته فرمائی چی د خپلو خدایانو نه پوښتنه وکړی چی چا دوی تبا کړی دی نو نمرودیان ورته وائی چی دا کله خبری کوی ابراهیم ع ورته وائی چی دوی خبری نشی کولای او د خپل ځان دفاع نه هم عاجز دی نو تاسو څه احمقان یاست چی سجدی ورته لکوی او دا باطل دین باندی روان یاست راځي د هغه الله ﷻ حکم ته غاړه کیږدی چی هغه مونږه او تاسو او دا دنیا پیداکړی ده دلته نمرودیان ډیر په غصه کیږی شورا دایروی فیصله کوی چی د اور پواسطه باید ابراهیم ع ختم کړو یو جریب ځمکه باندی دیوال راچاپیروی په هفتو او میاشتو کی دا احاطه د خس او خاشاک نه ډکوی ابراهیم ع ورته اچوی چی ۴۰ شپی او ورځي پدی اورکی پروت وه او پدی اورکی د الله ﷻ د لطف کرم او مهربانی په وجه روغ رمټ خوشحاله او په قسما قسم نعمتونو برخورداره کړو چی یو ویښته ئی هم ضایع نشو په همدی قسم نور مشکلات او ستونځی هم کاللی دی.

خاطره/ چا ورنه پوښتنه وکړه چی ابراهیم ع تاته د خپل ژوند کومه خاطره د قدر وړ او خوږه وه ابراهیم ع ورته وفرمائل چی ماته د ټولو خاطرو نه د نمرود په اورکی ۴۰ ورځی او شپی بهترینه خاطره وه.

دریم/ همدارنکه حضرت موسی ع هم پدی دین دیری ستونځی او خواری کاللی دی خپل قوم بنی اسرائیل او نور خلک به ئي تل دین ته رابلل حتی قارون چی د ده د تره ځوی هم وه او د جهان غټ سرمایه دار هم وه تل به ئي ورته د الله ﷻ حکمونه بیانول کله ئي چی د زکات ورکولو ته بلنه شروع کړه قارون دا بلنه ونه زغمله د وغوښته چی د یوی فاحشی ښځی پواسطه موسی ع بدنام او د تباهی دام لاندی راولی د موسی ع الله ﷻ دفاع وکړه خپل قارون الله ﷻ د ټول باند او مال دولت سره د ځمکی تل ته حواله کړو.

همداسی فرعون ته ئی په سل کونو واری اسلام ته بلنه ورکړه لیکن فرعون ظالم په

عـوض د دی چـی د موسـی ع خـبره ومنـی بـرعکس سـتونځی مشـکلات حتـی د مـرک تصمیمونه به ئی ورته نیـول چـی بـل اخـره یـوه ورځ ئـي موسـی ع د ملکـرو سـره د رودنیـل دریاب پر غاړه محاصره کړو او اعلان ئی ورته وکړو چی نـن ورځ تـه دلتـه پـه جـزا د اعمـال رسیږی هغه وه چی الله ﷻ رودنیل اختیار موسی ته ورکـړو موسـی ع ئـي د خپـل قـوم سـره الله ﷻ روغ او رمټ وساته فرعون ئی د ټول فوج سره رودنیل تباکړو.

په همدی شکل کله چی حضرت موسـی ع پیغمبر شـو ابتـدا کـی فرعـون ورتـه یـوه غټـه دسیسه جوړه کړه غوښتـه ئـی چـی د ټـول ملـت پرمخکـی مبـارک د نجومیـانو او سـاحرانو پواسطه ملامت کړی نو ۷۰ زره ساحران فرعون راوغوشتل چـی د ټـول ملـت مـخ کـی موسـی لاندی او ملامت کړی او د ټول ملت مخکی د ساحر پـه نامـه محـوه او نـابود کـړی. لـیکن د الله ﷻ مدد ورسره وه کومه لکړه چی الله ﷻ موسی ع ته ورکړی وه هغه یـوه غټـه او سـتره معجزه وه کله چی د فرعون ۷۰ زره ساحرانو خپل سحرونه میدان کی اچوی او بیا موسـی ع مبارک خپله لکړه میدان کی اچوی اژدها ورنـه جـوړیږی د ټولـو سـاحرانو سـحر ورتـه محـوه کـوی پـدی معجـزه د موسـی ع ټـول سـاحران مسلمانیږی بیا فرعـون دا ټـول سـاحران چـی مسلمان شول په شهادت ئی رسوی او د فرعون دسیسه شنډه کیږی پـه همـدی شـکل پـه سـل کونو مشکلات او ستونځی ئی نوری هم کاللی دی.

څلورم/ حضرت هود ع هم په خپل نوبت سره خلقـو تـه تـل د دیـن احکـام رسـولی دی لیکن هغوی کمراهانو د خپل پیغمبر خبره ونه منله او د الله ﷻ حکمو ته ئـی غـاړه کینښـوده د دوی د کمراهی او سرکشی له کبله الله ﷻ توره وریځ راوخیږوله د باران پـه طوفـان ئـی یـو بل باندی وویشتل ټول ئی تبا کړل.

پنځم/ صالح ع هم په کلونو کلونو خلقو ته د دین احکـام ورسـول او دیـن تـه ئـی راوبلـل ظالمان په عـوض د دی چـی د خپـل پیغمـبر خـبره ومنـی اسـلام راوړی بـل اخـره ملنډی او رشخندونه ئی پری شروع کړی اخرالامر ئی صالح ع نه داسی یو معجزه وغوښتله چی پـدی غره کی د دی کانی نه یوه بلاربه اوښه راوباسه نـو مـونږه ایمـان راوړو صـالح ع الـله ﷻ تـه لاس اوچت کړل دعائی وکړه الله ﷻ هسی چی دوی غوښته ورتـه وئـی کـړل لـیکن بیـا هـم بدبختانو ایمان رانه اوړ بیا الله ﷻ هغه اوښـه ورتـه بـلا وکرځولـه ټـول خـوراکی شـیان ورنـه وخواړه بیا ئي ټولی اوبه ورنه وڅښلی بیا کله چی یوه بدبخته دا اوښـه حلالـه کـړه پـه اتفـاق ټول غرو ته وختل غـره کـی ئـی کورونـه جـوړ کـړل ویـل بـه ئـی چـی دلتـه بـلا راتـلای نشـی

اللهﷻ ورته هیبت ناکه ملائیکه راولیږله هغی ملائیکی یوه هیبت ناکه چغه وکړه ټول ئي هلاک کړل او زړونه ئی ور وچول.

شپږم/ د قوم سبا واقعه: د قوم شبا یوه هیبت ناکه واقعه ده څنکه چی د یمن خلق ټول تجارت پیشه وه کاروبار ئي زراعت وه د ټولو ورځ بلکول جوړه وه ټول یمن پاک صفا او شایسته وطن وه صافه هوا ښه ښه باغونه ئی درلودل هر قسم میوی پکی وی ماران لړمان میاشی ئی نه درلودل لیکن دا چی د خپل پیغمبر خبره ئي ونه منله او د اللهﷻ حکمونه ئی ونه منل اللهﷻ د دوی د عیش نوش مقابل کی چی کبر اوغرور اختیار کړ اللهﷻ دوه مږی ورولیږلی په هغو کی یوه ړنده وه د اوبو ډیم ئی پری سوری د ډیم اوبه پری خوشی کړی ټول یمن ئی د خلقو مال او زندکی سره نیست او نابود وکړځاوه

دوهم باب

د نبی کریم ص د مبارک ستوری ظهور و دنیا ته

د حضرت عیسی ع او حضرت موسی ع دوری راپدی خوا تقریبا ۵۷۰ کلوکی د نبی کریم ص تر زمانی پوری بل پیغمبر ندی راغلی نو په ټول سرزمین د دنیا کی بلخصوص په عربوکی داسی وحشتونه ظلمونه قتل قتال ملوک الطوائفی خپل سری حکومتونه شراب خوری او چورچپاول اوج ته رسیدلی وه ۳۶۰ بوتان ئی مکه‌کی د هر قسم عبادت په خاطر ځای پر ځای کړی وه مکی شریفی نه دکفارو نر او ښځی بربند طوافونه‌کول په عادی موضوع به ئی په‌کلونوکلونو دشمنی‌کانی‌کولی د انسانانو په‌کوپړیوکی به ئي افتخاری شراب څښل بهادر او شه ځوان به هغه وه چی مهمان خانه به ئي د انسانانوکوپړی ډیری لیدل‌کیدی یو ځوان به لاره خپلی پښی وغزولی اعلان به ئی وکړو چی داسی ځوان شته چی ځما پښي راټولی‌کړی بل ځوان به ورغی پښي به ئي په توره ورغوځ‌کړی هغه به اعلان وکړ چی داسی څوک شته چی ستا انتقام واخلی همداسی وړه نجلی به ئي پیداشوه هغه به ئي ژوندی ښخولی همداسی نوری بی بندوباری زیات پکی اوج ته رسیدلی وی.

د نبی کریم ص د مبارک ستوری ظهور و دنیا ته:- د نبی‌کریم ص هم ابتدا د طفولیت نه الله ﷻ سره مینه وه او د الله ﷻ په مینه ئی شپی ورځی تیرولی د نبی‌کریم ص مشهور نوم محمد ص د پلار نوم ئی عبدالله او د نیکه نوم ئی عبدالمطلب او د غورنیکه نوم ئي هاشم او د هاشم د پلار نوم عبدمناف وه د مور نوم ئی امنه د مور د پلار نوم ئی وهب او د نیکه نوم ئی عبدمناف دی. د ربیع الاول د میاشتی په۱۲ د پیر(دوشنبی) په ورځ په سنه د (۵۷۰ - ۵۷۱)میلادی‌کال‌کی تولد شوی دی د ابرهه‌کافر پادشاهی وخت‌کی چی د مکی د ورانولو قصد ئی وکړو مکر الله ﷻ تباه‌کړو د نبی‌کریم ص د تولد نه ۲ میاشتی مخکی پلار عبدالله وفات شو د مبارک څوکاله پالنه ئی بی بی حلیمی رضائي مور وکړو مور مبارکه ئي په پنځه کلنی وفات شوه.

د نبی‌کریم ص پالنه ئی نیکه عبدالمطلب ته پاتی شوه‌کله ئي چی نیکه وفات شو پالنه ئی ابو طالب تره ته پاتی شوه چی بی بی خدیجی یوه بډایه ښځه وه د هغی د ځان سره

شام ته د تجارت لپاره محمد روان کړو په لاره کی یو راهب ده کی د پیغمبری علامی ولیدی بی بی خدیجی ته وویل چی دا هلک شام ته مه بیا یه چی خطر سره مواجه نشی د نبی کریم ص د نبوت کواهی بی بی خدیجی ته ورکړه د شام د سفر نه ئي منعه کړو.

په ۲۵ کلنی کی بی بی خدیجی نکاح ورسره وکړه دی وخت کی بی بی خدیجی ۴۰ کلنه وه نبی کریم ص په ۶۱۰ میلادی کال د عمر په ۴۰ کلنی کی پیغمبر شو د نبوت په ۱۳ کال الله ﷻ معراج ته وباله د نبوت ۱۳ کاله په مکه شریف کی تیر کړی په ۵۲ کلنی کی په ۶۲۲ په میلادی ئی مدینی منوری ته هجرت کړی خلاصه چی په مدینه منوره کی ۱۰ کاله پاتی شوی دی.

د چهارشنبی په ورځ د صفری د میاشتی دوه ورځی پاتی وی چی مبارک بیمار شو د ربیع الاول ړومبی خور په ۱۲ تاریخ د ځاښت په وخت د ۶۳ کلنی په عمر د ۶۳۳ کال ئي دنیا نه مبارکی سترکی پټي کړی په مدینه منوره کی خاورو ته وسپارل شو.

د نبی کریم ﷺ کومی ستونځی او مشکلات چی د دین په خاطر کاللی دی

نبی کریم ص کله چی د موره تولد شوی د نبوت او خوشبختی علایم پکی ظاهر شوی په طفولیت کی مبارک په اخلاقو دیانت راست کوئی او امانت داری کی ئی د امین لقب پیداکړو. ابوجهل لعین ابتدا نه ورسره مبارزه خپله شروع کړی وه دا ځکه چی نبی کریم ص خلک تل ښو اخلاقو ته رابلل او د بدو نه ئي خلق منعه کول او ابو جهل کینه ورسره کوله نو کله چی پیغمبر شو د ابوجهل او د مکی نورو کفارو دښمنی ورسره شروع قسما قسم تکلیفونه او مشکلات به ئي ورته پیداکول کله چی دی پیغمبر شو په ښځو کی اول بی بی خدیجی لویانو کی اول حضرت ابوبکر صدیق رض وړوکی حضرت علی(رض) پری ایمان راوړ چی ورو ورو مسلمانان ۱۳ کسو ته ورسیدل لږ موده وروسته د مسلمانانو شمیر ۴۰ کسو ته ورسیدل مسلمانان د مکی شریفی د کفارو د لاسه سخت په تنک او عذاب وه د کفارو شمیر زیات وه او مسلمانان کم وه.

د نبی کریم ﷺ د طائف سفر

نبی کریم ص پدی خاطر چی د مسلمانانو تعداد کم ده چی راځه زه به طائف شریف ته لاړشم هغه یو ستر قوم دی نو زه به هغوی ته دعوت ورکړم په اسلام به ئی مشرف کړم چی

د مسلمانانو شمیر زیات شي او د کفارو مقابل کې خپله دفاع وکړو.

کله چې مبارک طائف ته ورسیده نو په طایف کې دری غټ مشران وه ویې غوښتل چې اول هغو مشرانو ته دعوت ورکړي بیا به د هغوی په مرسته نور خلک اسلام ته راوبلي بدبختانه د طائف اول مشر ته چې ورغی هغه ورته وویل چې پیغمبر ئي شه شخص ئی لیکن مطالبه دی نه منم دوهم مشر ته ئی تشریف ور ووړ هغه ورته وویل چې ته نه پیغمبر کیدای شی او نه پیغمبر ئی داځکه چې عربوکې بل د پیغمبری لایق شخص نه وه چې الله ﷻ ته پیغمبر کړی نو دی کافر هم ځواب ورکړو دریم مشر ته ته چې ورغی هغه بدبخته بلکول د خبرو او صحبت اجازه ورنه کړه امر ئی صادرکړو چې د طائف نه ووزه خلقو او ماشومانو ته ئی د ستور ورکړو چې چغې ورپسې ووهې کنځلی ورته کوی لاسونه ورپسې پړقوی په تیکو او لوټو ئی ولی د شهر نه ئي وباسی کفارو هسی پری وکړل د مبارک بدن ئی ټوکر ټوکر او زخمی کړو حتی چې د مبارک د بدن په وینو ئي مبارک پڼې د وینو نه ډکې شوی

یوځای ئي لیکلی چې اسمان دوه کرته ژړلی دی او خپلی اوښکی ئي توئي کړی دی چې یو ئی د د نبی کریم ص د طائف په مشکل او دوهم وار ئي کله چې اسماعیل (ع) ئي چړی لاندی غورځول شوی وه الله ﷻ نبی ع ته وفرمائیل چې ملائیکی می درته په اختیار درکړی که غواړی چې د طائف غرونه ورباندی راولم خچ پچ ئي کړم اوکه یی پورته اسمان ته جک کړم او په مځکه ئي راکوزارکړم نبی ع ورته وفرمائیل چې یا الله ﷻ هدایت ورته غواړم کیږی چې اولادونه ئي اسلام راوړی او زما د امت ټولی پری زیات شی

د نبی کریم ﷺ د هجرت کولو موجبه

کله چې مکه مکرمه کې د مسلمانانو شمیر ورځ په ورځ په زیاتیدو شه کفارو د نبی کریم ص سره خپل مقاومت زیات کړو مسلمانانو ته ئي قسما قسم مشکلات ایجادول بیا کله چې د نبی کریم ص اخلاقو، دیانت داری ، ښو خویونو ، امانت داری ، تقوا او خواریو ورځ په ورځ کفار اسلام ته رابلل بل خصوص هغه کفارو چې د مسلمانانو وینو ته تږی ناست وه اکثره ئي مسلمانان شول مثال به ئي په عمر عمر رض ختم کړو چې خپله عمر رض د نبی کریم ص د سر غوڅولو په خاطر ځی پّ عوض د سر راوړو ئي اسلام قبول کړو.

په همدی شکل د مسلمانانو شمیر لس کونو نه لکونو ته ورسیده او په زیاتوالی ئی شروع

وکړه نو ابوجهل او نور غټ غټ کفارو ځان لپاره د نبی کریم ص پیشرفت نه خطر حس کړو. نبی کریم ص ته الله ﷻ یوه خوشبختی ورنصیب کړی وه چی ابوطالب تره ئي ډیره حمایه کوله دا چی ابو طالبه د قریشو د قوم یو نامداره شخصیت وه د ده د ویری کفارو په نبی کریم ص بیځایه تیری نشوکولای او په اکثره ځایو کی حمایه کړی هم ده.

بل اخره د عربو مشرانو د ابوجهل په مشری او د شیطان په رهنمائي د مکی او د مکی د شاوخوا ټول عرب راوغوښتل په نبی کریم ص ئي جرکه جوړه کړه کله ئي چی په مکه معظمه کی جرکه دایره کړه ابوجهل ابوطالب ته وویل چی ورارہ دی محمد راوغواړه هغه تل د مونږه په عقایدو او خدایانو باندی تل بدرد وائي او خلق خپل دین ته دعوت کوی. مونږه ټول د عرب سرزمین خلک دا ورته اعلان دی که چیری محمد څومره دنیا غواړی کومه ښایسته ښځه ئي خوښه وی ورته کوو ئی او کوم مقام رتبه چی عربو کی غواړی ورکوو ئي لیکن زمونږ خدایان دی نه ردوی د اسلام نوم دی نه اخلی بیرته دی دی دین ته د مونږه راواوړی که نه نو مونږه خپله معامله ورسره کوو. ابوطالب حضرت محمد جرګی ته راوغوښته دا چی هر وخت او په هر ځای کی به ابوطالب حضرت محمد ص خپل څنګ کی کیناوه په همدی ورځ ابوجهل لعین د ده ځای ونیوه او د ابوطالب څنګ کی کیناسته کله چی نبی کریم ص راغی کوری چی د تره ترڅنګ ئي ابوجهل ناست دی. مبارک د حرم شریف په دروازه کی ودریده تره ئی ابوطالب ورته وویل چی دا مشران وائي چی محمد څومره مال او دولت غواړی یا دا چی کومه ښځه ئی زړه وی ورته ورکوو ئي او په عربو کی کوم مقام او چوکی غواړی ورکوو ئي لیکن د مونږه خدایانو باندی دی بدرد نه وائی نور د اسلام دعوت نه لاس واخلی. نبی کریم ص په فصاحت او په جرئت ورته جواب ورکړ چی کاکا ځما د په هغه ذات قسم وی چی ځما نفس د هغه په قبضه کی ده چی زه به د خپلی مبارزی لاس وانه خلم او دخپل اسلام په پیشرفت کی به خپلی هلی ځلی کوم د الله ﷻ د دین د پیشرفت لاره کی ځان قربانوم کله چی ابوطالب د نبی کریم ص ایمانداری جرئت او غیرت ولیده اواز ئی پری وکړو چی ورارہ ازاد ئی داسی څوک نه وینم چی پورته درته وکوری د کفارو بل خصوص د ابوجهل او نورو مشرانو غصه نوره هم زیاته شوه.

بل اخره بله شورا ئي جوړه کړه د هر قوم نه ئي څو څو تنه ځوانان ټول او یو ټولی ورنه جوړ کړو د نبی کریم ص لپاره ئي پلان جوړ کړ چی چاپه پری واچوی او په شهادت ئی ورسوی کله چی نبی کریم ص کور کی محاصره کوی نبی کریم ص او حضرت ابوبکر صدیق

رض د اللهﷻ په یاری او مدد دکفارو د چاپی نه روغ او رمټ باسی د ثور غار ته دواړه ځی پدی غارکی د جمعی شنبه او یکشنبه ورځ تیروی د دوشنی په ورځ مدینی منوری ته هجرت اختیار وی.

همدانکه نبی کریم ص د دین په خاطر په هره غزا کی لکه د احد خندق تبوک د مکی فتحه داسی په لس کونو غزاکانو کی په غټ پیمانه قربانی کانی ستونځی او مشکلات کاللی دی حتی چی غاښ مبارک ئی د احد غزا کی په شهادت رسیدلی دی حتی چی د همدی دین په خاطر ابولهب بی دینه په څپیړه وهلی دوه لورکانی ئي ورته طلاقی کړی دی او نورمشکلات ئی ور رسولی دی.

د اللهﷻ د خوا نه د نبی کریم ﷺ بلنه معراج ته

کله چی اللهﷻ نبی کریم ص معراج ته وباله او معراج ته ورسیده نو نبی کریم ص غوښته چی خپلی مبارکی پڼی وباسی او عرش معلا ته داخل شی اللهﷻ ورته وفرمائیل راځه خپل پیزار مه باسه عرش معلا نه ماته د خپل حبیب جمال د قدر وړ ده

بیا نو نبی کریم ص څو د معراج حالتونه داسی بیانوی لکه

۱ نبی کریم ص فرمائیلی دی چی د معراج په شپه ځما ملاقات حضرت ابراهیم ص سره وشو هغه راته وویل چی امت ته دی ځما سلام وایه او ورته ووایه چی د جنت یوه دیره صافه خاوره ده بهترینی خوږی اوبه لری او یو دیر ښکلی او هوار میدان لری چی د هغه میدان تړولی ونی او بوټي ئي (سبحان الله والحمدل االله و لااله الا الله و الله اکبر) دی ستا امت چی څومره وغواړی هلته دی د خپل ځان لپاره ونی ولکوی (رواه ترمذی، بخاری او مسلم).

۲ بل حدیث کی راغلی چی د (ولاحول ولاقوت الا باالله العلی العظیم) د ویلو مقابل کی هم هلته یوه ونه لکولی شی همدارنکه د ی (سبحان الله وبحمد سبحان الله العظیم) ویلو هم جنت کی یوه ونه لکولی شی (رواه بخاری مسلم او ترمذی).

۳حدیث شریف : نبی کریم ص مهربانی کړی ده چی ما د معراج په شپه داسی حالت مشاهده کړو چی د سړیو نه د یوی ډلی خلکو د بدن غوښي په قیچی کانو قیچی کیدی ما د جبرئیل امین ع نه وپوښتل چی دا کوم خلک دی هغه راته وویل چی دا هغه کسان دی چی خپل ځانونه به ئی سینکارول او د کوره به وتل او بل ځای می کوهی ولیده چی د هغه

ځایه بدبوی او چغی راوتلی ما دجبرئیل امین نه پوښتنه وکړه چی دا کوم کسان دی هغه راته وویل چی دا هغه زنانه دی چی دوی به خپل ځانونه سینګارکړل او د کوره به وتلی.

بل ځای می ولیدی چی مردانه او زنانه یوځای ځوړند دی او د تیونه اویزان شویدی ما د جبرئیل امین نه وپوښتل چی دا کوم کسان دی هغه راته وویل چی دا خلک ټول پیغور ورکونکی او چغلکر دی (رواه دور منشور).

۴حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی ماته کله الله ﷻ معراج کی جنت راوښوده کا ته می چی په اعلی درجه کی فقرا او مهاجرین وه مالدار او زنانه پکی کم لیدل کیده ما د جبرئیل امین نه پوښتنه وکړه چی دا ولی ؟ هغه راته وویل چی مالداران د جنت دروازه کی په حساب اوکتاب اخته دی او زنانه د خپلو سرو او سپینو په محبت کی اخته دی (رواه مشکوته).

۵حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائلی چی ما د معراج په حالت کی یوه ډله کسان ولیدل چی شوندی ئی د دوزخ د اور په قیچی کانو قیچی کیدی ما د جبرئیل امین نه وپوښتل چی دا کوم کسان دی هغه راته وویل چی دا ستا د امت واعظان دی چی په خپل علم ئي عمل نه کاوه ځکه نن ورځ ئي چی وینی پدی بدبختی اخته دی (رواه مشکوته).

۶حدیث شریف : کله چی نبی کریم ص معراج ته تشریف یو ووړ د الله ﷻ د خوا نه (پنځوس) وخته شواروزکی لمنځونه ورکړل شول نبی کریم ص فرمائي چی ما سره موسی ع معراج کی ملاقات وشو هغه راته وویل چی ستا امت پنځوس وخته لمونځونه اداکولو نه عاجز راځی اداکولای ئی نشی د موسی ع په مشوره می څو واری الله ﷻ دکمولو عرض وړاندی کړو بل اخره چی شواروزکی پینځه وخته لمونځونه الله ﷻ راوستل نو نور ئي په کمولو کی حیا راغله په پنځه وخته می قناعت حاصل کړو الله ﷻ پنځه وخته لمونځ شواروز کی پر مسلمانانو فرض کړو که څوک دا پنځه وخته لمونځونه په ښه ترتیب اداکړی نو الله ﷻ د پوره پنځوس لمونځونو ثواب ورکوی.

۷حدیث شریف : کله چی نبی کریم ص ته د الله ﷻ د خوا نه د جنت د خزانو نه څلور تحفی لکه د سورت فاتحی سورت ، ایات کرسی ، د سورت البقری اخری څو ایاتو او سورت کوثر تحفی ورکړی شوی نو نبی کریم ص صحابه کرامو ته وفرمائیل چی الله ﷻ ماته د خپلو خزانو نه داسی تحفی راکړی چی هیچا ته ئي نه دی ورکړی.

حسن د بصری رحمته الله د نبی کریم ص ارشاد نقل کوی چی څوک یو واری سورت

فاتحه ولولی نو لکه د ه چی سل صحیفی ، تورات ، انجیل ، زبور ، او قرانکریم ټول تلاوت کړی وی.

د نبی کریم ﷺ څو معجزې

د نبی کریم ص یوه معجزه دا وه چی په روښانه لمر او سپوږمی کی د ده د وجود مبارک سیوری پر مځکه نه معلومیده دا ځکه چی د لمر او سپوږمی نه د ده د نور روښنایی زیاته وه
۲ د نبی کریم ص بله معجزه دا وه چی نورو خلکو به غذائي مواد خوړل یا ئي خوری نو بقایا ی په فضله ئي مواد تبدیلیدل او تبدیلیږی لیکن د نبی کریم ص د غذائی مواد بقایاوو نه خوشبوئي تولیدیده کله به چی صحراکشت ته به مبارک کیناست پر مځکه بـه د ده مبارک د صحراکشتی هیڅ اثار نه معلومیده بی له خوشبو ئي نه.
۳ معجزه ئي دا وه کله به چی نبی کریم ص په کوم ځای کیناست او یا چی پـه کومـه لاره تشریف یووړ د هغه ځای او هغی لاری به خوشبوئي تله نو خلک به پوه کیده چی دلته نبی کریم ص ناست ده او یا ئي پدی لاره تشریف وړی ده.
۴ معجزه ئي دا وه کله چی نبی کریم ص مدینه منوره کی خطبه ویله نو په یوه وچه خرمائی تکیه کوله کله چی هلته د مسجد نبوی د جومات د محراب ممبر جور شو او نبی کریم ص هلته د خطبی ویلو لپاره کیناست کوری چی هغه وچه خورما په چغو چغو ژاړی او سلکی وهی چی دا چغی صحابه کرامو هم مشاهده کړی نبی کریم ص دفعتاً ممبر نه کوزیږی وچی خورما ته تسلی ورکوی ونه چپ کیږی.
۵ حضرت علی رض فرمائلی چی زه یوه ورځ نبی ع سره په سفر روان وم چی ما کتل او هم می اوریدلی چی د کاڼو او بوټو نه دا (اسلام علیکم یا رسول الله اسلام علیکم یا رسول الله) اوازونه پورته کیدی.
۶ یوه ورځ یوه یهودی یوه مړه (سمساره) راوړه نبی کریم ص ته ئي وویل چی ای محمده که دی حیوان پر تا کواهی درکړه نو زه مسلمان کیږم هغه وه چی نبی کریم ص سمساری ته اشاره وکړه سمساره پورته شوه (اشهد ان لا اله الاالله واشهد ان محمد عبده ورسول) وویل ورپسی وویل چی څوک تا منی جنتی دی او څوک تا نه منی جای دوزخ ده.
۷ حضرت ابوهریره رض فرمائی چی یوه ورځ ډیر وږی شوم لارکی ودریدم چی څوک پیداشی ما د ځان سره بوزی او څه وخورم کتل می چی حضرت ابوبکر صدیق رض راغی

رانه تیر شو ورپسی نبی کریم ص راغی مبارک راته مسکی شو اشاره ئی راته وکړه چی راځه راپسی ورپسی روان شوم یوه کور ته ورغلو چی هغه کورکی یوه پیاله شیدی وی نبی کریم ص حکم راته وکړو چی ورشه صحابه صُفه ټول راوله ما خپل ځان سره فکر وکړو چی یوه پیاله شیدی دی لیاره ۷۰ کسه صحابه صُفه هم راولم نو دا کله کفایت کوی خیر د نبی کریم ص امر می پر ځای کړو لاړم صحابه صُفه می هم راوستل نبی ع راته وفرمائیل چی پیاله واخله په ټولو شیدی وخوره ما د یوه سره پیاله هر یوه ته ورکوله او شیدی ئی خوړلی ټولو چی شیدی وخوړی ښه ماړه شول نبی کریم ص پیاله ماته ونیوله دوه پیالی شیدی پر ما وخوړی نبی کریم ص هم وخوړی کتل می چی پیاله هسی ډکه پاتی شوه (رواه فضائل صدقات).

۸ حضرت بی بی عایشی فرمایلی چی یوه شپه ما خپله د نبی ع د مبارک د مخ رڼا ته په ستنه کی تار واچاوه دا ځکه چی ورځ کی په لمر باندی د نبی کریم ص مبارک نور غالب وه او شپه کی تیاری هم د نبی کریم ص مبارک نور مغلوب کولای نشو.

۹ د خندق غزا کی صحابه کرام ټول داسی وږی وه چی پر سینه ئی کانی تړلی وه. هغه وه چې حضرت جابر رض خاص د نبی کریم ص او د هغه څو تنو ملکرو لپاره څه غذا تیار کړه نبی کریم ص ته وویل چی د خپلو خاصو ملکرو سره ځما کورته تشریف راوړی اوغزا وخوری نبی ع زر ۱۰۰۰ تنه صحابه ټول ځان سره د حضرت جابر رض کور ته بوتلل کوم طعام چی حضرت جابر رض د څو تنو لپاره تیار کړی وه ۱۰۰۰ زر کسه ئی هم ورباندی ماړه شول کورکی ورته دیک کاسه او دستارخوان کی هم ورته پاتی شول.

د نبی کریم ﷺ د محبت واقعی

محبت یو داسی شی دی چی کله پر زړه کی ځای ونیسی نو هغه خپل محبوب په هر څه غالبوی نو هغه ته نه دځان پروا وی نه د خپل ژوند تمنا او نه د مال ملک خیال ورسره وی د تکلیف او خوف نه د مرک نه ویره حتی د ننک او ناموس خیال ورسره نه وی نو الله ﷻ دی د خپلی مهربانی او لطف په وسیله خپل او د خپل پاک رسول ص مینه او محبت رانصیب کړی امین یا رب العالمین.

دا چی په هر عبادت کی خوند او لذت دی او د دین هر یو تکلیف راحت دی

۱ حضرت ابوبکر صدیق (رض) کله چی د مسلمانانو شمیر ۳۹ تنو ته ورسیده حضرت

ابوبکر رض په ډاکه برملا شو صحابه کرام ځان سره واخیستل په مکه معظمه کی علنی تبلیغ او خطبه شروع کړه دائکه چی پخوا د مسلمانانو د شمیرکموالی په وجه هر یوه خپل اسلام پټ ساته. په شروع د دی خطبی سره د نبی کریم ص تره سید شهدا امیر حمزه رض په همدی ورځ ایمان راوړ د هغه نه دری ورځي وروسته عمر رض اسلام راوړ پس لدی د کفارو روحیات بلکول ضعیف شول کله چی بله ورځ حضرت ابوبکر صدیق رض مکه شریفه کی په جهر خطبه شروع کړه کفار پری راغلل حضرت ابوبکر صدیق رض دومره وواهه چی د مبارک ټول مخ په وینو ډک شو حتی د مبارک غوږونه او پوزه ټول په وینو رنک شول چی پیژندل کیده هم نه او مبارک بلکول بی هوشه شو د خپلی قبیلی خلکو راوچت کړو د ابوبکر صدیق رض په وهلو که عُتَبَه بن رَبیعَه ډیره حصه درلوده مبارک تر ماښامه بی هوشه وه کله چی پر خبرو راغی نو اولینه خبره د مبارک دا وه چی د نبی کریم ص څه حال دی ناستو خلکو ورته وویل چی ته د نبی کریم ص اوس هم پوښتنه کوی د هغه پواسطه ته داسی شوی ټول ورنه پاڅیده ورنه لاړل مور اُم خَیر د ده د خوراک لپاره څه تیار کړل ورته کیشوده بیا هم د نبی ع مینی غلبه ورسره وه آواز ئی وکړو چی رسول الله څنکه دی او په څه حال کی ده مور ئي ورته وویل چی ماته پته نشته ام جمیل رض د عمر رض خور چی د ابوبکر صدیق رض پوښتنی ته ورغله د محمد ص پوښتنه ئي ام جمیل نه وکړه ام جمیل بیا دی ابوبکر صدیق رض نه ئی چی د حال پوښتنه وکړه چی ای ابوبکر څنکه ئي حضرت ابوبکر صدیق رض ورته اواز وکړو چی ځما څه پوښتنه کوی رسول الله څنکه ده ام جمیل ورته وویل چی الحمدالله هغه روغ رمټ دی ورته وئي ویل چی رسول الله چیرته ده ام جمیل رض ورته وویل چی هغه د ارقم رض کورکی ده ابوبکر صدیق رض قسم یاد کړو چی تر څو می په رسول الله باندی سترکی نه وی لکیدلی نو زه هیڅ خوراک او څښاک ونه کړم. دا شپه ئي مور مبارکی ورسره په یو مشکل صبا کړه سبا ئي تیاره کی ابوبکر صدیق رض د ارقم کور ته د نبی کریم ص حضور ته ور اوست هلته دواړه غاړه په غاړه او په ژړا شول چی نور ټول مسلمانان ئی هم وژړول بیا حضرت ابوبکر صدیق نبی کریم ص ته وفرمائیل ځما د مور په حق کی د هدایت دعا وکړه او هم د اسلام ترغیب ورته وکړه هغه وه چی مسلمانه شوه (رواه خمیس) .

۲ د یوی زنانه د نبی کریم ص په خبره نارامه کیدل:- د احد غزا کی مسلمانانو ته تلفات واوښتل اکثره شهیدان شول مدینه منوره کی هیبت ناکه اوازی تیت شوی چی رسول الله ص

شهید شو دا زنانه ډیره پریښانه شوه دکوره ووتله یو انصاری مخی ته راغی پوښتنه ئی وکړه چی نبی ع څنګه ده هغه ورته وویل چی ته د هغه پوښتنه‌کوی ستا پلار شهید شوی اِنالِ الله واِنا اِلیه راجعون وویل د نبی ع په فراق‌کی بیا هم روانه شوه پوښتنه ئی وکړه چاو ورته وویل چی خاوند دی شهید شوی بل ورته وویل چی څوی د شهید شوی بل ورته وویل چی ورور د هم شهید شو د ټولو خپلوانو د شهادت په خبر ئی اِنالِ الله واِنا اِلیه راجعون وویل بیا هم پوښتنه وکړه چی رسول الله ص څنګه دی چا ورته وویل چی د سول الله ص په حال کی خیر او خیرت دی بیا هم د دی شخص په تصلی ئی قناعت حاصل نشو د نبی‌کریم ص په لټه‌کی شوه ترڅو چی خلکو ورته نبی‌کریم ص ورروښوده هلته ورغله‌کله چی سترکی ئی په نبی‌کریم ولکیدی ډیره خوشحاله شوه او د نبی‌کریم ص جامه ئي ونیوله عرض ئی وکړو چی ای د الله ﷻ رسوله څما مور او پلار دی تا نه قربان شی دا چی ته ژوندی ئی روغ رمټ ئي نو ما ته د هیچا د مرک پروا نشته وررونو دی ته وائی د رسول الله سره مینه مونږه خو د رسول الله سره مینه مینه ناری او سوری وهو لیکن د رسول الله د سنتو او طریقو د تدبیق نه لری تبنتو (رواه خمیس).

۳ بلی زنانه د رسول الله ص د خولی نه مړی واخیسته:- یوه مستانه ټوقی زنانی څان سره تصمیم ونیوه چی نن ورځ به د رسول الله په دیدن خپل څان مشرف‌کوم صحابه‌کرامو ته ورغله ټوقی او مسخری ئی وکړی صحابه‌کرامو ورته وویل چی ټوقی او مسخری مه‌کوه دا کناه دی ښځی ورته وویل چی په رسول الله ص هم ټوقی‌کوم صحابه‌کرامو دا ښځه رسول الله ص ته ورواستوله پدی وخت‌کی رسول ص یو دعوت‌کی د ټولو نه وروسته اخر کی ناست او په مړی مصروف وه دفعتاً دی ښځی وویل چی رسول الله ص ته‌کوری غلام غوندی ناست دی او دغلام غوندی مړی خوری نبی‌کریم ص د مړی خوړلو دعوت ورکوی نو دا ښځه په جرئت ورته وائي چی د لاس مړی دی نه خورم ما ته د خولی مبارکی نه مړی راکړه رسول الله ص خولی ته لاس‌کوی د خولی مړی هغی ښځی ته نیسی هغه ئی په جرئت سره اخلی او خولی ته وړی خوری ئی شکر ادا کوی وائي چی څما څه مقصد وه خپل مقصد ته الله ﷻ ورسولم. یو بزرک فرمائی چی پس د همدی لحظی نه هر وخت او هر ځای‌کی به د خوشبوئی بوی لدی ښځي نه تل روان وه حتی چی مړه شوه او دفن ئی هم‌کړه لیکن د قبر نه ئی خوشبوئي روانه وه.

۴ د حضرت ابن زبیر رض د نبی‌کریم ص وینه څکل :- نبی‌کریم ص یوه ورځ په

مبارک ځان شکرونه ولګول کله ئی چی وینه ووتله حضرت عبدالله بن زبیر رض ته ئی ورکړه چی دا چیرته ښخه کړه هغه لاړ او بیرته راغی وئی ویل چی وینه می ښخه کړه نبی ع ورنه وپوښتل چی چیرته د ښخه کړه ؟ عرض ئی وکړو چی ما قربان هغه وڅکله نو نبی کریم ص ورته وفرمائیل چی د چا بدن ته ځما وینه لاړه شی هغه د دوزخ اور نشی مسحه کولی (رواه خمیس).

۵ د حضرت مالک بن سینان د نبی کریم ص وینه څکل :- د احد جنګ کی د رسول الله ص پر مخ مبارک د خور دوه کړی ننوتلی د یوی خوا نه حضرت ابوبکر صدیق رض ورمخکی شو او د بلی خوانه حضرت ابوعبید رض ورمنډه کړه. د خورکړی ئی په غاښو راویستلی. یوه کړی ئي راووستله په اوله کړی کې غاش مات شو د خپل غاښ پروائی هیڅ ونه کړه په بله کړی کی دوهم غاښ مات شو لیکن دا کړی ئی هم راووستله دی وخت کی د نبی کریم ص مبارک وجود نه وینه جاری شوه د حضرت ابوسعید خدری رض پلار مالک بن سینان رض په خپلو شونډو هغه وینه او رودله او تیره ئی کړه نبی کریم ص ارشاد وفرمایه چی د چا په وینه کی ځما وینه یوځای شی هغه د دوزخ اور نشی مسحه کولای (رواه قرة العیون) .

۶ د حضرت انس بن نصر د احد جنګ کی عمل:- د احد جنګ کی په شکست د مسلمانانو کی اوازه تیت شوه چی رسول الله شهید شوی په صحابه کرامو ئی سخت اثر واچاوه حضرت انس روان وه د مهاجرو او انصارو په یوه ټولی مخامخ شو کله ئي چی په عمر رض او طلحه رض سترکی ولګیدی ډیر په پریشان حال ئی ولیدل حضرت انس رض پوښتنه وکړه چی مسلمانان ولی پریشان ښکاری حضراتو ورته وویل چی رسول الله شهید شوی دی حضرت انس رض وفرمایل چی نور د مونږه ژوند څه پکار توره واخلی لاړشی ځانونه قربان کړی حضرت انس رض توره واخیسته کفاروکی ورننوت تر هغه وجنګیده تر څو ئي خپل ځان په شهادت ورساوه (رواه خمیس).

۷ حضرت علی رض نه چا پوښتنه وکړه چی ستا له رسول الله سره څومره مینه ده ارشاد ئی وفرمایه چی ځما د په الله ﷻ قسم وی چی نبی کریم ص مونږه ته د خپلو مالونو د خپلو اولادونو د خپل مور او پلار او د سختی تندی په حالت کی د یخو اوبو نه زیات محبوب وو (رواه شفاء).

۸ د حضرت انس رض روایت دی چی نبی کریم ص فرمائلی دی چی تاسوکی هیڅ یو

کس تر هغه وخته مومن کیدای نشی چی تر ځو پوری چی د هغه ما سره محبت د خپل پلار او اولاد او ټولو خلکو نه زیات نشی.

۹ حضرت ابوهریره رض هم فرمائیلی دی چی نبی ع فرمائیلی هیڅ یوکس پوره مومن کیدای نشی چی د هغه ما سره محبت د خپل پلار مور اولاد او تول دنیوی شیانو نه زیات نشی .

۱۰ حضرت عمر رض یو واری عرض وکړو چی ای د اللهﷻ رسوله ماته د ځانه علاوه د ټولو شیانو نه تاسو ما ته زیات محبوب یاست.

۱۱ نبی کریم ص فرمائیلی چی د بنده حشر به د هغه چا سره وی چی د ده هغوی سره محبت وی.

۱۲ یو صحابی د نبی کریم ص حضورکی حاضر شو عرض ئی وکړو چی ای د اللهﷻ رسوله ستاسو محبت ما ته ځما د ځان مال اهل او عیال نه زیات دی کله چی زه کور ته لاړشم ستاسو خیال چی راشی صبر می ختم شی تر څو چی ستا حضور ته رانه شم او ستاسو په زیارت مشرف شم چاره نلرم.

۱۳ یوه صحابی نبی کریم ص ته وویل چی ای د اللهﷻ رسوله ځما تاسره زیاته مینه او محبت دی کله کله ماته داسی خیال راشی چی زه ستاسو زیارت ته راشم او تا ونه وینم زما ساه ووزی نو بیا که زه حشرکی جنت ته داخل هم شم او تا نه په کمه درجه کی قرار هم لرم نو ما ته جنت کی هم ستاسو زیارت کول کران دی نو دا ایات شریف نازل شو چی ترجمه ئی داسی ده (څوک چی د اللهﷻ او د هغه د رسول وینا ومنی نو داسی کسان به جنت کی هغو حضراتو سره وی چی کومو ته الله تعالی انعام فرمائلی دی(انبیا، صدقین، شهیدان، او صالحینو سره دیر شه ملکری دی او له دوی سره ملکرتیا خاص د الله تعالی فضل دی او الله تعالی د هر یوه په حال ښه خبر دی (سورة انسا).

دصحابه کرامو قربانی په دین د اسلام باندی

څنکه انبیا ع په دین د اسلام خپلی جانی او مالی قربانی کړی دی او راز راز ستونځی او مشکلات ئی زغملی دی همدارنکه صحابه کرامږ هم کاللی او هم ئی زغملی دی.

نبی کریم ص د حجة الوداع په خطبه کی یو لک ۲۴ زره صحابه کرام او مخلوق راوغوښتل ورته وئی فرمائیل چی ای خلکو مخکی انبیاو بلخصوص ما خپله خو دین د

اسلام دغی مرحلی ته راوست دا چی زه اخری نبی یم ما نه وروسته بل نبی نه راځی زه د دنیا نه رحلت کوم تاسو دی شاهد یاست چی ما نور دین او د دین خدمت صحابه کرامو او هغو اشخاصو ته وسپاره چی کلمه شریفه د (لااله الاالله محمد رسول الله) وائی.

صحابه کرامو وفرمائیل چی ای د الله ﷻ رسول تا دین ته وسعیت هم ورکړو او هم د دین خدمت د وکړو کله چی نبی کریم ص د دنیا نه سترکی پټې کړی رحلت ئی وکړو تولو صحابه کرامو هم په شکل د انبیا ع مو د دین لپاره خپلی هلی ځلی خواری او قربانی ورکړی او هر قسم ستونځی او مشکلات ئی پکښی وزغمل لکه

۱ حضرت علی رض کله چی د احد په غزا کی مسلمانان د شکست سره مواجه شول څه شهیدان شول بعضو فرار وکړو دی وخت کی کفارو د نبی کریم ص د شهادت اوازه تیت کړه حضرت علی رض په ژوندیو صحابه کرامو کی نبی ع وکوت پیدائی نکړو په شهیدانو کی وکوت پیدا ئی نکړو ځان سره ئی فکر وکړو چی نبی ع خو د شکست شخص نه وه چی دشمن ته شا ورکړی او فرار وکړی نو حتمی نبی کریم ص یا شهید شوی دی یا دا چی الله ﷻ خپل حبیب اسمان ته اوچت کړی او ځانته ئی بللی دی ځان سره ئی تصمیم ونیوه چی محبوب می نه وی نو زه څه ژوند غواړم توره ئی واخیسته کفارو کی کډ شو عین جنک کی کوری چی رسول الله ص د کفارو منځ کیر ولاړ دی د الله ﷻ شکر ئی اداکړو وئی فرمائیل چی الحمدالله رسول الله ص خو می ژوندی دی نور به هر څه الله ﷻ اسان کړی بیا ئی کفاروکی خپل جنک شروع کړو نبی کریم ص هلته او ده لدی خوانه کفاروکی کوڅی جوړی او رسول الله ص ته ئی ځان ورساوه په ښه میرانه دواړه حضراتو کفاروکی خپلی توری داسی وچلولی چی اکثره ئي مردار او قتل کړل نور فرار ته مجبوره شول فرار ئی وکړلو دی وخت کی نبی کریم ص د حضرت علی رض سره لاس پلاس کی نیسی د حضرت علی رض بهادری داسی تعریفوی فرمائي اِنَّهُ مِنِی وَ اَنَا مِنهُ بیشکه علی رض څما نه دی او زه د علی نه یم بیا حضرت جبرئیل امین فرمائي وَاَنَامِنکُم یعنی زه ستاسو دواړو نه یم (رواه قرة العیون).

۲ حضرت امیر حمزه رض د نبی کریم ص کاکا هم د دین په لاره کی تل خپل دلاوری او قربانی مشکلات او ستونځی کاللی دی بل آخره د احد غزا کی شهید شو او کفارو ئي سترکی وویستلی پوزه ، غوږونه او شونډي ورنه غوڅ کړی سینه مبارکه ئی ورڅیری زړه ورنه راوویست ورسره ۷۲ صحابه کرام شهیدان شول چی تراوسه مقبری ئی د احد د غره لمنه

موجود دی.

۳ حضرت حنظله رض د ده مبارک د واده اوله شپه هم وه کله چی د شپی اواز کیږی چی مسلمانانو شکست وکړو د شکست اواز د ده وینه په جوش راولی توری ته لاس کوی د کفارو مقابلی ته په تنهائي صورت وردانکی او خپله ناوی پالنک کی پریږدی تر هغو پوری جنګیږی تر څو ځان ئي په شهادت ورساوه اللهﷻ ته ئی د ده قربانی دومره خوښه شوه چی فرشتی غسل ته مقرری او په فرشتو غسل ورکړو.

۴ حضرت مَصعَب رض د قادسی جنګ ته په شدت روان وه او د ده مبارک د اسلام بیرغ پلاس د غازیانو مخ کی په جرئت روان وه چی کفارو ئی ښی لاس ورغوڅ کړو بیرغ په چپ لاس ونیوه کفارو ئی چپ لاس هم ورغوڅ کړو بیرغ ئی د دواړو لاسو په مټ په سینه مبارکه کلک نیولی د غازیانو مخ کی روان وه کفارو چی مرکانه کزار پری وکړو خپله مبارک لویږی او بیرغ هم ورنه پر مځکه لویږی مسلمانان د شکست سره مواجه کیږی (رواه قرُه اصابه).

۵ حضرت بلال حبشی رض ده مبارک چی کله ایمان راوړ دی وخت دی د یوه کافر امیه بن خلف غلام وه کفار ئي چی د ایمان راوړو نه خبر شول قسما قسم ظلمونه هره ورځ هر یوه کافر پری عملی کول اُمیه بن خلف چی د مسلمانانو سخت دښمن وه ده به بلال رض ډیر به ئي وواهه بیا به ئي د غرمی سوزنده کرمی کی په سرو شکو ستونی ستخ واچاوه او په سینه مبارکه به ئي ډېره کیښوده ورته وبه ئي ویل چی یا د اسلام نه واوړه یا به په دی حال مری. او ده مبارک به احد احد ویلی همدارنګه کله به ابوجهل ته نوبت ورسیده هغه کافر به د ورځی واهه او د شپي به ئي په ځنځیرو وتاړه او په قمچینو به واهه ورته ویل به ئی دی اسلام نه اوړی اوکه په همدی شکل مرګ غواړی بیا به مبارک احد احد ویل یوه ورځ حضرت ابوبکر صدیق رض چی د ده حال ولیده کفارو ته ئی پشنهاد وکړو ورته وئي ویل چی راځی لدی تور او ضعیف غلام نه به زه تاسو ته تکړه او تندرست غلام چی ستاسو په دین هم ده درکړم تاسی دا غلام ماته راکړی بلال حبشی ورنه اخلی او خپل غلام ورکوی چی نتیجه کی بلال رض د مسجد نبوی موذن مقرر شو (اسد الغایه)

۶ ابوذر غفاری رض دی مبارک داسی وخت کی اسلام راوړ چی ټولو مسلمانانو خپل اسلام هلته د کفارو د ویری پټ ساته ده چی اسلام راوړ په ډاکه مکی شریفی کی خپله کلمه شریف لااله الا الله محمد رسول الله اعلان کره کفار د مکی دیر په غصه شول حضرت

ابوذر غفاري رض ئی داسي وواهه چي بلکول بيهوشه شو حضرت عباس رض دنبی کريم ص تره ورنه خلاص کړو کله چي لږ غوندی صحت پيداکړو بيا لاړو مکه شريفه کی کلمه په جهر اعلان بيا کفارو راونيوه داسي ئی مبارک وواه چي بيا بيهوشه شو همدارنکه څو ځايه او څو کرته د اسلام د دين په خاطر د کفارو نه قسما قسم مشکلات او ستونځي ليدلی دی.

۷ حضرت عماد رض : د حضرت عماد رض پلار ئی ياثر مور ئي سُميه رض وه کله چي دوی ايمان راوړو ياثر رض به کفارو واخيست وبه ئي واهه بيا به ئی بلال رض غوندی په کرمو او سرو شکو واچاوه او ډبره به ئی په سينه ورته کيښوده بل اخره د کفارو د وهلو ټکولو پواسطه زخمی زخمي شوی وه د همغو زخمو نه وفات شو.

همدارنکه کله چي سُميه د حضرت عماد رض مور ايمان راوړ دا هم کفارو بلخصوص ابوجهل لعين قسما قسم په جزا ورسوله. حتی چي دوه اوښان ئی راوستل ورته وئي ويل چي يوه پښه دی په يوه اوښ تړم او بله پښه دی په بل اوښ تړم يوه ته يوی خوا ته او بل اوښ ته بلی خوا ته حرکت ورکوم چي دوه ټوټی شي اوکه د اسلام نه اوړی ليکن دی مبارکی وويل چي ماته د اسلام مقابل کوم نوعه تکليف رسيږی قبول مي دی په هيڅ صورت د اسلام نه نه اوړم بل اخره ابوجهل لعين سميه مبارکه په شرم کاه کی په نيزه ووهله د هغه د زخم د لاسه په شهادت ورسيده چي په مسلمانانو کی اولينه شهيده حضرت بی بی سميه وه

مسجد قبا چي ټولو کی اولين جومات اسلام کی ده دا جومات حضرت عمار رض د نبی کريم ص د ارام ناستی او عبادت لپاره جوړکړی دی. يوه ورځ حضرت عماد رض چانه اوبه وغوښتی هغه ورته يوه پياله شيدی راوړی کله ئی چي دا وڅکلی نو وئی ويل چي ماته نبی کريم ص ويلی چي تولو نه اخر کی به ته يوه پياله شيدی څکی دی نه پس شهيد شو دغه وخت عماد رض ۹۴ کلن وه (رواه اسد الغايه)

په همدی شکل ټولو صحابه کرامو د دين لپاره تر خپلی وسی پوری خپلی هلی ځلی خواری او قربانی کانی ورکړی دی د خپل اولاد يتيم کيدل د ښځو کونډيدل د مور بوريدل مال او دولت ئی ټول د الله جَلَّ جَلَالُهُ په لاره کی وقف کړی دی. چي دين د اسلام ئي عربو نه تر هندوستان ، ايران ، پاکستان ، بلخ ، او بخارا پوری ورساوه چي ټولو صحابه کرامو د وطن لری په لارو دښتو او نورو مملکتو کی ځانونه شهيدان او خاورو ته سپارل شوی تنها په افغانستان کی په لس کونو صحابه کرام دفن او خاورو ته سپارل شوی دی.

دریم باب

په دین د اسلام کی د الله ﷻ شو صفتونه

۱ په دین د اسلام کی اولین صفت کلمه شریفه د (لااله الاالله) ده چی اقرار د بندکی ده. او د الله ﷻ د خزانو نه یوه بهترینه اعلی او د کامل صفت یوه غټه تحفه ده چی الله تعالی د مسلمانانو لپاره نصیب کرځولی ده کله چی بنده کلمه شریفه د (لااله الاالله) وویلی اقرار د بندکی ئي وکړو نو د الله ﷻ حکمونه ټول ورباندی فرض شول. نور په کلمه ویونکی باندی دا لازم او ضروری ده چی د کلمی شریفی ، لفظ، معنی ، مقصد او فضیلتونه پوره وپیژنی او یاد ئی کړی لکه:-

الف/ لفظ د کلمی شریفی په عربی ژبه ده مسلمان چی په هره ژبه خبری کوی نو کلمه شریفه په عربی ژبه وائی لکه (لااله الاالله).

ب/ معنی د کلمی شریفی (لااله الاالله) نشته لایق د عبادت او بندکی سوا د الله ﷻ نه او محمد ص د الله ﷻ رسول او پیغمبر دی.

ج/ د کلمی شریفی مقصد په کلمه شریفه کی ځلور صحی یقینه دی چی هغه صحی یقین سره زړه ته داخل کړو.

۱ پدی پوره یقین ولرو چی الله ﷻ وغواړی بی له مخلوقه او بی د اسبابه هر څه وغواړی کولای شی.

۲ پدی یقین ولرو چی مخلوق بی له ارادی د الله ﷻ نه سره له مخلوق او اسباب نه هیڅ کولای نشی.

۳ او پدی یقین ولرو چی د نبی کریم ص په طریقو کی د دنیا او اخرت کامیابی ده.

۴ او په دی یقین ولرو چی د نبی کریم ص طریقو سره مخالفت د دنیا او اخرت ناکامی ده.

د کلمی شریفی فضیلتونه: دا چی د کلمی شریفی فضیلتونه ډیر دی یو څو د نمونی په شکل لیکو

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد مبارک دی فرمائی چی یوه ورځ حضرت موسی علیه السلام الله ﷻ ته عرض وکړو چی یا الله ﷻ ما ته یوه داسی وظیفه راکړه چی زه

ئی وایم او تا پری یادوم الله جل جلاله ورته وفرمائیل چی (لااله الاالله) وایه موسی ع ورته وویل چی یا الله جل جلاله ماته یوه اوچته او ښه وظیفه راکړه چی زه ئی وایم او ستا محبوبیت پری حاصل کړم الله جل جلاله ورته وویل چی (لااله الاالله) وایه حتی موسی ع دری واری الله جل جلاله ته عرض وکړو نو الله جل جلاله ورته وفرمایل چی ای موسی ع پدی پوه شه که چیری اوه طبقی اسمانونه او اوه طبقی ځمکی سره د ټولو کائناتو په یوه پله د ترازوکی واچوی او په بله پله د ترازوکی کلمه شریفه کیږدی نو د کلمی شریفی وزن به پری ډیر وی (رواه نسائی مشکوة او کنز).

فایده: د الله جل جلاله په نزد زیات وزن په اخلاص کی ده نو په یوه کار یا عمل کی چی څومره اخلاص وی په هغه اندازه ئی وزن درونډ وی نو د اخلاص پیداکولو لپاره فایده من دکلمی شریفی د ویلو ډیروالی دی د ځکه چی د دی نوم جلاالقلوب (د زړونو صفائی) ده. دا ځکه چی صوفیان حضرات دکلمی شریفی ذکرکول په سوونو واری د ویلو روزانه معمول تجویز کوی.

ملا علی قاری رح فرمائی چی یوه مرید خپل شیخ ته عرض وکړو چی زه ذکرکوم لیکن زره می غافله دی شیخ ورته وویل چی ذکر خپل برابرکوه او پدی شکر باسه چی الله تعالی ماته ټول بدن کی یو اندام ژبه راکړی چی زه خپل ذکر او د الله جل جلاله یادونه پری کوم بیا د زړه په توجو الله جل جلاله ته دعا او زاری کوم. دا ځکه چی الله جل جلاله خپل کلام کی فرمائلی چی که تاسی په یوه شی شکر وکړی نو زه زیاتوالی پکښی راولم

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائلی دی چی په ځنکدن کی د چا کلمه شریفه نصیب شی ځنکندن به ئی اسان شی مخ به ئی روښان شی د خوشحالی منزل به ئی الله جل جلاله ورته نصیب کړی

فایده :کله چی موسی ع وفات شو الله جل جلاله ورته وفرمایل چی ای موسی ع تا د ځنکندن حال څنکه مشاهده کړو موسی ع ورته وویل تا ته هر څه معلو م دی خو زه به دومره عرض وکړم چی ما ته د ځنکندن حالت دومره معلوم شو لکه څنکه چی څوک یو ژوندی مرغه په اور اړه وی او را اړوی ئی او د مرغه نه نفس وزی او نه الوتلی شی او نه په بله طریقه ځان ته نجات ورکولای شی

حدیث شریف : نبی کریم ص مهربانی کړی ده چی د هر عمل الله جل جلاله ته د رسیدو لپاره ترمنځ پرده شته لیکن دکلمی شریفی د (لااله الاالله) او الله جل جلاله ترمنځ همداسی د پلار دعا

ځوی لپاره په همدی شکل د صالح ځوی دعا د پلار لپاره او د اللهﷻ ترمنځ پرده نشته راساً قبلیږی (رواه ترمذی، جامع الصغیر)

حدیث شریف : یوه ورځ نبی کریم ص صحابه کرامو ته وویل چی خپل ایمان تجدید کړی چی صحابه کرامو عرض وکړو چی ای د اللهﷻ رسوله ایمان څنګه تجدید کړو نبی کریم ورته وویل چی کلمه شریفه ډیره ډیره وایی

فایده: په یوه روایت کی راغلی چی ایمان داسی زړیږی لکه څنګه چی جامه زړیږی نو دی زړیدو معنی دا ده چی په کناهونو قوت او تازه کی د منځه ځی (ترمذی او بخاری)

بل حدیث کی بیا راځی چی انسان کله کناه وکړی نو یو تور داغ ئی پر زړه پیداشی بیا که هغه انسان توبه وباسی بیا هغه تور داغ پاکیږی اوکه توبه ونه باسی کناه بیا بیا کوی نو په هره کناه زړه باندی یو یو تور داغ زیاتیږی بل آخره زړه داسی تور شی او زنک ونیسی لکه څنګه چی وسپنه زنک ونیسی نو بیا د هغه انسان پر زړه خبره هیڅ تاثیر نه کوی

یوځای نبی کریم ص مهربانی کړی ده چی دکم عقلو سره مقابله زنانه وو سره ناسته پاسته ، دکناهونو ډیروالی ، او متکبر مالدار سره د سړی زړه بربادیږی

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد مبارک دی چی حضرت عیسی ع فرمایلی چی د حضرت محمد ص د امت عملونه د حشر په تله کی ټولو امتونه زیات درانه وی د اځکه چی د دوی ژبی داسی کلمی شریفی سره بلدی دی چی دا کلمه پخوانی امتونو کی نه وه چی هغه کلمه شریفه (لااله الاالله) ده (رواه ترغیب کذا فی الدر)

فایده : په جامع الاصول کی لیکلی چی د اللهﷻ ذکر د ورځی کم دکمه باید ۵۰۰ کرته وویل شی او شا ولی الله د خپل پلار د قول لیکلی چی ۲۰۰ واری باید روزانه کلمه د لااله الاالله وویل شی

همدارنکه شیخ ابوزید قرطبی رح فرمائی چی څوک اویازره کرته کلمه شریفه لااله الاالله وائي هغه شخص د دوزخ اور نه خلاص دی دا شیخ قرطبی رح پدی خاطر لیکلی چی ده تجربه کړی ده چی ده اویا زره کرته د یوی ښځي په حق کی ویلی هغی ښځی ته اللهﷻ د دوزخ نه نجات ورکړی ده.

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد مبارک دی چی ټولو ذکرونو کی افضل ذکر لااله الاالله ده او په ټولو دعاکانو کی افضله دعا استغفار دی څوک چی استغفار ډیر ډیر وائی اللهﷻ ئی کناهونه ورته معاف کوی داځکه چی شیطان وائی ما خلک په کناهونو هلاک

او غرق کړی او هغوی زه په لااله الاالله او استغفار هلاک او غرق کړم (رواه کنزفی الدر جامع الصغیر)

فایده: د صغیره کناهونو کفاره په نیکو اعمالو او ذکر سره ده او د کبیره کناهونو کفاره په استغفار سره ده لیکن شرط داده د استغفار وروسته کناه تکرار نشی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائیلی چی د کلیمی شریفی اقرار د جنت کلیانی دی او د جنت د هری دروازی کلی کلمه شریفه د لااله الاالله یوه کلی ده او دوهمه کلی ئی محمد رسول الله اقرارکول دی.

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد مبارک دی فرمائی چی څوک تل کلمه شریفه د لااله الاالله وائی او ژبه ئی پری لمده وی هغه شخص د ځنکدن قبر او د حشر عذاب نه ویره نلری کله چی د حشر په ورځ د قبر نه راپاځی د خپلو سرونه به خاوری څنډی او وائي به چی ټول تعریفونه هغه الله سره دی چی مونږه ئی تل لپاره د تکلیف او غم نه لری ساتلی وو (جامع الصغیر).

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد مبارک دی چی څوک د ورځي ۱۰۰ واری کلمه شریفه لااله الاالله ووائي د قیامت په ورځ به هغه شخص د الله ﷻ په حضور داسی روښانه مخ لکه د ۱۴ سپوږمی نورانی راپاڅاوی (رواه ابن ماجه و طبرانی).

حدیث شریف : د معاذ بن جبل رض نه روایت دی چی نبی کریم ص فرمائلی چی څوک د کلمی شریفی د اقرار حالت کی مړ شی نو کلمه شریفه د لااله الاالله محمد رسول الله په پاخه زړه شهادت ورکوی ضرور به جنت کی داخل شی الله ﷻ هغه ته ضرور ښنه کوی (رواه ترمذی، نسائی، طبرانی).

د الله ﷻ صفتونو کی دوهم صفت لمونځ دی

لمونځ د الله ﷻ د حکمونو نه اولین حکم دی او خپله لمونځ چی دی اظهار د بندکی ده چی په هر مومن مسلمان چی عاقل او بالغ وی مریی وی یا ازاد نو پنځه وخته لمونځ شواروزکی ورباندی فرض عین دی منکر ئی کافر دی او څوک ئی چی بی د عذره ترک کړی هغه لپاره سخت وعیدونه (عذابونه) الله ﷻ مقررر کړی دی . بعضی وائی چی څوک بی د عذره لمونځ ترک کړی هغه کافر ده او بیا ئی فرمایلی چی څوک لمونځ بی د عذره ترک کړی باید قتل کړای شی.

حضرت امام ابوحنیفه رح فرمائی چی څوک بی د عذره خپل لمونځ ترک کړی هغه دی زندان ته واچول شی چی یا توبه وباسی یا په زندان کی مړ شی نو دا به ئی دنیوی جزا شی اوخروی جزا ئی دی پوه شه او د الله ج محاکمه.

د لمانځه په باره کی لنډ لنډ حدیثونه:-

۱ لمونځ د دین ستنه ده ۲ لمونځ د مومن معراج ده ۳ لمونځ د جنت کلی ده ۴ لمونځ بهترین جهاد دی ۵ لمونځ د الله‌ﷻ د خزانو د غوښتنی بهترینه وسیله ده ۶ لمونځ د زړه لپاره نور دی ۷ لمونځ د نبی کریم ص د سترکو یخوالی دی ۸ لمونځ د شیطان مخ توروی او رانده کوی ئی.

حدیث شریف : نبی کریم ص د الله‌ﷻ ارشاد نقل کوی چی الله‌ﷻ فرمائی چی ما ستا په امت پنځه وخته لمونځ فرض کړی ده او ځان سره می وعده کړی ده چی څوک دا پنځه وخته لمونځونو اهتمام وکړی نو د هغه ضمه واری پر ما ده زه هغه په خپله ذمه واری جنت کی داخلوم او څوک چی د پنځه وخته لمانځه اهتمام نکوی د هغوی ضمه واری پر ما نشته (رواه ابو داود، ابن ماجه ، بخاری او منشور).

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک خپل اودس په ښه شان وکړی جومات خوا ته جمعی لپاره روان شی په هر قدم الله‌ﷻ ورته عملنامه کی یوه نیکی لیکی او یوه بدی ئی عملنامه نه لری کوی او یوه درجه ورته جنت کی زیاتیږی.

بل حدیث شریف کی فرمایلی چی څوک اودس وکړی جومات ته د جمعی لپاره روانیږی د هغه لاس کی د ایمان جنډه وی او څوک چی بازار ته روانیږی د هغه لاس کی د شیطان جنډه وی.

بل حدیث کی راغلی چی د جمعی د لمانځه فضیلت ۲۷ درجی د کور بازار او پولی پټی د لمانه نه فضیلت لری.

بل حدیث شریف دی چی څوک اودس وکړی جومات خوا ته د جمعی لپاره روان شی داسی مثال لری لکه څنګه چی احرام تړلی وی د حج عمری لپاره روان وی.

د حدیث شریف مفهوم دی چی نبی کریم ص یوه ورځ صحابه کرامو ته وفرمایل چی ځما زړه غواړی چی ځوانان راولم خش او خاشاک راټول کړم د هغه چا کور ته اور واچوم چی دوی د جمعی لمانځه ته نه راځي (رواه ابومسلم ، ابو داود).

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد مبارک دی فرمایی چی د قیامت په ورځ به ټولو

اعمالوکی اول د لمانځه پوښتنه کیږی که د لمانځه امتحان کی کامیاب راووت نور په ټولو اعمالوکی به هغه شخص کامیاب وی او که په لمانځه کی ناکام شو نور به په تولو اعمالو کی هغه ناکام وی.

نتیجه کی به ورته الله ﷻ وفرمائی چی تاسی وکوری چی نفل عملنامه کی لری او که نه ؟ کی ئي ولری په فرضو ئی ورته تبادله کوی همدارنکه د روژی زکات او نورو اعمالو حساب کتاب وربandی شروع کوی (رواه طبرانی ، حدیث المغیره ابن مسلم).

د الله ﷻ صفتونوکی بل صفت علم دی

دا ځکه چی علم معرفت د بندکی ده او مقصد علم نه داده چی الله تعالی خپله عالم دی غواړی چی خپل احکام او د نبی کریم ص مبارکی طریقی په خپلو بندکانو باندی د علم پر رڼا کی عملی کړی چی بنده وکولای شی د حلالـو او حرامـو ، د حـق او باطـل ، د عـزت او ذلت ، د خیر او شر ، د ښو او بدو ، د ثواب او عذاب ، د نفعی او نقص ، د تور او سـپین فرق وکولای شی نو ځکه الله ﷻ په بنده کانو باندی علـم فـرض کـړو او مسـلمانان وکـولای شـی چـی د الله تعـالی حکمونـه د نبـی ص پـه طریقـی ۲۴ سـاعته خپـل ژونـد او د نـورو مسلمانانو ژوند کی راولی.

په احادیثوکی راغلی چی علم رڼا ده ناپوهی تـاریکی ده ، او د علـم زده کـړه ئـی پـه عبادت بهتره کڼلی ده. د عابد عبادت نه د عالم خوب فضیلت لری.

په بل حدیث کی راغلی نبی کریم ص فرمایلی چی د عالم فضیلت په عابد بانـدی داسـی دی لکه ځما فضیلت پر تاسو باندی (رواه فضائل اعمال).

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد مبارک دی فرمائی چی الله تعـالی وغـواړی چـی چاته د دنیا او اخرت خوبائی او ښیکڼه ورنصیب کړی الله ﷻ د علم لاره ورته غوره کړی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی څوک د علم په طلب روان شـی فرشـتی ورتـه وزرونه غوړوی .

حـدیث شـریف : نبـی کـریم ص فرمـائیلی چـی د قیامـت پـه ورځ بـه دری ډلی سـپارش کونکی وی نبیان، علما ، او شهیدان دی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د قیامـت پـه ورځ بـه بعضـی کسـان بـه دوزخ کی د خپل بد خوسا بوی نه نور دوزخیان په عذاب کړی نور دوزخیـان بـه ورتـه ووائـی چـی

تاسو دنیا کی څه عمل درلوده چی تاسو اوس مونږه په خپلو خوسا بویونو په عذاب کړو دوی به ورته ووائی چی مونږه عالمان وو او د خپل علم نه مو فایده اوچتوله (رواه ترغیب).

د الله ﷻ صفتو کی یو صفت هم ذکر دی

د ذکر پواسطه مومن د الله ﷻ محبت پیداکوی او د الله ﷻ لویی او ویره د مومن زړه ته کوزوی د شیطان ویره او د مخلوق ویره زړه نه باسی او ذکر زړه ته قوت ورکوی.

په حدیث شریف کی راغلی چی د جنت ۸ دروازی دی یوه دروازه ئی خاص د زاکرینو لپاره ده ذاکر چی وغواړی د کومی دروازی داخلیږی داخلیدای شي.

بل حدیث شریف کی راغلی چی ذکر کوونکی په شان د ژوندیو او نه ذکر کوونکی په مثال د مړو دی (رواه مسلم او مشکوة) .

حدیث شریف : رسول الله ص فرمائی چی د قیامت په ورځ به یو اواز وشی چی عقلمند کسان چیری دی ارشاد به وشی چی عقلمندو نه مراد څه شی دی الله ﷻ وفرمائی عقلمندو نه مراد هغه کسان دی چی په دنیا کی په ولاړه ناسته او ملاسته کی دالله ذکر کاوه او د الله ﷻ په کائناتو کی سوچونه کول بیا به دوی نه تولی جوړ شی جنډه به ورکړه شی ورته وبه ویل شی تاسو به تل لپاره جنت کی زندکی اختیار کړی(رواه فی الترغیب) .

حضرت ابن عباس رض فرمائی چی د یوه ساعت سوچ او غور د الله ﷻ کائناتو کی د یوی شپی عبادت نه بهتر ده حضرت ابوهریره رض بیا فرمائی چی د یوه ساعت سوچ او غور کول د الله ﷻ په کائناتو کی دا بهتره دی د ۶۰ کلونو عبادت نه (رواه فضائل اعمال) .

د حدیث شریف مفهوم دی نبی کریم ص فرمایلی چی څوک د الله ﷻ د ویری نه وژاړی نو هغه شخص تر هغه وخته دوزخ ته تلای نشی چی تر څو پی تیوکی بیرته واپس نشی یعنی دا امکان نلری چی شیدی بیرته په تیوکی بدن ته داخلی شي.

بل حدیث شریف کی راځي چی په دو سترکو د دوزخ اور حرام دی یو هغه سترکی چی د الله ﷻ د ویری نه ژاړی او بل هغه سترکی چی په جهاد کی په خپلو مسلمانانو ورونو پیره کړی وی (رواه فضائل اعمال) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی څوک په تنهائی صورت ذکر کوی داسی یو مثال لری لکه څنکه چی دی په تنها ئی صورت کفارو سره د جهاد مقابله کی وی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی جنت کی به د جنت تلو وخت کی مومن به د

هیڅ شی ارمان نه کوی او که ئی کوی نو د هغه ساعت ارمان به کوی چی هغه ساعت د ده بی ذکره تیر شوی وی (رواه مسلم شریف) .

حضرت سعد رض فرمائي چی بهترین ذکر ذکر مخفی ذکر دی او بهترین رزق هغه ده کافی کیدو درجه ولری (رواه فضائل اعمال).

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائلی چی تاسو د جنت د باغچو تیریږی نو پکی وڅری صحابه کرامو عرض وکړو چی ای د الله ﷻ رسول د جنت د باغچو نه مراد څه دی نبی کریم ص ورته وویل چی هغه عبارت دی د ذکر دمجلسو نه (رواه خواجه احمد ترمذی).

حدیث شریف : د نبی کریم ص مبارک ارشاد دی فرمائی چی څوک د شپی د عبادت نه عاجز وی او د بخل پواسطه صدقه نشی ورکولای او د بزدلی پواسطه جهاد نشی کولای نو هغه ته لازم دی چی د الله ﷻ په ذکر خپل ځان مصروف وساتی (رواه ترمذی او بخاری).

بل حدیث شریف کی راغلی چی د الله ﷻ ذکر د زړونو لپاره شفا ده او د تکبر او کینی لپاره او داسی نورو مرضو لپاره علاج ده چی د زړه نه ئی لری کوی (فضائل اعمال).

بل حدیث شریف کی بیا راغلی چی کومو کورونو کی چی د الله ﷻ ذکر کیږی هغه کورونه اسمان والو ته داسی ښکاری لکه څنکه چی مځکی والاو ته د اسمان ستوری ځلیږی.

په بل حدیث کی بیا فرمائی چی د بنده لپاره د هر عمل نه زیات د قبر عذاب بچ کولو لپاره ذکر دی. (رواه طبرانی و مشکوة) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائي چی کوم کور کی څوک د الله ﷻ د ذکر لپاره راجمعه شی او مقصد ئی هغه کور کی د الله ﷻ ذکر وی عین ذکر کولو وخت کی یوه فرشته اعلان کوی چی تاسو وبخلای شوی او ستاسو بدی په نیکو بدلی شوی (رواه طبرانی او مسلم) .

حدیث شریف نبی کریم ص فرمائی چی چا سره ډیری پیسی وی او هغه مسکینانو ته صدقه ورکوی او بل شخص یوه کوشه کی ناست وی د الله ﷻ ذکر کوی نو د ذکر کوونکی صدقه د صدقه کوونکی نه بهتره او فضیلت زیات لری (رواه خواجه طبرانی کذر فی الدر) .

حضرت سلیمان ع یوه ورځ په تخت ناست او دیوانو ئی تخت په هوا اوړ شاخوا

فوجونه ورسره روان وه مرغانو ئی پر سر باندی سیوری جوړکړی وه روان وو د لاری پرڅنګ یوه کوشه کی یو عابد ناست وه وئی ویل چی سبحان الله سلیمان ع ته الله ﷻ څومره دبدبه ورکړی سلیمان ع دا خبره د عابد چی اوری امرکوی دیوان تخت کوزوی سلیمان ع عابد ته ورځي ورته وائي چی ای عابده په دی پوه شه چی ځما دا تختفوج پادشاهی ختمیدونکی ده زه ورنه هیڅ ثمره اخیستلای نشم لیکن ستاسو دیو وار سبحان الله ویل به جنت کی یوه داسی ونه درته سمسورکړی چی تل به هلته ته ارام تری لاندی وکړی نو ځکه ځما دا دبدبه تخت عزت اوکمال څو ورځو لپاره موقتی دی او ستا سبحان الله تاته ابدی سرمایه د اخرت ده.

حدیث شریف : حضرت ابوهریره رض فرمائی چی ما د نبی کریم ص نه وپوښتل چی ستا د شفاعت نه د ټولو نه زیات فایده اوچتوونکی د قیامت په ورځ څوک وی او هغه راته وفرمایل چی ځما د شفاعت نه زیات فایده اوچتونکی به هغه څوک وی چی هغه تل (لااله الاالله) وائی او دا کلمه شریفه ئی خپه وظیفه کرځولی وی (رواه بخاری شریف) .

حدیث شریف : د نبی کریم ص مبارک ارشاد دی فرمائی چی هر څوک د هر لمانځه وروسته ۳۳ واری سبحان الله ۳۳ واری الحمدالله او ۳۴ واری الله اکبر ووائی وریپسی یو کرت څلورمه کلمه (لااله الاالله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد یحی ویمیت وهو حی لایموت ابد ابد ذوالجلال والاکرم بیدک الخیر وهو علی کل شی قدیر) ووایی.

د هغه بنده که د سمندر په شان کناهونه وی نو الله ﷻ ئی ورته معاف کوی (رواه مشکوة او مسلم) .

قصه یوه ورځ یوه بوډي نبی کریم ص ته راغله عرض ئی وکړو چی ای د الله ﷻ رسول ص ماته یوه اسانه وظیفه راوښیه چی ثوابونه ئی ډیر وی نبی کریم ص ورته وفرمایل چی د ورځی ۱۰۰ کرته سبحان الله وایه دا دومره ثواب لری لکه چی تا ۱۰۰ غلامان ازادکړی وی او ۱۰۰ کرته الحمدالله وایه دا دومره ثواب لری لکه تا چی ۱۰۰ اسونه مجهز مجاهدینو ته بخشش کړی وی او ۱۰۰ کرته الله اکبر وایه دا دومره ثواب لری کله تا چی ۱۰۰ اوښان ذبحه کړی وی او د الله ﷻ لپاره د صدقه کړی وی (رواه فضائل اعمال) .

حدیث شریف : یوه ورځ نبی کریم ص صحابه کرامو مخکی وفرمایل چی واه واه دا پنځه شیان د عملنامی په تله کی څومره ډیر وزن لری لکه (لااله الاالله) (الله اکبر) (الحمدالله) او (سبحان الله) او پنځم دا چی کوم وخت د مور او پلار بچی مړ شی او دوی قالو انال الله

واناالیه راجعون ووایی. او پوره صبر اختیارکړی (رواه نسانی او جامع الصغیر).

ذکر پر څلور قسم دی لکه ۱ مسنونه دری تسبیحات ۲ تلاوت د قرانکریم ۳ مسنونه دعاکانی ۴ د شیخ او استاد وظیفه.

فایده هر مومن مسلمان باید ضروری د ورځی اقلا یوه سپاره یا نیمه یا ربعه د کلام ربی نه ذکرکری چی دا یو بهترین ذکر دی او د قیامت په ورځ بهترین شفاعت کوونکی دی.

۲ هر مومن باید د ورځی ۱۰۰ واری کلمه شریفه (لااله الاالله) ذکر وکړی چی د افضل ذکر دی ویونکی به الله ﷻ قیامت په ورځ د ۱۴ سپوږمی غوندی نورانی د قبر نه پاڅوی.

۳ څوک چی د ورځی سل سل واری سهار او سل سل واری بیګاه استغفار درود شریف او دریمه کلمه د تمجید ووائی نو دا شخص به الله ﷻ د حشر په ورځ ذاکرینوکی پورته کوی.

۴ کوم شخص چی د ورځي ۱۰۰ کرته سبحان الله وبحمدالله او سبحان الله العظیم ووائی الله ﷻ ورته عملنامه کی ورته د احد د غره د وزن په اندازه درونډ والی ورکوی (رواه فضائل اعمال) .

۵ د ایات شریف مفهوم دی فرمائی چی د یوه مسلمان لپاره د یوی نیکی بدله لس چنده ثواب او اجر ده اوکوم شخص چی بد او ناروا کارکوی هغه لپاره یو په یو بدله ورکول کیږی (الایه) .

د الله ﷻ صفتوکی یو صفت هم اکرام مسلم ده

اکرام مسلم دا عزت د بندګی ده.

مقصد د اکرام مسلم: مطابق د ارشاد الهی دا چی مسلمانان ټول سره ورونه دی خپل منځ کی باید وروری مینه او محبت پیداکړی.

او خپل منځی اختلافات کینه او بدبختی کانی لری کړی خپل منځ کی یو د بل سره په مړی او ژوندی کی رسم رواج او سیالداریو کی شراکت وکړی او خپل منځ کی د علما کرامو قدر د مشرانو احترام اوکشرانو سره شفقت وکړی (رواه ترغیب عن احمد) .

حدیث شریف : نبی کریم ص مهربانی کړی ده چی څوک د عالم قدر ونه کړی د مشرانو احترام ونه کړی او د کشرانو سره شفقت ونکړی هغه ځما امتی نه دی (رواه ترغیب عن احمد) .

په حدیث شریف کی راغلی چی جنت ته داخلیدای نشی چی ده نه کاونډیان د زجر او

مصیبتونه په امن نه وی.

حضرت عمر رض او بی بی عایشه رض دواړه فرمائی چی نبی کریم ص به تل فرمائل چی ماته حضرت جبرئیل ع د کاونډی د حق تل تاکیدونه کول ما داسی فکر کاوه چی د میراث وارث ئی جوړ نکړی (مشکوة).

بل حدیث کی راغلی چی څوک په الله تعالی ایمان لری نو هغه د خپل میلمه عزت کوی تکلیف به نه ورته رسوی تل دی د صله رحمی کار اخلی (رواه کنز فی المشکوة).

حدیث شریف: یوه ورځ نبی کریم ص وفرمایل چی ځما د په اللهﷻ قسم وی چی هغه مومن ندی ځما د په اللهﷻ قسم وی چی مومن ندی دری واری تکرارکړو چا ورته وویل چی ای د اللهﷻ رسوله ص کوم شخص مومن ندی ورته وئی فرمائیل چی هغه شخص چی کاونډیان ورنه په امن نه وی (رواه مشکوة).

حدیث شریف: نبی کریم ص فرمایلی چی د میلمه اکرام او عزت وکړی چی د میلمه حق یوه شپه او یوه ورځ ده د میلمستیا ئی دری شپې او دری ورځي دی میلمه لپاره لازم دی زیات لدی نه نور هغه کورکی قیام ونه کړی کور والا به نه په عذاب کوی د میلمه سره د کور تر دروازی پوری تک او پذیرائی سنت طریقه ده.

حدیث شریف: نبی کریم ص فرمایلی چی چا د یوه مسلمان پرده وغوښتله نو اللهﷻ به په دنیا او اخرت کی پرده پرده واچوی او څوک چی د خپل مسلمان ورور پرده اوچتوی او بی عزته کوی ئی نو د ده پرده به اللهﷻ اوچته کړی حتی کورکی به ناست وی رسوا به ئی کړی.

حدیث شریف: نبی کریم ص فرمایلی چی څوک د یوه مسلمان ورور د مریضی پوښتنی ته سهارکی لاړشی تر بیګاه پوری ۷۰ زره فرشتی ورته د مغفرت دعاوی کوی اوکه بیګا د مریضی پوښتنی ته لاړشی تر سحره پوری دعا ورته کوی (رواه فضائل اعمال).

بل حدیث شریف کی راغلی چی څوک د یوه مسلمان ورور حاجت پوره کولو لپاره قدم اخلی نو په هر قدم باندی اللهﷻ ورته ۷۳ نیکی عملنامه کی ورته لیکی چی ۱ نیکی ئی د دنیا او اخرت سرخ رویی ده او ۷۲ نیکی ورته جنت کی درجی پورته کوی (رواه فضائل اعمال)

حدیث شریف: نبی کریم ص فرمایلی چی څوک د یوه یتیم پر سر د محبت لاس راکش کړی نو څومره ویښتان ئی چی لاس لاندی راغلی وی د هر ویښته په پیمانه اللهﷻ ورته

یوه نیکی عملنامه‌کی ورته لیکی (رواه دورمنشور) .

د ایات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمایلی چی څوک د یتیم مال په ظلم او جبر سره وخوری نو هغوی خپلی خیټی د اور ډیپو کړه د قیامت په ورځ به دخولی اورونه بادیږی.

په حدیث شریف : کی راغلی چی پس یا وروسته د لمانځه نه بهترین عمل د مسلمان ورور زړه خوشحالول دی.

دل بدست آرکه حج اکبر است – زهزاران کعبه یکدل بهتر است.

حدیث شریف : فرمائی تر هغه وخته څوک د جنت مستحق کیدای نشی چی ترڅو هغه پوره مومن جوړنشی او مومن جوړیدای نشی ترڅو چی خپل منځ کی محبت پیدانکری او محبت پیداکولای نشی ترڅو چی خپل منځ کی د سلام اچول رواج نکړی.

د ټولو امامانو رح اتفاق دی چی صله رحمی واجب طریقه ده او قطعه د صله رحمی حرامه ده (رواه فضائل صدقات).

د الله ﷻ صفتونو نه یو صفت هم صحی نیت دی

چی خپله صحی نیت قبولیت د بندکی ده.

مقصد د صحی نبیت دا ده چی‌کله یو مسلمان هر نیک عمل اجرا کوی باید مقصد ئی خاص د الله ﷻ رضا وی او په خپل عمل‌کی ریا شهرت او خودنمائی ونکړی لکه چی

حدیث شریف : نبی‌کریم ص فرمایلی چی څوک په ریا کاری لمونځ‌کوی په ریاکاری روژه نیسی او په ریاکاری صدقه ورکوی هغه مشرک دی (رواه مشکوة عن احمد) .

حدیث شریف : نبی ع فرمایلی چی د قیامت په ورځ به اواز وشی چاچی دنیا کی په خپل عمل‌کی د الله ﷻ سره بغیر شریک نیولی وی اوس د ورشی خپله بدله هغه نه وغواړی.

حدیث شریف : نبی‌کریم ص فرمائی چی د الله ﷻ ارشاد دی فرمائی چی زه ستاسو شکلونو او مالونو ته نه‌کورم بلکه ستاسو زړونو او عملونو ته‌کورم (مسلم او مشکوة) .

حدیث شریف : نبی‌کریم ص فرمائی چی څوک یوه خرما یا د یوی خرما په اندازه یو شی د الله ﷻ د رضا په خاطر بی ریا او مقصده چاته ورکړی الله ﷻ عملنامه د احد د غره په پیمانه وزن ورته علاوه‌کوی اوکه څوک د احد د غره د وزن په پیمانه صدقه وکړی او په هغه‌کی ریا یا څه مقصد وی الله ﷻ ته هیڅ منظور نه ده موجب د جزا ئی کرځی (رواه

فضائل اعمال) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی دا دری ډلی اشخاص جنت ته داخلیدای نشی.

۱ هغه اشخاص چی چاته څه ورکړی بیا ئی احسان لاندی راولی او ورته یادوی ئی.

۲ هغه اشخاص چی د مور او پلار نافرمانی کوی.

۳ هغه اشخاص چی شراب استعمالوی او څښئی ئی.

په یوه حدیث کی راغلی چی صدقه د بدی او ناکاروالی ۷۰ دروازی بندوی (رواه فضائل صدقات) .

د الله ﷻ صفتو نه یو صفت هم دعوت الاالله ده

چی خپله دعوت اشاعت د بندکی ده.

مقصد د دعوت ال الله دا ده چی دین دنیا کی عام شی او بی دینی کی ختمه شی او په بی طلبوکی د دین طلب پیداشی . مسلمانان خپله ښه کارونه وکړی نور خلک بدو نه منعه کړی.

د آیات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چی تاسو بهترین امت یاست او د خلکو فایدی لپاره کمارل شوی یاست نو تاسو خلکو ته د نیکوکارو حکم کوی او د بدوکارو نه ئی منعه کوی او په الله ﷻ ایمان پوره ولری (ب ۴ – ۳ رکوع) .

د ایات شریف مفهوم دی نبی کریم ص د الله ﷻ ارشاد بیانوی فرمائی کوم شخص چی امر باالمعروف نهیه عن المنکر کوی هغه ځما د نبی او ځما دکلام خلیفه ده.

حدیث شریف : حضرت بی بی عائشی رض نه روایت دی فرمائی چی یوه ورځ نبی کریم ص کور ته تشریف راوړ مائی پر مخ مبارک یو خاص اثر ولیده محسوسه می کړه چی څه خبره خو شته مبارک اودس وکړو چا سره ئی خبری ونه کړی جومات ته ئی تشریف یووړ زه د کور دیوال سره ودریدم چی نبی کریم ص څه ارشاد فرمائی نبی کریم ص ممبر ته وخوت حمد او ثنا ئی وویل وروسته ئی وفرمایل چی ای خلکو د الله ﷻ ارشاد دی فرمائی چی تاسو امربالمعروف او نهیه عن المنکر کوی هسی نه چی یوه ورځ به راشی چی تاسو به دعا غواړی دعا به مو نه قبلیږی سوال به کوی نو سوال به مو نه پوره کیږی او د دښمنانو خلاف به ما نه مدد غواړی مدد به نه درسره کوم د ممبر نه کوز شو (رواه ابن ماجه) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی تاسو کی څوک ناروا کارونه وینی نو تاسو هغه اول د لاس پواسطه منعه کړی اوکه طاقت نلری نو هغه د خولی په نصیحت منعه کړی اوکه د خولی طاقت نلری د هغه سره په زړه کی لری والی اختیار کړی (رواه ترمذی ، مسلم ، ابن ماجه) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی کوم قوم کی څوک دګناه عمل کوی او د هغه قوم مشران د هغوی د اصلاح لپاره قدرت ولری او دوی ئی اصلاح کی غفلت کوی او هغوی نه منعه کوی نو اللهﷻ هغه قوم ته مخکی د مرګ نه عذاب راولی او پری مسلط کوی ئی (رواه ابو داود) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د دری کسانو عزت د اللهﷻ عزت دی ۱ د بوډا مسلمان عزت کول ۲ د عالم دین او د قرانکریم د حافظ عزت کول ۳ د انصاف دار حاکم عزت کول (رواه ترغیب طبرانی) .

د بل حدیث شریف مفهوم دی چی نبی کریم فرمایلی چی تر او تازه دوی هغه څوک چی ځما خبره اوری او بیا هغه نورو ته کوی او ورسوی ئی.

د نبی کریم ص ټول ژوند د ټولی دنیا لپاره رحمت دی او د هغه ژوند یوه یوه واقعه د شهادت کواهی ورکوی نو تاسو د هغه ژوند د واقعاتو تحقیق وکړی او تابعداری ئی وکړی.

حدیث شریف : په حدیث شریف کی راغلی چی څوک د اللهﷻ په لاره روان شی د لاری کرد (دوړی) په هغ شخص پریوزی دا شخص د دوزخ اور څه چی لوکی به ئی مسحه نکړی.

بل ځای فرمائی چی څوک د اللهﷻ په لاره کی دکوره ووځی د هغه شخص دکور د حفاظت لپاره اللهﷻ ۵۰۰ فرشتی مقرری کوی حفاظت ئی کوی.

بل حدیث شریف کی راځی چی څوک د الله ح په لاره کی یوه روپی د خپل جیب نه خرچوی اللهﷻ عوض کی ورته یو په ۷۰۰ اجر ثواب ورکوی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی داعی دعوت ال الله الله تعالی ته ډیر نږدی ده او محبوب دی د نور په ممبر به ناست وی د نبیانو او شهداو سره به سیالی کوی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی د نفلی لمونځو نه روژی صدقی او نورو عملو نه بهتر عمل اللهﷻ ته د خلکو روغی ته بلل دی داځکه چی روغه د مسلمانانو منځ کی ورانی ، دښمنی اوکړوډی داسی صفا کوی لکه څنکه چی چاړه د سرو یشتان صفا کوی.

حديث شريف : نبی کريم ص فرمائی چی د قيامت په ورځ به د بنده قدمونه تر هغه وخته پورته نشی تر څو دا څلور سوالو ته ځواب ونه وائی لکه ا عمر دی په څه مشغولتيا کی تير کړو ۲ ځوانی دی په څه کارکی لکولی ده ۳ مال دی په څه قسم کټلی وه او څه کی د ولکاوه ۴ تا چی علم زده کړی په علم دی څه عمل وکاوه (رواه فضائل صدقات).

د الله ﷻ صفتوکی يو صفت هم صدقه ده

حضرت مولانا تهانوی رح فرمائی چی اعمال پر دوه قسمه دی چی يو ئی ظاهری اعمال دی او دوهم ئی باطنی اعمال دی.

۱ ظاهری اعمال په دوه قسمه دی چی يو ئی بدنی عبادت دی او بل ئی مالی عبادت دی

الف بدنی عبادت عبارت د لمانځه نه او مالی عبادت عبارت دی له زکات او صدقی نه ده بيا په ټولو عباداتوکی اول او غوره عبادت د لمانځه ده په دوهمه درجه کی بيا زکات دی چی صدقه هم پکی شامله ده لکه چی :-

حديث شريف : نبی کريم ص فرمائی چی تاسو خپل مالونه په زکات محفوظ کړی او د مرضو علاج په صدقی سره وکړی د بلاکانو او مصيبتونو موجونه په دعا سره دفعه کړی.

د صدقی او مال خرخولو باره کی د الله ﷻ مبارک کلام کی او د نبی کريم ص مبارکو احاديثوکی

د صدقی ترغيب او فضائل ډير بی شماره راغلی دی

د ايات شريف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چی ای خلکو تاسو د الله ﷻ په لاره کی خرچه وکړی د هغو شيانو نه چی ما تاسو ته درکړی دی پخوا د هغی نه چی هغه ورځ به راشی چی په هغه ورځ به نه خرخول وی او نه اخستل وی نه به دوستی وی او نه به د چا سپارش بغير د الله ﷻ د ذات نه (سورت البقره ۲۴ رکوع) .

د بل ايات شريف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چی د الله تعالی په محبت او رضا حاصلولوکی تاسو خپل مالونه رشته دارانو يتيمانو او غريبانو مسافرو سوالکرو بنديانو او غلامانو ته ورکړی خپله غاړه خلاصه کړی خرچه وکړی لمونځونه وکړی زکات اداکړی چی دا ټول دکمالاتو بهترين شيان دی.

حديث شريف : نبی کريم ص فرمايلی چی سخی شخص الله ﷻ ته نژدی دی جنت ته

نژدی دی او خلکو ته نژدی دی او بخیل شخص الله ﷻ نه لری دی جنت نه لری دی خلکو نه لری دی او دوزخ ته نژدی دی (رواه ترمذی او مشکوة) .

بیشکه جاهل سخی د الله ﷻ په نزد عابد بخیل نه زیات محبوب او خوښ دی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک یوه مړی ډوډی یا یو موټی خرما د الله ﷻ په لاره کی په اخلاص ورکړی یا د یوه مسکین ضرورت پوره کړی نو داسی صدقه دری کسان جنت ته داخلوی ۱ د کور خاوند ۲ د کور بی بی ۳ هغه څوک چی فقیر ته ئی وروړی (رواه فضائل صدقات)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی که ماسره د احد د غره په اندازه سره زر وی نو لدی سرو زرو نه ماته دا بهتره ده چی پر ما باندی د چا قرض وی او هغه قرض له دری ورځو نه ځلورمی ورځی ته پاتی نشی (رواه بخاری او مسلم) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی څوک دنیا سره محبت ساتی هغه اخرت ته نقصان رسوی او چی څوک اخرت سره محبت ساتی هغه دنیا ته نقصان رسوی.

بل حدیث شریف کی راځی چی دنیا د هغه چا کور دی چی اخرت کی کور ونه لری او دنیا هغه چاته مال دی چی هغه اخرت کی مال ونه لری (رواه دورمنشور)

بل حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی د قیامت په ورځ به اعلان وشی چی چیرته دی هغه کسان چی دنیا کی د فقیرانو او مسکینانو اکرام او عزت کړیده او د فقیرانو مسکینانو ئی مریضی کی پوښتنه کړی ده نن ورځ به هغه جنت ته داخل شی د نور په ممبر به الله ﷻ خبری کوی (رواه کنز) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی څوګ په وږی ځه وخوری او تږی ځه وڅښی او په بربند جامی واغوندی الله ﷻ ه به په هغه د جنت شین لباس او د جنت ښکلی نعمتونه او د جنت د مهر کړی شرابونه نصیب وکړځوی (رواه ابوداود ترمذی مشکوة) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی کله انسان مړ شی قبر کی داسی وی لکه څنګه چی اوبو کی کی سړی ډوبیږی هره خوا لاس پښی او سترکی اچوی چی اوس به ماته څوک نجات راکړی همدارنکه قبر کی مړی هم پلار ورور او دوستانو په انتظار وی چی ما پسی به اوس څوک صدقه یا دعا وکړی داځکه چی مړی پسی صدقه او دعا د دنیا او مافیها نه بهتره ده (رواه احیا).

یو بزرک فرمائی چی ځما ورور مړ شو بله ورځ می پر خوب ولیده ما د قبر د حال

پوښتنه ورنه وکړه هغه راته وویل چی کله تاسو دفن کړم کتل می چی د ما خواته د اور یوه هیبت ناکه شغله راروانه کله چی یوه شخص ما پسی د مغفرت دعا وکړه الله ﷻ د هغه شخص دعا قبوله کړه هغه د اور شغله الله ﷻ رانه دفعه کړه (رواه بزل).

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی ما د حضرت جبرئیل ع نه پوښتنه وکړه چی صدقه څو قسمه ده هغه راته وویل چی صدقه ۶ قسمه ده ۱ هغه صدقه چی مالدار او ظالم ته ورکړی یو په یو ثواب لری ۲ صدقه چی هغه شخص ته چی کار کولای نشی وضع د اقتصاد خرابه وی دا صدقه یو په لس ثواب لری ۳ هغه صدقه ده چی فقیرانو مسکینانو ته کوندو او یتیمانو ته ورکړه شی دا صدقه یو په سل ثواب لری ۴ هغه صدقه ده چی مور پلار ئی څه ونه لری ورکړه شی نو دا صدقه یو په اووه سوه ثواب لری ۵ کومه صدقه چی معذور ته چی کار نشی کولای ورکړه شی نو دا صدقه یو په نهه سوه ثواب لری ۶ کومه صدقه چی متقی طالب العلم ته ورکړه شی نو دا صدقه یو په نهه لکه اجر ثواب لری.

قصه یوه ورځ حضرت علی رح د حضرت حسین ځوی ته مینځی د اوداسه اوبه واچولی دی وخت کی د مینځی د لاسه کوزه ولویده د حضرت علی رح خوله ئی زخمی کړه او مینځی ته ئی په تیز نظر وکتل نو مینځی ورته د الله ﷻ ارشاد والکاظمن الغیظ وفرمایل حضرت علی رح ورته وویل چی ما خپله غصه وزغمله مینځي بیا ورته وویل والعافین عن الناس حضرت علی رح ورته وویل چی الله تعالی دی تا معاف کړی مینځی بیا ورته وویل والله یحب المحسنین حضرت علی رح د حسین زوی ورته وویل ازاده شوی.

د حدیث شریف : مفهوم دی چی هره ورځ دوه فرشتی د اسمانه راکوزیږی اوله دعا کوی چی یا الله ﷻ خرچه کوونکی ته بدله ورکړه او بله دعا کوی چی یا الله ﷻ د زخیره کوونکی مال ورته تبا او برباد کړه

دا دواړه ملکی هر ورځ د اسمانه راکوزیږی یوه د مال د ډیریدو او بله د مال د تبا کیدو دعا کوی (رواه فضائل صدقات).

قرانکریم د الله ﷻ کلام دی

الله ﷻ کله چی دنیا او د دنیا کائنات په کائناتو کی بیا انسانان پیداکړل د انسانانو د نظم او دسپلین لپاره ئی خپل اسمانی قانون ابتداکی صحیفی د رسالو په شکل چی ۱۰ صحیفی ئی په ادم ۶ ۵۰ صحیفی ئی په حضرت شیش ۶ ۳۰ صفیحی ئی په ادریس ۶ ۱۰

صفيحی ئی په حضرت ابراهيم ع باندی نازلی کړی دی چی ټولی ۱۰۰ صحيفی شوی. وروسته ئی بيا تورات په حضرت موسی ع باندی انجيل ئی په حضرت عيسی ع باندی زبور ئی پر حضرت داود ع باندی نازل کړل. دا چی د هغه وخت زمامدارانو زورواکانو او صاحب رسوخ اشخاصو په نوموړو کتابونو کی لاسونه ووهل بعضی مسائلو ، بابو او جملو ته ئی د خپل شهرت او موقف اوچتولو لپاره تغير ورکړو او په نومول شوو کتابو کی کډوډی راوستله وروسته اللهﷻ قرانکريم ئي يوځای مکمل کتاب ئی د ليلة القدر په شپه د لوح محفوظ نازل کړو وروسته ئی په مختلفو وختو او مختلفو ځايو کی پر حضرت محمد ص نسخه نسخه مطابق د موضوع د اللهﷻ د جبرئيل امين پواسطه نازل کړی ده.

خپله نبی کريم ص زده کړه نده کړی او تعليم ئی چا نه حاصل کړی نه دی او نه ئی علم درلوده د نبی کريم ص پوه او زده کړه ازلی وه چی د اللهﷻ د خوانه د حضرت جبرئيل امين پواسطه به ورته ساعت په ساعت او يو ميه رهنمائی کيده.

کله چی اللهﷻ قرانکريم پر حضرت محمد ص نازل کړو اللهﷻ سل صحيفی تورات انجيل او زبور کتابونه ټول منسوخ کړل او حکم ئی وکړو چی د نومول شوو کتابونه نور د قرانکريم خواته خپل مخونه راواړوی چا چی د اللهﷻ حکم ومانه د قرانکريم خواته ئی مخ کړو هغه مسلمان شول چا چی د اللهﷻ حکم ونه مانه قرانکريم ته ئی مخ نکړو هغه ټول په خپل يهوديت نصرانيت مجوسيت بوت پرستی اتش پرستی او نورو اديانو کی پاتی شول.

د قرانکريم د نزول سلسله

الحمدل الله چی قرانکريم د اللهﷻ داسی يو جامع روښانه واضح او نه تغير ورکونکی کلام دی. چی دی کلام ته به هيڅ نبی صحابی امام عالم بزرک داکټر او مولف تغير ورنه کړی او نه به ئي ابدالابد پوری تغير ورکړای شی داځکه چی دا کلام په لکونو او ملياردونو علما کرام مفسرين حافظان او قاريان لری مونږه به سپاره سورت ايات او کلمی پر ځای پريږدو حتی يو زور زير پيښ شد مد او غړوندی ته ځوک تغير ورنکړی الحمدالله دا قرانکريم چی څومره شايقين قاريان تلاوت کوونکی مفسرين او علما کرام لری نور کتابونه ئی يو په ميلوينم برخه ئی نلری او نه به ئی پيداکړی.

قرانکريم د ليلة القدر په شپه يو ځل پوره مکمل کتاب د لوح محفوظ نه نازل شوی دی

بیا کله چی نبی کریم ص څلویښت کلنی کی پیغمبر شو (۲۳) کلو کی د عمر تر اخره یعنی ۶۳ کلنی پوری نسخه نسخه مطابق د هغه وخت او مطابق د موضوع په مختلفو وختو کی ډایرک د الله ﷻ د خوانه د حضرت جبرئیل امین پواسطه پر حضرت محمد ص نازل شوی ده.

ټول قرانکریم ۳۰ سپاری دی ۱۱۴ سورته ۵۴۰ رکوع ۶۶۶۶ ایاتونه ۷ منزله او ۳۲۰۰۷۸۶ حرفونه لری الله ﷻ د ټول مسلمانان د خپل کلام محبان وکرځوی.

د ایات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی که چیری ما دا قران پر غره باندی نازل کړی وای او په غره کی شعور وای نو تاسی به دا غر لیدلای وه چی د ویری به ټوټه شوی وای.

حضرت اکرمه رض به کله چی قرانکریم د تلاوت لپاره خلاص کړو نو مبارک به بیهوشه شو او د خولی نه به ئی دا وینا راوتله هذا کلام ربی هذا کلام ربی یعنی دا څما د رب کلام دی دا څما د رب کلام دی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی صاحب د قران ته به وویل شی چی قرانکریم لوله د جنت په درجو خیږه کله چی اخری ایات ته ورسیدی هغه ستا مقام دی (رواه ابوداود او نسایی) .

حدیث شریف : / روایت دی د عبدالرحمن بن عوف رض څخه : په حدیث شریف کی راغلی چی دری شیان به عرش عظیم لاندی په جکړه کی وی ۱ قرانکریم ۲ امانت ۳ رشته داری اواز به کوی چی چا زه یو کړی یم الله ﷻ دی هغه د خپل رحمت سره یوځای کړی حضرت عبدالله بن عباس رض د نبی کریم ص ارشاد نقل کوی فرمائی چی د چا زړه کی څه حصه د قران نه وی نو هغه زړه د کنډوالی حیثیت لری (رواه ترمذی) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی که د واقعی طبیب سره تعلق پیداکوی نو سورت فاتحه د هر مرض شفا یعنی دوا ده (رواه بیهیقی) .

په حدیث شریف کی راغلی چی قرانکریم داسی یو شفیع دی چی شفاعت ئی قبول شوی او داسی جکړه کوونکی دی چی جکړه ئی قبوله شوی ده نو څوک چی قران مخی ته ږدی هغه جنت ته کاږی او څوک چی مخ ورنه اړوی هغه دوزخ ته کاږی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی څوک چی د ورځی سورت یاسین لولی د ورځي ټول مشکل ئی الله ﷻ حلوی او څوک ئی چی د مخی یا یادی لولی هغه ته الله ﷻ د لسو ختمو ثواب ورکوی (رواه الدامی) .

نوټ نن ورځ د مسلمانانو په ټولنه کی حکمی ختمونه د قرانکریم مروج شوی دی او بعضی اشخاص د پوره ختم نه حکمی ختم پدی بهتر بولی چی بعضی اشخاص قرانکریم شه لوستلای نه شی یا ئی غلط لولی د ختم شریف په قبلیدو یا نه قبلیدوکی د بی علمی وجی نه خبری او اتری کوی.

په احادیثوکی راغلی چی کوم شخص قرانکریم په شوق او زوق ولولی او په لوستلوکی ئی د حروفو په اداکولوکی سرکردانه او مصروف وی الله ﷻ هغه شخص ته د بل تلاوت کوونکی نه دوچند ثواب ورکوی اوکوم شخص چی قصداً په تلاوت کی غلطی راولی یا ئی پاښی اړوی نو دا د هغه شخصی کناه او جرم دی لیکن څوک چی داسی اشخاص راغواړی ختم والا ته الله ﷻ پوره د ختم ثواب ورکوی قصدی غلط کوونکی ته الله ﷻ خامخا عذاب ورکوی.

د حدیث شریف مبارک مفهوم دی چی په تلاوت د قرانکریم تلاوت کوونکی ته الله ﷻ په یوه حرف لس نیکی عمل نامه کی ورته لیکی دا چی ټول قرانکریم ختم کړی شی او د ټول قرانکریم چی ۳۲۰۰۷۸۷ حرفونه دی نو په یوه حرف چی ۱۰ نیکی الله ﷻ ویونکی ته ورکوی پدی حساب په لس کونو میلونو نیکی ته رسیږی دومره نیکی چی د هغه مقصد لپاره د ختم کونکو د خوانه ور وبخلی شی ایا د حکمی ختم چی هغه یوه سپاره لوستل کیږی دا به بهتره او غوره نه وی ؟ بیا چی نن ورځ بعضی کوروکی د ختم مراسمو کی چی یو سورت یا یو یا دوه ایاتونه لولی دا خو بلکول د ختم شریف اصولو سره په ټکر کی قرار نیسی دی نه باید مسلمانان ځان بلکول وساتی پوره ختم باید وکړی.

حدیث شریف : حضرت ابن مسعود رض د نبی کریم ص ارشاد نقل کوی فرمائی چی څوک یو حرف د قرانکریم نه تلاوت کړی الله ﷻ مقابل کی ورته د یوه حرف بدله کی ورته لس نیکی ورکوی لکه چی الم چی راټول شی دری حرفه راځی یو حرف ئی الف بل حرف ئی لام او دریم حرف ئی میم دی نو ویونکی ته ټولی ۳۰ نیکی شوی (رواه ترمذی) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک قرانکریم حفظ کړی او په حلالو او حرامو ئی پوره عمل وکړی د داسی قاری چی خپلوانو نه لس کسه واجب الدوزخ شوی وی د دغو لسوکسانو شفاعت کولای شی (رواه بن ماجه) .

حدیث شریف : حضرت ابو هریرة رض نه روایت دی چی نبی کریم ص فرمائی په کوم ځای کی څوک د الله ﷻ د کلام تلاوت لپاره سره راجمعه شی یا دا چی هلته تدریس د

کلام پاک کیږی هغه کورکی الله ﷻ سکینه نازلوی هفه ځای کی د الله ﷻ رحمت اوریږی او د رحمت ملائیکی کرد چاپیره حلقه ورته جوړوی او الله ﷻ د هغوی ذکر په فرشتو کوی (رواه ابوداود او مسلم) .

حدیث شریف : نبی کریم ص حضرت ابوذر غفاری رض ته وفرمایل چی ای ابوذره رض سحر لاړ شه یو ایات د قران کریم یادکړه نو دا تاته ۱۰۰ رکعتو نفلو نه بهتره ده اوکه چیری یو باب د علم یادکړی دا درته ۱۰۰۰ رکعتو نفلو نه بهتره ده چی دغه وخت کی ته عمل وکړی یا ئی ونه کړی (رواه ابن ماجه با اسناد حسن) .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک د قرانکریم په ویلو خلکو نه خوراک یا بل شی حاصلوی د قیامت په ورځ به د هغه پر مخ هیڅ غوښه نه وی تش هډوکی به وی (رواه فی شعب الایمان)

سجده تلاوت قرانکریم

کوم عاقل بالغ مسلمان چی هغه نر وی یا ښځه په تلاوت کی ورته سجده راشی یا ئی بل شخص نه واوری نو سجده تلاوت وربانډی واجب شوه.

چی ټول قرانکریم کی ۱۴ سجدی په ۱۴ ایاتونوکی دی چی څلور اولینو سپاروکی او لس سجدی په اخرینو پنځلس سپاروکی دی (رواه شرح وقایه) .

د سجدی تلاوت ترتیب په سجده تلاوت کی تکبیر تحریمه نشته صرف الله اکبر به وائی بی له لاس پوره کیدو نه به سجده ته ځی دری واری به سبحان ربی الا علا به وائی بیا به بیرته خپل سر د الله اکبر په پورته کیدو جیکوی سجده ئی ادا شوه دا یوه سنت طریقه ده.

مسله عالم وی که اعجمی وی او سجده تلاوت ئی واوریده او پری پوه شو نو سجده تلاوت پری واجب شوه اوکه ئی وانه اوریده یا پوه نشه بیا پری نشته (رواه فتح القدیر) .

مسله سجده تلاوت کی دوه تکبیرونه چی یو مخکی د سجدی نه او بل وروسته د سجدی نه دی دا سنت دی او همدارنکه دوه قیامه ورته مستحب دی اول به هم دریږی نیت به کوی الله اکبر به وائی سجدی وروسته به هم الله اکبر وائی دریږی به وروسته ناسته ورته بهتره ده (رواه دورمختار).

مسله تکبیرونه به د سجدی تلاوت په زوره وائی که امام وی چی ټول مقتدیان ئی

واوری او که تنها وی چی خپله ئی واوری (رواه دورمختار) .

مسئله که نابالغ هلک یا جلی همدارنکه حیض او نفاس والا ښځه چی سجده تلاوت واوری نو سجده تلاوت پری نه واجب کیږی همدارنکه که نارینه یا ښځه په جنابت کی وی هم سجده پری نه واجب کیږی (رواه دورمختار) .

مسئله که د چا ډیری سجدی باقی وی او کړی ئی نه وی نو په اداکول کی ئی ترتیب نشته وړاندی او وروسته ئی اداکولای ئی شی.

په عذر کی کولای شی چی سجده تلاوت په ناسته او اشاره وکړی (رواه عالمکیر) .

د صله رحمی باره کی

د مور او پلار حقوق

د ایات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چی مونږه انسان ته د مور او پلار سره د نیک سلوک کولو حکم کوو بل خصوص مور سره ځکه چی مور ورسره ډیر مشقتونه کاللی دی په کیڼه ئی کرځولی په تولد کییدو کی تکلیفونه کاللی او ۳۰ میاشیت کم د کم شیدی ورکړی دی (سورت احقاف۳ ع) .

فقه ابولیث کی فرمائی چی قطعه د صله رحمی دومره کناه ده چی د ده سره د ناستی کسان د الله ﷻ د رحمت نه محروم دی که پدی مرض څوک اخته وی باید توبه وباسی صله رحمی اختیار کړی (تنبه الغافلین) .

حدیث شریف : نبی کریم ص نه چا وپوښتل چی ماته د ټولو نه مسحق د احسان او سلوک وړ څوک دی نبی کریم ورته وفرمایل چی مور ده بیا ئی ورته وویل بل څوک وئی ویل چی مور ده دری واری ئی مور یاد کړه څلورم وار ئی وویل چی پلار ده وروسته بیا رشته دار څومره چی ورنژدی وی (رواه متفق علیه کذر فی المشکوة) .

بل حدیث کی راغلی چی د الله تعالی رضا د مور او پلار رضا کی دی او د الله ﷻ ناراضی توب د مور او پلار ناراضی توب کی دی (رواه دورمنشور)

حدیث شریف : د نبی کریم ص نه حضرت علی رض ارشاد نقل کوی چی څوک صله رحمی کوی د هغه ۱ عمر زیاتیږی ۲ عزیزان به ئی ورسره محبت کوی ۳ په رزق کی به ئی فراخی راشی ۴ بل اخره جای به جنت کی وی (رواه کنز)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی مور او پلار سره حسن سلوک اعلی درجه ده

او د هغوی وروسته د خپلو متعلقینو سره حسن سلوک کول دی (رواه ابو مسلم مشکوة)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د چا مور او پلار مړه شوی یا یو د هغوی نه مر شوی وی او ژوندکی ده ورسره نافرمانی کړی وی د مرک وروسته چی دی دعا ورپسی کوی نو دا شخص به فرمانبرداره اولادکی راځی (رواه بیهقی فی الشعبان المشکوت)

په حدیث شریف کی راغلی چی څوک د خپل مور او پلار لپاره حج وکړی حج هغوی لپاره وشو او د هغوی روح ته اسمان کی د خوشی خبر ورکوی داسی اولاد فرمانبداره اولادوکی راځی.

په یو روایت کی بیا راځی چی څوک د مور او پلار لپاره حج وکړی نو د مور او پلار لپاره ئی د یوه حج ثواب وشو او چا چی دا حج ورته کړی وی الله ﷻ ورته د نهو حجونو ثواب لیکی (رواه رحمت الهدا)

حدبث شریف فرمائی چی بنده صدقه وکړی پدی کی هیڅ نقصان نشته چی ثواب ئی مور او پلار پسی وبخښی هغوی ته به د صدقی ثواب ورسیږی د ده به ثواب کی کمی نه راځی (کنز)

یوه حدیث کی راغلی چی څوک مور او پلار زیارت ته لاړشی د مغفرت دعا ورته وکړی دا په فرمانبرداره اولادکی راځی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی څوک وغواړی چی په قیامت کی د شه مقام او اوچتی درجی ولرم هغه له پکار دی چی د ظلم مقابل کی معافی وکړی او څوک چی دی د خپلو تحفو نه محروم کړی دی مقابل کی احسان ورسره وکړی او څوک چی تعلق ورسره پری کوی او دی ئی ورسره کوی (رواه دورمنشور)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی نشته کناه هیڅ چی بی د اخرت نه په دنیا کی ورته عذاب ورکړای شی بی له ظلم او قطعه صله رحمی نه (رواه ترمذی ابوداود مشکوة)

حدیث شریف : حضرت طلحه رض نه روایت دی چی یو شخص نبی کریم ص ته راغی او عرض ئی وکړو چی زه جهاد ته ځم نبی کریم ص چی ئی د مور او پلار د ژوندی لرلو پوښتنه وکړه او ورته وئی وویل چی مور می ژوندی ده نبی کریم ص ورته وویل چی د خپلی مور خدمت وکړه ځکه چی ستا جنت د مور تر پښو لاندی ده مبارک دری واری ورته تکرار وکړو.

حدیث شریف : حضرت انس رض نه روایت دی چی فرمائی چی څوک خپل امانت ادا نکړی د هغه ایمان نشته او څوک چی خپله وعده پوره نکړی د هغه دین نشته (رواه دورمنشور)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د رحمن د عرش سیوری لاندی دری قسمه شخاص وی ۱ صله رحم کوونکی ۲ هغه زنانه چی خاوند ئی مړ شی د خپلو وړو ماشومانو په خاطر دا خپله ځوانی بی خاونده تیره کړی ۳ هغه اشخاص چی طعام تیار کړی په یتیمانو او مسکینانو ئی وخوری (رواه فضائل صدقات)

د زهد او تقوا باره کی

د ایات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چی تاسو خو ما نه د دنیای مال او اسباب غواړی نو الله ﷻ تاسو نه اخرت غواړی یعنی تاسی د اخرت په فکر کی اوسی او د ده په تیارو کی مشغول اوسی.

د ایات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چی ای خلکو خپل رب نه وویریږی او د هغه ورځی نه وویږی چی هغه ورځ کی به ستاسو مطالبه نه پلار او نه مور پوره کولای شی او نه به تاسو د خپل پلار او مور مطالبه پوره کړی بیشکه د الله ﷻ وعده ریښتنی او حقه ده.

د ایات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چی ما پیریان او انسانان د دی لپاره پیداکړی چی هغوی صرف ځما عبادت وکړی زه دوی نه رزق نه غواړم د دوی د ټولو شیانو رزق ورکوونکی قوت والا زه یم.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د قیامت په ورځ انسان نه د بدن د صحت او یخو اوبو پوښتنه کوی .

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د قیامت په ورځ به د یوی مړی ډوډی یو غړپ اوبو چی تنده ئی پری ماته شوی وی او یو جوړ جامو چی بدن ئی پری پټ شوی پوښتنه کوی (رواه فضائل صدقات) .

په احادیثو کی راغلی چی :

یوه ورځ د غرمی سخته کرمی کی حضرت ابوبکر صدیق رض د لوږی نه جومات ته تشریف یووړ حضرت عمر رض هم د لوږی نه ورغی نبی کریم ص هم د دوی په شکل د لوږی نه جومات ته تشریف یووړ دری واړو د ایوب انصاری کره تشریف یووړ ابو ایوب

انصاري اول ورته دکهجورو شنکلي کیښودي بیا ئي چلي ورته زبحه او پخه ئي کړه دري واړو چي په خوراک شروع وکړه نبي کریم ص لږ غوندي غوښه ډوډي کي تاوکړه ابو ایوب انصاري رض ته ئي وکړه چي دا بي بي فاطمي رض ته ورووړه چي هغه هم دا دري ورځي لوږي پاتي ده.

په عین خوراک کي حضراتو ورنه پوښتنه وکړه چي ای د اللهﷻ رسوله مونږه به د دی نعمتو جواب ورکوو نبي کریم ص ورته وفرمائیل چي هو حضراتو وفرمائیل چي دا خو د ابو ایوب انصاري رض مهماني ده نبي کریم ص ورته وویل چي د هر نعمت خوراک او چښاک او اغوستونکي سوال او ځواب شته نوکله چي څوک خوراک او چښاک وخت کي اول بسم الله اخرکي شکر او دعا وکړي نو دائي کفاره کرځي (رواه دورمشور)

په مصیبتونو باندي صبر کول

دا چي مسلمانانو د اسلام د اصولو په بنا په (امنت با الله) واضح اقرارکړي دي چي ټول او خیر او شر د اللهﷻ د خوانه ده نوکله چي د اللهﷻ د خوانه چاته خیر یا شر رسیږی په خیر رسیدوکي باید شکر اداکړي او الحمدالله ووائي خوشي حاصل کړي.

همدارنکه که انسان ته کوم مصیبت یا شر واقع کیږی باید انال الله وانا الیه راجعون ووایي د صبر او زغم او تحمل نه کار واخلي نو داسي انسان واقعا په خپل اقرارکي صادق وی.

د ایات شریف مفهوم دی اللهﷻ فرمائي چي تاسو په مصیبتونو باندی صبر او په لمانځه باندی خپل مدد حاصل کړي دا چي اللهﷻ صبرکوونکي سره دي.

حدیث شریف : نبیانو ع ته به چي کوم مشکل پیښ شو نو ژر به په لمانځه مشغول شول.

حدیث شریف : نبي کریم ص فرمایلي چي څوک وږی یا محتاج شی او هغه خپل حاجت د خلکو نه پټ وساتي اللهﷻ پدی ضمه واری کړی چي تر یوه کاله حلاله روزی زه ورسوم. څوک چي هر شي غواړی د الله نه دی غواړی او خپل توکل دی په اللهﷻ کوی او پدی پوره پوه شي چي په صبر کي د الله پوره مدد شته مصیبت پسي راحت او تنکدستي پسي فراخي شته.

د ایات شریف مفهوم دی په الله تعالي توکل وکړی بیشکه هغه اوریدونکي او عالم دی

په ټولو حالاتو هم خبر دی او تل د دی ایات شریف مطابق لکه (رَبَّنَا عَلیکَ تَوَکَلنا و اِلیک اَنَبنا وَ اِلیکَ المصیر) ترجمه ای ربه مونږه په تا توکل کړی او ستا طرفته مو رجوع وکړه په هر صورت کی ستا خواته درتلل شته.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی څوک ځانته د سوال دروازه خلاصه کړی اللهﷻ پر ده باندی د اخرت د فقر دروازی خلاصی کړی (رواه فضائل صدقات)

حدیث شریف : یو واری نبی کریم ص وفرمایل چی واه واه چی دا پنځه شیان په تله د میزان کی د یوه کس په عملنامه څومره دروند وزن لری یو د لااله الاالله بل د الله اکبر بل احمدالله څلورم سبحان الله ویل دی پینځم د مور او پلار اولاد مړ شی او دی قالو انال الله وانا الیه راجعون ووائی او صبر اختیار کړی (رواه نسائی او جاحع الصغیر)

د شریعت حکمونه

د شریعت حکمونه ۸ قسمه دی. حکمونه جمعه د حکمو ده او حکم په شریعت کی د اللهﷻ هغه خطاب ته وائی چی بنده ئی په افعالو او اعمالو مکلف کړی دی چی دا حکمونه په دری قسمه دی

۱ هغه دی چی هغه کی طلب د کولو وی ۲ هغه دی چی په هغه کی طلب د نه کولو وی ۳ هغه دی چی هغه کی تخیر وی یعنی د هغه په کولو یا نه کولو کی اختیار کړی.

۱ هغه کی چی طلب د کولو وی هغه څلور قسمه دی لکه فرض ، واجب ، سنت ، او نفل دی.

۲ چی په هغه طلب د نه کولو وی په دری قسمه دی لکه حرام ، مکروه تحریمی ، او مکروه تنزهی.

۳ په هغه چی تخیر وی هغه یو قسم دی لکه مباح. پدی حساب د شریعت حکمونه ټول ۸ قسم شول.

۱ فرض د اللهﷻ هغه حکم چی په دلیل قطعی سره ثابت شوی وی منکر ئی کافر دی او بی د عذره چی څوک ئی پریږدی هغه فاسق دی او مسحق د عذاب کرځی. فرض په دوه قسمه دی الف فرض عین ب فرض کفائی.

الف فرض عین هغه دی چی کول ئی په هر یوه لازم او ضروری وی لکه پنځه وخته لمونځ ، او د رمضان د میاشتی روژه او نور.

ب فرض کفائی هغه دی چی پر هر یوه لازم نه وی بلکه د بعضی کسانو په کولو سره د ټولو غاړی پری خلاصیږی او که بیا هم یو ونکړو د ټولو غاړی پری بندیږی لکه د جنازی لمونځ (رواه توضیح او ترویح)

۲ واجب هغه حکم ته وائی چی په دلیل ظنی سره ثابت شوی وی او څوک ئی چی بی د عذره ترک کړی هغه فاسفق او مسحق د عذاب کرځی منکر ئی کافر نه دی بلکه فاسق کرځی.

۳ سنت: سنت پر دوه قسمه دی الف سنت هدا ب سنت زائده.

۱ سنت موکد یا سنت هدا هغه ته وائی چی نبی کریم ص تل د عبادت به طریق کړی وی.

سنت موکد حکم دا دی چی څوک ئی بی د عذره پریږدی کنهکار دی چی دا په فعل د نبی کریم ص او فعل د خلفا راشدینو ثابت شوی دی.

۲ سنت زوائد هغه دی چی په نه کولو ئی بدی او کراهیت نشته لکه چی نبی کریم ص عادت په ناسته والاړه کی په کولو ئی ثواب شته او په نه کولو کی کناه نشته (رواه مولوی)

۴ نفل : چی کولو کی ثواب دی او په نه کولو کی ئی عذاب نشته فضیلتونه ئی مستحبه طریقه ده (رواه شامی)

۵ حرام هغه دی چی نه کول به دلیل قطعی سره ثابت شوی چی بی دعذره څوک وکړی هغه فاسق منکر ئی کافر دی (حرام حلال کنڼل) کافر او مستحق د عذاب دی.

۶ مکروه تحریمی هغه دی چی په دلیل ظنی سره ثابت شوی وی کول ئی بی د عذره کناه ده او منکر ئی فاسق دی لکه د واجبو منکر چی دی.

۷ مکروه تنزهی هغه دی چی نه کول بهتر دی او په کول ئی څه کناه و عذاب نشته چی مکروه تنزهی حلالو ته او مکروه تحریمی حرامو ته نږدی دی.

۸ مباح هغه فعل ته وائی چی په کولو ئی ثواب نه وی او په نه کولو ئی څه بدی نه وی.

په شریعت کی دا پورته ۸ قسمه حکمونه د الله ﷻ حکمونه دی چی بیان شول.

د مذهبونو خاوندان څلور امامان دي

په دنیا کې دا څلور مذاهب لکه ۱ حضرت امام ابوحنیفه رح ۲ حضرت امام مالک رح ۳ حضرت امام شافعي ۴ حضرت امام احمد ب حنبل رح دی چې دا څلور امامان دی دنیا کې قبول او خواره شوي دي او دا څلور واړو امامانو ټول عمر د علومو په خدمت کې او د فقې د مسئلو په اجتهاد او استنباط کې تیر کړي دي اسلام ته ئي بې شماره خدمتونه کړي دي نو د دوی منځ کې شرعي اصُولي اختلاف هیڅ نشته لیکن په فروعو کې اجتهادي اختلاف راغللی چې په ټولو کې د امام اعظم رح د مذهب د مقبولیت جذبه حنیفي مذهب ته حاصله شوی ده او د نورو امامانو نه ئې مرتبه لویه هم ده پدې وجه د امام اعظم لقب ورکړ شوی دی.

۱ امام اعظم رح د والد نوم ثابت دی چې په کوفه کې پیداشوی دی پیشه ئې تجارت وه چې رب العزت په ۴۰ کلنۍ کې یو ځوی ورکړو چې دهغه نوم ئې نعمان کیښوده په مرور د وخت د امام اعظم لقب باندې مشهور شو د امام اعظم رح نوم نعمان رح لقب ئې امام اعظم رح او کنیت ئې ابوحنیفه رح ده.

امام اعظم رح د فقې تحصیل د متعددو استادانو نه لیکن زیات ئې حمار نه کړی ده کله چې منصور بغداد ته راغی نو امام اعظم ئي بغداد ته کوفې ته وغوښته نو منصور ورته د قضا پیشنهاد وکړو لیکن امام صاحب قبوله نکړه بیا منصور دی زنداني کړو لیکن بیا هم زندان کې ئې تدریس ته دوام ورکړو ډیر طالبان به ورته راتلل بل اخره په سنه ۱۵۰ ه کې وفات شو.

۲ امام یوسف رح دا مبارک په سنه ۱۱۳ ه په کوفه کې پیداشوی دی چې په غریبې پیچارکې او مزدورۍ کې علم حاصل کړی دی کله چې پلار ئې دی د ابوحنیفه د درس نه جک کړو ورته وئې ویل چې ځویه ابوحنیفه رح خو مالدار او شته من شخص دی بیا هم په مزدورۍ کې علم کاوه د علما کرامو سره ئې ناسته ولاړه کوله علم به ئې زده کاوه بل اخره الله ﷻ غټ اوچته مرتبه ورکړه بیا کله چې هارون الرشید د هغه کمالات او لیاقت ولیده نو قاضي قضاد ئې مقرر کړ بل اخره سنه ۱۸۲ ه لدې فاني دنیا نه جامې بدلې کړې.

۳ امام محمد رحمت الله امام محمد بن حسین شیباني به سنه ۱۳۵ ه د ورشد شهر کې بیداشوی کله چې ځوان شو کوفې ته د علم حاصلولو لپاره راغی لویو محدیثنو نه ئې علم

حاصل کړو د ابوحنیفه رح نه ئی د فقی علم زیات حاصل کړو نور علم ئی امام یوسف رح نه زده کړو په شلوکلوکی د علم عالی درجی ته ورسیده نوکله چی هارون الرشید د ده علمیت ولیده د قضا وظیفه ئی ورکړه او تل به ی خپل ځان سره کرځاوه کله چی په ۱۸۹ ه ری نومی ځای ته لاړه هلته ی اجل ته لبیک وویل نو خپله هارون الرشید په ډاکه اعلان وکړو چی نن ورځ می فقه او نحوه دواړه له لاسه ورکړل.

۴ امام احمد بن حنبل رح دی مبارک نه چا پوښتنه وکړه چی تا دا باریکه مسائل د چا نه او دکوم ځایه حاصل کړی دی ورته وئی ویل چی د امام محمد صاحب دکتابو نه.

فقها کرامو د اختصار لپاره کله کله هم دا الفاظ استعمالوی : صاحبین رح ، شیخین رح ، طرفین رح

صاحبین رح نه مراد ۱ امام یوسف رح ۲ امام محمد صاحب رح دی.

شیخین رح نه مراد ۱ امام اعظم رح ۲ امام یوسف رح دی.

طرفین رح نه مراد ۱ امام اعظم ۲ امام محمد رح دی.

چی د دی کتاب په بعضی بعضی مقاماتوکی هم دا الفاظ راوړل شوی دی.

څلورم باب

د طهارت(پاکوالی) باب

د اودس او غسل فضیلت

اودس د نورو امتونو لپاره وه او که نه وو ؟ اکثره علما کرام وائی چی وه.
حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی کله مسلمان اودس کوی او خپل مخ ومینځي نو د سترکو کناه ئی لری شی د اوبو په آخری قطری سره همداسی چی دواړه لاسونه ومینځي د اوبو په آخری قطری سره ئی کناهونه لری شی کله چی دواړه پښي ومینځي کناهونه ئی د اوبو په آخری قطری سره لری شی د اوداسه آخر کی اودس کوونکی دکناهونو نه صاف او پاک ووځی چی دلته دکناهونو نه مراد صغیره کناهونه دی لکه پردی ښځي ته کتل د لاس کناه په بد نیت وروړل د پښو کناه لپاره د قدم اخیستل دی (رواه دورمختار شامی مشکوة) .
حدیث شریف : حضرت انس رض فرمائی چی ما لس کاله د نبی کریم ص خدمت کړی ده هر وخت به نبی کریم ص ماته ویل چی ای انس رض تل به جنابت کی مبالغه (کوشش) کوه چی ښه پاک شی چی داسی غسل نه راووزی لکه څنکه چی تا هیڅ کناه نه وی کړی البته صغیره کناه . مبالغی نه مراد دا دی چی غسل کی به کوشش دومره کوی چی یو ویښته دی وچ پاتی نه شی (رواه ابوعلی)

د اوداسه فرائض

الف په اوداسه کی داسی شیان شته چی پریښودل شی یا څه کمی پکښی راشی اودس ئي نه کیږی چی هغه ته د اوداسه رکن یا د اوداسه فرض ویل کیږی.
ب بیا ځینی داسی شیان په اوداسه کی شته چی په پریښیدو ئی اودس کیږی لیکن په کولو کی ثواب دی او په نه کولو کی ئی عذاب دی چی د اوداسه سنت دی.
ج او بعضی شیان په اوداسه داسی دی چی په نه کولو کی نه عذاب او نه کناه شته چی

هغه مستحبات دی.

مسئله د اوداسه فرضونه څلور دی . ۱ د مخ مینځل ۲ د دواړو لاسو مینځل تر څنګلو پوری ۳ د سر مسحه څلورمی حصی پوری ۴ د دواړو پښو مینځل تر بجلکو پوری (رواه بدایع الصنایع)

مسئله د مخ مینځل د سر د ویښتانو د شنه کیدو نه زنی لاندی پوری او د یوه غوږ د نرمی نه د بل غوږ نرمی پوری ، د دواړو لاسو مینځل تر څنګلو پوری چی څنګل هم پکښی شامل دی ، د سر مسح د سر څلورمه حصی پوری ، د ټول سر مسحه کی هم فرض اداکیږی او هم سنت اداکیږی همدارنګه د دواړو پښو مینځل تر بجلکو پوری چی بجلکی هم پکښی شامل دی (رواه شرح التنویر، شامی ، بحر رائق)

د اوداسه سنتونه

په اوداسه کی ۱۴ سنتونه دی ۱ نیت کول ۲ په شروع د بسم الله ویل ۳ دواړه لاسونه تر مړوندو مینځل ۴ د هری عضوی مینځل دری دری کرته ۵ مضمضه یعنی خوله کنکالول ۶ استنشاق یعنی پوزه مینځل ۷ مسواک وهل ۸ د ګیری خلالول ۹ د ټول سر مسح کول ۱۰ د دواړو غوږو مسحه کول ۱۱ د لاسونو د ګوتو خلالول ۱۲ د پښو د ګوتو خلالول ۱۳ ترتیب ده په اوداسه کی ۱۴ د اعضاو مینځأ پرله پسی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که د اوداسه اوبه لږ وی د مضمضی او استنشاق سره ئی د اوداسه فرض اداکولی یعنی مینځلی شو دری دری واری مینځل کیده نو صحیح خبره ده (رواه شرح التنویر)

مسئله د مسواک استعمال دی چی د خولی د غاښو ښی خوا نه شروع کیږی د غاښو دواړو طرفو نه د خولی مابین ته حتی تالو ته به مسواک رسول کیږی در صورت چی روژه دار نه وی نو هر کرت به مسوالک لمدوی مسواک یوی لویشتی نه زیات نه وی د مسواک نیولو کی به غچه او غټه کوته لاندی کوی منځنی دری واړه کوتی به پری د پاسه وی غاښونه به پری مینځي (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که ئي ږیره لویه وه مخ به دری واری ومینځي د خپلی ږیری خلال هم وکړی نو دا یوه سنت طریقه ده او که احرام ئی تړلی وی نو بیا ورته د ږیری خلالول مکروه ده چی کوم ویښته ورنه ونه وزی (رواه المنتقی)

مسئله که د سر د مسح وخت کوتی په پټکی ولګیدی یا په ټوپی ولګیدی د غوږو د

مسحی لپاره خپلی کوتی بیا په اوبو لمدی کړی (رواه شرح منیه)

مسئله دکوتو خلالول هم سنت دی حتی مینځلوکی به اوبه دکوتو منځ ته رسوی اوکه نه دکوتو منځ ته اوبه نه وی رسیدلی نو بیا خلالول ورته فرض دی باید اوبه ورته ورسیږی (شرح التنویر)

مسئله په اوداسه د اندامونو پی در پی مینځل سنت طریقه ده یعنی یو اندام چی مینځي باید بل اندام وریسی متصل ومینځل شی وقفه پکښی رانه شی چی ورروستی اندام اوبه وچی نشی داسی هم نه چی خپل اودس ژر ژر وکړی او اندامونه ورنه کډوډ پری ولل شی (تنویر الابصار)

د اوداسه مستحبات او مکروهات

په اوداسه کی ۱۵ مستحبات دی ۱ قبلی ته مخ کول ۲ په اوچت ځای کیناستل ۳ پوزه په چپ لاس پاکول ۴ دکوتو شورول ۵ په مینځلوکی اول په اندام د لوند لاس کش کول بلخصوص ژمی کی ۶ د مینځلو وخت کی د اندامونو موښل ۷ بی ضرورته دنیوی خبری نه کول ۸ په خپل لاس اودس کول ۹ اودس په اطمنان کول ۱۰ په مینځلوکی ښه غورکول ۱۱ د څټ مسحه او غوږ مسحه کولوکی د غوږ سوری لمدول ۱۲ خپی په چپ لاس مینځل ۱۳ د خپو دکوتو خلالول د چپ لاس په غچه کوته باندی ۱۴ د هر اندام په مینځلوکی بسم الله اوکلمه شهادت ویل یا منقوله دعاکانی به وائی (شامی و مجمع الانهار)

مسئله د ژمی موسم کی په هر اندام مخکی د مینځلو نه لوند لاس تیرول دی ځکه چی ژمی کی بدن وچ وی مسامات بندوی هغه ژر اوبه نه تیروی او نه ئی اخلی (رواه بحر رائق)

مسئله د اوداسه وروسته د اندامو وچول په دسمال باندی جواز لری لیکن د استنجا په ټوټه به نور اندامونه نه وچوی (رواه قاضی خان)

یادونه په جومات کی او پلیت جای کی اودس کول مکروه ده.

مسئله یو اودس چی ترکومه پوری چی باقی وی باقی ټول منځونه وربانـدی کولی شی بیا نو چی څوک اودس په اوداسه کوی بهتره خبره ده اوکه چیری اولنی اودس ئی لمونځ نه وی کړی بل اودس ورته اصراف دی ندی کوی (رواه شامی)

مسئله که اودس کوونکی د دریاب په غاړه هم وی د ډیرو اوبو استعمالول ورته اصراف دی لکین کمی دی هم نکوی په اوداسه کی په مخ اوبه په شپیره نه اچوی د ښځی د اوداسه

په بقایا اوبو اودس کوی ندی پکار په اوبو کی توکول وغیره وغیره هم ندی پکار دا ټول مکروه دی (رواه شرح تنویر و ردمختار)

د اودس کولو طریقه په مسنونه شکل سره

په اوداسه کی به په لوړ ځای کینی جامی به ښی راټولوی اول به بسم الله ووائی بیا به نیت وکړی هر اندام به په ترتیب دری دری واری ومینځي مسواک به استعمال کړی بی د ضرورت نه به خبری اوداسه کی نه کوی لاړی او د پوزی شیان به په اوبو کی نه اچوی د سر د مسحی نه وروسته به د لاسونو د کوتو په شا د خپل ختې مسحه وکړی په آخر کی به یو موتی اوبه واخلی هغه به وڅښي کلمه د شهادت به ووائی الله ﷻ ورته صغیره گناهونه که د سمندر په شان وی هم ورته بخښی ئی (رواه تحطاوی)

الهی بهشت بی دیدار تو زندان است
زندانی را بزندان بردن کار کریمان است
الهی اگر به دوزخ ما را فرستی دعوا دارنیستم
و اگر به بهشت فرمائي بی جمال تو خریدار نیستم
یا رب ز شراب عشق خود سر مستم کن
وزعشق خودت نیست کن وهستم کن

په هغو شیانو چی اودس ماتیږی

په هغو شیانو چی اودس ماتیږی ۹ شیان دی لکه : ۱ د وړو یا لویو بولو د ځاینه څه وتل بی د هغه نه چی باد د مخی ووزی ۲ د بدن نه وینه یا ژوه یا بله څه وتل دی یا بهیدل ۳ په ډکه خوله قی کول ۴ په یوه ډډه خوب کول ۵ په لمانځه کی د بالغ په قهقه سره خندا بی له جنازی لمانځه نه ۶ بی هوشی ده ۷ شکر ۸ لیونتوب ده ۹ مباشرت فاحش.

مسئله که د وړو بولو لویو بولو اوکوم باد چی د شا د خوانه ووځی اودس پری ماتیږی همدارنگه که دواړو لارو نه چینجی یا بل شی راووت اودس پری ماتیږی اوکه چیری د وړو بولو د لاری نه باد ووځي چی اکثره وخت مریضی کی دا حال راځي پدی سره اودس نه ماتیږی همداسی د غوږ یا پوزی نه چینجی راووت اودس ئی نه ماتیږی همداسی که د بدن له دانی یا زخم نه جینجی راووت وغورځیده یا د پرهر نه څه غوښه جدا شوه اودس پری نه

ماتیږی در صورت چی د زخم نه څه نه وی بهیدلی (رواه دورمختار دارالمنتقی)

مسئله که د زخم نه لږ غوندی وینه راووتله او خاوره ئی پری واچوله یا ئی په څه شی پاکه کړه او بیا لږ لږ وینه ورنه وتله بیا ئی خاوره پری واچوله یا ئی پاکه کړه بهیدو ته ئی پری نښوده اوکه دغه وینه پریښی وای او بیا هغه بهیدلای وای نو اودس ئي مات شو اوکه د بهیدو نه وی نو اودس پری نه ماتیږی (رواه شرح التنویر او منیه)

مسئله که چا پوزه سوڼ کړه د وینی ټوټه ورسره ولویده وینه ونه بهیده اودس ئی نه ماتیږی.

مسئله که چا لاړی توکړی وینه پکښی معلومه شوه دلته به دری حالاته وی چی یا به وینه لاړو سره برابره وی یا به زیاته وی یا به کمه وی دلته که وینه برابره یا زیاته وی اودس ئی مات شو اوکه وینه لاړو نه کمه وه نو اودس ئی نه ماتیږی (رواه شامی و مراقی الفلاح)

مسئله که چاقی وکړو طعام یا ترخی اوبه یا هسی اوبه راوغورځیدی پدی اودس ماتیږی دا که په ډکه خوله وی یا کمه وی. که په ډکه خوله نه وی اوکم وه نو اودس پری نه ماتیږی اوکه په قی که بلغم ولویده هم اودس پری نه ماتیږی (رواه هدایه)

مسئله که څوک ستونی ستغ یا په ډډه یا پر مخی پروت وه نو اودس ئی مات شو اوکه په ناستی ویده شو او دواړه کناتی ئی پر مځکه لکولی وه او په داسی شی ئي تکیه ایښی وه چی د هغی په لری کولو سره وغورځیده نو اودس ئی مات شو اوکه د شی په لری کولو ونه لویږی نو اودس ئی نه ماتیږی لیکن اختلاف د علماو پدی کی شته (رواه هدایه)

مسئله که په ولاړی، ناستی، رکوع یا سجده کی ویده شه نو پدی سره اودس نه ماتیږی او که ښځه په لمانځه کی په سجده کی ویده شوه اودس ئی ماتیږی (رواه ردمختار)

مسئله که څوک په ناستی ویده شو په دی ویده کیدوکی ځنکیده ځنکیده او تاو شو او ځمکی ته ونه رسیده له رسیدو مخکی بیدار شو اودس ئي مات ندی اوکه مځکی ته ورسیده لږ غوندی وروسته بیدار شو داسی حال کی اودس ماتیږی (رواه شامی وکبیری)

مسئله که چا په لمانځه کی قهقه وکړه او شاوخوا ئی دا خندا واوریده د قهقه کوونکی اودس مات شو لمونځ ئي هم مات شو قصداً وی اوکه سهواً ښځه وی یا مردانه وی لیکن بیرون د لمانځه نه په خنده قهقه سره اودس نه ماتیږی (رواه هدایه)

مسئله په لمانځه کی د نابالغ هلک یا نجلی همداسی د جنازی لمانځه کی بالغ یا صغیر په قهقه خندا وکړه داسی حالاتوکی اودس نه ماتیږی لیکن لمونځ او سجده تلاوت ماتیږی

(دورمختار و منیه)

مسئله که اودس کول چاته په یاد وی او د اودس ماتیدل ئی یاد نه وه چی یا زه اودس لرم او که می اودس مات شوی دی نو اودس ئی پر ځای دی لیکن کول ئی بهتر دی (رواه کبیری)

مسئله که پس د اوداسه نه ئی د زکر په سر باندی لوندوالی ولیده شک وه ورته چی دا متیازی دی او که اوبه نو که کمان ئی متیازو راغی اودس به وکړی او که د اوبو راغی نه به ئی کوی.

مسئله که د وړو بولو قطره ذکر کی راغله خارج نشوه اودس ئی نه ماتیږی او که د ښځي قطره فرج نه راووتله نو اودس ئی مات شو (رواه شرح تنویر و ردمختار)

مسئله که د چا د لویو بولو ځای نه د کلمی څه حصه ووتله نو اودس ئی مات شو (رواه دورمختار)

غسل او د غسل اقسام

غسل پر څلور قسمه ده فرض واجب سنت او مستحب غسل

۱ فرض غسل په دری صورتو کی غسل پر مسلمانانو فرض کرځي لکه په جنابت کی او په بندیدو د حیض او نفاس کی غسل فرض کرځی.

۲ واجب غسل په څلورو صورتو کی غسل واجب کرځی (الف) کافر چی مسلمان شی او هغه په جنابت کی (ب) مسلمان مړی ته په ژندیو غسل ورکول واجب دی (ج) کله چی په ټول بدن نجاست ولکیږی غسل پری واجبیږی (د) کله چی په بدن نجاست ولکیږی او ځای ئی معلوم نه وی نو غسل پری واجب شو (دورمختار و ردمختار) .

۳ سنت غسل پر څلورو حالاتو کی غسل سنت کرځی لکه په (الف) د جمعی د ورځی غسل (ب) د اخترو د لمانځه غسل (ج) د حج او عمری لپاره غسل سنت طریقه ده (د) د وقوف عرفی او وقوف مزدلفی لپاره غسل کول بیا سنت طریقه ده (رواه دومختار و ردمختار)

۴ مستحب غسل په ۲۵ حالاتو کی غسل مستحب کرځي ۱ کوم هلک یا نجلی چی بلوغ ته ورسیږی ۲ کافر چی مسلمان شی او هغه جنوب نه وی ۳ د لیونتوب او بی هوشی چی فارغ شی ۴ د خکر لکولو وروسته غسل کول ۵ د شب قدر د میاشتی ۱۵ شپه کی ۶ د لیلته

القدر شپه چي څوک ووینی ۷ د مزدلفی قیام لپاره ۸ د عرفی په شپه کی ۹ د رمی جماد (شیطان) ویشتلو لپاره ۱۰ مکی شریفی داخلیدو لپاره ۱۱ طواف زیارت لپاره ۱۲ مدینی منوری ته داخلیدو لپاره ۱۳ د استسقا لمانځه لپاره ۱۴ د خسوف کسوف لپاره ۱۶ د ویری وخت کی ۱۶ د سختی سیلی او طوفان وخت کی ۱۷ کوم وخت چی ورځ تیاره شی ۱۸ د نوو جامو اغوستلو لپاره ۱۹ عام مجلس ته د ورتلو لپاره ۲۰ څوک چی مړی ولمبوی ۲۱ څوک چی کناه نه توبه وباسی ۲۲ څوک چی سفر نه راشی ۲۳ څوک چی قتل کیږی ۲۴ کوم وخت چی د مستحاضی وینه ودریږی ۲۵ کوم وخت چی د سړی احتلام وشی او بیا غواړی چی ښځي سره یوځای شی په پورته ۲۵ حالاتو کی سړی باندی غسل مستحب کړځي (رواه دورمختار و ردمختار)

د جنابت بیان او مسائل ئی

د جنابت لپاره دوه سببه دی. ۱ یو سبب ئی دخول د حشفی ده چی د مشتهی انسان حشفه چی د ژوند ښځي په قبل یا دُبُر کی داخله شی اکر که منی وتلی وی یا وتلی نه وی نو غسل پری فرض شو دلته که دواړه عاقل او بالغ وه یا داچی یو پکښی عاقل او بالغ وه نو په یوه غسل فرض شو داځکه چی څوک عاقل او بالغ نه وی غسل وربانـدی نه واجبیږی (رواه دورمختار و شامی)

۲ دوهم سبب ئی انزال دی یعنی چی منی د خپل اصلی ځای نه په شهوت سره جدا شی او هغه خارج شی که هغه په جماع سره وی یا صرف په خیال او تصور سره وی که هغه په خوب کی وی یا په ویښه کی وی نو په هغه باندی غسل لازم شو (رواه منیه و خانیه)

مسئله که د چا دواړو بولو نه وروسته پداسی حال کی چی ذکر ولاړ وه منی ووتل نو غسل پری فرض شو (رواه بحر رائق)

مسئله که د چا انزال وشو بیا ئی متیازی وکړی یا ئی څلویښت قدمه واخیستل یا اوده شو بیا ئی غسل وکړو وروسته د غسل نه ئی بی شهوته منی ووتل پداسی حال غسل پری نه لازمیږی (رواه شامی)

مسئله که غسل نه مخکی او انزال وروسته چی ده نه خوب کړی وی او نه ئی متیازی کړی وی او نه ئی څلویښت قدمه اخیسته وه او ده غسل وکړ د غسل نه پس بی شهوته منی ووتل غسل پری بیا لازم شو اعاده ئی ضروری ده او که ئی په اول غسل باندی لمونځ کړی

وی د لمانځه اعاده پری نشته (رواه شامی)

فایده د شوق وخت کی چی چانه منی ، ودی ، مذی ووزی دا دی شهوت د زیاتیدو علایم دی د مذیو وتل شوق کی د شهوت د زیاتوالی سبب کرځي چی په ښځو کی زیات وی د منیو وتل په ختمیدو کی شوق مړ شی.

بل فرق ئی دا ده چی منی ټینک وی مزی اوبزن او سریښ ناک وی ودی د پیو په شان وی چی د متیازو وخت کی وروسته ځی په مذیو او ودیو غسل نه واجبیږی (رواه مراتی فلاح)

د غسل کولو طریقه

څوک چی د غسل اراده وکړی اول د غسل نیت به داسی وکړی (نیت کوم چی غسل وکړم چی بی اودسی رانه لری او لمونځ ماته رواه شی) بیا به د تبرک لپاره زړه کی بسم الله الرحمن الرحیم ووائی بیا به دواړه لاسونه تر مړوند پوری دری واری ومینځي استنجا به وکړی بیا به کومه پلیتی چی په بدن لګیدلی وی هغه به ومینځي بیا به وړکی اودس پوره وکړی وروسته د وړکی اودس نه به خوله دری واری ومنیځی پوزه به هم دری واری ومنیځی ۱ به اوبه په ښی اوږه بیا اوبه په خپل سر باندی بیا اوبه په چپه اوږه واچوی خپل ځان شه وموږی د غوږو مابین او د نامه منیځ کی به کوته ووهی که کوتی ساعت او بنکری په لاس وی هغه به ښه وشوروی چی د هغوی لاندی یوه زره ځای وچ پاتی نشی په پوره شکل به د اوبو استعمال دری واری تکرار کړی چی ټول بدن ته ئی اوبه ورسیږی حتی چی یو ویښته هم وچ پاتی نشی دارنکه غسل کول یوه سنت طریقه ده (رواه دورمختار و شامی)

د غسل فرضونه

په غسل کی دری فرضونه دی ۱ ابتدا د غسل کی د خولی کنکالول دری واری چی ټوله خوله لمده شی بی له روژی نه اوبه خوله کی باید غړ غړ شی چی ستونی ته ورسیږی ۲ په پوزه باندی اوبه تیرول حتی چی د پوزی منځ هم لوند شی ۳ د ټول بدن مینځل چی ټول بدن لوند شی او یو ویښته ئی وچ پاتی نشی (رواه هدایه)

د غسل سنتونه

په غسل کی څلور سنتونه دی ۱ استنجا کول ۲ کوم حقیقی نجاست په بدن لکیدلی وی د هغه لری کول ۳ د ټول بدن دری دری واری مینځل لکه اول به په ښی اوږه بیا په سر بیا په چپه اوږه اوبه اچوی خپل ځان به ښه ومږوړی دا عمل دری واری تکرار کړی ۴ د اوداسه غوندی د بسم الله ویل نیت کول مسواک وهل خلال کول او شه موږل د بدن دی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که غسل کوونکی په جاری اوبو کی یا باران کی په قدر د اودس کولو یا د غسل کولو په اندازه حصار شه او ټول بدن ئی لوند شو اوبه پری روانی شوی غسل ئی وشو (دورمختار و شامی)

مسئله که غسل کی چا خوله کنکال نکړه او ده په ډکه خوله اوبه چښلی وی نو غسل ئی کیږی.

مسئله ښځی لپاره ضروری دی چی په غسل کی بنکړی کوتی او لښتی شی وښوروی چی لاندی اوبه ورته ورسیږی او که ارت وی بیا ئی شوږولو ته ضرورت نشته (رواه شرح تنویر)

مسئله که چا د اختر یا د جمعی په ورځ غسل کاوه البته د جنابت نو په یوه نیت کیږی (رواه فتاوه)

مسئله که په ښځه د جنابت غسل واوښت په لمبلو کی حیض وربانـدی راغی یا دا چی ورغلی وه بیا ئي احتلام وشو نو دا به د حیض بندیدو وخت کی غسل کوی (رواه بحر رائق)

مسئله که څوک اودس ونه لری او جنوب هم نه وی نو د کلام ربی قرائت ورته باک نلری او که بی پوښه وی نو لاس به نه وروړی بهتره خبره دا ده چی قرانکریم لوستل او لاس ور وړل باید په اوداسه سره وی (رواه بحر رائق)

په کومو اوبو اودس جواز لری

مسئله د باران، خوړ، چینی، لختی، کوهی او سمندر په اوبو اودس کول جواز لری که هغه اوبه خوږی یا ترخی وی یا واوره چی ویلی شوی وی نو اودس پری کیږی او که چیری مالګه ویلی شوی وی د مالګی په اوبو اودس نه کیږی (رواه دورمختار)

مسئله د ونو میوی یا د پاڼو اوبه په خوړکی وتلی وی همدارنکه د هندوانو ، کینو په اوبو اودس یا غسل کول جواز نلری اکرکه نهرکی وی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله امام محمد صاحب وائی چی مستعملی اوبه نجسی دی لکه د مړی اوبه اودس پری نه کیږی (رواه شامی و عالمکیر)

مسئله که چا اودس درلوده د تبرک لپاره ئی د آب زم زم په اوبو غسل یا اودس کاوه فرق نه لری اوکه په جنابت کی وه یا ئی اودس نه درلوده بیا ورته په آب زم زم غسل او اودس کول جائز ندی په ضرورت کی باک نلری (رواه طحاوی)

د کوهی بیان او مسائل

په کوهی کی د ژور والی اعتبار نشته اوکه چیری کوهی لس د لسو نه کم وه او په هغه کی نجاست ولویده هغه ټول ناپاک شو نو ټولی اوبه به ئي باسی پاکیږی (رواه منیه)

مسئله په کوهی د کوتری زرکی چنچړی غول که ولویده د کوهی اوبه نه خرابیږی اوکه د کورنی چرکی یا هیلی غول کوهی ته ولویدل کوهی خرابیږی ټولی اوبه ئی ویستل کیږی همدارنکه که د سپی پشو غوا پسه یا وزی متیازی کوهی ته ولویدی ټول کوهی اوبه خرابیږی د ټول کوهی اوبه ویستل کیږی (رواه منیه وکبیری)

مسئله کوم حیوان لکه ماهلی چنکبنه وغیره چی اوبو کی ژوندکوی یا کوم حیوان چی هغه وینه ونه لری لکه مچ میږی وغیره پدی سره اوبه نه ناپاکی کیږی لدی سوا که بل حیوان اوبو ته ولویږی او مړ شی بیا هغه وپړسیږی یا پکښی وچاوده یا وریژیده ټولی اوبه پری ناپاکیږی د کوهی ټولی اوبه ویستل کیږی (رواه هدایه و دورمختار)

مسئله که سړی وزه پسه یا سپی داسی بل حیوان کوهی ته ولویده او مړ شو د کوهی ټولی اوبه خرابی شوی ټولی به باسی یا بیرون مړ شوی وی چا هغه کوهی ته غورځولی وی هم ټول کوهی اوبه ناپاکی ټولی به باسی (رواه منیه و هدایه)

مسئله که د کوهی اوبه زیاتی وی د ټولو اوبو ویستل امکان نه درلوده داسی حالت کی به د کوهی خواکی د همدی کوهی په اندازه بل کوهی کینی د دی کوهی اوبه دومره باسی چی د هغه کوهی د اوبو څومره پیمان وی (رواه منیه وکبیری)

مسئله کله چی کوم حیوان اوبو ته ولویږی هلته مړ شو یا مړ حیوان ورولوید بیا ئی هغه راوویسته او هغه نه چاودلی وه نه پرسیدلی وه او نه ریژیدلی وه اول به هغه حیوان ته وکتل

شي که کربوړی يا چنچري مرغی يا داسی بل حيوان وه کوهی ته ولويده داسی حالت به د کوهی نه ۳۰ ډولچی اوبه کوهی نه راباسی اوکه نه ۲۰ ډولچی به ضروری راباسی اوکه چيری کوتره چرکه او پشو يا داسی بل حيوان کوهی ته ولويده نو داسی حالت کی بيا ۶۰ ډولچی اوبه به کوهی نه راباسی اوکه چيری وزه پسه يا بل دومره حيوان کوهی ته لويده داسی وخت دکوهی ټولی اوبه ويستل کيږی (دورمختار)

مسئله کوم حيوان چی کوهی ته ولويده ژوندی رااويستل شو او دا حيوان نجس العين نه وه اوبه پری نه خرابيږی او دکوم حيوان اوبه چی خولی ته تللی وی نو دلته به د جوټې حکم مدی نظر نيسو که ئی جوته پاکه وه اوبه ئی پاکی دی اوکه جوټه ناپاکه وه اوبه ئی هم ناپاکی دی اوکه چيری پسه وزه غوا يا اوښ يا بل داسی حيوان کوهی ته ولويده خولی ته ئی اوبه هم تللی وی او را وويستل شو ژوندی وه نو اوبه پاکی دی ليکن د احتياط لپاره به ۲۰ ډولچی راوباسی چی د زړه تسکين پری وشی اوکه سپی يا داسی بل پليت حيوان کوهی ته ولويده او خولی ته ئی اوبه ننوتلی بيا هغه ژوندی رااويستل شو نو د ټول کوهی اوبه پليتې شوی ټولی راويستل کيږی. اوکه چيری پيشو يا ازاده چرکه کوهی ته ولويده بيا ژوندی رااويستل شو پدی حالت کی به (۴۰) ډولچی اوبه راباسی دا مسحب طريقه ده.

همدارنکه که جنوب سړی يا ښځه کوهی ته ولويده او په بدن حقيقی پليتی نه وه بيا هغه ژوندی رااويستل شو داسی حال کی به ۴۰ ډولچی اوبه راباسی دا هم مستحبه طريقه ده او که کوهی ته خنزير ولويده خولی ته ئی اوبه تللی وی يا نه وی تللی نو بيا هغه ژوندی رااويستل شو دی حالت دکوهی ټولی اوبه پليتی دی ټولی اوبه بايد وباسی.

مسئله که چيری ډولچه کوهی ته ولويده که چری د راويستونکی په بدن او جامه حقيقی ناپاکی نه وه او لوی صحراکشت ئی نه وه کړی بدن ئی پاک وه دی حالت دی که ډولچه غوټه کيدو باندی راوباسی اوبه پاکی دی صرف په نيت د ډولچی راويستلو وی اوکه ډولچه ايستونکی جنوب وه يا دا چی د لويو بولو استنجا په لوټه کړی وه يا ئی په جامو او بدن څه پليتی وه ډولچه پسی غوټه کړه اوبه ناپاکی شوی دکوهی ټولی اوبه ويستل کيږی (رواه شرح تنوير)

مسئله که موږک کوهی ته ولويده راويستلو کی هغه نه پر سيدلی وی او نه خراب شوی وی که په هغه اوبو چا اودس کړی وی او لمونځ ئی کړی وه نو لمونځ به راګرځوی اوکه ئی په هغو اوبو ئی جامی مينځلی وی بيا به ئی ومينځی اوکه ئی کتغ اوبه اچولی کتغ به اوبو ته

اچوی که چیری کوهی کی یوه شپه او یوه ورځ پری تیر شوی وی دا پورته حکم مطابق به چلن کوی او که چیری موږک یا داسی بل حیوان کوهی ته ولویده بیا هغه پړسیدلی او رژیدلی وه داسی حالت کی بیا دری شپې او دری ورځی تیری شوی دی لمونځ کوونکی به د دری شپو او دری ورځو لمونځونه راکرځی. امام اعظم په قول دی (رواه شرح تنویر او منیه)

مسئله که ناپاکه دوړه یا دوزی یوه یا دوه پچی په لږ مقدار کوهی ته ولویده او کوهی په ځنکله کی وه یا دا چی آبادی که وی همدارنکه د وزی یا میږی پچی د شیدو لوسلو کی یوه یا دوه پچی ولویدی او ماتی نشوی او پیو ته ئی رنک هم نه وه ورکړی راوئي ویستلی نو شیدی پاکی دی (رواه دورمختار و شامی)

د جُوټی بیان او مسائل

مسئله مسلمان وی او که کافر نر وی او که ښځه او که په حالت د جنابت حیض او نفاس کی وی داسی حالاتو کی د انسان جوټه پاکه ده او که چیری په خوله ئی یا ئی په لاس ظاهری پلیتي لکیدلی وی داسی حالت کی بیا جوټه ناپاکه ده لکه دا چی په خوله ئی شراب وی یا ئی خوله وینی شوی وی او دی اوبه وڅښی دی حالت کی اوبه جوټه ناپاکی دی (هندیه ، منیه و غنیه)

مسئله کوم حیوان چی حلال وی لکه وزه پسه غوا میشه هوسی وغیره د ټولو جوټه حلاله او پاکه ده همدارنکه د کوم پرنده لکه زرکه تارو طوطی صحرائی چرکه وغیره د داسی مرغانو جوټه هم پاکه او حلاله ده لیکن شرط دا ده چی په مشوکه ئی څه پلیتی نه وی او که په پلیتي ئی درلوده نو جوټه ئی ناپاکه ده (رواه شرح تنویر)

مسئله د لیوه کیدړی منزری شادو او نورو پدی شکل چی چیرل او ماتول کوی د ټولو جوټه ناپاکه ده همداسی د سپی جوټه هم پلیته ده کوم وخت چی سپی په کوم لوښی خوله ولکوی او وئی څټی نو هغه لوښی به دری واری او یا دا چی اوه کرته به هغه په اوبو ومنیځی یا به ئی په خاورو وموشی هم پاکیږی.

همدرانکه د پشو جوټه مکروه ده که نوری اوبه پیداکیدی د پیشو په جوټه به اودس نه کوی او که پیشو موږک خوړلی وه نو جوټه ئی پلیته ده.

همدارنکه پیشو که خوراکی کتغ جوټه کړو غریب او مسکین وه ودی خوری او که غنی وه هغه د نه خوری کوم غریب ته دی ورکړی او که پیشو د چا لاس یا بل ځای وڅاټه تر هغو

پوری به اودس نه کوی چی تر څو ئی هغه ځای مینځلی نه وی (رواه دورمختار و هدایه)

مسئله کوم مرغان چی ښکارکوی کورنی چرکی ، موږک ، مار ، چرمښکی وغیره حوټه مکروه ده اوکوم حیوان چی وینه نلری لکه لړم مچ مچی میږی وغیره د دی حیواناتو جوټه پاکه ده.

همدارنکه د نامحرمی ښځي نامحرم سړی ته او د نامحرم سړی نامحرمی ښځی ته جوټه مکروه ده داځکه چی ناجائزه لزت او خوند ورنه اخستل کیږی. نوکه چیری د سړی خپله ښځه وه یا ئی خپلوان وه چی نکاح ورسره حرامه وی جوټه ئی پاکه ده که چیری نوری اوبه ورته پیداشی اودس د پری نه کوی (رواه درمنتقی و شامی)

مسئله د خره اوکچری جوټه پاکه ده که چیری نوری اوبه وی نو اودس به پری نکوی او که چیری نوری اوبه نه وی نو اودس دی پری وکړی د اوداسه برسیره به تیمم هم وکړی (رواه مجمع الانهار)

مسئله که موږک ډوډی نه څه ځای وشکوی لازم او ضروری دی چی د هغه د شکولی ځای شاوخوا برابر تری لری کړی (رواه دورمختار)

د تیمم مسائل او بیان

کوم وخت چی اوبه یو میل لری وی او په استعمال ئی څوک قادر نه وی یا ورته معلومی نه وی داسی حالت شریعت جواز ورکوی چی د لمانځه لپاره تیمم وکړی او خپل لمونځ اداکړی (رواه منیه و دورمختار)

مسئله که لمونځ کوونکی آبادی که وه او د لمانځه وخت راغی طلب د اوبو ورته واجب دی اوکه په ځنګله یا دشته کی وه اوبه ورته معلومی نه وی نو بیا ورته حد د مسافی نشته تیمم به کوی او خپل لمونځ به اداکړی که څوک ئی ولیده پوښتنه ورته ضروری ده (رواه زیلعی)

فایده د شرعی میل اندازه (څلور) زره کزه شرعی ده یو شرعی کز ۲۴ کوتی یوه کوته شپږ کوتی ده (رواه شامی او عرف شندی)

مسئله که کوهی لاره کی وه اوبه ئی درلودی د راویستلو لپاره څه وسیله نه وی یا ورسره وه څاه غاړه ته ځناور پروت وه یا د څاه اوبه ناپاکی وی د اوبو وسیتلو نه عاجزه وه نو داسی حال کی ورته تیمم جواز لری لمونځ به وکړی (رواه مجمع الانهار و دورمختار)

مسئله چاته معلومی وی چی هلته اوبه شته لیکن راوړلو کی خطره ده یا دا چی اوبه هلته

په پیسو خرڅیدی او ده سره روپۍ نه وی داسی حالاتو تیمم ورته جواز لری لمونځ به اداکوی (بحر رائق و ردمختار)

مسئله که یو سړی جنوب وه او ښځه د حیض حالت کی وه هلته یو مړی پروت وه او اوبو ته ضرورت پیداشو لیکن دلته اوبه کمی نوکوم سړی سره چی اوبه وی هغه به خپل ضرورت پری رفعه کړی اوکه شریکی وی یو بل ته به ئی بخشش کړی مړی ته به غسل ورکړی نو دواړه به تیمم ووهی خپل لمونځونه به اداکړی (شرح تنویر و ردمختار)

مسئله یو سړی جنوب وه دومره اوبه ورسره وی چی اودس پری کیده دی به وړکی اودس وکړی اوکه پدی اوبو پوره اودس نه کیده نو تیمم به وکړی لمونځ به اداکړی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که چا په تیمم لمونځ کړی وه وروسته ئی اوبه پیداکړی نو لمونځ به نه راکرځوی لمونځ شوی ده (رواه منیه)

مسئله تیمم یا غسل لپاره ضرور نه ده چی ووائی چی زه د تیمم د غسل لپاره یاد اودس لپاره کوم بلکه اول به اراده وکړی چی زه تیمم کوم د ناپاکی لپاره او د لمانځه لپاره یا به په عربی ووائی (نویت ان تیمم لرفع الحدث لحستباحة الصلاة) نو دا نیت د غسل او اودس لپاره کفایت کوی جدا جدا نیت ته ضرورت نشته (رواه عالمکیر)

مسئله که د چا دواړه لاسونه او دواړه پښې بندکی پری وی او مخ ئی زخمی وه داسی حالت کی مریض ته نه د اوداسه او نه د تیمم ضرورت شته هسی به خپل لمونځ کوی (رواه ابوسعود بحر رائق)

مسئله که د سړی پر ځان دانی وی یا ئی بدن د نیم نه زیات زخم وه جنابت ورته پیښ شوکولای شی چی د لمانځه لپاره تیمم وکړی اوکه پر ځان ئی زخم وه روغ جای مینځلو باند زخم ته ضرر وه داسی حال هغه روغ ځای د زخم حکم پیداکوی تیمم به وکړی (رواه در ورد)

د تیمم شرائط : ۱ اسلام دی ۲ کوم شی چی تیمم سره منافی وی لکه حیض او نفاس د هغه بندیدل ۳ د اوبو نه معزورتیا ده ۴ طالب د اوبو که چیری کمان ئی وه چی نږدی دی او تیمم ئی کاوه د اوبو نشتوالی په وجه ۵ نیت دی ۶ خاوره وغیره ۷ دهغه پاکوالی ۸ لاس په اکثره حصی سره مسحه کول دا پورته اته شیان د تیمم شرائط دی.

د تیمم ارکان : په تیمم کی ۲ رکنه یعنی دوه ضربه دی په یوه ضرب د ټول مخ مسحه کول

دی په دوهم ضرب د دواړو لاسونو مسحه کول دی تر څنګلو پوری
د تیمم سنتونه : ۱ د بسم الله ویل ۲ دواړه رغوی د کوتو په شمول په لوټه وهل ۳ د کوتو پراخ نیول ۴ په مخ راشکل ۵ شاته بوول ۶ پس د اوچتولو نه ټک وهل ۷ ترتیب دی یعنی اول به مخ بیا لاسونه مسحه کول ۸ ولا یعنی د وروستی اندام مسحه لمړی اندام نه موخر نه کول پی در پی والی دی. بعضی علما کرامو ۱ تیمم کول په لوته یا ځمکه ۲ د ږیری خلال ۳ اول د ښی لاس خلالول په کین لاس او د کین لاس په ښی لاس دی دا هم سنتو کی داخل دی (رواه من الدرالمختار وردمختار)

ترتیب د تیمم

په تیمم کی اول نیت کول دی بیا د بسم الله ویل دی بیا به دواړه لاسونه په داسی حال کی چی کوتی پراخی نیولی وی پر لوټه یا مځکه یا د ځمکی د جنسه چی وی وهی پورته کړی ټک وهل دی بیا به ئی د مخ مخی او شاته به ئی کش کړی بیا دی اوچتی کړی بیا به دواړه لاسونه پرمځکه ووهی تک به ئی ووهی دواړه لاسونه به پری مسحه کړی (رواه شرحه مینه الکبیر)

صحت د تیمم

تیمم په لوټه یا مځکه ، خلال د ږیری ، د شی لاس مخکی مسحه کول چپ لاس نه سنت طریقه ده.

مسئله د ځمکی سیوا چی داسی شی هغه د ځمکی د جنسه وی او پاک وی تیممورباندی جواز لری لکه خاوره شکه چونه رانجه وغیره دا چی د مځکی د جنسه نه نوي لکه وسپنه سره زر سپین زر غنم لرکی دانی وغیره پداسی شیانو تیمم جواز نلری او که چیری پدی شیانو د وړی خاوری پری پرتی وی نو بیا تیمم پری جواز لری همدارنکه په تیکه یا له جنسه د تیکی که هغه بالښت یا بل شی وی تیمم پری جواز نلری او که د وړی او خاوری پری پرتی وی نو بیا تیمم پری جواز لری (رواه منیه و بحر)

مسئله د جمعی د لمانځه او د اخترو د لمنځو لپاره تیمم جواز نه لری د جمعی لمانځه لپاره دی اودس حتمی وکړی خیردی که لمونځ ورنه فوت شی خپل د ماسپشین لمونځ به وکړی (رواه بحر رائق)

او که د اختر لمانځه کی اودس مات شی نو تیمم کولای شی (رواه هدایه)

مسئله د جنازې لمونځ تیار وه یقین ئې وه چې تر څو زه اودس کوم لمونځ رانه ځی نو تیمم ورته جواز لری او که وروسته بله جنازه راغله بیا ئې یقین وه چې تر څو زه اودس کوم جنازه لمونځ رانه ځی بیا هم ورته تیمم جواز لری لیکن په تیر تیمم به د دې جنازې لمونځ نه اداکوی بیا به تیمم وهی.

مسئله که چا د تلاوت لپاره اوبه نه وی حتمی به د تلاوت لپاره او هم لاس وروړو لپاره تیمم ووهی لیکن پدی تیمم لمونځ نشی کولای (رواه دورمختار)

مسئله په یوه تیمم چې اوبه نه وی څومره فرضی لمونځونه چې اداکوی اداکولای ئې شی همدارنګه د نفلو واجبو او سنتو حکم هم دی (رواه هدایه)

پر موزو باندی مسحه کول

د څرمنی هغه موزی چې پښې ئې تر شنګرو پوری پټی کړی وی هغه ته موزی ویل کیږی څوک چې دری یا څلور میله منزل مخ کی ولری کولای شی چې پر موزو باندی مسحه وکړی (رواه مجمع الانهار)

مسئله نارینه او ښځه ته چې موزی ئې پر پښو وی اوداسه کی کولای شی چې مسحه وکړی مسافر لپاره دری شواروزه او مقیم لپاره یو شواروز جواز لری چې مسحه وکړی کله چې وخت کی پوره کیږی موزی به اوداسه ته باسی د خپو مینځل ورته واجب طریقه ده (رواه دورمختار)

مسئله که چیری اودس ئې وکړو موزی ئې پښو کړی اودس ئې لامات نه وه خوب پری راغی ویده شو نو د مسحی موده ئې د خوب د اول حصی نه شروع کیږی د بیداریدو نه (رواه شامی)

مسئله په موزو باندی د مسحی سنت طریقه دا ده چې د خپلو لاسونو کوتی لمدی کړی بیا به ئې د پښو د کوتو د پاسه په ښی پښه ښی لاس او په چپه پښه په چپه لاس کیژدی بیا به خپلی کوتی د پرکونو د پاسه تر پنډیو پوری راکش کړی د لاسونو د رغو اښودل د کوتو سره په موزو باندی غوره ده یو وار به مسحه کوی (رواه مینه)

مسئله په مسحه کولو کی کوتی داسی لمدی شی چې اوبه ورنه وڅاخی بیا به ئې رغوو سره کوتی پر موزو راکش کړی.

مسئله پر موزو باندی په بر هم مسحه جواز لری او په لاندی برخه جواز نلری (رواه

دورمختار و منیه)

مسئله پر موزوکم د کمه پر دری کوتو مسحه کول فرض ده. په کمو باندی مسحه نه صحیح کیږی اوکه د مسحی پرځای ئی دری کوتی لمدی کیشودی هم صحیح ده مسحه ئی وشوه (رواه شرح تنویر)

مسئله که د چا په باران یا شبنم کی موزی لمدی شوی هم مسحه ئی کیږی (دورمختار)

مسئله په جورابو مسحه جواز نلری اوکه د پخی په اندازه څرمن پری کنډل شوی وی بیا جواز لری (رواه شرح تنویر)

مسئله که موزه د دوه کوتو په اندازه څیری وه او پښه ورنه ښکاریده مسحه پری جواز نلری اوکه د دووکوتوکمه څیری وی مسحه پری جواز لری (رواه مینه)

مسئله په کوم شی چی اودس ماتیږی مسحه هم پری ماتیږی بل دا چی کوم وخت موده پوره شی مسحه ماتیږی کوم وخت ئی چی موده پوره شوه موزی به باسی خپلی پښی به مینځی نوی اودس ته ئی ضرورت نشته (رواه دورمختار)

پر پټی باندی مسحه کول

مسئله که د چا نوک پری شوی وه یا ئی پخه چاودی وه په هغه ئی وازده یا بل شی ایښی وه او لری کولو ئی ضرر رساوه او هغه د پاسه به اوبه وبیوی اوکه اوبه ضرری وی نو مسحه به پری وکړی یا ئی که بدن زخم یا دانه وه اوبو ورته ضرر رساوه نو مسحه به خپل خوک ځای کولای شی (رواه مینه)

مسئله په پټي هغه وخت مسحه جواز لری چی اوبه ورته ضرر رسوی او مینځل ورته مُضر تمامیږی نو لوند لاس به پری راکش کړی اوکه لاس کش کولو ضرر رساوه مسحه به پری وکړی (رواه قاضی خان بحر رائق)

مسئله که بدن زخم وه او پټی ئی پری لکولی وه اوداسه کی د پټي لری کولو نقصان رساوه د پټی برسیره به مسحه وکړی اوکه مینځلو ورته نقصان نه رساوه پټی به لری کړی ودی مینځي (رواه دورمختار)

مسئله که چا اودس درلوده پټی ورنه ولویده او زخم ئی جوړ نه وی نو خپله پټی به وتړی پخوانی مسحه صحی ده اوکه زخم ئی جوړ وه او پټی ورنه ولویده مسحه ئی ماته شوه مینځی به ئی (رواه کبیری)

مسئله معزور ته په موزو باندی مسحه جائز ده اوکه نه ؟ پهکوم وخت چی ده اودس کړی وی بیا ئی موزی پر پشوکړی وی په دومره ساعتکی به دننه به څه وخت هغه عزر چی دی دکوم عزر په وجه معزور شوی وی یا مخکی شوی وی نوکه د لمانځه وختکی دننه دننه ورته بله څه خبره د اودس ماتوونکی پیشه شوه او د هغه په وجه ئی اودس کاوه او د لمانځه وخت لا پاتی وه مسحه بهکوی که د لمانځه د وخت په تلو سره څرنکه چی د ده اودس ماتیږی مسحه ئی هم ماتیږی نو چی د وخت تلو نه وروسته چی دی اودس کوی خپی به هم مینځی اوکه هغه ساعت دننه دننه ورته عزر وه پیش شوی نو د وخت به تلو سره اکرکه د ده اودس ماتیږی خو مسحه هم ورله جایزه ده لکه چی سړی مسافر وی دری شواروزه اوکه مقیم وه یو شواروز ده (رواه دورمختار و شامی)

د معزور بیان

که د چا په بدن پهکوم ځای داسی زخم وه چی تل تری وینه بهیده یا ئی پوزه داسی ماته شوه چی روانه وه او یا د وړو بولو مریضی وه چی تل ورنه څاڅکی وتل یا داسی ناجوره وه چی هر وخت ورنه باد خارجیده یا ښځه داسی ناجوړه وه چی په حیضکی هر وخت وینه ورنه روانه وه یا د چا غوږ خوږ وه هر وخت ورنه ژوه روانه وه وتله او ده به لمانځهکی دومره وخت نه مونده چی د اودسکولو په اندازه ئی وخت قدری فرض پکښی پوره کړی او خپل لمونځ پکښی اداکړی داسیکسانو ته معزور ویلی شی نو د معزور حکم دا دی چی هغه دی د هر فرض لمانځه لپاره اودس وکړی د ده اودس به ترکومه وخته چی د لمانځه وخت پاتی وی اودس به ئی هم پاتی وی

که معزور سړی د ماسپښین لمانځه لپاره اودس وکړو او د ده د بدن نه د ماسپښین تر اخره پوری څومره وینه یا ژوه وبهیده نو د ده اودس باقی دیکله چی د مازدیکر وخت داخل شو نو د ده اودس چی د ماسپښین لمانځه لپاره ئیکړی وه هغه اودس ئی مات شو د مازدیکر اودس به وکړی

مسئله معزور به د هر لمانځه لپاره اودس تازهکوی پدی اودسکولای شی چی خپل قضائی فرض لمونځونه نفل او تلاوت دکلام ربی پری وکړی (رواه هدایه)

مسئله هغه وخت سړی ته معزور ویلی شی چی د لمانځه په اداکولوکی یا د لمانځه د اداکولو په اندازه د ده بدن نه وینه یا ژویه جاری وی مثلا د یو وخت لمانځه لپاره ئی

اودس وکړ د بدن نه ئی وینه یا ژوه جاری وه یا دا چې په لمانځه کی یا دا چې د لمانځه او اودس ترمینځ ده نه وینه یا ژوه جاری وه نو همدا یو اودس د یو وخت لمانځه لپاره کافی دی کوم وخت چې د بل لمانځه وخت داخل شو د ده اودس هم مات شو بل اودس تازه کوی هغه وخت د معزوریت نه ووت چې د یوه لمانځه وخت د ده زخم نه وینه یا ژوه لاړه نشی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که د مریض داسی زخم وه چې وینه ئی جاری وه لاندی یا برسیره ئی ټوټه واچوله هغه ټوټه بیا د لمانځه مخکی بی نمانځه شوه خیردی لمونځ دی اداکړی د همدی یو وخت لمونځ ئی کیږی (رواه خلاصة الفتاوا و دورمختار)

مسئله د معزور اودس تر هغه وخته پوری اودس ثابت وی چې کوم وخت د بل فرض لمانځه وخت داخل شی کله چې د بل فرض لمانځه وخت داخل شو نو د معزوره اودس ماتیږی که فرضا چا د سحر د لمانځه لپاره اودس وکړوکله چې لمر راوخوت نو د سحر اودس ئی مات شو د لمر ختلو وروسته بل څه د سهار په اودس نشی کولای

که چیری معزوره د لمرختلو وروسته اودس وکړو پدی اوداسه کولای شی چې د ماسپښین لمونځ هم اداکولای شی او همدا اودس به ئی د ماسپښین د وخت ختمیدو پوری باقی وی (رواه هدایه و رد)

مسئله که معزور د وینی یا ژوی په بندیدلو پوری قادر وی نو دا طریقه ورباندی واجب ده چې په هره ظریعه چې وی خپل وینه یا ژوه بنده کړی یا ئی کمه کړی که د معزور وینه سجده کی روانه وه البته د پزی نه خیردی خپل لمونځ دی وکړی خیردی که په ناسته ولاړه اشاره د وکړی که په ولاړه وینه ورنه تله په ناسته د وکړی اوکه په ناسته وینه یا ژوه ورنه تله په اشاره د خپل لمونځ وکړی د ملاستی په اشاره به لمونځ نه کوی د ولاړی په اشاره خپل لمونځ وکړی (روه در و رد)

مسئله که معزور اودس وکړ پداسی حال چې وینه ئی بنده وه او د وخت لمونځ ئی هم پداسی حال کی وکه چې بیا دغه وخت ووت او ده ته څه خبره د اودس ماتوونکی نه وه پیشه شوی نو د وخت په تلو سره دغه اودس نه ماتیږی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که د معزور وینه یا ژوه وغیره په جامه لکیدلی وه او ده ته معلومه وه چې زه که دا مینځم او لمونځ پری کوم لمونځ به می لانه وی خلاص او دا به ناپاکه شی نو د هغه مینځل پری واجب نه دی او دا ورته معلومه وی چې دومره ساعت کی نه پلیته کیږی نو چې د

یوی روپی په اندازه وی یا زیات وی مینځل ئی پری واجب دی فتوا پدی راغلی چی بی د هغی مینځلو نه ئی لمونځ نه کیږی(رواه شرح التنویر)

د حیض او استحاضی بیان

په هره میاشت کی چی کومه معروفه وینه د ښځي نه ځی هغی ته حیض وائی چی د حیض موده کم د کمه دری شپی او دری ورځی ده او زیات د زیات نه لس شپی او ورځی ده که چیری د دری شپو او ورځو نه مخکی وینه بنده شوه نو هغه ته حیض نه دی بلکه هغه استحاضه ده استحاضه مرض ته ویل کیږی او که چیری د لسو شپو او ورځو نه واوښت که دا عمر کی یو کرت وه نو لس ورځی ئی حیض ده متباقی ورځی ئی استحاضه ده (رواه هدایه)

مسئله د نهو کالو نه مخکی ښځی ته حیض نه ورځي که چیری نجلی ته په نهو کالو کی وینه راغله هغه حیض نه دی بلکه استحاضه ده بیا کله چی (۵۵) کلو ته ښځه ورسیده نو بیا هغی ته زړوکی (حیض) نه ورځي، بیا هم که پداسی عمر کی ورته سور رنکه یا تور رنکه وینه راغله نو هغه حیض دی او که چیری رنک ئی ژیړ شین او خړ رنکه وی نو دا حیض ندی او که همدی عمر ئی عادت وه نو بیا هغه حیض دی (رواه بدایع و ردمختار)

مسئله که د حیض وخت سور تور ژیړ او خړ سیوا د خالص سپینوالی هر څه چی وی دا حیض دی (رواه ردمختار)

مسئله که د وړوکی نجلی زړوکی بیلمازه شو او هغه لس شپی ورځی یا د دی نه کم وی یا زیات وی دری شپی ورځی ئی حیض او که د لسو شپو ورځو نه زیات شو نو دغه لس شپی ورځی ئی د حیض دی نوری زیاتی ئی مستحاضه ده (رواه هدایه)

مسئله د یوی ښځي خاص عادت نه وه بلکه کله کله به ئی پنځه ورځي زړوکی ورته وه او که به اوه ورځی وه همدارنکه به بدلیده او رابدلیده یا یوه میاشت کی پوره لس ورځی وشو نو دا ټول لس ورځي په حیض کی راځي (رواه بحر و شامی)

مسئله که د نجلی اول وار وینه یوه میاشت پوره روانه وه نو اول نه تر لسو ورځو پوری حیض دی متباقی ورځي ئی استحاضه ده (رواه ردمختار)

مسئله که ښځي ته دری شپی او ورځي څه پلیتی راغله بیا دا پنځلس ورځی بنده شوه بیا ئي دری شپی او ورځی پلیتی راغله په منځ کی پنځلس ورځي ټولی د پاکی دی اول او آخر ئی د حیض وخت دی (رواه شامی)

د حیض احکام

په ښځه باندی د حیض وخت کی لمونځ او روژه نیول نشته کوم وخت چی پاکه شوه نو د لمانځه قضائی پری نشته د روژی قضائی به راوړی (مجمع الانهار)

مسئله ښځو باندی د حیض وخت کی لمونځ او اودس نشته لیکن د هر لمانځه وخت کی به اودس کوی په جای نماز به د یوه وخت لمانځه په اندازه کینی الله جَلَّ جَلَالُهُ به یاد وی دا د دی لپاره چی د لمانځه عادت ورنه هیر نشی (رواه مجمع الانهار)

مسئله کوم وخت چی ښځه حیض کی وی خاوند لپاره ئی د نامه لاندی لاس وړل حرام دی او که چیری کوم زړوکی او پرده منځ کی وی بیا نو فرق نه لری د نامه پورته د زنکانه کوز لاس وروړل فرق نه لری همدارنکه ښځي سره د حیض وخت کی ملاسته، ښکلول ، ناسته ، ولاړه ، خوړل ، او څکل وغیره جائز دی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که خاوند ته معلومه وه چی ښځه حیض کی ده او جماع ئی ورسره وکړه نو دا کناه کبیره ده حتمی به توبه باسی یو یا نیم دینار به خیرات ورکړی(رواه در و رد)

مسئله که ښځه نیکه او صالحه وه رښتیا کویه وه خاوند ته ئی وویل چی زه په مرض کی یم بیا نو نژدی کیدل ورته حرام دی او که دروغژنه وه د خاوند پری اعتبار نه وه صرف د هغی په وینا حرام والی نه راځی.

مسئله که دی ښځي زړوکی پوره لس شپی ورځی وه نو د خاوند صحبت ورسره جواز لری اکر که غسل ئی هم نه وی کړی او د لمانځه وخت پری تیر شوی هم نه وی (رواه هدایه و شامی)

مسئله که دی ښځي عادت پنځه ورځی وه او پدی میاشت کی دوه ورځی پلیتی راغله بیا هغه بنده شوه اودس به کوی لمونځ به هم کوی لیکن تر هغه وخته چی د لمانځه وخت پوره شوی نه وی جماع به نکوی (بحر رائق)

مسئله د واده شوی ښځی لپاره د حیض وخت کی او پاکی کی د مالوچ وغیره ایښودل فرج کی غوره ده او د ناواده شوی ښځی لپاره خاص د حیض وخت کی غوره دی همدارنکه د واده شوی ښځي لپاره بعضی علما کرام وائی چی د حیض وخت کی د مالوچ وغیره ایښودل سنت دی او د پاکی وخت کی ښځی لپاره بیا د مالوچ وغیره ایښودل مستحب دی (رواه دورمختار و شامی)

د نفاس مسائل

ښځي نه چی د بچی د پیداکیدو وروسته کومه وینه چی خلوېښت شپی او ورځي روانه وی هغه ته نفاس ویل کیږی د نفاس موده کم د کمه خلوېښت شپی او ورځی ده او د کمی مودی ئی حد نشته نوکه یو ساعت وینه ورنه لاړه شی هغه نفاس دی نو داسی ښځو ته هم روژه نیول او لمونځ کول معاف دی (رواه مجمع الانهار)

مسئله که د بچی د پیداکیدو وروسته ښځی نه وینه جاری نشوه نو دا به غسل کوی.

مسئله که د ښځی حمل وغورځیده که یو یا نیم اندام ئی روغ شوی وه کوته نوک ویښته وغیره بیا ئی حمل وغورځیده وروسته کومه وینه راغله نو د هغه د نفاس وینه ده او که چیری کوم اندام ئی روغ شوی نه وه بیا نو نفاس کیدای نشی نو دا وینه د حیض ده دری ورځی یا کم د کمه پنځلس ورځی پاکه هم وه او که داسی نه وه بیا نو دا استحاضه ده (دورمختار و شامی)

مسئله که د ښځی د نفاس عادت ۲۵ ورځی وی او دا ۲۵ ورځی پوره شوی لیکن وینه ئی ونه دریده غسل به تر هغه وخته نه کوی تر څو وینه ئی بنده شوی نه وی مثلاً ۳۰ مه ورځ وینه بنده شوه غسل به کوی لمونځ به آداکوی د نورو لمونځو قضائی پری نشته ولی چی عادت ئی ۲۵ ورځو نه ۳۰ ورځی شوی (شرح التنویر)

مسئله د ښځی وینه په نفاس کی خلوېښت ورځو نه مخکی بنده شوه د وینی بندیدو نه وروسته به غسل کوی لمونځ به کوی او قضائی به نه کوی که لمبول ورته ضرر رساوه نو تیمم به کوی (رواه شرح التنویر و ردمختار)

مسئله د دو نفاسو ترمنځ د پاکی موده کم د کمه شپږ میاشتی دی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله په شپږو میاشتو کی دننه د کومی ښځی چی دوه بچی پیداشوی نو دا حمل په یوه حسابیږی نفاس ئی یو دی او د نفاس موده کی اول بچی نه شروع کیږی در صورت چی د اول بچی لا خلوېښت ورځی نه وی وتلی نو دا وینه نفاس ده او که وتلی وی دا وینه استحاضی ده (بحر شامی)

د استحاضی مسائل په اوداسه او لمانځه کی د استحاضی احکام لکه څنګه چی د معزور په بیان کی ذکر شوی نو پداسی ښځی باندی لمونځ او اودس هم شته نوکوی به ئی او هم به خپل خاوند سره صحبت کوی (رواه دورمختار)

پنځم باب

د بانک او اقامت بیان

د هر لمانځه لپاره بانک سنت موکد دی چی حکم ئی د واجبو هم دی‌که هغه لمونځ په جماعت وی یا بی له جماعت نه وی قضائی ته هم بانک ضروری دی

مسئله‌که مسافر وه او ملکری ئی ټول حاضر وه نو بانک ورته سنت موکد دی همدارنکه اقامت هم ورته سنت موکد دی (رواه دورمختار)

مسئله‌که چیری د ماسپښین لمونځ په اذان او اقامت سره اداشوی وی دی جومات ته د لمانځه لپاره نور خلک راغلل دوی لپاره اذان او اقامت‌کول مکروه ده‌که چیری په همدی جومات موذن او امام مقرر نه وی خلک ورته تک او راتک‌کوی خپل لمونځونه‌کوی بیا نو ورته بانک او اقامت ویل مکروه نه ده بلکه غوره هم دی (رواه فتاوه عالمکیر)

مسئله د قضائی لمونځ چی څوک په جماعت‌کوی نو بیا به اذان او اقامت ورته‌کوی (رواه دورمختار)

مسئله د پنځه وخته لمونځونه سِوا او د جمعی د لمانځه نه سِوا د بل لمانځه لپاره بانک او اقامت نشته بلکه مکروه ده (ردمختار)

مسئله موذن لپاره د لوئی بی اودسی وخت‌کی اذان‌کول مکروه تحریمی دی همدارنکه په وړه بی اودسی‌کی د اذان‌کول موذن ته هم مکروه تحریمی ده باید وئی نکړی (رواه شرح تنویر)

مسئله‌کوم هلک چی ځوانی ته نږدی وی اذان‌کول ورته‌کراهیت نلری همدارنکه ړانده ته هم (دورمختار)

مسئله یوه موذن ته یو وخت‌کی د دووجوماتو اذان‌کول مکروه دی (رواه شامی)

مسئله د جومات لپاره داسی موذن مقرر شی چی هغه په مسائلو پوه وی پرهیزکار وی اوچت اواز ولری د لمانځه وختونه ورته معلوم وی اذان په ولاړه وی په ناسته اذان‌کول مکروه دی (بحر رائق)

مسئله څوک چی اذان‌کوی اقامت د هغه حق دی هغه‌که حاضر وی یا غیر حاضر وی

څوک چی اقامت وائی موذن باید ورنه راضی وی او پری خفه نشی (خاینه او عالمکیر)

مسئله په بانک او اقامت کی دومره فرق دی چی بانک کی پر سحر کی اصلات خیر من النوم دوه واری ویل کیږی او په اقامت کی د اصلات خیر من النوم په عوض کی قد قامت الصلات ویل کیږی بل فرق ئی اذان په جک اواز ویل کیږی او اقامت لږ غوندی قرار ویل کیږی (رواه شرح التنویر و ردمختار)

د آذان لفظی ترجمه

الله اکبر اللهﷻ ډیر لوی ذات ده دا به څلور واری وائی اشهدان لااله الاالله زه کواهی ورکوم چی نشته بی له اللهﷻ نه بل لایق د عبادت او بندکی دا به هم دوه واری وائي اشهدان محمد رسول الله کواهی ورکوم چی محمد ص د اللهﷻ رسول دی دا به هم دوه واری وائی حی علی الصلات راځی لمانځه ته دا به هم دوه واری وائی حی علی الفلاح راځي کامیابی ته دا به هم دوه واری وائی د سحر په اذان کی به اصلات خیر من النوم لمونځ بهتر دی د خوب نه دا به هم دوه کرته وائی او اقامت کی به د اصلات خیر من النوم پر ځای به قدقامت الصلات په تحقیق سره ودریدی د جماعت په لمانځه کی دا به هم دوه کرته وائی بیا به دوه کرته الله اکبر وائی اخرکی به لااله الاالله نشته بل معبود بی له اللهﷻ یو واری ووائی . بیا به دعا وکړی.

د لمانځه لفظی ترجمه

د ثنا لفظی ترجمه:- (سُبحانَکَ الّهُم) پاکی وایو تا لره ای اللهﷻ (وَبحمدکَ) او ستا تعریف سره یادوو مونږ تا لره (وَتَبارَکَسمُکَ) او مبارک د وی نوم ستا (و َتَعالاَجَدُّکَ) او لوی شان دی ستا (وَلَااِلَهَ) و نشته معبود برحق (غَیرُک) بی له تانه یا اللهﷻ.

(اعوذ باالله) پنا غواړم زه د پاک خدای نه (من الشیطان الرجیم) د شیطان رټل شوی نه (بسم الله) شروع کوم په نامه د خدای ج (الرحمن الرحیم) چی رحک کوونکی او مهربان ذات

د سورت فاتحی لفظی ترجمه (اَلحَمدُ ل لِلّهِ) ټوله ثنا او صفت اللهﷻ لره ده (رب العلمین) چی پالونکی د مخلوقاتو دی (الرحمن الرحیم) رحم کوونکی او مهربان دی (مالک یوم الدین) مالک د ورځی د قیامت (اِیاک نعبدُ) ای اللهﷻ خاص ستا عبادت

کوو (وَاِیاکَ نَستعَین) او خاص تا نه مدد غواړو (اِهدنا) هدایت کړی مونږ ته (صِراط المستقیم) د مستقیمی لاری (صراط الذین) لاره د هغوکسانو چی (انعمت علیهم) تا د نعمت انعام کړی پر هغوی (غیرالمغضوب) نه د هغه کسانو چی غضب پری کړای شوی دی (ولاالضالین) او نه د کمراهانو. امین دا دعا قبوله کړه

د سورت اخلاص لفظی ترجمه: (قُل) ووایه (هُو) شان دا دی (الله احد) چی الله یو دی (الله الصمد) خدای پاک بی نیازه دی یعنی ټول ورته احتیاج دی او اللهﷻ چاته محتاج نه دی (لم یلد) نه تری څوک پیداشوی (ولم یولد) او نه دی د چا نه پیداشوی دی (ولم یکن له کفو احد) او نه شته د هغه مثل.

تسبیح: (سبحان ربی العظیم) پاک دی رب څما چی ډیر لوی دی (سمیع الله) واورید خدای پاک لمن حمد د هغه چا چی د هغه ثنائی وکړه (ربنا لک الحمد) ای پروردکاره تالره ثابته ده ثنا او (سبحان ربی الاعلی) پاک دی رب څما چی ډیر عالی شان دی.

د تشهد لفظی ترجمه: (اَتَّحِیاتُ لِ الله) د ژبی ټول عبادتونه خاص اللهﷻ لری دی (وَالصَّلاتُ) او هم بدنی عبادتونه (والطیباتُ) او هم مالی عبادتونه (اسلام علیک ای ها النبی) سلام دی وی پر تا باندی ای نبی ع (ورحمة الله وبرکاةُ) او رحمت د خدای پاک او برکتونه د هغه (اسلام علینا) سلامتیا دی وی پر مونږ باندی (وعلا عبادالله الصالحین) او په بنده کانو د خدای پاک باندی چی نیک دی (واشهد ان محمد عبده و رسول) او شاهدی ورکوم چی محمد د هغه بنده او د هغه رسول دی.

درود شریف: (اَلّهُمَّ صَلِّ) ای خدایه رحمت نازل کړه (علی محمد) پر محمد ص باندی (وعلا ال محمد) په آل د محمد باندی (کما صلیت) لکه چی رحمت دی کړی په (علی ابراهیم) په ابراهیم باندی(و علی ال ابراهیم) په آل د ابراهیم باندی (انک) په تحقیق سره ته (حمید مجید) ستایل شوی او خاوند د لوئی یی.

(الهم بارک) ای خدایه برکت نازل کړی (علی محمد وعلی ال محمد) په محمد باندی او په آل د محمد باندی (کما بارکت) لکه چی تا برکت کړی دی (علی ابراهیم و علی آل ابراهیم) په ابراهیم باندی او په آل د ابراهیم باندی (انک حمید مجید) په تحقیق سره ته ستایل شوی او خاوند د لوئی یی.

(الهم ربنا) ای پروردکاره زمونږ (آتنا فی الدنیا) راکړی مونږ له دنیا کی (حسنة) نیکی (وفی الاخرة حسنة) او په اخرت کی نیکی (وقنا عذاب النار) او وساتی عذاب د اور نه.

دعا قنوت: (الهم انا) ای خدایه په تحقیق سره مونږ (نستعینک) مدد غواړو تا نه (ونستغفرک) او طلب د بخښنی کوو تا نه (ونومنوبک) او ایمان راوړو په تا باندی (ونتوکل علیک) او توکل کوو پر تا باندی (ونثنی علیک الخیر) او ثنا وایو پر تا باندی نیکه (ونشکرک) او شکر اداکوو ستا (ولانکفرک) او ناشکری نه کوو ستا (ونخلع ونترک) او لری کوو مونږ او پریدو ئی (من یفجرک) څوک چی نافرمانی کوی ستا (الهم ایاک نعبد) ای الله ﷻ خاص ستا عبادت کوو (ولک نصلی ونسجد) او خاص ستا لپاره لمونځ کوو او سجدی کوو (والیک نسعی)او خاص ستا طرفته زغلو مونږ (ونخفد) او خدمت ته حاضریږو مونږ (ونرجو ورحمتک) او امید لرو مونږ د رحمت ستا (ونخشی عذابک) او ویریږو مونږ ستا د عذاب نه (ان عذابک) په تحقیق سره عذاب ستا چی دی (بلکفار ملحق) پر کفارو باندی پیوست کیدونکی دی.

د جومات احکام

جومات د الله ﷻ عبادت کاه او مسلمانانو لپاره د عبادت بهترین مقام دی.

په حدیث شریف : کی راغلی چی جومات د متقیانو کور دی هر څوک چی جومات سره مینه لری الله ﷻ هغه ته د ایمانداری کواهی ورکوی او هر څوک چی جوماتونه ابادوی هغوی ته الله ﷻ کورونه ابادوی او د رحمت ملائکی تل ورسره ملکری او کمکونه کوی (فضائل اعمال)

بل حدیث شریف کی راغلی چی څوک جومات ته ځي هغه سره د ایمان جنډه وی او په هر قدم ورته الله ﷻ عملنامه کی یوه نیکی زیاتوی او یوه بدی ئی عملنامی نه کټ کوی او یوه درجه ورته جنت کی زیاتوی او د جومات دروازه بند ساتل مکروه تحریمی دی بی له ضرورت نه.

د حدیث شریف مفهوم دی چی څوک جومات جوړ کړی ولو که د یوی خیمی په شکل وی نو الله ﷻ جنت کی کور ورته آبادوی (رواه فضائل اعمال)

فایده: په کوم قوم یا ټولنه کی چی جومات آباد وی هغه قوم ته الله ﷻ د رزق دروازی خلاصوی په روزی کی فراخی راولی او د قهطی دروازی پری بندوی او الله ﷻ هغه قوم کی د اتفاق اتحاد وروکلوی مینه او محبت پیداکوی د نفاق کمپله ورنه ټولوی.

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد مبارک دی چی جومات کی په جماعت سره

لمونځ کول د کور دښتی پولی پټي او نورو ځایونو چی کوی نو جومات کی ۲۵ درجی فضیلت او بهتری لری.

بل حدیث شریف کی راغلی چی څوک اودس وکړی او د جمعی په نیت جومات ته روان شی دومره ثواب لری لکه چی ده د عمری احرام تړلی وی او مکی شریفی ته روان شوی وی (فضائل اعمال)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د قیامت په ورځ به یو اعلان وشی چی چیرته دی ځما کاونډیان ارشاد به وشی چی یا الله ﷻ ستا کاونډیان څوک دی الله ﷻ به وفرمائی چی ځما کاونډیان هغه اشخاص دی چی هغوی دنیا کی جوماتونه ابادکړی او جوماتو سره ئی مینه درلوده. نن به هغه شخص راساً جنت ته داخلیږی (فضائل اعمال)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی څوک جومات سره محبت ساتی هغه راساً الله ﷻ سره محبت ساتی (رواه مشکوة)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک تیاروکی جومات ته ځی هغوی ته پوره د نور زیری ورکړی حشر به ئی متقیانو سره وی (رواه مشکوة)

د جومات باره کی مسائل

مسئله کوم کورکی چی جومات ته ځای جوړ شی هغه د جومات حکم نه لری (رواه بحر و هندیه)

مسئل جومات ته د جنوب او حائضی ښځي داخلیدل منعه دی.

مسئله جومات کی د تجارت د خرید فروش خبری بلکول منعه دی (رواه عالمکیر دورمختار)

مسئله د جومات په دیوال او محراب د قرانکریم ایاتونه لیکل منعه دی داځکه چی کله جومات شهیدکیږی بیا هغه ایاتونه حیوانات پایمالوی (رواه هندیه و عالمکیر)

مسئله جومات کی اودس کول او مضمضه کول مکروه دی او که جای ورته جوړوی بیا فرق نلری (هندیه و شامی)

مسئله جومات کی د کاسب کارکول منعه دی ځکه چی جومات د عبادت ځای دی (هندیه)

مسئله جومات کی خوراک کول او خوب کول منعه دی که مسافر وی یا متعکف فرق نه

لري (هنديه)

مسئله جومات کی لاره جوړول نيالکی ايښودل شه ندی اوکه د جومات لپاره وی فرق نلري (شامی)

مسئله جومات کی تل لپاره د ناستی ځای تعين کول مکروه دی (رواه هنديه)

مسئله د توتکی او شاپرک د جالی ورکول جواز لري (رواه شامی)

مسئله که د چا په جامو او پښو باندی خټه يا بل شی نښتی وی د هغه موښل د جومات په ديوال يا د دروازی په تادری باندی مکروه دی (رواه دورمختار)

نوټ: مسئله د آذان او اِقامت منځ دومره درنګ تيرول چی لمونځ کوونکی په کی ورشی او لمونځ غوره وخت کی وشی اقلاً د پنځوس اياتو لوستلو په اندازه وی او د ماښام بانک او د لمانځه ترمينځ بايد اقلاً دری اياتونه ولوستل شی (رواه شرح التنوير و ردمختار)

د امامت بيان او مسائل

په امامت کی ۶ شرطونه دی لدی شپږو نه که يو شرط ترک شی امامت ئی نه صحيح کيږی.

۱ اسلام دی کافر امامت صحيح نه دی ۲ بلوغ دی د صغير امامت صحيح نه دی ۳ عقل دی د ليونی امامت نه صحيح کيږی ۴ نارينه دی د ښځی امامت نه صحيح کيږی ۵ قرائت دی د امی امامت نه صحيح کيږی ۶ سالم دی د معزور امامت نه صحيح کيږی.

نوټ : که چيری تول جماعت د ښځو وه نو د هغوی لپاره نارينه صرور نه دی اوکه جماعت د نابالغو وه نو بالغوالی ورته ضرور نه دی اوکه جماعت د معزورو وه د بی عزره امامت ورته ضروری نه دی.

مسئله د ټولو نه اول د هغه شخص امامت بهتر دی چی هغه د لمانځه په مسائلو ښه پوهيږی بل دا چی قرائت ئی درست وی بل دا چی فاسق نه وی د تقوادار امامت درست دی بل دا چی پرهيزکار وی عمر ئی زيات وی، ښايسته وی ، خوش اواز وی ، پاک دامنه وی ، ښايسته ښځه ولری دا ځکه چی د نورو ښځو کتلو نه مسئون وی. بل دا چی د هغه شخص رعب قرب زيات وی بل جامی ئی ښی اغوستی وی بل دا چی د مسافرو نه د مقيم امامت بهتر دی د تيمم کوونکی نه د اودس کوونکی امامت ښه دی.

په پورته اشخاصو کی چی ذکر شوی که مناسب خلک موجود وه نو د نا مناسب امامت

مکروه تحریمی ده چی په بعضوکی د امامت سلسه مکروه تنزهی ده او په بعضوکی مکروه تحریمی ده (دور مختار و ردمختار) .

په جماعت کی د شاملیدو او نه شاملیدو بیان

مسئله چا چی لمونځ نه وی کړی اذان نه وروسته د هغه وتل جومات نه مکروه تحریمی ده همدارنکه که د جومات اذان شوی نه وی چا چی لمونځ نه وی کړی وتل ورته مکروه تحریمی دی بی له ضرورت نه.

مسئله که څوک په نفلو ولاړ وی هلته جمعه ودریده دی به نفل نه ماتوی بلکه فرضو غوندی به دوهم او څلورم رکعت پوره کوی (رواه دورمختار)

که په فرض لمانځه څوک ولاړ وی دی وخت کی جمعه ودریده که دی شخص څلور رکعته نیت کړی وه او د لمړی رکعت سجده ئی نه وه کړی نو لمونځ به مات کړی امام پسی به اقتدا وکړی البته سلام به په ولاړی کرځوی.

او که چیری ئی د اول رکعت سجده کړی وی نو دوهم رکعت به پوره کوی خپل سلام به کرځوی امام پسی به اقتدا وکړی همدارنکه که ئی د دریم رکعت سجده کړی وی هلته جمعه ودریده نو دی به څلورم رکعت پوره کوی بیا به امام پسی اقتدا وکړی لیکن د مازدیکر لمانځه کی به ځان نه شاملوی دا ځکه چی مازدیکر کی نفل نشته او که بیا نورو لمنځوکی شاملیږی هغه ورته نفل کرځي (رواه شامی)

مسئله که څوک د ماسپښین په سنتو ولاړ وی جمعه شروع شو یا ئی خطبه شروع کړه نو دی به لموځ نه ماتوی دوه رکعته به پوره کوی سلام به وکرځوی امام پسی به اقتدا وکړی د خپلو دو رکعتو سنتو قضائی به د فرضو وروسته راوړی او که په دریم رکعت کی جمعه ودریده نو بیا به دی څلورم رکعت پوره کړی بیا به خپل امام پسی اقتدا وکړی (روا دورمختار و ردمختار)

مسئله که چا سره د جمعی د فوت کیدو ویره وی داسی حالت کی به سنت پریږدی امام پسی به اقتدا کوی وروسته به د فرضو نه به د سنتو قضائی اداکړی (رواه شامی)

مسئله که د سهار جمعه ولاړه وه یا اقامت وویل شو او د سنت نه وی کړی نو که ئی یقین وه چی زه اول یا دوهم رکعت نیسم نو صف نه به جدا سنت وکړی او که جای نه وه په صف کی دی خپل سنت وکری بیا به امام پسی اقتدا وکړی او که یقین وه چی زه امام پسی

لمونځ نشم نیولای نو سنت به نکوی امام پسی به اقتدا وکړی (رواه شرح تنویر)

مسئله یو سړی د جمعی لپاره جومات ته روان شو اخره قاعده ئی ونیوله او ټول لمونځ ورنه فوت شوی وه دی شخص لپاره د ټول لمانځه او جمعی ثواب شته او اجروکی شامل دی اوکه چا قسم وکړ چی زه به دی جومات کی لمونځ نه کوم نو پدی صورت دا شخص نه حانث کیږی (رواه شامی)

د مقتدی بیان او مسائل

مسئله که مقتدی یو نفر وه یا نابالغ هلک وه نو هغه به د امام ښی خوا ته لږ غوندی بیرته ودریږی داسی وخت کی به مقتدی د امام شاته یا چپی خواته نه دریږی مکروه ده (شرح تنویر)

مسئله که مقتدیان دوه نفره وه یا زیات وه نو د امام شاته به صف تړی د امام ښی او چپی خوا ته دریدل ئی مکروه تحریمی دی (رواه عالمکیر)

مسئله که اول کی مقتدی یو نفر وه نور مقتدیان راغلل نو اولنی مقتدی به خپل ځان بیرته راباسی چی پښی ئي جکی نشی په کش کیدو به پښی رابیرته کوی نورو سره به صف کی ځان یوځای کوی اوکه مقتدیان ناپوه وه خپله امام به ځان ورو ورو مخی ته کړی چی بیرته صف جوړ شی (شامی)

مسئله که مقتدی ښځه یا نابالغ انجلی وه هغه به د امام شاته دریږی که هغه یوه یا دوه زیاتی وی اوکه چیرته مقتدیان ښځي او نارینه کهوډ وه نو هغه به امام څو صفه جوړوی چی اول صف د سړیو دوهم صف به د هلکانو دریم صف به د ایزکانو وروسته به د ښځو صف وتړی خپل لمونځ به جماعت سره اداکړی (شرح تنویر)

مسئله امام د جمعی شروع کی اول بیرته خپل مخ مقتدیانو راواړوی که څوک صف کی وړاندی وروسته وه پوه د کړی پای څی به پورته وی البته په اشاره به ئی پوه کوی په صف کی د جفت دریدو چی فاصله منځ کی پاتی نشی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که مقتدی اتحیات تر عبده ورسول پوری ویلی نه وه امام پورته شو دلته به مقتدی اتحیات پوره کوی بیا به پورته کیږی همدارنکه که مقتدی قاعده کی اتحیات پوره کړی نه وه امام سلام وکرځاوه مقتدی مجبور دی اتحیات به پوره کوی سلام به کرځوی (دورمختار و شامی)

مسئله که امام نه مخکی مقتدی اتحیات خلاصه کړه مقتدی به چپ کینې دا مستحبه طریقه ده او امام چی اتحیات خلاصه کړه علما وائی چی بیرته د سره به اتحیات بیا شروع کوی چی مقتدیان ځان وروسته ورسوی لیکن بهتره داده چی امام التحیات په دمه دمه ولولی تر څو مقتدیات وروسته ورسیږی بیا به سلام وکرځوی (رواه در ورد)

مسئله که مقتدی امام نه مخکی رکوع ته لاړه او مام ژر وروسته ورسیده نو لمونځ ئی وشو او که چیری ځنډ پکښی راغی نو بیا مکروه تنزهی ده د امام نه مخکی تلل لویه ګناه ده (شرح تنویر)

مسئله که مقتدی امام نه مخکی رکوع کی اوچت شو او کوری چی امام لا رکوع کی ده دلته به مقتدی بیرته رکوع ته ځي امام سره به یوځای پورته کیږی دا ئی په یوه رکوع حسابیږی (دورمختار و شامی)

مسئله که امام رکوع کی وه مقتدی نیت پسی وتاړه رکوع ئی پوره ونیوله نو دا رکعت ئی پوره شو او که امام رکوع کړی وه مقتدی وروسته نیت وتاړه نو د مقتدی دا رکعت پوره نه دی دلته د امام متابعت شرط دی خپلی دوه سجدی به امام پسی وکړی (دورمختار و شامی)

مسئله مقتدی به پدی پنځو شیانو کی د امام مطابعت کوی یعنی چی د امام هیر شو یا ئی ونه کړو نو مقتدی به ئی هم نکوی لکه ۱ په وترو کی ئی دعا قنوت هیر شو یا ئی پریښود ۲ د دواړو اخترونو تکبیرات ۳ اوله قاعده ۴ سجده تلاوت ۵ سجده سهوه (رواه دورمختار و بحر)

او پدی څلور شیانو کی به د امام مطابعت نکوی یعنی که امام ئی وکړی مقتدی به ئی نکوی لکه ۱ د اختر لمونځو کی زیات تکبیرات ویل ۲ د جنازی لمانځه پنځم تکبیر ویل ۳ د رکن نه زیات یعنی یو رکعت کی دوهمه رکوع او یا دری سجدی ۴ پنځم رکعت ته اوچتیدل (دومختار و بحر)

او دا اته خبری به مقتدی کوی اګر که امام ونه کړی لکه تکبیر تحریمه لپاره لاس اوچتول ۲ د ثنا ویل اګر که امام ویلی وی یا ئی نه وی ویلی او امام لا قرائت شروع کړی نه وی ۳ قامه کی ربنا لک الحمد ویل دی اګر که امام سمع الله نه وی ویلی ۴ په رکوع تسبح ویل دی همدارنګه سجده کی هم ۵ تشهد په قاعده کی ویل اګر که امام نه وی ویلی ۶ د تکبیراتو انتقال یعنی رکوع نه سجدی ته تلل ۷ د سلام کرځول اګر که امام په څه وجه پریښی وی یا جک شو نو مقتدی به حتمی سلام کرځوی ۸ تکبیرات تشریق دی اګر که د

امام هیر شول نو مقتدی به ئی حتمی شروع کوی (رواه دورمختار و بحر)

مقتدی په څلور قسم ده مدرک / مسبوق / لاحق / او مسبوق لاحق.

۱ مدرک هغه مقتدی ته ویل کیږی چی اول تر اخره پوری امام سره لمانځه کی شریک شی.

۲ مسبوق هغه مقتدی ده چی هغه یو یا څو رکعته ورنه تیر شوی وی وروسته چی لمانځه کی داخل شی خپل لمونځ به داسی کوی لکه:

الف: په پاتی رکعتو کی به اول ډک رکعتونه کوی بیا به تش رکعتونه کوی ورپسی به خپله قاعده کوی چی په دوه رکعتی کی اخره قعده راځی او که دری یا څلور رکعتی وی نو اوله قاعده ئی قاعده اولی راځی فرضاً د مازدیکر جمعه ولاړه وه دری رکعته ئی تیر وه او زید راغی ځلورم رکعتی کی شامل شو دلته زید مسبوق شو کوم وخت چی امام سلام وکرځوی زید به پورته کیږی ثنا اعوذبالله او بسم الله به وائی ورپسی به الحمدالله او سورت لولی د رکوع او سجدی وروسته به اوله قاعده وکړی داځکه چی یو رکعت ئی امام پسی نیولی دی نو دا ئی دوهم رکعت شو د قاعدی وروسته به جکیږی دریم رکعت به پوره کوی لیکن قاعده به نه کوی داځکه چی ده کوم رکعت امام پسی نیولی ده هغه سره ئی دا دریم رکعت شو بیا به ځلورم رکعت کوی تنها الحمدالله به پکښی لولی رکوع سجده اخره قعده به کوی (شرح التنویر وفتح القدیر)

ب: امام اعظم رح فرمائی چی کوم وخت مسبوق امام پسی یو رکعت ونیوه نو دی اول دوه رکعته ډک کوی که دا د ماښام لمونځ وی نو دا ئی اخرنی قاعده شوه او که ځلور رکعتی وی نو دا ئي اوله قاعده شوه بیا به جکیږی یو رکعت به تش کوی وروسته به اخره قاعده کوی سلام به کرځوی دواړه طریقی جایز دی لیکن اولنی بهتره ده.

مسئله د مسبوق لپاره غوره خبره داده کله چی امام دواړو خواوو ته سلام وکرځاوه پس د هغه نه به مسبوق پورته کیږی لپاره د دی چی امام پسی د سهوی شک پاتی نه شی د امام د سلام کرځولو مخکی د مقتدی پاڅیدل بی د عذره مکروه تحریمی دی مثلاً د اودس د ماتیدو یا د باد د وتلو ویره ورسره وی وخت ورسره کم وه د جمعی یا د اخترو د لمانځونو معذوریدل یا د مسحی د پوره کیدو ویره ورسره وه (رواه شرح منیه)

ج: لاحق مقتدی لاحق مقمتدی هغه ته ویل کیږی چی هغه امام پسی اقتدا کړی وی یو یا ټول رکعتونه ورنه تللی وی لکه دا چی امام پسی نیت وتاړه بیا ئی اودس مات شو د

اودس لپاره لاړه بیرته راغی څو رکعتونه ورنه فوت شوی وه نو دی به د مسبوق په شان خپل لمونځ کوی لیکن پوره به ئی نه کوی اوکه ټول ورنه تیر شوی وه خپل لمونځ د سر نه کوی.

د: مسئله لاحق او مسبوق که یو سړی هم لاحق وی او هم مسبوق وه مثلاً یو رکعت ورنه تیر شوی وه بیا د نیت وروسته وتاړه وروسته ئی اودس مات شو نو دا سړی هم لاحق دی او هم مسبوق نو د لاحق حکم دا دی چی دی به اول خپل فوت شوی رکعتونه اداکوی هغه پس که جماعت ختم شوی نه وه نو د امام مطابعت به کوی اوکه ختم شوی وه نو خپل لمونځ به پوره کوی څنکه چی په مقتدی قرائت نشته نو لاحق به هم قرائت نه کوی یعنی الحمدالله او سورت به نه وائی لکه څنکه چی په مقتدی د سهوی سجده نه لازمیږی همداسی لاحق به هم سجده نه کوی نیت وریسی وتاړه او په جماعت ورنه څو رکعتونه ورنه لاړه نوکوم رکعت چی اول کی امام پسی نیولی ده نو دی مسبوق دی اوکوم رکعت ئی چی پس د شراکت نه فوت شوی دی نو دی لاحق کرځی دی به خپل لمونځ داسی اداکوی اول به هغه رکعتونه اداکړی کوم چی د شراکت وروسته فوت شوی دی قرائت به پکی نه کوی ولی چی دی لاحق دی نو په قیام کی به قدر د قرائت خاموش دریږی د قاعدی لپاره به د امام مطابعت ساتی اوکه لمونځ ختم شوی وه خپل لمونځ به ځانته کوی اوکه ختم شوی نه وه د امام مطابعت به کوی مثلاً زید راغی د ماسپښین جمعه ولاړه وه یو رکعت ئی شوی وه چی دی په دوهم رکعت کی شامل شو د زید اودس مات شو لاړه اوداسه ته بیرته راغی جماعت ختم شوی وه نوکوم رکعتونه چی جماعت کی د شرکت نه پس ورنه تللی وه هغه به د مقتدی په شکل داسی اداکوی چی قرائت پکښی نه کوی چپ به دریږی لکه امام پسی چی ولاړ وی اول رکعت به وکړی بیا به دوهم رکعت قاعده به وریسی نه کوی (رواه دورمختار و ردمختار)

شپږم باب

د لمانځه بیان او مسائل

خپله لمونځ اظهار د بندکی ده بل دا چی لمونځ د اللهﷻ د حکمونو اولین حکم دی بل دا چی د اسلام د پنځه بناو نه دوهمه بناء پنځه وخته لمونځ چی پر هر مکلف مسلمان باندی هغه نر وی یا ښځه چی عاقل بالغ مرئی وی یا ازاد وی لمونځ وربانـدی فرض عین دی منکر ئی کافر دی څوک ئی چی قصداً ترک کړی د هغه شخص لپاره سخت وعیدونه دی.

د ادم ع زمانی راپدی خوا د هر نبی وخت کی د شریعت لـه نکاه دوه وخته لمونځ وه چی یو وخت د لمرختو وخت کی او بل د لمر لویدو وخت کی لمونځونه آداکول کله چی نبی کریم ص اللهﷻ معراج ته وباله نو اللهﷻ نبی کریم ص ته شپه او ورځ کی پنځوس لمونځونه تحفه ورکړه دی وخت کی د نبی کریم ص ملاقات د موسی ع سره کیږی موسی ورته وفرمایل چی ای محمده ص ستا امت شواروزکی پنځوس وخته لمونځ نه شی اداکولی نو نبی کریم ص د موسی ع په مشهوره اللهﷻ ته د کمیدو څو پیشنهادونه وکړل فرضاً اول پیشنهاد کی ورته ۴۰ دوهم پیشنهاد کی ورته ۲۰ همدارنکه څو پیشنهاد وروسته ئی پر ۵ وخته نبی کریم ص قناعت حاصل شو او د اللهﷻ د خوانه ورته دا هم زیری ورکړ شو چی چا دا پنځه وخته لمونځ اداکړو د هغو پخوانیو پنځوس وخته لمونځونو اجر ورکوم ځکه پر مسلمانانو فرض شو.

د لمانځه باره کی لنډ لنډ حدیثونه ۱ لمونځ د دین ستنه ده ۲ لمونځ د جنت کلی ده ۳ لمونځ د مومن معراج دی ۴ لمونځ بهترین جهاد دی ۵ لمونځ د زړه لپاره نور ده ۶ لمونځ د شیطان مخ توروی ۷ لمونځ د نبی کریم ص د سترکو یخوالی دی ۸ لمونځ د اللهﷻ د خزانو د غوښتنی بهترینه وسیله ده البته هسی لمونځ چی صحابه کرامو کول او هر څه به ئی پری حاصلول لکه حضرت عصام رح یوه ذاهد بلخی نه پوښتنه وکړه چی ته خپل لمونځ څنکه اداکوی هغه ورته وویل چی کله د لمانځه وخت راشی اول په ښه شان اودس وکړم مسواک پکښی استعمال کړم لمانځه ته لاړ شم په اطمنان ودریږم کعبه شریفه مخی ته راولم

پښې پل صراط باندی راولم ښی طرف جنت ته کړم او چپ طرف دوزخ ته کړم اللهﷻ په خپل سر حاضر او حضور وکړم او مرک خپل څنګ ته نږدی قیاس کړم. او دا لمونځ خپل آخرنی لمونځ وکړم چی ایا زه به بل لمانځه پوری ژوندی یم اوکه نه ؟ بیا لمونځ اداکړم په عاجزی سره خپل نیت وتړم الله اکبر ووایم خپل قیام قرائت رکوع سجده او قاعده په ترتیب سره وکړم البته په خشوع او خضوع سره نو د دی لمانځه په اداکولو اللهﷻ ته امید لرم چی دا لمونځ به می قبول شی.

حدیث شریف : حضرت ابوذر غفاری رض نه روایت دی فرمائی چی یوه ورځ نبی کریم ص د منی موسم کی د ونی یو شاخ ونیوه حرکت ئی ورکړو د ونی پاڼې ټولی وریژیدی نبی کریم ص را ته وویل چی ای ابوذره مسلمان چی په اخلاص لمونځ وکړی د هغه کناهونه داسی د بدن نه تویږی لکه څنګه چی دا پاڼی توئی شوی او د ونی تنه پاکه صافه راووتله (رواه احمد با اسناد حسن الرافی)

په حدیث شریف کی راغلی چی کوم لمونځ په هغه اوداسه چی مسواک پکښی استعمال شوی وی هغه لمونځ د نورو لمونځونو نه ۷۰ درجی فضیلت لری نبی کریم ص فرمایلی چی ماته دائم الوقت جبرئیل امین په مسواک تاکید کړی ده او دا یوه سنت طریقه ده.

بل حدیث شریف کی راغلی مسواک ۱۰ فایدی لری لکه ۱ خوله صفا کوی ۲ د اللهﷻ د رضایت سبب کرځي ۳ شیطان په غصه کوی ۴ اللهﷻ سره ئی محبت پیداکیږی فرشتی هم محبت ورسره پیداکوی ۵ د غاښو او وری مضبوطوی ۶ بلغم رفعه کوی ۷ خوله خوشبوئی پیداکوی ۸ صفرا لری کوی ۹ د سترکو نظر تیزوی ۱۰ د خولی بدبوی لری کوی بل دا چی سنت طریقه ده.

حدیث شریف : حضرت ابوهریره رض نه روایت دی فرمائی چی نبی کریم ص یو ځلی وفرمایل چی د چا دکور دروازه کی یو نهر وی ډیری صفا اوبه ولری په هغه نهر کی د ورځي پنځه واری ولامبی ایا د هغه په بدن باندی خیری پاتی کیږی صحابه کرامو وویل چی نه هیڅ خیری د هغه په بدن نه پاتی کیږی نبی کریم ص ورته وفرمایل چی همدارنکه څوک خپل پنځه وخته لمونځ اداکړی د هغه شخص کناهونه په همدی شکل بدن نه لری کیږی (رواه بخاری مسلم او ترمذی)

ابوسعید خدری رض فرمائی چی نبی کریم ص فرمایلی چی څوک خپل پنځه وخته لمونځونه اداکړی یو لمونځ تر بل لمانځه پوری څومره صغیره کناهونه چی ولری د بل

لمانځه په برکت اللهﷻ ورته معاف کوی.

حدیث شریف : عبدالله ابن عمر رض ارشاد نقل کوی فرمائی چی څوک د خپل پنځه وخته لمانځه حفاظت کوی نو دا لمونځ د ده لپاره د قیامت په ورځ نور یعنی رڼا وی او د حساب کتاب وخت کی ورته حجت او لوی دلیل وی او د خلاصی سبب ئ کرځی او څوک چی د خپل پنځه وخته لمانځه حفاظت نه کوی د هغه لپاره د قیامت په ورځ نه نور او نه هم ورته کوم حجت وی او نه د کوم خلاصون ذریعه وی نو داسی اشخاصو عشر به فرعون، امان، قارون اوبی بن خلف سره وی (رواه دورمنشور، منتخب کنز، مشکات، فی الکتاب الصلات)

حدیث شریف : حضرت ابن مسعود رض نه روایت دی فرمائی چی کله د لمانځه وخت راشي یوه فرشته اعلان کوی چی ای د ادم ع زویه جک شه د دوزخ هغه اور مړ کړه چی تاسو د خپلو کناهونو پواسطه پر خپل ځان بل کړیده. دینداره خلک جک شی د خپل لمانځه اداکولو لپاره روان شی نبی کریم ص فرمایل چی کله مسلمان خپل یو وخت لمونځ اداکړی تر بل لمانځه کناه ورته معاف شی (رواه دورمنشور)

کویا د اللهﷻ رحمت ته متوجی کیدل دی کله چی سړی د اللهﷻ خواته متوجی شی نو اللهﷻ ورسره مدد کار شی.

حضرت صهیب د نبی کریم ص ارشاد نقل کوی چی کله به پخوانی انبیا ع مو ته کوم مشکل پیش شو دفعتا به لمانځه ته متوجی شول او نبی کریم ص فرمائی چی کله څه واقعه درباندی راځی نو دفهتاً سجدی ته مراجعه وکړی (لمانځه ته) (رواه ابوداود)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی کله لمونځ کذار خپل لمونځ په ښه شان سره وکړی په خپل وخت او په جماعت سره ئی وکړی په خشوع او خضوع ئی اداکړی نو دا لمونځ د حشر په ورځ یو نورانی صورت باندی د اللهﷻ حضور کی ودریږی د لمونځ کذار لپاره دعا کوی او مغفرت ورته غواړی نو لمونځ کذار ته وائی چی اللهﷻ دی ستا هم داسی حفاظت وکړی لکه څنکه چی تا ځما حفاظت په دنیا کړی ده. چا چی خپل لمونځ صحی او درست نه وی کړی کنه او کپړ ئی کړی وی قیام قرائت رکوع سجده او قاعده ئی په خشوع او خضوع سره نه وی اداکړی د لمونځ کذار لپاره ښیرا کوی ورته وائی چی اللهﷻ دی تا هم ما غوندی تبا او برباد کړی زه خو دی تبا کړم وروسته هغه لمونځ د زړی کیړی په شکل کړی پر مخ ئی وروولی (رواه دورمنشور و طبرانی)

حدیث شریف : په احادیثوکی ذکر شوی دی چی فرشتی هر وخت الله ﷻ ته په عبادت مصروفی وی یوه ډله فرشتی به تر قیامته پوری په رکوع کی وی بله ډله به تر قیامته پوری په سجده کی وی او یوه ډله به تر قیامته پوری په قیام ولاړی وی نو الله ﷻ د مومن د اکرام او اعزاز لپاره د دی ټولو مجموعی لپاره ئی دوه رکعته نفلوکی ثواب ورکړی ده بیا د قرانکریم تلاوت په لمانځه کی د هغوی په عبادت زیاته درجه لری (رواه فضائل اعمال)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک یو وخت فرضی لمونځ قضا کړی د هغه شخص نوم د دوزخ په دروازه کی ولیکل شی هغه که بیا وروسته قضائی راوړی هم بیا به هم دی په دوزخ کی یو حُقُب چی ۸۰ کاله کیږی هلته سوزی دا چی د یوه قضا شوی لمانځه عذاب دوزخ کی ۸۰ کاله وی ایا د مونږه د څو لمونځو یا ئي چی بلکول نه کوی ایا د هغه به څه حال وی درصورت چی د حشر یوه ورځ د دنیا د یوه کال سره برابره دی پدی حساب به د یوه لمانځه قضا کوونکی قیامت کی د دنیا د عمر په حساب (۲۸۸۰۰۰۰۰) کاله دوزخ کی تیروی

سفیری رحمت الله فرمائی چی څوک د سهار لمونځ ونه کړی ملائکی ورته وائی ای فاجره او چی د ماسپښین لمونځ ونکړی ورته وائی ای خاسره او چی د مازدیکر لمونځ ونه کړی وائی ای عاصی او چی د ماښام لمونځ ونه کړی ورته وائی ای کافره او چی د ماخستن لمونځ ونکړی ملائکی ورته وائی ای د الله ﷻ د حق ضایع کوونکیه (رواه غالبة امواعظ)

حدیث شریف : د نبی کریم ارشاد مبارک دی فرمائی چی د قیامت په ورځ به اول کی لمانځه حساب کتاب کیږی که بنده د لمانځه په حساب کتاب کی کامیاب ووت نور نو ټولو اعمالوکی کامیاب وی او که لمانځه حساب کتاب کی ناکام شو باقی ټولو اعمالوکی به ناکام وی په نتیجه کی به الله ﷻ وفرمائی چی تاسو وکوری که عمل نامه کی نوافل ولری نو ورته تبادله ئی کړی همدارنکه په روژی زکات او نورو اعمالو حساب کتاب شورع کیږی (حدیث المغیره ، مسلم و طبرانی)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک آذان واوری او دی جومات ته لاړنشی البته بی د عذر نه نو د هغی شخص کور یا بل ځای کی لمونځ نه قبلیږی (رواه مشکوة ابوداود)

حدیث شریف : یوه ورځ نبی کریم ص وفرمایل چی ځما زړه غواړی چی څو ځوانان راولم خس او خاشاک راټول کړم د هغه چا کور ته اور واچوم چی د جمعی لمانځه ته نه

راځي (رواه ابوداود او مشکوة)

بل حدیث شریف کی راغلی چی بدترین غل هغه دی چی د لمانځه غلا کوی صحابه کرامو وفرمایل چی د الله ﷻ رسول د لمانځه غلا یعنی څه ؟ نبی کریم ص ورته وفرمایل چی څوک لمانځه کی قیام قرائت رکوع سجده او قاعده سم او درست نه کوی (رواه فی الترغیب او احمد طبرانی)

حضرت ابوطلحه (رض) یو جلیل القدره صحابی یوه ورځ باغ کی لمونځ کاوه یوه مرغه والوت څنکه چی باغ ډیرکڼ وه مرغه یوه خوا بله خوا هوا کی کرځیده د وتلو لاره ئی نه پیداکوله دغه وخت د ابو طلحه رض سترکی پری ولکیدی لمانځه کی غلط شو چی ما څو رکعته کړی دی کله چی سلام وکرځاوه دفعتا نبی کریم ص ته ئی تشریف یووړ عرض ئی ورته وکړو چی ای د الله ﷻ رسوله ماته خو د خپل باغ د وجی دا مصیبت راغی چی لمانځه کی سهوه شوم نو دا باغ د الله ﷻ د رضا په خاطر تاسو ته درکوم ته څنکه چی پوهیږی هسی وکړه (فضائل اعمال)

حدیث شریف حضرت ابوهریره رض نه روایت دی فرمائی چی کله مړی په قبرکی دفن شی خلق ورنه واپس شی نو فرشتی ورته راشی که هغه مومن تقوا داره وی نو لمونځ به ئی سرته زکات به ئی ښی خوا ته او روژه به ئی چپی خواته او نور نیک عملونه ئی د پښو خواته وی نو فرشتی ورتلای نشی نو له دی به سوالونه نه کوی (رواه دورمنشور)

حضرت عبدالله ابن عباس رض فرمائی چی یوکس ټول ورځ روژه نیسی او ټوله شپه نفلونه کوی لیکن دی د جَمعی او جُمعی لمانځه ته نه ورځی او اشتراک پکښی نه کوی نو دا شخص دوزخی دی (رواه فضائل صدقات)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک ۴۰ ورځی متواتر بی د قضائی نه چی یو تکبیر اولا هم ورنه فوت شوی نوی خپل لمونځ په خپل وخت او په جماعت سره اداکړی الله ﷻ داسی شخص ته دوه پروانی وعده کړی ده یو دا چی هغه به دنیا کی د نفاق نه خلاص کړم بل دای د دوزخ اور نه به ئی بچ کړم. (رواه ترمذی او مسلم)

حافظ ابن حجر رح فرمائی چی یوه ورځ حضرت ابوبکر صدیق رض حضرت عمر رض حضرت عثمان رض حضرت علی رض او اصحابه د نبی کریم ص سره مجلس کی ناست وه اول

نبی کریم ص وفرمایل چی ځما دنیا کی دری شیان ډیر خوښ دی ۱ خوشبوئی ۲ شه بی

بی یعنی ښه ښځه ۳ لمونځ چی ځما د سترکو یخوالی دی.

حضرت ابوبکر صدیق رض وفرمایل چی ځما په دنیا کی هم دری شیان خوښ دی ۱ ستاسو مخ مبارک ته‌کتل ۲ خپل مال خرچول په تا باندی ۳ دا چی ځما لور ستاسو په نکاح ده.

حضرت عمر رض وفرمایل چی ځما هم دری شیان دنیا کی ډیر خوښ دی ۱ امر باالمعروف ۲ نهیه عن المنکر ۳ او زړه جامه اغوستل.

حضرت عثمان رض وفرمایل چی ځما هم دری شیان ډیر خوښ دی ۱ د وږی مړول ۲ بربنړ ته جامه ورکول ۳ د قرانکریم تلاوت کول.

حضرت علی رض وفرمایل چی ځما هم دنیا کی دری شیان ډیر خوښ دی ۱ د میلمه خدمت ۲ کرمی کی روژه نیول ۳ په دښمن توره چلول.

دی وخت کی حضرت جبرئیل امین راغی وئی فرمایل چی تاسو د خپلی خوښی شیان روښانه کړل نبی کریم ص ورته وفرمایل چی ښه ده ته هم خپل د خوښی شیان وښیه جبرئیل امین عرض وکړو چی ځما دنیا کی دا دری شیان خوښ دی ۱ ورک ته لاره ښوول ۲ غریب عبادت کوونکی سره محبت کول ۳ د غریبانو د بال بچ سره مدد کول. همدارنکه الله ﷻ بیا د خپلو بندکانو دری شیان ډیر خوښ دی ۱ په خپل طاقت او توان سره د الله ﷻ لارکی خرچول ۲ دکناه په پیښمانتیا باندی ژړل ۳ په لوږه باندی صبر کول.

حدیث شریف : د نبی کریم ص مبارک ارشاد دی فرمائی چی څوک د پنځه وخته لمانځه اهتمام وکړی نو الله ﷻ د هغه لپاره (پنځه) قسم اعزاز او اکرام فرمائی لکه ۱ د هغه به دنیا کی د رزق تنکی لری کړم ۲ د هغه به د قبر عذاب لری کړم ۳ د قیامت په ورځ به عمل نامه په ښی لاس ورکړم ۴ په پل صراط به ئی د بجلی غوندی تیر کړم ۵ جنت ته به ئی بی حسابه کتابه داخل کړم. (رواه تنبیة الغافلین، او لیث ثمرقندی، ابن حجر)

په حدیث شریف کی راغلی چی څوک لمانځه کی پورته وکوری لمانځه کی حضور خرابیږی داځکه چی لمانځه کی نظر پورته پاتی کیږی. (رواه دورمنشور)

په حدیث شریف : کی راغلی چی څوک د ماخستن لمونځ په جماعت سره وکړی لکه دی سړی چی نیمه شپه ټول عبادت او ذکر سره تیره کړی وی. (فضائل اعمال)

او څوک چی د سهار لمونځ په جمعه سره وکړی لکه دی شخص ټوله شپه په عبادت او بندکی سره تیره کړی وی خوشبخته به تل خپل لمونځونه په جماعت سره کوی. (رواه

فضائل اعمال)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی لمونځ محوه کوونکی د کناهونو دی څوک چی اول لمونځ وکوی دوهم لمانځه پوری الله ﷻ ورته صغیره کناهونه معاف کوی.

یوه روایت راغلی چی که چیری خلکو ته معلومه شی چی د بانک او اقامت او د اول صف ناسته لمانځه کی څومره ثواب لری نو بیا به دا شخص په پچه اچولو سره دا چانس ځانته پیدانکړی حتمی به ئی بچه پری اچول. (رواه فضائل اعمال)

مسئله په مکروهه وخت کی د جنازی لمونځ او سجده تلاوت دواړه اداکیږی لیکن لږ غوندی کراهیت لری. (رواه فتاوه و دودیه)

د لمانځه شرطونه

د لمانځه د صحت لپاره ۷ شیان بیرون د لمانځه نه دی چی د لمانځه خارجی شرائط بلل کیږی ۱ پاکوالی د بدن ۲ پاکوالی د جامی ۳ پاکوالی د جای ۴ ستر عورت دی ۵ د لمانځه نیت دی ۶ مخامخ قبلی ته دریدل ۷ وخت دی (رواه شرح التنویر)

مسئله کله چی د لمانځه نیت وتړل شی باید زړه کی پخه اراده ونیسی او که چیری په خوله نیت وتړی نو دا ورته بهتره خبره ده (رواه دورمختار)

مسئله د فرض او واجبو نیت کی تعین د وخت بلکول ضروری ده که د رکعتو تعین ئی ونه کړو باک نلری همدارنکه د ماسپښین لمانځه کی په نیت کی د مازدیکر نوم واخیستل شی خیر دی لمونځ ئی کیږی (رواه شامی دورمختار و ردمختار)

یا ئی د دوه رکعته په عوض څلور یا شپږ رکعته د خولی ووتل فرق نلری نو لمونځ ئی کیږی.

مسئله علما کرام فرمائی چی د فرض او واجب لمونځونو نه سوا نورکوم لمونځونه چی دی صرف د لمونځ نیت کافی دی چی ووائی لمونځ کوم نو دا تخصیص ضرور نه دی چی ووائی سنت د نن سبا یا ماسپښین یا تراویح نفل خسوف یا کسوف لیکن غوره دا ده چی د وخت تخصیص پکښی وشی او د نفلو اداکولو کی ضرورت نشته (رواه شامی و کبیری)

مسئله د امام لپاره د نیت تړل ضروری ده خپل د امامت نیت به کوی وائی به چی زه د دی خلکو امامت کوم (رواه شرح تنویر)

قبلی ته مخ کول که څوک داسی ځای کی کیر راغی چی قبله ورته معلومه نه وه څوک

هم نه وی چی د قبلی پوښتنه وکړی دلته به لمونځ کذار خپل فکر تر آخری پکار واچوی هری خواته ئی چی یقین راغی هغی خواته به لمونځ وکړی لمونځ ئي کیږی اوکه په لمانځه کی ورته د قبلی معلومات وشو نو بیا به مخ اړوی.

مسئله که چا په نیت کی مخ می د کعبی شریفی په لور ونه ویل لمونځ ئی کیږی لیکن غوره او بهتره دا ده چی ووائی (رواه عالم کیر دورمختار)

د لمانځه مستحبه طریقه

کله چی لموځ کذار په لمانځه دریږی ۱ نیت وتړی بیا به دواړه لاسونه غوږو ته پورته کړی الله اکبر به ووائی چی دا تکبیر تحریمه دی بیا به لاسونه تر نامه لاندی وتړی بیا به سبحانک الهم ووائی بیا به اعوذباالله ووائی بیا به بسم الله ووائی بیا به الحمدلله ووائی بیا به یو اوږد آیات یا دری لنډ ایتونه ووائی بیا به رکوع ته لاړشی په رکوع کی به دری واری سبحان ربی العظیم ووائی بیا به قامی ته لاړشی سمع الله لمن حمده ووائی بیا به سجدی ته لاړ شی په سجده کی به دری واری سبحان ربی الاعلی ووائی په همدی شکل به دوهم رکعت وکړی قاعده وکړی په قاعده کی به التحیت تشهد درودشریف او دعا ولولی اول به ښی خواته ورسته به چپی خواته سلام وکرځوی (رواه شرح تنویر و ردمختار)

فایده په رکوع کی به داسی خمیږی چی ملا سر او کوناتې ئی په یوه سطحه قرار ولری او دواړه لاسونه ئی په فراخوکو په زنکنونو کلک نیولی وی.

همدارنکه به قامه کی داسی نیغ دریږی لکه څنکه چی په قیام کی دی ولاړ وی نو کله چی د سجدی لپاره ځی باید زنکنونه ئی نیولی وی او د سجدی تکبیر به وائی کله ئی چی زنکونه پر مځکه ولکوی بیا به خپل دواړه لاسونه وروسته پوزه بیا به وچویلی د دواړو لاسونو منځ کی کیږدی داسی حالت کی به ئی د لاسونو او پښو کوتی قبلی خواته برابری وی څنکلی به ئی د ځمکی نه جکی نیولی وی خپلی متې به تخرک لاندی نه نیسی لری به ئی نیسی همدارنکه به ئی خپل ورنونه د پنډیو اوکیډي نه جدا نیولی وی په همدی شکل به ټول رکعتونه وکړی کله چی په قاعده کیناست نو اتحیات به تر اشهدان لااله الاالله ووائی کله چی د اشهدان لااله الاالله ویله او دی اشهد ته ورسیده د ښی لاس منځنی کوته به د غټي کوتی سره حلقه کوی غچه کوته وریسی نوری دواړه کوتی به ورولی او د (لااله) په ویلو به د شهادت کوته اوچته وی او د (الاالله) په ویلو به ئی بیرته کښته کوی وریسی به درود

شریف الهم صل علا محمد او درود شریف الهم بارک علی محمد ولولیی بیا به الهم ربنا ولولی بیا به ښی خواته سلام وکرځوی وروسته به چپی خواته سلام وکرځوی.

په جمعه کی به مقتدی امام پسی اعوذباالله ، بسم الله ، الحمدالله او سورت نه لولی کله چی امام قامه کی سمیع الله لمن حمده وویل نو مقتدی به ربنالک الحمد ووائی.

د ښځی د لمانځه طریقه

د ښځي د لمانځه طریقه هم د نارینه د لمانځه غوندی ده لیکن په څو شیانوکی فرق لری

۱ تکبیر تحریمه نارینه خپل لاسونه غوږو پوری پورته کوی پورته کیدو وخت د څادر او پټونه ویستلی وی او ښځه خپل لاسونه د پورته کیدو وخت په ټکری کی دننه نیسی.

۲ نارینه خپل لاسونه قیام کی نامه لاندی تړی او ښځه ئی په سینه باندی ږدی او خپل لاسونه داسی ږدی چی د ښی لاس رغوی به د چپ لاس رغوی په شا پروت وی او نارینه غوندی د نامه لاندی د رغوئی حلقه پری نشته .

۳ نارینه رکوع کی ټیټیږی ښځه صرف دومره ټیټیږی چی د لاسوکوتی ئی زنکنو ته ورسیږی.

۴ نارینه رکوع کی زنکنونه په پراخوکوتو نیسی البته ټینک نیسی او ښځه محضی خپلی کوتی په زنکنو نیسی.

۵ نارینه سجده کی څنګلی تشو نه بیرته نیسی او ښځی ئی متصل ورسره نیسی.

۶ نارینه سجده کی څنکلی مځکی نه اوچته ساتی او ښځي به ئي پر مځکه لکوی.

۷ نارینه سجده کی خپله خیټه ورونو او خیټی د تخرک نه جدانیسی او ښځه ئی متصل ورسره نیسی.

۸ نارینه سجده کی دواړه پښی دروی ښځی به ئی نه دروی دواړه پښي به ښی خواته باسی.

۹ نارینه رکوع او سجده کی خپل ځان فراخ نیسی او ښځی به خپل ځان ټول نیسی.

۱۰ نارینه قاعده کی ښی پښه دروی او په چپه پښه کینی او ښځی په چپ کناټی ناسته وی دواړه پښی ښی خواته باسی.

۱۱ نارینه خپل قرائت په جهر او خفیه کوی او ښځه ئی په خفیه کوی په جهر ورته نشته

(رواه طحطاوی)

د لمانځه فرائض یا احکام

په لمانځـه کـی ۷ فرضـونه یـا ارکـان دی ۱ تکبیر تحریمـه ۲ قیـام ۳ قرائـت ۴ رکـوع ده ۵ سجده ده ۶ اخری قاعده ده ۷ په خپل عمل سره وتل د لمانځه نه (سلام کرځول دی) .

د لمانځه واجبات

په لمانځه کی ۲۰ واجبات دی که چیری په دا شلو واجباتو کی یوا واجـب څـوک قصـدی پریږدی نو لمونځ ئی فاسد شو اعاده ئی پری واجـب کرځـی ۱ د فرضـو واجبـو سـنتو او نفلـو ټولو رکعتونو کی د سورت فاتحی لوستل ۲ فاتحی سره د سورت ضمیمه کـول ۳ د فرضـو پـه څلور رکعتی او دری رکعتی کی د قرائت تعین کـول دی ۴ د فـاتحی لوسـتل اول کـی ۵ خفیـه لمونځونه په خفیه کول ۶ جهری لمونځونه په جهر سره کول ۷ مقتدی به امام پسی قـرائط نـه کوی ۸ مقتدی به د امام مطابعت کـوی ۹ د لمانځـه ترتیـب دی ۱۰ د لمانځـه د رکعتونـو کـول پر خپل ځای ۱۱ تعدیل د ارکانو وی یعنی رکوع سجده په خپل اطمنان سره کـوی ۱۲ قامـه ده ۱۳ د هغـه تعـدیل دی ۱۴ اولـه قاعـده ده ۱۵ دوهمـه قاعـده کـی د تشـهد ویـل دی ۱۷ دواړه خواو ته سلام کرځول ۱۸ وترو واجبو کی دعا قنوت ویل ۱۹ او په دواړو اخترو کی د لمانځـه تکبیرات دا ټول واجب طریقه ده.

د لمانځه سنتونه

په لمانځه کی ۲۸ سنتونه دی ۱ تکبیر تحریمه د لاسو اوچتول تر غـوږو ۲ د کوتـو نیـول پـه خپل حالت ۳ قیام کی د نارینه لاسونه نامـه لانـدی نیـول ۴ ښـی لاس پـه کـیڼ لاس ۵ د ثنـا ویل ۶ اعوذباالله ویل ۷ د بسم الله ویـل ۸ امـام پسـی امـین ویـل ۹ د فرضـو دریـم او څلـورم رکعت کی د فاتحی لوستل دی ۱۰ رکـوع کـی دری کرتـه تسـبیح ویـل ۱۱ رکـوع کـی بـه نارینـه خپل زنکونه فراخ نیسی ۱۲ په رکوع کی دواړه پرکی یوځای کول او پنډی نیغی نیـول دی ۱۳ په قامه کی امام به سمع الله لمن حمده وائی ۱۴ مقتدی به ربنالک الحمد وائـی ۱۵ سـجدی ته د تلو وخت کی به اول دواړه زنکنونه بیا به دواړه لاسـونه بیـا د تنـدی ایښـودل دی ۱۶ پـه سجده کی دری واری تسبیح ویل ۱۷ د تکبیراتو انتقال دی ۱۸،۱۹ د امام لپـاره د تکبیراتـو او

سمع الله لمن حمده په جهر ویل ۲۱،۲۲ جلسه او قاعده کی به نارینه خپله ښی پښه به دروی او په چپه به کینی ۲۴ اخره قعده کی د تشهد وروسته درود شریف ویل ۲۵ د سلام کرځول اول ښی خواته او وروسته چپی خواته ۲۶ امام به سلام په جهر کرځوی ۲۷ مقتدی به سلام خفیه کرځوی ۲۸ د سلام کرځولو وخت کی د سلام اچولو نیت دی (رواه دورمختار و شامی)

د لمانځه اداب او مستحبات

۱ تکبیر تحریمه کی لاسونه د لسټونو او څادر نه ویستل دی ۲ په قیام کی د دواړو قدمو ترمنځ څلورکوتی فاصله ۳ په حالت قیام کی سجدی جای ته او په رکوع کی د دواړو قدمو ظاهر ته او په سجده کی د پوزی سر ته او په قاعده کی غیږی ته کتل ۴ رکوع کی د لاسونو کوتی خوری ایخودل دی ۵ په یواځی حالت کی د تسبیح دری واری ویل ۶ په قدر د طاقت د ټوخی دفعه کول د ارکمی دفعه کول اوکه د دی طاقت ئی نه وه نو د چپ لاس په ظاهر یا په لستونی باندی خوله پټول دا پورته د لمانځه آداب شول (شرح التنویر)

کوم وخت چی اقامت کی حی علی الفلاح وویل شو امام به مقتدیانو ته محراب کی ودریږی خپل نظر به مقتدیانو ته کړی اوکوم وخت چی په اقامت کی قدقامت الصلات وویل شی امام به لمونځ شروع کړی.

مسئله که لمونځ د مازدیکر وه یا د سحر وه نو په لمانځه پسی اوکه د بل وخت وه پس د سنتو نه مستحب طریقه ده چی دری واری استغفرالله الذی لااله الاهوالحی القیوم واتوب الیه بیا به یوکرت ایات کرسی قل هوالله قل اعوذبالله قل اعوذبرب الناس یو یوکرت ووائی همدارنکه ۳۳ کرته سبحان الله ۳۳ کرته الحمدالله ۳۴ کرته الله اکبر ووائی بیا به نو څلورمه کلمه لااله الاالله وحده لاشریک له الملک وله الحمد وهو علی کل شی قدیر ووائی.

د لمانځه مکروهات

مسئله په لمانځه کی په بدن یا جامو باندی لوبی کول مکروه تحریمی ده همداسی پیکی اړوه ول او رااړول مکروه تحریمی ده اوکه سجدی ته ئی مزاحمت کاوه بیا فرق نه لری (شامی وکتاب الحج)

مسئله سجدی ته د تلو وخت کی د جامو ټولول لمونځ مکروه کوی (رواه شرح التنویر)

مسئله کوم ځای کی چی فکرکی پراکندی راځی لکه د لهو لعب ځای کی لمونځ مکروه

ده (رواه شرح التنویر)

مسئله د بل چا مخی ته لمونځ کول مکروه تحریمی دی درصورت چی منځ کی پرده نه وی او که ناست یا ولاړ وی او خبری کولی یا ولاړ وه یا ئی کارکاوه شاته ئی لمونځ کول مکروه ده.

مسئله په لمانځه کی د کوتو تقا ویستل په تشی لاس ایښودل ښی او چپی خواته د مخ او سر اړول دا ټول مکروه تحریمی دی د سترکو اړول ښی او چپی خواته لمونځ مکروه کوی په لاس او سر جواب ورکول لمونځ مکروه کوی (رواه شرحه هدایه)

مسئله په سر توری لمونځ کول مکروه ده او که د عاجزی د وجی وی نو فرق نه لری (رواه دورمختار)

مسئله که توپی یا لنکی د چا لمانځه کی ولویده غوره داده چی په سر ئی کړی لیکن د پټکی تړل یا د خولی بار بار په سر کول دا په عمل کثیره کی راځی ندی کوی (رواه دورمختار)

مسئله د نارینه دواړه څنګلی پر مځکه لمانځه کی ایښودل مکروه تحریمی دی (رواه هدایه)

مسئله که د جانداره شی تصویرونه د لمونځ کوونکی د سر د پاسه یعنی په چت کی ښی خواته یا چپی خواته وه نو لمونځ ئی مکروه ده او که شاته او پښو لاندی ئی وی فرق نلری او که تصویر وړکی وه په ولاړی ئی نشو لیدی یا پورته خواته وه په دی کی کراهیت نشته (رواه شرح التنویر)

مسئله په لمانځه کی د آیتونه صورتونه شمیرل په کوتو باندی مکروه دی همدارنکه د تسبیحاتو شمیرل مکروه دی او که د یاداشت لپاره په کوتو زورکاوه فرق نلری (رواه دورمختار)

مسئله په دوهم رکعت کی د قرائت لوستل د اول رکعت نه د دری ایتونو په اندازه زیات مکروه دی (رواه دورمختار)

مسئله په لمانځه کی د سترکو بندول مکروه دی او که د عاجزی او خشو ع لپاره وی فرق نه لری (شرح تنویر)

مسئله په لمانځه کی د خراشکی توکول بی ضرورته مکروه دی او که په ټوخی خراشکی راغی نو هغه کولای شی چپی خواته توکری او که په جومات کی وه بیا به ئی په جامو

وموشی (رواه مینه کبیری)

مسئله که په لمانځه کی چا یو غړی دری کرته وکراوه البته یوه رکن کی نو لمونځ ئی فاسد شو (رواه شامی)

مسئله په لمانځه کی په دواړو پوندو ناسته مکروه ده او د سپی په شکل لمانځه کی ناسته مکروه تحریمی ده لکه چی دواړه ورنونه ئی درولی وی سینی ته ئی نږدی کړی وی کوناتې پرمځکه او لاسونه ئی پر مځکه وی (واه دورمختار و ردمختار)

مسئله په لمانځه کی خوله کی پیسه یا بل شی نیول مکروه دی داځکه قرائت نشی ویلی (رواه شرح تنویر)

مسئله په لمانځه کی داسی پکړی تړل چی کوپړی ئی لوڅه وی خولی ونه لری مکروه ده (رواه دورمختار)

مسئله په لمانځه کی د څادر داسی اچول چی څنډې ئی اړولی نه وی او کشته پرتی وی داسی حالت کی لمونځ مکروه کوی البته مکروه تحریمی ده همدارنګه که ئی کمیس کرتی یا چپنه ئی په اوکو اچولی وی او خپل لاسونه د لستونو نه ویستلی نه وی لمونځ مکروه تحریمی ده (رواه دورمختار و شامی)

مسئله په لمانځه کی بی ضرورته تکیه کول مکروه دی (رواه منیه)

مسئله که طعام تیار وه او دی وږی وه اول به طعام خوری بیا به لمونځ وکړی او که د لمانځه د فوت کیدو ویره وه لمونځ به وکړی بیا به طعام وخوری (رواه شامی)

مسئله که د لمونځ کذار لویی یا وړی بولی راغللی یا کیدی په تنک کړو لمونځ ورته مکروه ده ولوکه لمانځه کی هم وی (رواه شرح تنویر)

مسئله که لمونځ کوونکی سورت تکمیل کړی نه وی یوه یا دوه کلمی ورته پاتی وی رکوع ته لاړ شی او په رکوع کی ئی سورت تکمیل کړو نو لمونځ ئی مکروه شو (رواه منیه)

مسئله په جماعت کی د امام اوچت دریدی په اندازه د یو شرعی کز داسی حال کی د ټولو لمونځ مکروه ده اوکومه ځمکه چی چا په ظلم نیولی وی هلته هم لمونځ مکروه ده (رواه دورمختار)

مسئله کوم فرض لمانځه کی سنت ولری اوږده دعا مکروه ده امام اعظم رح په نزد سنتو کی تاخیر راوستل مکروه دی. حدیث شریف کی راغلی چی نبی کریم ص به کله سلام وکرځاوه نو (الهم انت السلام و منک السلام تبارکت و تعالیت یا ذوالجلال والاکرام) په

قــــــــدر بــــــــــــه کناســــــــــــت او بـــــــــس

همدارنکه امام ته د فرضو نه پس خپل ځای باندی سنت کول مکروه دی خپل ځای به بدلوی مقتدی لپاره یا چی څوک په تنهائی لمونځ کوی نو بیا مکروه نه ده لیکن د ځای بدلول بهتر دی د امام محمد په نزد د صفو ماتول مستحبه طریقه ده د سنتو اداکول کورکی فضیلت لری (رواه دورمختار و شامی)

مسئله دکعبی شریفی د پاسه همدارنکه په لاره کی ژرنده کی او هغه مځکه چی په ظلم نیول شوی وی هلته لمونځ مکروه ده (رواه دورمختار)

په هغو شیانو چی لمونځ فاسدیږی

مسئله که چا په لمانځه کی اوله قاعده پوره کړی نه وی قصداً یا سهواً ئی خبره وکړه دوم که د چا لمانځه کی خولی نه اه اوه یا اف یا ئی اواز وکړو دریم که په لمانځه کی وپرنجیده الحمدالله ئی وویل یا ئی د بل چا په پرنجی باندی یرحمک الله وویل څلورم که چا په لمانځه کی زیری وکړو او ده الحمدالله وویل پنځم په لمانځه کی الله اکبر پرځای چا الله ﷻ یا اکبر وویل شپږم که په لمانځه کی چا اواز ورباندی وکړو او مقابل کی د ده د پوه کولو په خاطر چی زه لمانځه کی یم ده خپل قرائت په زوره کړو یا ئی سبحان الله وویل نو لمونځ ئی فاسد نشو یعنی فاسدکیږی نه. همدارنکه که امام د اخری قاعدی په عوض قیام ته لاړه او مقتدی د فتحی په نیت سبحان الله وویل خیردی بلکه بهتر هم دی او په لمانځه کی چا په چا قصداً یا سهواً سلام واچوه اکرکه علیکم ورسره نه وه اتم که چا دری یا څلور کرته نیت تړلی وی او قعده اولی کی سلام وکرځاوه پدی نیت چی ما لمونځ پوره کړی دی لمونځ ئی نه فاسدکیږی شرط دا ده چی خبری ئی نه وی کړی اوکه د ماخستن لمانځه کی پدی کمان چی ما د تراویح نیت تړلی دی په اوله قاعده کی ئی سلام وکرځاوه نو لمونځ ئی فاسد شو هم چا چی لمانځه کی غاړه تازه کړه او څه حرف پکښی پیداشو نو لمونځ ئی فاسد شوکه عذر وه خیردی اوکه ئی بی د عذره وه یا ئي د زیری په جواب کی غاړه تازه کړی نو لمونځ ئی فاسد شو لسم که د چا په لمانځه کی په کتاب یا بله نوشته سترکی ولکیدی لیکن پی پوه نشو خیردی باک نلری اوکه ئی ولوسته څه مقصد ئی ورنه واخیسته نو لمونځ ئی فاسد شو یوولسم که څوک لمانځه کی ولاړ وی د قرانکریم یو ایات یا زیات ئی ولوسته نو لمونځ ئی فاسد شو دولسم عمل کثیره که چا لمانځه کی هغه عمل چی د لمانځه د جنسه

وی یا هغه د لمانځه د اصلاح لپاره نه وی وئی کړو نو لمونځ ئی فاسد شو.

عمل کثیره هغه ته وائی چی په لمانځه کی ولاړ وی او بل شخص دی ووینی او هغه دا کمان وکړی چی دا سړی په لمانځه ندی او که دا عمل کثیره ئی د لمانځه د اصلاح لپاره وی لکه چی اودس ئی مات شه نو د اودس تازه کولو لپاره لاړه او بیرته راغی نو پدی عمل کثیره لمونځ نه فاسدیږی. دیارلسم / سهوًا یا قصدً د څه شی خوراک یا څښاک ولوکه د یوی کنځلی (کنجت) په اندازه هم وی او په غاښوکی څه شی وی او هغه دی لمانځه کی تیر کړی که د نخود په اندازه وی یا زیات وی نو لمونځ ئی فاسد شو او که د نخود نه کم شی ئی تیر شی بیا نو فرق نلری.

څوارلسم /که د چا خوله په خواږه شی وی او بی د ژوولو ئی تیر شول نو لمونځ ئی فاسدیږی.

پنځلسم /که ښځی لمونځ کاوه بچی ئی ورنه تی ورووده او پی بلکول پری راکوزی نشوی لمونځ ئي نه فاسدیږی او که ئی پی پری راکوزی شوی نو لمونځ ئي فاسد شو.

شپاړلسم لمانځه کی خپل امام نه سوا بل چاته فتح ورکول لمونځ فاسدوی همدارنکه که لمونځ کوونکی بل چاته د لمانځه د اصلاح فتح ورکړی هم لمونځ فاسد شو.

اوه لسم /که د امام لمانځه کی اودس مات شو او امام ووت امام بل څوک قائم مقام هم ونه درلوه او نه بل څوک ودریده داسی حالت کی د ټولو مقتدیانو لمونځ فاسدیږی.

اتلسم /که امام پر خپل ځای لمانځه کی لیونی نابالغ هلک یا ښځه ودروله دلته د ټولو لمونځ فاسد شو.

نولسم که سړی لمانځه کی وه او ښځی دی مچ کړو د ده لمونځ نه ماتیږی بیا ئی که شهوت راغی بیا نو لمونځ ئی ماتیږی او که چیری ښځی لمونځ کاوه سړی دا مچ کړه داسی وخت کی د ښځي لمونځ ماتیږی ولو که شهوت ئی راغلی وی یا نه وی راغلی یا دا چی سړی په شهوت شکل کړی وی یا بی شهوته وی.

شلم /که په لمانځه کی د چا عورت شکاره شو یا پری نجاست ولکیده په هره اندازه چی وی منعه ده لمونځ ئی فاسدیږی.

یوویشتم /که په لمانځه کی د څه وجی لپاره د سجدی ځای ته په یو کرت وړاندی شو که امام د ده او سجدی ترمنځ یو صف نه تر بل صف ترمینځ د فاصلی په اندازه حرکت وکړی لمونځ ئی نه فاسدیږی او که دینه زیات وی نو لمونځ ئی فاسدیږی.

دوه ویشتم / لمونځ کوونکی که په لمانځه کی یو رکن ادانکړی نو لمونځ فاسد شو.

درویشتم / د لمونځ کوونکی مخکی سپی یا پیشو تیر شول لمونځ ئی نه ماتیږی یا بل ځاروی وی هم نه ماتیږی لیکن د تیریدونکی لپاره سخته کناه ده بهتره داده چی لمونځ کوونکی خپل لمونځ داسی ځای کی وکړی چی هلته د انسانانو او حیواناتو تک او راتک نه وی (رواه دورمختار، و ردمختار، بحررائق، شامی، عالمکیر، و شرح تنویر) .

د وتر واجبو بیان

د وتر لمونځ واجب دی واجب فرضو ته نږدی دی پریښودل ئی لویه کناه ده او قضائی راوړل ئی واجب دی.

مسئله وتر واجب دری رکعته دی کله ئی چی اوله قاعده وکړه دریم رکعت ته پورته شو الحمدالله پسی به سورته ووائی دواړه لاسونه به غوږو ته پورته کړی بیا به دواړه لاسونه وتری اودا دعا قنوت به لولی (الهم انا نستعینک و نستغفرک ونومنوبک ونه توکل علیک ونثنی علیک الخیر و نشکرک ولانکفرک ونخلع ونترک من یفجرک الهم ایاک نعبد ولک نصلی ونسجدو الیک نسعی ونحفدو نرجو رحمتک ونخشی عذابک ان عذابک باالکفار ملحق)

اوکه دعا قنوت ورته یاد نه وی نوکولای شی چی دا دعا ولوی (ربنا اتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار)

یا دی دری واری الهم اغفرلی ولولی اوکه دائی هم د وسی پوره نه وه دری واری به یا رب ولولی صحیح کیږی نوکله چی رکوع ته لاړه خپله قامه سجده او جلسه به کوی اتحیات به لولی درود شریف او دعا به وائی سلام به کرځوی (رواه البدایع و شرح البدایه)

مسئله دعا قنوت په خفیه لوستل کیږی هغه که امام وی یا مقتدی وی (رواه منیه)

مسئله که ئی په دریم رکعت کی دعا قنوت هیره شوه نو دی رکوع سجدی او قاعدی وروسته به سجده سهوه وکړی بیا به اتحیات اول نه تر اخره ولولی سلام به وکرځوی (رواه شرح التنویر)

مسئله که چا فاتحه ولوستله او سورت ئی هیر شو دعا قنوت ئی چی ولوستله سورته ورته یادشو سورته به ولولی وروسته به دعا قنوت بیا ولولی رکوع ته به لاړ شی (رواه قاضی خان)

مسئله که مقتدی دعا قنوت لاخلاصه کړی نه وه امام رکوع ته لاړه مقتدی به دعا قنوت پریږدی د امام مطابقت به کوی او که مقتدی څه حصه نه وه لوستلی که ئی یقین وه چی اما رکوع پوره کولای نشی او زه به پسی ورسیږم نو ویل ورته بهتر دی بیا به رکوع ته امام پسی لاړ شی او که رکوع ورنه فوت کیده نو دعا قنوت به پریږدی رکوع ته به لاړ شی (رواه خانیه و شامی)

د سنتو بیان

مسئله د سحر فرضو نه مخکی دوه رکعته سنت موکد دی چی په حدیثوکی د دی سنتو ډیر تاکید راغلی دی بلکه بعضی علما کرامو ورباندی د واجبو حکم کړی ده بل ځای ئي لیکلی چی دا دوه رکعته سنت دنیا نه او څه چی دنیا کی دی بهتره ده (شرح تنویر و ردمختار)

مسئله د ماسپښین لمانځه وخت کی د فرضو نه مخکی څلور رکعته سنت موکد دی همدارنکه د فرضو وروسته دوه رکعته سنت موکد دی په احادیثوکی هم د دی سنتو ډیر تاکید راغلی دی چی بی د عذره پریښودل ئی ښه عمل نه دی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله د جمعی د لمانځه اولنی څلور رکعته سنت موکد دی بیا دوه رکعته فرض دی بیا څلور رکعته سنت موکد دی د امام یوسف رح په نزد د فرضو وروسته شپږ رکعته سنت موکد دی (مجمع الانهار)

مسئله د مازدیګر لمانځه مخکی څلور رکعته سنت موکد ندی کول ئی ثواب لری نه کول ئی عذاب نه لری (رواه منتقی)

مسئله د ماښام دری رکعتو فرضو وروسته وریسی دوه رکعته سنت موکد دی (رواه شرح تنویر)

مسئله د ماخستن لمانځه کی اول څلور رکعته فرض دی وریسی دوه رکعته سنت موکد دی وریسی دری رکعته وتر واجب دی (رواه شرح تنویر)

د جُمعی د ورځی فضیلت

د جمعی په ورځ ټول مخلوقات سره یوځای شوی دی او پدی شپږ ورځوکی الله تعالی ځمکی او اسمانونه سره د کائناتو ټول ئی پیداکړی د حضرت ادم ع مبارک جسد ئی پدی ورځ تکمیل کړی د جمعی په ورځ ئی ادم ؏ جنت ته داخل کړی ده او د جمعی په ورځ

ئی حضرت بابا ادم ع د جنت نه ویستلی چی د دنیا د ابادی ظریعه کرځیدلی دی او یو لوی نعمت کرځیدلی دی او د خلافت الهی او د عدل د ظهور یو سبب کرځیدلی دی.

د جُمعی د لمانځه بیان د ایات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چی کله د جمعی د لمانځع اذان وویل شی نو تاسی د خدای پاک ذکر ته ورشی خرید فروش پریږدی. د جمعی لمونځ فرض عین دی چی متواتر په قرانکریم احادیثو کی او اجماع امت سره ثابت شوی دی د فرضیت انکار ئی کفر دی او که څوک ئی بی د عذره پریږدی هغه فاسق دی الله ﷻ د جمعی لمونځ د دی لپاره په خپلو بندکانو باندی فرض کړی ده چی مسلمانان په جمعه کی یو واری سره راټولیږی او جامع جومات کی سره ټول یوځای د جمعی لمونځ اداکوی

حدیث شریف : ابوهریرة رض نه روایت دی فرمائی چی د جمعی په ورځ یو داسی ساعت شته چی د مسلمان بنده په هغه کی چی جایزه دعا وکړی الله ﷻ هغه دعا قبلوی په تعین کی ئی شاه عبدالحق صاحب دهلوی فرمائي چی دا ساعت د خطبی ترختمیدو پوری دی بل دا چی آخری حصه کی ده (رواه بخاری شریف و مسلم)

حدیث شریف : د ابوهریرة رض نه روایت دی چی نبی کریم ص فرمایلی چی ټولو ورځو کی غوره ورځ جمعی ورځ ده. پدی ورځ کی به شپیلی پوه کیږی نو د جمعی په ورځ پر ما درود شریف ډیر ډیر وائی ځکه چی د جمعی ورځ سید الایام ده او د ټولو ورځو سرداره ورځ ده الله ﷻ ته دا مبارکه ورځ د وړوکی اختر او لوی اختر ورځو نه مرتبه زیاته کڼلی ده د جمعی په ورځ ټول ارواح سره راجمعه کیږی د جمعی په ورځ مړو نه د قبر عذاب بچ کیږی هر څوک چی د جمعی په ورځ یا شپه مړ شی هغه د قبر فتنی نه بچ وی د جمعی په ورځ دوزخ نه تیریږی د جمعی په ورځ جنتیان د خپل رب ج دیدارکوی (ابوداود ، مشکوة ، دورمختار و شامی)

حدیث شریف : د جمعی په ورځ غسل کول مسنونه طریقه ده مسواک وهل ډیر فضیلت لری، پس د غسل نه د پاکو جامو اغوستل ، عطر یا نوره خوشبوئی لکول جومات ته مخکی تلل ډیر ثواب لری ځکه چی ملائکی د جومات د راتلونکو نومونه دروازه کی لیکی (رواه بخاری و مسلم)

مسئله چا چی د جمعی په خطبه کی خبری وکړی د هغه مثال داسی دی کله چی خر په کتابونو بار کړی پروت وی او چا چی ورته وویل چی چپ شه نو د هغه هم جمعه نشته (ثواب ئی) (رواه مشکوة شریف)

د جمعې لمونځ پر چا فرض دی

۱ نارینه ده پر ښځه فرض نه دی ۲ آزاد دی په مرئی فرض نه ده ۳ مقیم ده پر مسافر فرض نه دی ۴ صحت دی پر مریض فرض نه ده ۵ په بینا دی په ړانده فرض نه دی ۶ په بندی فرض نه دی ۷ د شرعی عذر وخت کی فرض نه دی ۸ اسلام دی پر کافر فرض نه دی ۹ بلوغ دی په ماشوم فرض نه دی ۱۰ عقل دی پر لیونی فرض نه دی.

د جمعی لمانځه د صحت شرطونه

د جمعی د لمانځه شرطونه ۶ دی ۱ شهر دی یا د شهر بیرون لوی کلی ۲ پدی لمانځه کی سلطان یا نائب حاضر وی ۳ وخت شرط دی (ماسپښین وخت) ۴ د خطبی ویل شرط دی ۵ جماعت دی په انفرادی حالت کی نه کیږی اقلً باید د جمعی په لمانځه کی ۳ کسه جماعت کی حاضر وی ۶ خطبه باید د لمانځه مخکی وویل شی (رواه تحتاوی علی مراتی)

د جمعی د لمانځه د خطبی مسائل

مسئله کله چی امام خطبی ویلو په خاطر ممبر ته وخوت کینی به موذن به آذان کوی کله چی خطبی ته راوزی امام ته خبری کول مکروه دی.

مسئله که چا سنت یا نفل کول او خطبه شروع شوه سنت به پوره کوی او نفل به قطعه کوی (شرح تنویر)

مسئله په خطبه ویلو کی د غوږ نیول ورته واجب طریقه ده کله چی امام خطبه کی صلو علیه یا د نبی کریم ص نوم اخلی اوریدونکی به درود شریف وائی لیکن زړه کی به ئی وائی (رواه شرحه تنویر)

همدارنکه په خطبو کی یا د خطبی منځ کی چی خطیب به پر ممبر کنی د نورو خلکو دعا کی لاس اوچتول مکروه تحریمی ده اوکه پر زړه بی د لاس اوچتولو دعا وکړی فرق نلری (رواه دورمختار)

مسئله په خطبه کی دا شیان سنت دی ۱ خطبه په ممبر ویل ۲ خطبه په ولاړی لوستل ۳ د خطبی شروع کی اعوذبالله خفیه ویل دی ۴ خطبه ویلو کی قوم ته مخامخ دریدل ۵ د دو خطبو منځ کی د دری تسبیح ویلو په اندازه ناسته په ممبر باندی ۶ خطبه به نه ډیره لنډه

وائی او نه ډیره اوږده خلاصه د یوه سورت د مقدار نه اوږدول ئی مکروه ده (رواه عالم‌کیر و شامی)

د جمعی د لمانځه مسائل

مسئله‌که د جمعی لمانځه‌کی څوک امام سره شامل شه په تشهدکی یا سجده سهوه‌کی یا د سجدی سهوی وروسته په تشهدکی دا مسبوق‌کنهل کیږی نو د جمعی لمونځ به پوره کوی شامليدل ئی صحیح دی (رواه هدایه و شامی)

مسئله څوک چی نورو لمونځونو کی امامت کولای شی هغه د جمعی د لمانځه لپاره هم امامت‌کولای شی او‌که ئی نشی‌کولای نو هغه به ئي نه‌کوی (رواه در ورد)

مسئله‌که مریض د ماسپښین لمونځ‌کاوه دا ورته بهتره ده چی‌کله امام د جمعی لمونځ اداکړو وروسته به مریض خپل لمونځ وکوی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله معزور مسافر او قیدیان‌که په مصر (شهر)‌کی وه او دوی د جمعی په ورځ د ماسپښین لمونځ اداکاوه نو د ماسپښین لمونځ به په جماعت نه اداکوی او په جماعت اداکول ورته مکروه تحریمی ده نو ځان ځان له به ئی‌کوی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله‌کوم سړی چی د جمعی خطبه ولولی امامت د جمعی به هم هغه‌کوی او‌که خطبه یوه لوسته او مخکی لمونځ بل وکه دا هم جائز دی (رواه ردمختار)

مسئله د جمعی د لمانځه اول بانک چی وویل شو پس سعیه واجبه ده چی پس د هغه نه خرید فروخت ونه‌کړی او د بل‌کارکول هم ورته مکروه تحریمی دی. او‌که په چا چی د جمعی لمونځ فرض نه وی هغه د دی حکم نه مستثنی ده او‌که هغوی خرید فروخت یا بل کار وکاوه نو دا حرام نده (رواه ردمختار)

نبی‌کریم ص فرمایلی چی فرشتی د جمعی د لمانځه د راتلونکو نومونه لیکی اول‌کی چی څوک راشی د هغه لپاره اوښ قربانی درجه ده څوک چی دوهم ساعت‌کی راشی هغوی لپاره د غوا قربانی درجه ده دریم ساعت‌کی چی راشی هغه ته د پسه قربانی درجه او څوک څلورم ساعت‌کی راځی هغوی ته د چرک د حلالولو خیرات‌کول دی. د جمعی لمانځه ته پیاده تک ډیر ثواب لری چی په هر قدم ورته د یوکال د روژو ثواب لری همدارنکه د جمعی په ورځ د سورت‌کهف ویل او درود شریف ډیر ثواب لری (رواه بخاری و مسلم شریف)

د اختر د لمانځه مسائل

د اختر لمونځ یوه واجب طریقه ده کوم شرائط او د صحت شرطونه چی د جمعی د لمانځه دی هغه د اختر د لمانځه لپاره هم دی بی له خطبی نه. دا ځکه چی د جمعی خطبه شرط ده او د دواړو اخترو خطبه سنت طریقه ده بل فرق ئی دا دی چی د جمعی خطبه د لمانځه نه یعنی فرضو نه مخکی ویل کیږی او د اخترو د لمانځه خطبه د لمانځه وروسته ویل کیږی خطبی ته غوږ نیول او دریدل واجب دی (رواه هدایه و بحر رائق)

مسئله د وړوکی اختر په ورځ دا شیان سنت دی لکه غسل کول مسواک وهل خوشبوئی لکول صفا جامی اغوستل سهار وختی د صدقی فطر اداکول عیدګاه ته د تلو مخکی خواږه شی خوړل عیدګاه ته مخکی تلل عیدګاه ته پیاده تلل او بیرته راتلل په بله لاره باندی (رواه بحر رائق و نور الایضاح)

مسئله د دواړو اخترو لمانځه طریقه داده اول به داسی نیت وکړی (نیت کوم چی اداکړم د وړکی اختر دوه رکعته واجب لمونځ سره د تکبیراتو چی پر ما واجب شوی پدی حاضر وخت خاص خدای پاک لره اقتدا می کړی پدی حاضر امام پسی مخ می د کعبی شریفی په لوری الله اکبر) لاسونه به په سینه وتړی .

په نیت کی د خاصو الفاظو ضرورت نشته لیکن صحت ئی ضرور ده په زړه سره او که نیت په بله ژبه کوی هم فرق نه لری کله ئی چی نیت وتاړه الله اکبر ئی وویل لاسونه ئي غوږو نه کوز کړل سبحانک الهم ئی تر اخره پوری ولوستله نو دری زائد تکبیرونه داسی اداکوی لاسونه به غوږو ته پورته کوی الله اکبر به وائی لاسونه به زوړند نیسی بیا به لاسونه غوږو ته پورته کړی الله اکبر به ووائی لاسونه به بیرته کوز کړی بیا به دریم کرت لاسونه غوږو ته پورته کړی الله اکبر به ووائی لاسونه به سینه وتړی. بیا به امام اعوذباالله بسم الله په خفیفه ولولی الحمدالله او سورت به په جهر ولولی د اول رکعت رکوع او سجده به باقاعده وکړی بیا به دوهم رکعت کی الحمدالله او سورت ولولی د رکوع نه مخکی به لاسونه غوږو ته پورته کړی الله اکبر به ووائی لاسونه به بیرته کوز کړی ځوړند به ئی ونیسی همداسی به دری تکبیره اداکړی ځلورم تکبیر باندی به رکوع ته ځی باقاعده به رکوه سجده او قاعده کوی سلام به کرځوی.

فایده په نیت کی به د وړوکی اختر عیدالفطر او د لوی اختر نیت کی به عیداضحیه یا

لوی اختر یادوی (رواه دورمختار و شامی و بحر)

مسئله که په اول رکعت کی امام ه زائد تکبیرونه هیر شول، بیا ئي د فاتحی په لوستلو کی ورته یاد شوه یا د فاتحی په لوستلو وروسته ورته یاد شوه نو دفعتاً به خپل تکبیرونه کوی قرائت به د سر نه کرځوی او که امام سورت فاتحی نه پس لوستلی وه نو تکبیرونه بیرته راکرځوی خپل رکعتونه به پوره وکړی اخر کی به سجده سهوه وکړی (رواه فتح القدیر و شامی)

مسئله که امام دوهم رکعت کی زائد تکبیرونه پریښودل (هیر شول) بیا ئی رکوع کی ورته یاد شول نو په رکوع کی به ئی بی لاس اوچتولو نه ووائی بل روایت کی راغلی چی بیرته به ورو قیام ته ځی تکبیرونه به وائی رکوع به بیرته راکرځوی اخر کی به سجده سهوه وکړی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله ځوک چی د اختر لمانځه کی امام سره داسی وخت شامل شه چی تکبیرونه ورنه تللی وه او د امام قرائت شروع کړی وه نو دی به خپل تکبیرونه اداکوی بیا به امام پسی وروسته غوږ نیسی (فتح القدیر دورمختار و شامی)

مسئله مقتدی که امام سره داسی وخت کی اختر لمانځه کی شامل شه چی هغه رکوع کړی وه که ئی یقین وه چی ما نه رکوع تیریږی نو په ولاړی به تکبیرونه ووائی بیا دی رکوع کی شامل شی او که یقین وه چی رکوع رانه ختمیږی رکوع کی به ئی بی له لاس اوچتولو تکبیرونه ووائی اکر که تکبیرونه پورته نوی کړی هم امام پسی پورته شو صحت پیداکوی (رواه فتح القدیر و شامی)

مسئله که چا امام پسی صرف دوهم رکعت ونیوه هغه به د امام سلام کرځولو پس پورته کیږی الحمدالله او سورته به لولی دری زائد تکبیرونه به کوی رکوع سجده او قاعده به کوی سلام به کرځوی لیکن بهتره داده چی اول به تکبیرونه ووائی وروسته به قرائت شروع کړی (رواه فتح القدیر و شامی)

مسئله که چا امام سره اخره قاعده کی ځان شامل که کله چی امام سلام ورځاوه دی به پورته کیږی خپل لمونځ به باقاعده لکه چی نورو امامانو سره اداکوی اداکړی تکبیرونه به هم وائی (رواه بحر رائق)

مسئله که د دواړو خترو لمونځونه د عذر د وجی نه په اوله ورځه ادانکړی د وړوکی اختر تر دوهمی ورځی او د لوی اختر تر دریمی ورځی مواخرکړی لیکن د وړکی اختر

لمونځ د دوهمی ورځی نه او د لوی اختر د دریمی ورځی نـه زیـات نشـی مـواخرکـولای او که ئی مواخرکړه جواز نلری لمونځ ئی نـه کیـږی اکـر کـه عـذر هـم ولـری (رواه بحـر رائـق و هندیه)

مسئله که د چا په عیدکاه کی اودس مات شو او ده نه لمونځ فوت کیـده تـیمم ورتـه جـواز لری (رواه قاضی خان)

مسئله که د دواړو خترو لمونځونه د عذر پواسـطه اولـه ورځ ادانکـړی کـولی شـی چـی د وړوکی اختر تر دوهمی ورځی او د لـوی اختـر تـر دریمـی ورځـی تـاخیرکـړی. (رواه قاضـی خان)

مسئله د اختر د لمانځه مخکی نفل کول کورکی او هم عیدکاه کی مکـروه دی همدارنکـه د اختر لمانځه نه بعد عیدکاه کی نفل کول مکروه دی اوکه په کورکـی وی بیـا فـرق نـه لـری دلته بیا څاښت نفل کول غوره دی (رواه فتح القدیر)

مسئله د خترو په لمانځوکی بانک او اقامت نشته خطیب بـه متصـل د لمانځـه اداکـولـو وروسته ممبر ته خیږی خطبه به شروع کوی ناسته ورته پکار نده (رواه قاضی خان)

مسئله همدارنکه د اختر لمانځه نه مخکی نفل اداکول نر او ښځی او نورو ته جواز نلری (رواه دورمختار و شامی)

تکبیرات تشریق

تکبیر تشریق (الله اکبر الله اکبر لااله الاالله والله اکبر الله اکبر ول الله احمد) چی د لـوی اختر د میاشتی د عرفی د ورځی سهار لمانځه وروسته همداسی د اختر د اولی ، دوهمـی ، دریمی ورځی پنځه وخته لمونځوکی همدارنکه د اختر د څلورمی ورځي د مازدیکر لمانځـه پوری چی تول ۲۳ لمونځونوکی ویل کیږی دا واجب طریقه ده.

مسئله تکبیر تشریق د یوم عرفی د سهار د فرضو وروسته یو ځلی ویـل کیـږی تـر څلـورمی ورځی د لوی اختر البته د مازدیکر لمانځه پوری کله چی د فرضو نـه سـلام وکرځـوی نـر وی که ښځه مسافر وی یا مقیم وی یو ځل تکبیر تشریق ویل ورته واجب طریقـه ده نارینـه بـه ئـی په جهر او ښځه به ئی خفیفه وائی (رواه بحر رائق و شامی)

مسئله که د امام تکبیرونه هیر شول مقتدی به ئی حتمی تکبیرات شروع کوی وائی به ئـی اوکه د چا لمونځ قضا شو په قضا ئی لمانځه کی به هم د تکبیراتو قضائی راوړی (رواه بحـر

رائق و شامی)

مسئله که د فرض لمانځه وروسته چا ته ضرورت پیښ شو تکبیرونه ورنه هیر شول یا ئی اودس مات شو یا ئی قصدا خبری وکړی یا ئی سهواً خبری وکړی نو تکبیرونه ئی ساقط شول (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که په دی ورځو کی د جمعی ورځ راغله نو د جمعی د لمانځه وروسته ویل ئی واجب دی همداسی د اخترو لمونځو کی ویل بهتر دی او د جنازی لمانځه کی ضرور ندی او واجب هم ندی (رواه دورمختار و شامی و بحر رائق)

نوټ د ذوالحیجی د اول تاریخ نه تر قربانی کولو پوری د ویښتانو او نوکانو اخیستل خلاف د مستحبی طریقی ده کله چی قربانی وکړه خپل ویښتان او نوکان به کټ کوی یوځای به دفن کړی چی د قیامت په ورځ تله کی ورته وزن زیاتوی.

د جنازی د لمانځه بیان

دا چی د مرک سلسله ابتدا نه د هر زیروح لپاره شروع شوی نو تر قیامته پوری دوام لری لکه چی الله ﷻ فرمائی (کل نفس ذالقت الموت) یعنی هر زیروح به په خپل وخت سره مری هیڅ رد بدل به پکښی نه وی نو الله ﷻ د امتحان لپاره داسی فرمایلی دی (خلق الموت والحیات لیبلوکم ایکم احسن عملا) نیک بخته هغه شخص ده چی د الله ﷻ حکمونه او د نبی کریم ص مبارکی طریقی پر ځان عملی کړی وی خپل عمر ئی د شریعت په رڼا کی خپله بندکی او عبادت کی تیر کړی وی.

کله چی انسان پیداکیږی خپله دی په ژړا وی خپلوان ورته خوشحاله او خاندی همداسی دی چی کله د عمر وروستی مرحله کی دنیا نه ځی دی په خندا او خپلوان ئی ټول په ژړا وی دلته نیک بخته هغه څوک دی چی دی نیک عمل سره ځي او د هغه عظیم سفر لپاره ځان سره مناسبه تغذیه او خرچه ولری

بیت: یاد داری که وقت زادن تو — همه خندان بودن و تو نالان
آن چنان زی که وقت رفتن تو — همه نالان بودن و تو خندان

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی مرک د مومن لپاره خدائی ډالی ده مطلب دا چی مرک د مومن لپاره دنیوی تکلیفونو د خلاصون وجه ده او جنت ته د داخلیدو او خپل رب ج سره د ملاقات ظریعه ده چی بنده یوه عالم نه بل عالم ته انتقال کوی چی علما

کرامو ئی مثال د ماشوم خیال د مور خیټه کی ښودلی ماشوم د مور خیټه کی داسی خیال کوی چی بی له د مور د خیټی بله دنیا نشته وروسته چی دنیا ته راشی پته ورته ولګیږی چی دا خو دنیا ده همدارنګه دی دنیا نه پس بله دنیا هم شته نوکله چی مړ شی تعلق ئی عالم برزخ او عالم روح سره تعلق بسته شی نو بیا دا دنیا هتمی ورته ښکاری لکه څنګه چی ماشوم ته د مور خیټه حتمی ښکاره کیده (رواه دورمختار و شامی)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی ای خلکو د مرګ نه مخکی تاسو په ګناهو توبه وباسی او په نیکو اعمالو تلوار وکړی هسی نه چی په بل کار مصروف شی او توبه درنه پاتی شی نو الله ﷻ سره خپل زړه وتړی خپله ژبه په ذکر عادت کړی او خپله صدقه مسحقینو ته خفیه ورکړی (فضائل صدقات)

د جنازی د لمانځه مسائل

د جنازی لمونځ فرض کفائی ده په مکلفینو باندی کوم شرائط چی نورو لمونځونو کی دی پدی لمانځه کی هم پری واجب دی یعنی (قدرت، عقل ، بلوغ او اسلام) چی پوره پری خبر شی.

مسئله که د امام جنازه کی اودس نه وی او ده بی اودسه جنازه وکړه د جنازی لمونځ ئی نه کیږی اوکه د امام اودس وه د مقتدیانو اودس نه وه او جنازه ئی وکړه جنازه ئی وشوه دلته تنها د مقتدیانو لمونځ ونشو امام لمونځ وشو داځکه که جنازه کی یو نفر هم وی جنازه کیږی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که د جنازی د لمانځه فوت کیدو ویره وه کولی شی چی تیمم ووهی او لمونځ وکړی اوکه اوبه هم موجودی وی او په استعمال ئی څوک قادر نه وی تیمم ورته جواز لری (رواه بحر رائق)

مسئله د میت شرائط ۱ چی مسلمان وی دکافر جنازه نشه او مسلمان چی هر څنګه وی لکه فاسق وی یا بدعتی وی سوا د څو اشخاصو نه چی هغه د اسلام باچا نه بغاوت کړی وی دوهم ډاکو دی چی عین جنګ مړ شی نو په داسی کسانو د جنازی لمونځ نشته اوکه چیری بی له جنګ نه مری یا قتل کیږی نو د جنازی لمونځ ئی شته دریم چا چی خپل پلار قصدا وژلی وی د هغه جنازه نه کیږی څلورم چا چی خودکشی کړی د هغه جنازه ئی کیږی قصدا وی یا سهوا وی دګناه خبره ئی بیله ده.

مسئله که مړی وړکی نابالغ وی صرف پلار ئی مسلمان وه یا ئی پلار کافر وه مور ئی مسلمانه وه په دواړو حالاتوکی د هغه جنازه کیدای شی داځکه چی طفل ته د مسلمان اطلاق کیږی (رواه شامی)

مسئله که مړی ته غسل نه وه ورکړای شوی یا د اوبو په نبود تیمم هم نه وه ورکړی شوی د هغه د جنازی لمونځ درست ندی اوکه ئی داسی حال قبرکی ښخ شوی وی په قبر ئی چنازه کولی شی (رواه شامی)

مسئله که ئی د مړی جنازه کړی وه دفن شوی وه وروسته ورپه یاد شو چی دی ته خو نه غسل او نه بل څه ورکړل شوی وه بیا به ئی جنازه وکړی داځکه چی مخکی ورته د طهارت شرط موجود نه وه او اوس ورته د طهارت شرط پیدا شو شرط ئی دا دی چی د غسل لپاره راویستل کیږی نه بعضی علما کرام وائی چی مړی بی غسله او به تیممه دفن شی د هغه په قبر جنازه نشته (رواه بحر رائق)

مسئله میت نه مراد هغه څوک دی چی ژوندی پیداشوی وی بیا مړ شوی وی اوکه مړ پیداشوی وی پر هغه د جنازی لمونځ نه کیږی (رواه شامی)

د جنازی د لمانځه د اداکولو طریقه

د جنازی د لمانځه طریقه داسی ده چی اول نیت لکه (نَوَیتُ اَن اُصَلِی لِ اللهِ تعالی اَربَع تَکبِیرَات صَلات الجَنَازَةِ اَثْنَا ءُ لِ اللهِ تَعَالَی وَالدُّعَا ءُ لِهَذَا المَیَّت) اوکه ئی په پښتو ژبه کوی لکه نیت کوم چی اداکړم د جنازی لمونځ سره د واړه تکبیراتو اقتدا می وکړه حاضر اما پسی مخ می دکعبی شریفی په لوری الله اکبرکله ئی چی نیت وتاړه الله اکبر ئی وویل لاسونه غوږو نه کوزکړل او په نامه ئی وتړل بیا به سبحانک الهم وبحمدک وتبارکثمک وتعالی جدک وجل ثنائک ولاالله غیرک ووائی بیا به بی د لاس اوچتولو نه الله اکبر ووائی بیا به درود شریف وائی بیا الله اکبر ووائی نوکه چیری عاقل او بالغ وه دا دعا به ووائی لکه (اَلّٰهُمَّ اغفِرْلِیْ لِحَیِّنَا وَ مَیِّتِنَا وَ شَاهِدِنَا وَ غَائِبنَا وَ صَغِیْرِنَا وَکَبِیْرِنَا وَ ذَکَرِنَا وَ اُنْثَانَا اَلّٰهُمَّ مَنْ اَحْیَیْتَهِ مِنَّا فَاَحْیِیْتَهُ عَلَی الاِسْلَامِ وَ مَنْ تَوَفَّیَّتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهِ عَلَی الْاِیْمَانَ) اوکه چیری مړی اصلی لیونی یا نابالغ هلک وی د هغه لپاره بیا به دا دعا ولولی لکه (اَلّٰهُمَّ اْجعَلْهُو لَنَا فَرْطًا وَّ جَعَلْهُولَنَا اَجْرًوَ زُخرً وَجَعَلْهُولَنَا شَافِعَةً وَ مُشَفِّةً) ووائی اوکه چیری بیا مړی اصلی لیونی یا نابالغه انجلی وی دا دعا به ووائی لکه اَلّٰهُمَّ اَجْعَلْهَا لَنَا فَرْطًا وَ جَعَلْهَا لَنَا اَجْرً وَ زُخْرً وَ

جَعَلْهَالَنَا شَافِعَةً وَّ مُشَفَّعَةً به ووائی بیا به بغیر د لاس اوچتولو نه الله اکبر ووائی سلام به نبی خواته وکرځوی.

یادونه د جنازی لمانځه‌کی کله چی اول تکبیر وروسته سبحانک الهم وویل بیا ئی دوهم تکبیر وویل دوهم تکبیر وروسته به درود شریف الهم صل علی محمد وعلا ال محمد کما صلیت علی ابراهیم وعلی ال ابراهیم انک حمید مجید ووائی دریم تکبیر وروسته به پورتنی دعا الهم اغفرلی ووائ.

د جنازی په لمانځه‌کی د قرانکریم لوستل همدارنکه رکوع او سجده پکښی نشته په کومو شیانو چی نور لمونځونه فاسدیږی د جنازی لمونځ هم پری فاسدیږی.

د جنازې د لمانځه فرضونه

په لمانځه د جنازی‌کی دوه شیان فرض دی څلور تکبیرونه او قیام دی په ولاړی به‌کوی او دری شیان پکښی سنت دی ۱ د خدای پاک حمد او ثنا ویل ۲ درود شریف ده ۳ د میت لپاره دعا کول (رواه شرح التنویر)

مسئله په جنازه‌کی مستحبه طریقه داده چی باید صفونه دری جوړ شی مثلا اوه‌کسه په اول صف‌کی دری‌کسه دوهم صف‌کی او دوه‌کسه به دریم صف‌کی ودریږی (رواه بحر رائق و هندیه)

مسئله‌که چا ته جنازه‌کی دعا یاد نه وه صرف دا به ووایی (الهم اغفر للمومنین والمومنات) او‌که دا ئی هم نشو لوستلای نو صرف د څلورو تکبیراتو ویل هم ورته‌کفایت کوی لمونځ ئی‌کیږی داځکه چی تکبیرونه د مړی لپاره رحمت دی بل دا چی د جنازی لمانځه‌کی درود شریف ویل سنت دی (رواه بحر رائق و هندیه)

مسئله‌که چیری ډیر جنازی موجودی وی بهتره دا ده چی د یوه یوه میت جنازه ځانته وشی‌کوم چی اول ئی راوړی اول به د هغه جنازه وکړی همداسی په ترتیب سره وکړی. او که د ټولو جنازه یو‌کرت‌کوی ټول به په یوه صف داسی ږدی چی د ټولو سرونه یوی خواته راشی نو د مړی سینه به د امام مخی ته راشی او‌که جنازو صف لمانځه غوندی راشی نو د یوی جنازی سر به د بلی جنازی خپو سره راشی هم جواز لری بهتره اوله طریقه ده (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله د جنازی معطلول د نفرو زیاتوالی لپاره مکروه ده باید تاخیر ورنه‌کړی (رواه شامی)

مسئله کوم جومات چی د پنځه وخته لمانځه او د جمعی لمانځه لپاره جوړ شوی وی بی د عذره هغه کی جنازه لمونځ کول مکروه تحریمی دی او که چیری بیرون د جومات وی لمونځ کوونکی که داخل کی وی یا بیرون د جومات وی بیا نو فرق نلری او که باران یا بل مشکل وی بیا فرق نه لری (رواه ردمختار و هندیه)

مسئله که ولی چاته اجازه وکړه او بل شریک ئی نه وه مثلا د مړی دوه ځامن وه مشر کشر ته د منعی حق لری که مشر یو امام مخکی کاوه د کشر بل امام مخکی کاوه دلته حق د مشر دی (رواه ردمختار)

مسئله د ولی بی اجازی نه چا جنازه وکړه ولی حق لری چی جنازه وکرځوی که مړی ښخ شوی وی کولای ئی شی چی پر قبر جنازه وکړی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که چا وصیت وکړو چی ځما جنازه د فلانی سړی وکړی یا ئی وصیت وکړو چی فلانی سړی دی ماته غسل راکړی پدی وصیت عمل ضرور ندی بلکه ولی کولای شی چی د جنازی د لمانځه لپاره او غسل لپاره ئی بل شخص ورته انتخاب کړی او یا ووائی چی ما فلانی جای کی دفن کړی یا ووائی فلانی کس د ماته کفن راکړی دا لازم العمل کیدای نشی (رواه محیط و هندیه)

مسئله د جنازی لمونځ بی د عذره په ناستی کول جائز ندی (رواه هندیه و ردمختار)

مسئله که امام د جنازی څلور تکبیرونه څلورو نه زیات کړل مقتدی به دلته مطابعت د امام نکوی چپ به دریږی کوم وخت چی امام سلام وکرځاوه دوی به ئی هم وکرځوی (رواه ردمختار)

مسئله ۱ که مړی پاک په کټ پروت وی او جای ناپاک وی د جنازی لمونځ کیږی او که کټ ناپاک وی او مځکه پاکه وی دی کی اختلاف د علماو دی بعضی وائی کیږی او بعضی وائی چی نه کیږی ۲ بل شرط ئی ستر عورت دی که مړی لوڅ وی جنازه ئی نه کیږی ۳ شرط ئی دا ده چی مړی باید حاضر وی ټول یا اکثره بدن ئی پوره وی لکه نیم بدن سره د سر سره باید وی نو په غیاب کی جنازه نه صحیح کیږی ۴ شرط ئی دا دی مړی باید لمانځه کی مخی ته پروت وی شاته یا بلی خواته د مړی ایښودل جواز نلری ۵ شرط ئی دا دی چی مړی باید په کټ کی وی یا به پر مځکه وی او که چیری د څاروی په شا وی یا دا چی انسانو لاسو کی اوچت نیولی وی پداسی حالاتو کی جنازه نه کیږی (رواه ردمختار)

د تراویح د لمانځه بیان

د تراویح لمونځ سنت موکد دی چی په هر مسلمان نر وی یا ښځه چی عاقل او بالغ وی د رمضان میاشت کی هر ماخستن د فرضو او سنتو وروسته د وتر واجبو نه مخکی پوره ۲۰ رکعته تراویح لمونځ سنت طریقه ده (رواه ملات الفلاح)

مسئله که چا وتر واجب د تروایح نه مخکی اداکړل هم جواز لری لیکن د فرضو او سنتو مخکی جواز نلری (رواه ملات الفلاح)

مسئله په تراویح کی د لمانځه نیت سنت موکد دی تراویح قضائی نلری که چا وکړل نفل کرځی (شامی)

مسئله په تراویح کی پس د هرو څلورو رکعتونو نه تسبیح ویل سنت کفائی او مستحبه طریقه ده (فتاوه سراجیه)

مسئله د رمضان میاشت کی یو واری د کلام پاک ختمول سنت طریقه ده زیات خو بهتره خبره ده (رواه بحر رائق)

مسئله که دی ماخستن جمعه نه وه شوی ټولو خپل لمونځونه یوازی یوازی کړی وه نو لازم دی چی تراویح هم یوازی وکړی داځکه چی تراویح د جماعت تابع دی (رواه بحر رائق)

مسئله کله چی چا نه څو رکعته تروایح پاتی وی یعنی دی د لمانځه منځ کی راغلی وی نو دی به خپلی باقی تراویح د واجبو د سلام کرځولو وروسته اداکړی (رواه مبسوط و هندیه)

مسئله که چا تراویح بی د عذره په ناستی وکړی مکروه ده بعضی علما کرام لا وائی چی په ناستی تراویح نه کیږی لیکن اوله خبره صحیح ده (رواه قاضی خان)

مسئله اوږدی تراویح داسی حافظ پسی پکار دی چی هغه پدی رمضان کی لدی نه اول په تراویح کی ختم د قران کریم نه وی کړی که نه نو بیا حافظ ته پکار دی چی دوباره پر خپل ځان ختم د قرانکریم په تراویح کی نذر اومنی احتیاط ورته پکار دی (رواه مجموعة الفتاوه)

مسئله په نا بالغ هلک پسی تروایح کول د علما کرامو اختلاف دی نو بی ضرورته بی ئی وریسی نه کوی (رواه بحر رائق و شامی)

مسئله که په خپله محله کی جومات کی ختم نه کیده د ختم لپاره بل جومات ته ورتلل جواز لری ورتلای شی (رواه قاضی خان)

د نفلی لمونځونو مسائل او بیان

فایده : په احادیثوکی د ځینی نفلو ډیر ثوابونه او فضیلتونه راغلی په کومو نفلی لمونځونوکی چی زیات ثوابونه دی هغه دادی لکه (صلات تهجد، صلات اشراق، صلات تسبیح، صلات اوابین، تحیة الوضو او تحیة المسجد او صلات اضحیه (څاښت) لمونځ هم ده)

صلات تهجد /شپه کی د خوبه جکیدل نفل کول ډیر ثواب لری لیکن د تهجد لمانځه کی د نورو نفلو نه ډیر ثوابونه دی او مرتبه ئی اوچته ده ځنی علماکرام وائی چی دا لمونځ سنت طریقه ده (رواه نورالایضاح)

مسئله د تهجد لمونځ ۸ رکعته دی اوکه چا ۱۲ رکعته وکړل بهتره خبره ده کم دکمه باید ۲ رکعته ئی وکړل هم فرق نلری لیکن ثواب ئی کم دی (رواه در و شامی ومراتی)

مسئله که څوک په تهجدو عادت وی هغه لپاره ئی ترکول مکروه دی اوکه فرضاً جک نشو نوکله چی نور یوه نیزه راجک شو قضائی د تهجدو به راوکرځوی د هغه ځای نیسی (رواه شامی)

مسئله که چا د تجهدو وخت قضائی لمونځ راوکرځاوه دا هم تهجدوکی ورته حسابیږی (رواه شامی)

صلات اشراق /کله چی لمونځ کذار د سحر لمونځ اداکړو بهتره دا ده چی پر خپل ځای ناست وی تلاوت دکلام ربی وکړی یا خپله نوره وظیفه چی ولری تکمیله کړی دنیا ئی خبری ونه کړی بیا کله چی نور یوه نیزه راوخوت نو دوه یا څلور رکعته نفل به وکړی (رواه ترمذی شریف)

په حدیث شریف کی راغلی چی د اشراق لمونځ کوونکی ته د یو حج او یوی عمری ثواب الله ﷻ ورکوی اوکه په کوم کار مصروف شه د لمر په یوه نیزه ختلوکی ونه کړو لږ وروسته هم فرق نلری لیکن ثواب اول وخت کی لری (رواه ترمذی)

صلات اوابین / د ماښام د لمانځه وروسته ۶ رکعته نفل کول ډیر ثواب لری اکثره علما کرامو لیکلی چی دوه رکعته سنت موکد هم پر شپږو رکعتوکی شامل دی (رواه دورمختار و

شامی)

صلات تحیة الوضو / کوم وخت چی اودس وکړی او اندامونه ئی لا وچ شوی نه وی دوه رکعته نفل به وکړی پس د غسل نه هم دا حکم لری درصورت چی مکروهه وخت نه وی (رواه دورمختار و شامی)

تحیة المسجد / کوم وخت چی څوک جومات ته داخل شی هغه ته سنت طریقه دا ده چی دوه رکعته نفل وکړی بیا به کینی اوکه د ناستی وروسته ئی وکړل هم فرق نلری در صورت چی مکروهه وخت نه وی اوکه چا بی اودسی یا بلی وجی نفل ونه کړه نو مستحبه طریقه داده چی دری یا څلورکرته سبحان الله والحمدالله ولا اله الاالله والله اکبر ووائی (رواه شرح تنویر و شامی)

مسئله که څو واری یو شخص جومات ته داخل شی نو یوکرت ورته تحیة المسجد کفایت کوی هغه ئی خپله خوښه که اول کی کوی یا ئی آخرکی کوی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله تحیة المسجد مقصد تعظیم د جومات دی په حقیقت کی تعظیم د الله ﷻ ده که د جومات داخلیدو وخت اول فرض سنت یا بل لمونځ وکړو دا هم کفایت کوی دائکه چی د مسجد شریف احترام پدی سره هم اداکیږی (رواه در و شامی)

مسئله تحیة السمجد لپاره صرف دوه رکعته تخصیص نشته بلکه څلور رکعته هم کولای شی (رواه شامی)

صلات اضحیه (څاښت لمونځ) د دی لمانځه وخت د لمر ختلو نه تر څاښت (زوال) پوری ده لیکن غوره دا ده چی ورځ څلورمی حصی د ورځي ته ورسیږی دی وخت کی دوه څلور یا اته رکعته نفل اداکول دی چی د دی لمانځه په احادیثو کی ډیر فضیلتونه بیان شوی دی (رواه شرح تنویر)

صلات تسبیح / په احادیثوکی د صلات تسبیح ډیر ذکر راغلی دی او فضیلتونه ډیر لری چی خپله نبی کریم ص خپل تره حضرت عباس رض ته ښوده او ورته وئی فرمایل چی په اداکولو د دی لمانځه سره ستا ظاهری او باطنی کناهونه بلکه زاړه هر قسم چی دی الله ﷻ ئی پر خپل فضل سره ورته معاف کوی بل ئی دا هم فرمایلی چی دا لمونځ اول باید هره ورځ که نه نو هفته کی یوکرت اوکه په هفته کی نشی اداکولای میاشت کی یوکرت اوکه میاشت کی نشی کولای په کال کی یوکرت اوکه په کال کی ونه کړو په عمرکی باید یوکرت

دا لمونځ خو حتمي آداکړي (رواه غنيه، در، شامی)

پدی لمانځه کی ۳۰۰ کرته دريمه کلمه شريفه (سبحان الله والحمدالله ولاالله الاالله والله اکبر) ويل کيږی

طريقه ئی داسی ده کله چی نيت ئی وکړو البته د څلورو رکعتو نفلو سبحانک الهم وروسته به ۱۵ کرته ووائی. اعوذبالله بسم الله الحمدالله او سورت ئی وويل نو ۱۰ کرته به پورته کليمه شريفه ووائی بيا کله چی رکوع ته لاړه دری واری تسبيح وروسته به ۱۰ کرته ووائی بيا چی قامی ته لاړه د سمع الله وروسته ئی ۱۰ کرته وائی بيا به سجدی ته ځی سجده کی به پس د تسبيحاتو نه ۱۰ کرته وائی همداسی جلسه کی کی به ئی ۱۰ کرته وائی دوهمه سجده کی به ئی د تسبيحاتو وروسته ۱۰ کرته وائی چی د يوه رکعت ټول تسبيحات ۷۵ کرته کيږی همدارنکه نورو دری باقی رکعتوکی تکرارکړی نو دلته په څلورو رکعتوکی ټول ۳۰۰ کرته تسبيح ويل کيږی دا ئی اوله او بهترينه طريقه ده (رواه دور و شامی)

مسئله پدی څلورو رکعتوکی هر سورت چی لوستلای شی ودی ولولی اوکه چيری ئی الهکم التکاثر، والعصر، قل يا ايهاالکافرون او د اخلاص سوروتونه ولوستل بهتره ده (رواه ردمختار و شامی)

مسئله که په صلات تسبيح کی سهوه شو د سجدی سهوی سجدوکی دا تسبيح نه ويل کيږی داځکه چی ۳۰۰ واری ويل ئي چی تعين شوی هغه پوره شوی دی (رواه شامی)

مسئله که په يوه مقام کی مذکوره تسبيحات هير شول بيرته به نه ورکرځی باقی به بل مقام کی په دغه عدد پوره کوی مثلا په قامه کی ورنه هير شول په سجده کی به ئی پوره کړی اوکه چيری په رکوع کی هير شول په قامه کی به ئي نه وائی ځکه چی دا مختصر وخت دی نو په سجده کی به ئی پوره کړی همدرانکه که په اوله سجده کی هير شول په جلسه کی به ئی نه وائی دوهمه سجده کی به ئی ووائی (رواه شامی)

صلات سفر / څوک چی دکوره په سفر روانيږی کورکی بايد دوه رکعته نفل اداکړی چی کورکی دا غوره شی پريخودل بهترينه تحفه ده (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله د سفر واپس وخت کی به اول جومات ته ځی دوه رکعته نفل به کوی بيا به کور ته ځی دا به تل نبی کريم ص کول (دورمختار و ردمختار)

مسئله مسافر بايد په يوه منزل کی قيام اختيارکړی چی دا يوه مستحبه طريقه ده او په ناسته کی به اول دوه رکعته نفل اداکول بيا به کينی (رواه طحطاوی)

صلات استغفار / که چا څه کناه وکړه هغه باید دوه رکعته نفل اداکړی بیا به په ډیره عاجزی سره خپله توبه پیښماني به وښی او طلب د بخښني وکړی آینده به کناه نکوی اللهﷻ مهربان ذات دی بخښنه به ورته وکړی (تحتاوی و شامی)

مسئله په استغفار او توبه سره چی د بنده حق نه اداکیږی بهتره دا ده چی حق حقدار ته وسپاری داځکه چی بعضی کتابو کی راوړی که چیری د یوه شرعی درهم شپږمه حصه کی پردی حق څوک لاندی کړی د قیامت ورځ کی به په بدله کی ورته ۷۰۰ لمونځونو ثواب ورکوی (رواه در و رد)

صلات قتل / کوم وخت چی مسلمان قتل وکړی ورته مستحبه طریقه دا ده چی دوه رکعته نفل به کوی بیا به اللهﷻ ته د خپلی کنا د مغفرت دعا وکړی داځکه چی دا لمونځ او دعائی دنیا کی آخری عمل دی یوځلی نبی کریم ص د صحابه کرامو نه څو قاریان د قرانکریم تعلیم لپاره یوځای ولیږل په لاره کی د مکی کافرانو هغه کرفتار او په شهادت ئی ورسول سِوا د حضرت حبیب رض نه هغه ئی مکی شریفی ته د ځان سره بوته هلته ئی په ډیر اهتمام او خوشحالی سره کفارو په شهادت ورساوه نو ده مبارک د شهادت نه مخکی دوه رکعته نفل د هغوی په اجازت سره دا اداکړی او مستحب وکرځیده (رواه طهتاوی او غنیه)

صلات استخاره / څوک چی وغواړی چی یو کار وکړی یا ئی ونه کړی چی هغه ځما لپاره فایده یا نقصان لری او که نه ؟ په دی کی به دی اللهﷻ نه صلاح واخلی نو دی ته استخاره ویل کیږی طریقه ئی داسی ده چی اول به دوه رکعته نفل وکړی بیا به په ښه فکر سره دا دعا ولولی (الهم انی استخیرک بعلمک و استقدرک بقدرتک و اسئلک من فضلک العظمیم فانک تقدر و لا اقدر و تعلم ولا اعلم و انت علام الغیوب انکنت تعلم ان هذالامر خیر لی فی دینی و معاشی و عاقبة امری (وعاجله و اجله) فاقدره و یسره لی ثم بارک لی فیه و انکنت تعلم ان هذا الامر شر لی فی دینی و معاشی و عاقبة امری (وعاجله و اجله) فاصرفه عنی و اقدر لی الخیر حیث وکان ثم رضنی به ط

دلته چی کوم قوس کی لغاتونه لیکل شوی دی هغه لولی کله چی هذالامر ته ورسیږی پدغه وخت کی به خپل مراد اللهﷻ نه غواړی بیا به په یوه پاک ځای په اوداسه سره څملی مخ په قبله به اوده شی نو کله چی د خوبه پاڅیدی کومه خبره مو چی زړه ته پریوته د هغه مطابق به عمل کوی (رواه شامی و شرحه مینه)

مسئله که په یوه پیره په استخاره څه نتیجې ته ونه رسیدی دوهمه ورځ بیا ئی وکړی همداسی تر شپږو ورځو پوی وکړی امید دی چې اللهﷻ به ئی ښه والی او بدوالی ورته معلوم کړی (رواه شامی)

مسئله بعضی کتابو کی راغلی چی که په خوب کی ورته سپین والی او ژید والی علامت ئی ولیده نو علامت د ښه والی دی او که توروالی یا سوروالی ولیده دا علامت د بدی ده نه دی کوی (رواه شامی)

مسئله که چا د حج کولو اراده وکړه نو داسی استخاره به کوی چی فلانی وخت کی به زه لاړشم او که نه ؟ په نورو دینی کارو کی به هم داسی کوی (رواه غنیه و شامی)

صلات حاجت / د حاجت پوره کولو لپاره هم دا لمونځ کول مستحبه طریقه ده د ماخستن لمانځه وروسته به د څلورو رکعتونو نیت وتړی په اول رکعت کی به الحمدالله پسی د دری واری ایات کرسی او باقی دری رکعتو کی به هر رکعت کی الحمدالله پسی یو یو کرت سورت اخلاص سورت قل اعوذبرب الفلق سورت قل اعوذبرب الناس ولولی د لمانځه پس به خپله دعا وکړی دیرو علما کرامو دا لمونځ تجربه کړی ده اللهﷻ ورته حاجتونه براورده کړی.

صلات کسوف او خسوف / لمر چی کله تندر ونیسی هغه ته کسوف وائی او سپوږمی چی تندر ونیسی هغه ته خسوف وائی داسی حالت کی باید دوه رکعته نفل ادا شی چی دا یوه مسنونه طریقه ده دا لمونځ په جماعت سره اداکیږی البته جومات کی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله پدی لمانځه کی نه بانک شته او نه اقامت (اصلات جامعة) اواز به کوی (رواه مراق الفلاح)

مسئله قرائت به په جهر سره نکوی بلکه په خفیه به ئی کوی (رواه مراقی وکبیر)

مسئله کوم وخت چی سپوږمی تندر ونیسی دی وخت کی هم دوه رکعته نفل کول سنت طریقه ده لیکن ځان ځان له کور کی یا مسجد کی (رواه مجمع الانهار)

مسئله پس د لمانځه نه امام به دعا کی مخ په قبله ځان مشغول کړی مقتدیان به امین وائی تر هغه پوری چی د لمر تندر ختم شوی نه وی او که وخت د لمانځه راغی دعا به پریږدی (رواه طحاوی و مراقی)

صلات استسقا /کوم وخت چی باران زیات شی د دریدو امکان ونه لری داسی وخت

سوال او دعاکول مسنونه طریقه ده طریقه ئی داسی ده مسلمانان به په جمعه اوری سره په خپلو عادی لباسو سره دکوره وځی په ډیره خشوع او خضوع سره به پیاده خپل ښاروی به د ځان سره اخلی کافران به ځان سره ملکری کوی. توبی به باسی پردی حق به آداکوی الله جل جلاله نه به خپل مغفرت غواړی بیا به دوه رکعته نفل بانک اقامت سره په جماعت وکړی امام به قرائت په جهر سره کوی پس د لمانځه به امام خطبه لولی بیا به امام مخ په قبله دریږی لاسونه به ئی اوچت نیولی وی د باران دعا به کوی او مقتدیان به امین وائی د استسقا دعا چی خپله نبی کریم ص کړی ده لکه (الهم سقنا غیثاً مغیثاً مریاً مریعاً نافعةً غیر ضارٍ عاجلً غیر اجلٍ الهمم اسق عبادک و بهیجتک و انزل رحمتک و احی بلدک المیت) به وائی نو دری ورځی سر په سر وتل پکار دی (مشکوة شریف)

د امام اعظم رحمت الله په نزد د استسقا صرف دعا ده او هم استغفار ده که ئی لمونځ ځان ځان لره وکړو یا ئی په جماعت سره وکړو جواز لری لیکن سنت ندی (رواه کبیری و دورمختار)

د قضائی لمونځونو راکرځول که چا نه بلا عذره لمونځ قضا شو نو دی د دوکناهو مرتکب شو ۱ چی لمونځ ئي پریښووه ۲ او تاخیر ئی وکړو که په تاخیرکولوکی لمونځ راوکرځاوه اوله کناه ئی لری شوه یعنی لمونځ ئی اداشو دوهمه کناه به ئی په توبی سره پوره کیږی نوکه چیری قضائی لمونځ ئی راونه کرځاوه او توبه ئی ووستله توبه ئی قبوله نه ده (رواه شرح تنویر و ردمختار)

مسئله که څوک ویده شو یا ئی هیر شو لمونځ ئي قضا شوکوم وخت چی بیدار شو یا ئی یاد شو نو قضائی به راکرځوی حتمی به بی د عذره قضائی کی تاخیر نه وی (مضمون حدیث)

مسئله که د چا لمونځ د څو ورځو قضا شوی وی باید ژر ئی قضائی راوړی که ټول یوځای کولای شی بهتره ده نو دا ورته ضرور نه دی چی د ماسپښین به ماسپښین کی وکړی او مازدیکر مازدیکر کی وکړی نوکوم وخت ئی چی مساعد وکانه هغه وخت کی ئی کولای شی (رواه شامی)

که چیری په میاشتو اوکلونو لمونځونه قضا شوی وی نو د هغوی لمونځو قضائی راوړو کی به هم تاخیر نه کوی څومره چی وخت لری هومره به قضائی راوړی دلته څه خاص اندازه نشته چه فلانی وخت په ما دومره او فلانی وخت دومره لمونځونه قضا شوی تنها

پوره کول ئی ضروری دی په هره اندازه او هره موده کی چی وی اداکولای ئی شی (رواه شامی)

مسئله قضائی لمونځو نه دری وخته لکه طلوع غروب او استوا کی نکیږی نور هر وخت کیږی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که چیری شپږ لمونځونه یا زیات د شپږو نه ترتیب پری واجب ندی چی اول به اول کی قضائی راوړی او دوهم دوهم وخت کی قضائی راوړی نو کوم لمونځ ئی چی زړه غواړی ودی کړی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که وتر واجب ورنه قضا شو مخکی د سحر د لمانځه به ئی قضائی راوړی بیا به د سحر لمونځ کوی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله قضائی صرف د فرضو او واجبو وی د وخت نه وروسته د سنتو قضائی نشته او که چیری د سهار فرض او سنت دواړه ورنه قضا شول بیا به ئی د زوال د شروع مخکی قضائی راوړی او که زوال نه بعد وه صرف د فرضو قضائی به راوړی (رواه شامی)

مسئله که هلک یا نجلی نابالغ وی د ماخستن لمونځ ئی وکړو اوده شو او شیطان بازی ورکړه سحر راپاڅیده نو لازم دی چی د ماخستن د لمانځه قضائی راوکړځی ځکه چی پخوا د بلوغ نه واقف نه وه د ماخستن لمونځ چی ده کړی هغه ورته نفل کرځی نن شپه چی بلوغ ته ورسیده لمونځ پری فرض شو (رواه خلاصة الفتوا)

مسئله که د چا پر زمه قضائی لمونځونه پاتی وی باید هغه اداکړی ولو که مریض هم وی باید په اشاره کی اداکړی او که په اشاره ئی هم نشی اداکولای نو باید د مرک وخت کی وصیت وکړی چی پر ما دومره لمونځونه پاتی دی چی دا وصیت واجبه طریقه هم ده. نو بازماندکان به ئی د لمانځه فدیه اداکړی او که وصیت ئی ونه کړو یا ئي وصیت وکړو او بازماندکانو ئی فدیه ادانکړه دا سړی کناه کار دی په خپل هر لمانځه به ورته اخرت کی عذاب میلاویږی (رواه عالم کیر)

د مریض د لمانځه بیان او مسائل

مسئله که لمونځ کذار په ولاړه لمونځ نشوکولای خپل لمونځ به په ناستی وکړی اوکه د ناستی قدرت ئی نه وه نو په ناسته کی به ئي په اشاره وکړی او د ناستی قدرت ئی نه وه نو د ملاستی په اشاره سره وکړی (رواه دورمختار)

مسئله په لمانځه کی د سجدی لپاره مخی ته شی نه ږدی که ئی طاقت د سجدی نه وه نو مریضی به خپل لمونځ په اشاره سره کوی اوکه څه شی پر مځکه پروت وه او ضرورت وخت کی سجده پری لکولای شی (رواه شرح البدایه)

مسئله که لمونځ کذار ناستی توان نه درلوده نو تکیه به ورته وهی اوکه د غورځیدو وه نو سر او سینه دی ورته اوچته کړی خپی به قبلی ته وغزوی اوکه بل قسم ئی قدرت وه نو خپی به قبلی ته نه غزوی بلکه دواره زنکنونه به جک نیسی لمونځ به اداکوی البته د سر په اشاره سره او د سجدی لپاره به اشاره کوی لږ د رکوع نه ټیټ اوکه مریضی د تکیی او ناستی قدرت نه درلوده مریض به ستونی ستخ څملوی خپی به ئی قبلی ته کوی خپل لمونځ به شاره وکړی (رواه هندیه و شرح التنویر)

مسئله که داکتر ئی سترکی عملیات کړی او ډاکټر ورته وویل چی ډیر احتیاط به کړی نو مریض کولای شی چی خپل لمونځ د ملاستی په اشاره سره وکړی (رواه شرح التنویر)

مسئله که سړی په مریضی کی د سر په اشاره هم لمونځ آداکولای نشی لمونځ ورته نشته دلته د سترکو او وریځو اشاره معتبره نده (رواه فتاوه ودودیه)

مسئله که د سړی بهوشی د یوی ورځی او یوی شپی نه واوښته نو د دی بهوشی قضائی پری نشته اوکه بهوشی ئی یوی ورځي او یوی شپی نه کمه وه نو بیا قضائی پری شته (رواه مراتی الفلاح)

مسئله که سړی روغ او جوړ وه په ولاړی لمونځ شروع کړی وه او په لمانځه کی داسی تکلیف پری راغی چی دریدای نشو لمونځ په ناسته کوی که ئی د سجدی قدرت نه وه په اشاره به ئی وکړی (رواه عالمکیر)

مسئله که د سړی دومره مریضی وه چی اودس ئی نشوکولای نه ئی ښځه وه او نه ئی شرعی مینځه وه دی مریض استنجا پری نشته ورور یا ځوی به ئی چار اندام اودس ورکړی لمونځ به وکړی که ښځه داسی ناجوړه وه او د هغی خاوند نه وه خور یا لور دی چار اندام

اودس ورکړی دا به خپل لمونځ اداکړی داسی لپاره هم استنجا نشته (رواه عالمکیر)

د مسافر د لمانځه بیان او مسائل

مسئله که چا کم د کمه دری منزله (سفر) اراده وکړه او په سفر روان شو شریعت کی دا د مسافر حیثت لری کوم وخت چی کورکلی یا شهر نه وځی نو خپل لمونځ به قصرکوی نو تر ځو چی خپل کلی یا شهر نه وتلی نه وی نو قصر به نکوی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله د مسافر لپاره دری منزله لاره ده دا د یوی خوانه نه بلکه دواړو خواو نه (د تلو راتلو مجموعه ده) (رواه دورمختار و شامی)

مسئلهکه چیری یو سړی دکومی کناه یا غلا لپاره دکوره ووت او د هغه مخی ته دری منزله لاره مخکی وه دا هم مسافر دی خپل لمونځ به قصر سره کوی او نور احکام د مسافر به هم پرځان عملی کوی پاتی شوه دکناه خبره هغه به خپله کالی (رواه شرح تنویر)

مسئله که څوک وکوره کلی او شهر په اندازه ۳ منزله یا دری شپو ورځو منزل یا د ۶۳ میله په اندازه سره سفر اختیارکړی هغه ته مسافر ویلی شو البته دا دری شپی او ورځی سفر به په پیاده د سړی منزل وی اوکه چیری دا منزل دی په آس موتر او جهاز وکړی هم مسافر دی (رواه عالمکیر)

مسئله د شریعت په لحاظ چی څوک مسافر وی هغه به خپل ماسپښین مازدیکر او ماخستن څلور رکعتی لمونځونه دوه رکعتی کوی قصر به ئی کوی د سهار ماښام او وتروکی څه تغیر نه راځی همدارنکه سنت به تول پوره کوی که په سنتوکی لاره کی تلوار د وجی نه ونکړه فرق نلری لیکن د سحر سنت به بلکول نه پریږدی حتمی به ئی کوی (رواه بحر رائق و شامی)

مسئله که د ماسپښین مازدیکر او ماخستن څلور رکعتی چا پوره وکړل دا ورته کناه ده ځکه چی قصرکی اللهﷻ امرکړی ده اوکه فرضا چا وکړل نو دا به ورته نفل شی دوه رکعته فرض دی بیا وکړی (رواه شرح التنویر)

مسئله که په سفرکی چا نه لمونځ قضا شو بیا مقیم شو قضائیکی به خپل قصر لمونځ راکرځوی اوکه په مقیمت کی لمونځونه ورنه قضا شوی نو په سفرکی به ئی پوره څلور رکعتی راکرځوی (رواه شرح البدایه)

مسئله که مسافر یوکلی کی یا شهرکی معطل شوکه چیری پدی کلی یا شهرکی ۱۵ ورځو

او شپو اراده وه چې زه به دلته اوسم نو دی به قصر نکوی بیا نوکله چې لدی کلی یا شهر نه وځی مخی ته ئی دری شپی او ورځی منزل وی نو بیا به قصرکوی (رواه وسائل الارکان)

مسئله که مسافر لاره کی د هفتی لس ورځو اراده وکړه او د پنځلس ورځو نه کم وه هر ځای به ئی اراده کوله چې زه به دلته اوسم قصر وربانـدی شته اوکه په کوم ځای کی د پنځلس ورځو اراده وکړه چې دلته به اوسم نو بیا قصر وربادی نشته (رواه شامی)

مسئله د مقیم اقتدا مسافر پسی صحی ده کوم وخت چې مسافر امام سلام وکرځاوه مقیم به پورته کیږی خپل باقی رکعتونه به پوره کوی لیکن قرائت به نه اداکوی (الحمدالله او سورت) به نه لولی په اندازه د قرائت به چپ دریږی اوکه سهوه شه نو سجده سهوه به نه کوی ځکه دی لا حق دی د امام مطابعت کی دی او اوله قاعده به پدی مقتدی فرض وی له وجی د مطابعت نه. کله چې مسافر امام سلام وکرځاوه لازم دی چې مقتدیانو ته ووائی چې خپل لمونځونه پوره وکړی زه مسافر یم مخکی ورته ویل هم ضرور دی (رواه بحر رائق)

مسئله د مسافر اقتدا مقیم پسی که مسافر څلور رکعتی لمانځه کی مقیم امام پسی اقتدا وکړه دی به د امام مطابعت کوی څلور رکعته به پوره پسی کوی لیکن قضا ئی کی بیا صحیح نه ده (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که سړی په کشتی یا جهازکی روان وه او د لمانځه وخت راغی که په ولاړه ورته فرصت نه وه نو خپل لمونځ به ناسته وکړی د مخ کرځول قبلی ته ضرور نده په هر طرف چې روانه وه دی به خپل لمونځ هسی کوی (رواه شرح التنویر)

مسئله که سړی په اس یا اوښ سور وه او د لمانځه وخت راغی کوزیږی به خپل لمونځ به کوی اوکه څه خطره وه د ځناور یا بله څه وه نو بیا دی کولای شی چې خپل لمونځ تر اخر وخته وځنډوی بیا هم ویره وه ځناور به په قبله مخامخ ودروی د ځناور په شا به خپل لمونځ وکوی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله کوم ځای چې ختې ډیری وی او خپل لمونځ نشی کولای مال یا بل خاروی نه وی لکه اس یا اوښ نو دی به خپل لمونځ په ختوکی په ولاړی وکړی البته په اشاره سره او که ختې لږ غوندی کلکه وه نو مخی ته به کپړه واچوی سجده دی پری ولکوی نو په اشاره به لمونځ نه کوی (رواه شامی)

د صلات خوف مسائل

مسئله که د لمانځه وخت کی دشمن حاضر وه یا دا چی راتلونکی وه هغه که انسان وه یا ځناور وه دغه وخت کی مسلمان خپل لمونځ په جماعت کولی شو ودی کړی لیکن په طریقه د صلات خوف سره.

طریقه ئی دا ده چی مسلمانان به دوه ډلی کیږی یو فریق به په جماعت ودریږی او بله ډله به دښمن مقابلی ته اماده کی ونیسی که لمونځ دوه رکعتی وه یا د جمعی یا اخترو یا دا چی څلور رکعتی وه خو دوی مسافر وه قصر ئی کاوه کله اول فریق امام سره یو رکعت وکړه او سجدی نه راپورته شو دوی به لاړ شی دښمن مقابلی ته او که لمونځ څلور رکعتی یا دری رکعتی وه کوم وخت چی اول فریق امام پسی دوه رکعته وکړل سره د تشهد نه او امام دریم رکعته ته اوچت شو دوی به روانیږی د دښمن مقابلی ته نو دوی چی روان شول امام به انتظار باسی دوهم فریق ته کله چی هغوی راغلل خپل لمونځ به پوره کړی سلام به وکرځوی د دښمن مقابلی ته به لاړ شی (رواه دورمختار و هندیه و شامی) په صلات خوف کی به خپله وسله ساتل ضرور دی کوم ایات چی پدی باره راغلی هغه لپاره استحباب دی.

مسئله که جنگ نا جائزه وه د ناجائزه غرض لپاره ئی حمله کوله یا دا چی یاغیانو اسلامی پادشاه سره مقابله کوله نو د گناه کارانو لپاره صلات خوف په طریقه لمونځ کول پکارندی داځکه چی د دوی کار گناه ده په لمانځه کی د دی عمل گناه نه معاف کیږی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که دښمن سړی پسی وه او سړی سپور وه په اس یا اوښ باندی په اشاره ورته جائز دی چی خپل لمونځ وکړی اوکه د اشاری ورته فرصت نه وه خپله حمایه به وکړی لمونځ به بیا وکړی (رواه شرح التنویر)

مسئله که چا په دریاب کی لامبو وهله وچی ته راوتلی نشو پښی او لاس ئی نه شورول خپل لمونځ به په اشاره سره وکړی اوکه د اشاری موقع هم نه ورته پیدا کیده نو خیردی لمونځ دی پریږدی ځان به هلاکت ته نه ورکوی کله چی په امن شو قضائی به راوکرځوی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که چا صلات خوف په خپله طریقه کاوه او دښمن لاړه نور به خپل لمونځ په

صحیح طریقه وکړی لکه چی په امن کی ئی کاوه لمانځه کی به تلل او راتلل نه کوی او خپله مخه به هم د قبلی نه نه اړوی اوکه ئی مخ قبلی نه واړوه نو لمونځ ئی مات شو (رواه عالم کیر و دورمختار)

د سجدی سهوی بیان او مسائل

په سجده سهوه کی طریقه داسی ده کله چی لمونځ کذار اخری قعدی ته ورسیده او اتحیات ئی تر عبده ورسول ولوستله امام به ښی خواته سلام وکرځوی بیا به تکبیر ویلو سره سجدی ته لاړ شی تسبیح به دری کرته ووائی په تکبیر ویلو به جک شی جلسه به وکړی بیا د تکبیر په ویلو سجدی ته لاړ شی خپل دری واری تسبیح ووائی په الله اکبر به پورته کیږی اتحیات درود شریف او دعا به ولولی سلام به کرځوی (رواه هدایه و دورمختار)

مسئله که د لمانځه کوم یو واجب چا په لمانځه کی پریښوده نو سجده سهوه پری واجبیږی په سجده سهوه دغه لمونځ پوره کیږی اوکه سجدی سهوه ئی ونه کړه لمونځ ئی نه کیږی کرځول ئي واجب دی (رواه مرائی الفلاح)

مسئله سجده سهوه پر دری خبرو واجبیږی ۱ ترک د واجبو ۲ یا تاخیر د واجبو ۳ په تاخیر د فرضو اوکه په لمانځه کی فرض پری شوه. نو د فرض تلافی په سجده سهوه نه کیږی لمونځ به کرځوی (رواه شامی)

مسئله که په چا سجده سهوه واجب شوه هیره ئی شوه او سلام ئی وکرځاوه لیکن د جماعت نه وتلی نه وه او خپله سینه ئی قبلی نه نه وه کرځولی خبری او نور عمل ئی هم نه وه کړی خیردی پس لدی به سجده سهوه وکړی نو لمونځ ئی وشو همداسی که ئی په ناسته ئی درود شریف یا څه وظیفه وغیره هم کړی وه هم خیردی د سهوی سجده به وکړی لمونځ ئی کیږی (رواه شرح تنویر)

مسئله که چا د فرضو اولو دو رکعتو کی سورت فاتحه ولوستله او سورت ئی هیر شو نو په اخری دوه رکعتو کی به الحمدل الله سره سورت ضمیمه کړی اخرکی به سجده سهوه وکړی (رواه شرح البدایه)

مسئله په وترو سنتو او نفلو کی په ټولو رکعتو کی الحمدالله سره د سورت وسل کول واجب طریقه ده . نو که په یوه رکعت ئی هیر شو نو سجده سهوه به کوی سجده سهوه پری واجبیږی (رواه عالمکیر)

مسئله که چا الحمدالله نه پس دوه سورتونه یا زیات ولوستل یوه رکعت کی نو پدی سره سجده سهوه نه لازمیږی نه دی کوی (رواه فتاوه هندیه)

مسئله که چا د فرضو اخری دوه رکعته ډک وکړه یا ئی یو رکعت ډک وکړو سجده سهوه پری نه کیږی (فتاوه هندیه)

مسئله که د فرضو په تش رکعت کی الحمدل الله وروسته دری پیری د سبحان الله ویلو په اندازه چپ ودریده پدی سورت کی هم سجده سهوه نه لازمیږی (رواه شرح البدایه)

مسئله که په قیام کی الحمدالله نه مخکی اتحیات ولوستله پدی سره سجده سهوه نه لازمیږی اوکه ئی وروسته د الحمدالله نه ولوستله نو سجده سهوه پری واجب شوه اوکه د فرضو په تشو رکعتوکی د الحمدالله پرځای اتحیات ولوستله هم سجده سهوه پری نه لازمیږی (رواه عالمکیر)

مسئله که په لمانځه کی چا سورتونه وړاندی وروسته ولوستل سجده سهوه نه پری لازمیږی (رواه شامی)

مسئله که په اوله قاعده کی چا دوه کرته اتحیات ولوستله نو سجده سهوه پری واجب شوه (رواه عالمکیر)

مسئله که چا د اتحیات پرځای الحمدالله یا بل څه ولوستل سجده سهوه پری واجب شوه (رواه عالمکیر)

مسئله که په وترو واجبوکی دعا قنوت هیر شو نو سجده سهوه پری لازم شوه (رواه شرح البدایه)

مسئله که امام په جهر لمانځه کی قرائت په خفیفه یا ئی خفیفه لمونځ په جهر ولوسته که امام پسی وی یا تنها وی دواړو حالاتوکی سجده سهوه پری واجب شوه (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که د امام او مقتدیانو اختلاف راغی امام وویل چی دوه رکعته شول او مقتدیانو ویل چی دومره شول دلته د امام یقین کی ثابت وه د امام خبره صحی ده اوکه د مقتدیانو یقین ثابت وه نو امام به د مقتدیانو وینا عمل کوی (رواه دورمختار)

مسئله که څلور رکعتی یا دری رکعتی لمانځه کی د دوهم رکعت وروسته ئی اوله قاعده هیره شوه دریم رکعت ته اوچت شو بیا ئی یاد شو نوکه ناستی ته نژدی وه بدن ئی پوره نیغ شوی نه وه کینی به اتحیات به لولی بیا به دریم رکعت ته پورته شی داسی حالت کی سجده

سهوه نشته او که دریدو ته برابر وه نو داسی حالت کی به نه کینی باقی خپل لمونځ به تکمیل کړی اخر کی به سجده سهوه وکړی (رواه شرح التنویر)

مسئله که په څلور رکعتی ئی اخره قعده پریښوده پنځم رکعت ته پورته شه ترڅو ئی چی پنځم رکعت سجده نه وی کړی بیرته به کینی اتحیات به لولی خپله سجده سهوه به وکړی او که چیری د پنځم رکعت سجده ئی کړی وه قصداً وه او که سهواً وی یو رکعت به بل ورسره تل کړی شپږ رکعته به پوره کړی سجده سهوه به نکړی لیکن لمونځ به راوکرځوی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که د سحر لمانځه دوهم رکعت وروسته اوله قاعدع ونه کړه دریم رکعت ته پورته شه او دریم رکعت سجده وکړه نو سلام به نه کرځوی پورته کیږی په څلورم رکعت به پوره کوی همدارنکه که د ماښام لمانځه کی اوله قاعده پریښوده څلورم رکعت ته پورته شو نو څلورم رکعت به پوره کوی دا ئی نفل شول لمونځ به بیرته راکرځوی (رواه شرح التنویر)

مسئله که چا اوله قاعده کی سلام وکرځاوه یاد ئی شو چی دا خو ځما اوله قاعده ده نو پورته کیږی به لمونځ به تکمیل کړی آخر کی به سجده سهوه وکړی او که د سلام کرځولو وروسته ئی کوم عمل وکړو لمونځ به کرځوی (رواه شرح تنویر)

مسئله که په څلور رکعتی نفلو کی اوله قاعده هیره شوه دریم رکعت ته جک شه که دریم رکعت سجده ئی نه وه کړی کینی به او که ئی سجده کړی وه نو څلورم رکعت به پوره کوی آخر کی هم ورته سجده سهوه نشته (رواه دورمختار)

مسئله د مقیم مسافر پسی د مسافر مقیم پسی د مسبوق او لاحق لپاره لازم او ضرور دی چی سجده سهوه کی د خپل امام مطابعت وکړی په سجده سهوه کی اشتراک وسره وکړی (رواه دورمختار و ردمختار و شامی)

مسئله که امام په هیره پنځم رکعت ته پورته شه او اخره قعده ئی هم کړی وه نو مقتدی به نه وریسی پورته کیږی انتظار به وکړی کله چی امام کیناست سلام ئی وکرځاوه مقتدیان به هم ورسره سلام وکرځوی او که کیناست نه پنځم رکعت ئی وکړو نو مقتدیان به خپل سلام وکرځوی د مقتدیانو لمونځ وشو امام به خپل لمونځ شپږ رکعته پوره کړی دوه رکعته به ورته نفل شی خپل لمونځ به بیرته نه کرځوی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله په فرض سنت نفل د جمعی او د اخترو لمنځوکی د سجدی سهوی حکم یوشان دی لیکن بعضی علما کرامو فرمایلی چی د جمعی او اخترونو لمونځوکی به سجده سهوه

نکوی ځکه چی کومه فتنه جوړه نشی (رواه دورمختار و ردمختار)
مسئله د ماسپښین فرضو کی اشتباه ورته پیداشوه چی ما دوه رکعته وکړل اوکه دری رکعته اوکه اول رکعت دی ورته ثابته نشوه نو لمونځ به مات کړی د سره د شروع کړی اوکه شک ورته راغی چی دا می اول دوهم یا دریم رکعت دی نو دلته ئي چی په کوم یقین مطابق به هغه حساب کړی داسی حالت کی سجده سهوه نشته (رواه دورمختار و ردمختار)
مسئله که پس د لمانځه نه یوه عادل سړی ورته وویل چی تا خو څلور رکعته ونه کړه دری رکعته دی وکړل که د دی سړی وینا ئی یقین راغی چی دا سړی ریښتیا وائی د احتیاط لپاره به خپل لمونځ راوکرځوی بدی ورته نشته بلکه بهتره ده ورته (رواه دورمختار)

د لمانځه فضیلتونه

د لمانځه د قبولیت لپاره اول باید په ښه طریقه اودس وشی په اوداسه کی مسواک استعمال شی په خپل وخت سره په جماعت سره په پټکی تړلو سره په ارامه خشوع او خضوع سره ادا شی. داځکه چی علاوه د اوداسه نه تنها مسواک په استعمال ۷۰ درجی همداسی په جماعت سره ۲۷ درجی په همدی شکل ۷۰ درجی ورته په پټکی کی چی سنت طریقی دی اللهﷻ ورته اوچتوی همداسی خشوع او خضوع کی لکه چی حضرت عصام رحمت الله د یوه زاهد بلخی نه پوښتنه وکړه چی ته خپل لمونځ څنګه کوی هغه ورته وویل چی زه اول خپل اودس په ترتیب سره وکړم مسواک استعمال کړم کله چی په لمانځه ودریږم مخی ته کعبه شریفه راولم او خپلی پښي په پل طراط راولم ښی طرف ته جنت او چپی خواته دوزخ راولم اللهﷻ به خپل سر حاضر او ناظر وکنم مرګ خپل څټ ته نږدی قیاس کړم او دا لمونځ خپل اخرنی لمونځ وبولم چی ایا بل لمانځه پوری به ژوندی یم یا به نه یم ؟ په ارامه نیت وتړم الله اکبر ووایم نو خپل قیام قرائت رکوع سجده او خپله قاعدع په ښه ترتیب سره وکړم نو اللهﷻ ته امید لرم چی ځما دا لمونځ قبول شی (رواه فضائل اعمال)
همدارنکه حضرت عبدالله ابن زبیر رض به خپل لمونځ چی حرم شریف کی کاوه نو د مکی شریفی کفتری به ورتلی او د ده په سر به کیناستی کفترو به داسی خیال کاوه چی دا د ونو تنی دی نو حکمت ئی دا وه چی په کامل خشوع او خضوع ولاړ وه نو کوم لمونځونه چی اللهﷻ په حضور قابل د قبولیت وی د هر رکن د اداکولو لپاره ئی دا فضیلتونه دی لکه چی بنده په لمانځه ودریږی نیت وتړی د الله اکبر ووائی اللهﷻ ورته ټولی صغیره

کناهونه عفوه کوی ۲ کله ثنا اعوذباالله او بسم الله ووائی اللهﷻ ورته د وجود د هر ویښته مقابل یوه یوه نیکی ورکوی ۳ په الحمدالله ویلو سره ورته اللهﷻ د یوه حج او عمری ثواب ورکوی ۴ کله چی رکوع وکړی او تسبیح پکښی ووائی لکه ده چی ۱۰۰ صحیفی تورات انجیل زبور او قرانکریم ټول تلاوت اللهﷻ ثواب ورکوی ۵ کله چی قامه کی سمع الله لمن حمده ووائی نو اللهﷻ د رحمت په نظر ورته وکوری ۶ سجده کله چی تسبیح ووائي او اللهﷻ ورته د یوه غلام د ازادولو ثواب ورکوی ۷ کله چی سجده ختم کړی اللهﷻ ورته د ټولو انسانانو او پیریانو په شمیر ثواب ورکوی ۸ کله چی سلام وکرځوی اللهﷻ د اتو واړو جنتو دروازی ورته خلاصی کړی په هره دروازه چی زړه وی داخلیدای شی

اووم باب

د روژې مبارکې بيان او مسائل ئې

روژه د اسلام د پنځو رکنو نه دريم رکن دی. په يو کال کې د رمضان د مياشتې ۳۰ ورځې روژه نيول په هر مومن مسلمان هغه که نر وی يا ښځه چې عاقل او بالغ وی فرض عين دی.او منکر ی کافر دی.

حضرت سلمان فارسی (رض) فرمائی چې نبی کريم (ص) د شعبان په وروستی ورځ وعظ کاوه وئې فرمائل چې ای مسلمانانو تاسو باندی يوه لويه د قدر مياشت راروانه ده ، او په د مياشت کې يوه شپه په نامه د شپ قدر چې دا شپه د روژې مياشت کې يوه بهتره شپه ده، پدی مياشت کې الله ﷻ په خپلو بندکانو باندی روژه نيول فرض کرځولی دی، پدی مياشت کې هره شپه ۲۰ رکعته تراويح هم ادا کيژی، الله ﷻ د دی مياشتې په عبادت کې ډير ثوابونه او اجرونه بندکانو ته وعده ورکړيده چې د يوی نيکی ثواب ی غير رمضان نه د فرضو سره برابر کڼلی ده يا دا چې بنده غير رمضان نه ۷۰ فرضونه ادا کړی وی. دا مبارکه مياشت د صبر او زغم مياشت دی. چې د صبر بدله الله ﷻ د جنت وعده کړيده نو پدی مياشت کې خلقو سره غمخوری کول دی ، ځکه چې الله ﷻ دی مياشت کې مومن لپاره د رزق فراخی ورکوی.

وئې فرمايل چې دی مياشت کې څوک چاته روژه ماتی ورکړی الله ﷻ ورته د يوه روژه دار په پيمانه ثواب ورکوی. چې د اجرونو او ثوابونو بدله څو چنده څو جنده ده.

د وعظ په جريان کې صحابه کرامو عرض وکړو چې ای د الله ﷻ رسوله مونږه دومره توان او قدرت کله لرو چې دومره روژه ماتی ورکړو نو نبی کريم ص ورته وفرمائل چې روژه ماتی په مړه کيده پوری تعلق نلری بلکه که روژه ماتی د يوی کجوری (خرما) په اندازه هم وی که هغه يو کيلاس اوبه يا يو بل شی وی چې د مسلمان روژه پری ماته شی (فضائل اعمال نه)

نبی کريم ص د وعظ په ادامه کې وفرمايل چې تاسی د روژې په مياشت کې يو لحظه هم په غفلت مه تيروی دا ځکه چې د الله ﷻ دا مياشت ستاسو لپاره پر دری حصو تقسيم

کړی ده ۱ حصه لس ورځی ی د رحمت ورځی دی ۲ حصه ی لس ورځي د مغفرت ورځی دی ۳ حصه لس ورځي ی د اور نه د نجات ورځی دی یعنی د رمضان د میاشتی ټولی ورځـــــی او شــــپی ئــــی ډیــــری مبــــارکی او د قــــدر وړ دی

حدیث شریف : په احادیثو کی راغلی چی د جنت ۸ دروازی دی په هغه کی د یوی دروازی نوم ریان دی چی په دی دروازی باندی بی له روژه دار نه بل هیڅ شخص داخلیدای نشی د ریان معنی سیراب ته ویل کیږی چی هر طرف ته ی لوی لوی نهرونه رنکارنک کلان قسم قسم میوی ورته الله ﷻ زرغون کړیدی . روژه دار چی کله د ریان په دروازه جنت ته ورداخل شی هغه به د قیامت په ورځ له تندی نه بلکول محفوظ وی تل به سِراب او تازه وی (رواه بخاری او مسلم شریف)

حدیث شریف : کله چی یو بنده یو نیک عمل وکړی الله ﷻ ورته یو په لس چنده اجر او ثواب ورکوی بلکه دی نه لا زیات تر ۷۰۰ پوری لیکن په روژه کی ثواب او اجر ته حد نشته دا ځکه چی روژه کی دی نه زیات اجرونه او ثوابونه موجود دی لکه څنکه چی الله ﷻ مهربانی کړی ده (فَاِنَّهُ لِی وَ اَنَا اَجرِی بِه) دا ځکه چی روژه ځما لپاره ده او زه به خاص د هغه لپاره بدله ورکوم (رواه فتح الباری و شرحه صححی البخاری)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی روژه دار لپاره دوه خوشحالی دی ۱ د روژه ماتی وخت ۲ د قیامت په ورځ به د خپل رب ج سره د ملاقات خوشحالی وی (رواه الخطیب)

د شب قدر شپه

د رمضان میاشت کی ټولو شپو نه د شب قدر شپه الله ﷻ ته د قدر وړ شپه ده ځکه چی الله ﷻ خپل کلام کی دا شپه د خیر، برکت او بهتره شپه کڼلی ده چی بهتروالی ی د نورو زرو میاشتو نه چی د ۸۳ کلونو او ۴ میاشتو سره برابر ده نو چی الله ﷻ چاته د یوی شپی په عبادت کی د ۸۳ کلو او ۴ میاشتو سره برابر اجر او ثوابونه ورکوی نو دا یوه بهتره او غوره خبره ده.

۲ الله ﷻ خپل کلام پاک قرانکریم ئی د لوح محفوظ نه په مکمل شکل سره دنیا ته پدی شپه رالیږلی دی

۳ د آدم ع د مبارک وجود ماده ئی په همدی شپه راجمعه کړی او د جمعی په ورځ

وجود تکمیل او روح ی پکی غزولی ده.

۴ په دور منشورکی راغلی چی اللهﷻ په همدی شپه حضرت عیسی ع اسمان ته خیژولی.

۵ په همدی شپه د جنت ونی هم لکول شویدی.

۶ په همدی شپه د بنی اسرائلو توبه هم قبول شوی هم ده.

د شب قدر د شپی تعریف د اِنَّا اَنزلنا په سورت کی

اللهﷻ د شب قدر د شپی ټول تعریف د (اِنَّا اَنزَلنَا) سورت کی داسی فرمائی لکه (اِنَّا اَنزَلنَاهُ فی لیلة القدر) بی شکه قران پاک د قدر په شپه نازل شویدی (وَمَا اَدراک ما لیلة القدر) آیا تاسو ته معلومه ده چی دا څومره برکتی شپه ده او د فضیلت نه ډکه ده (لیلة القدر خیر من الفی شهر) شپه د قدر د زرو میاشتو عبادت نه بهتره ده (تنزل الملائکتُ) په دغه شپه‌کی ملائکی راکوزیږی (والروح فیها) او پدغه شپه روح القدوس (جبرئیل امین) هم راکوزیږی د یوه ټولی فرشتو سره د هغه چا لپاره چی هغه د اللهﷻ په ذکر او عبادت‌کی مشغول وی هغوی ته د مغفرت او ښښنی دعاوی‌کوی (بِاِذنِ رَبهم مِن‌کل امر) د اللهﷻ په حکم هر یوه امر د خیر اخلی او ځمکی خواته راکوزیژی یو ټولی ملائکی راکوزیږی او بل ټولی پورته خیژی او په مومنانو باندی سلامونه ادا کوی (حتی مطلع الفجر) دغه د برکتونو شپه تر شفق داغ یا سحره پوری ده (رواه فضائل اعمال)

حدیث شریف : نبی‌کریم ث مبارک ارشاد دی فرمائی چی‌کله د شب قدر په شپه جبرئیل امین یو ټولی فرشتو سره اسمان نه ځمکی ته راکوزیږی. د جبرئیل امین په قومنده تولی ملائیکی سره تیت شی په هرکور، بحر، غره، او ځنکله ته ورځي د هر مومن سره پدغه شپه مصافحه‌کوی لیکن د هغه‌کور ته نه ورځی چی هلته سپی ، خنزیر ، او تصویرونه وی نه ورځي او د هغه چا کور ته نه ورځی چی هغه‌کورکی خلاف شریعت‌کارونه‌کیږی او داسی خلک د اللهﷻ د رحمت او نعمت نه محروم وی اوکوم‌کورکی چی د الله ذکر او عبادتونه‌کیږی د هغوی لپاره دا د رحمت ملائکی ټولی د مغفرت او رحمت دعاکانی‌کوی داسی وخت‌کی الله تعالی په هغو ملائکو باندی فخرکوی چی دوی د بندکانو په پیداکولو باندی اعتراضونه‌کول (رواه بیهقی او مشکوة)

د شب قدر شپې علامې

د شب قدر شپې علامتونه دیر دی ځینی وایی په دی شپه ونی ، تیکی ، غرونه ، او هر شي په سجده پراته وی بل وای په د شپه نور ځلیږی ټوله منطقه ی روښانه کړی وی ځنی وایی په دغه شپه د فرشتو د سلام اوازونه اوریدل کیږی ځینی وای چی په دغه شپه د سمندر اوبه نمکینی وی همداسی ۴۶ قولونه د عالمانو ذکر شوی دی.

حدیث شریف : د حضرت بی بی عایشه رض څخه روایت دی چی نبی کریم ص فرمائلی دی چی د شب قدر شپه د رمضان د میاشتی آخری لسو شپو کی او په طاقو شپو کی کوشش کوی لکه ۲۱ ، ۲۳ ، ۲۵، ۲۷ ، ۲۹ شپه کی وی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائلی دی چی د رمضان میاشت یوه د صبر او زغم میاشت ده که چیری پر سړی د روژی په نیولو د کرمی تندی او نور شی څومره تکلیفونه چی راځی هغه باید په ډیر شوق او ذوق وزغمی او برداشت ئی کړی ، نه داسی چی بعضی بی همته او بی عزته اشخاص چی د ورځی لږ غوندی وږی شی یا لږ غوندی کرمی وی یا ورځی لږ اوږدی وی نو د دوی شکوه او شکایت شروع شی باید داسی بی غیرتي ته ځان ونه غورځوو خپله روژه په صبر او زغم ونیسو د تراویح لمونځونه د غریبانو مسکنیانو فقیرانو یتیمانو همسایه او بی وزلو سره خپله همدردی تر څو مو د لاسه کیږی ورنه ونه سپموو تر څو مو د الله ﷻ رضا پر نصیب وکرځی (رواه فضائل اعمال)

حدیث شریف : حضرت ابو هریره نه روایت دی چی نبی کریم ص فرمائلی دی چی د دری کسانو دعا نه ردکیږی ۱ د روژه دار د روژه ماتی وخت کی ۲ د عادل پادشاه دعا ۳ د مظلوم شخص دعا چی الله تعالی د وریځو نه پورته اوچتوی او د اسمان دروازی ورته خلاصوی او اواز به ورته وشي چی قسم دی وی ځما چی ستا مدد به کوم اکرکه څه وقفه هم وکړی (رواه ترمیذی کذر فی رد غیب)

بل حدیث شریف : کی راغلی چی تاسو خپلو ځانو ته اولادو ته خادمانو ته خیری مه کوی کیږی چی قبولی شی بلخصوص د رمضان په میاشت کی (رواه فضائل اعمال)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائلی چی څوک د رمضان میاشت کی د حلالی نفقی نه بل روژه دار باندی څه وخوری فرشتي په همدی شپه په همدی شخص رحمت لیږی او د شب قدر په شپه جبرائل امین مصافحه ورسره کوی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائلی دی چی دا څلور شیان پر خپل ځانونو عملی کړی ۱ د کلیمی شریفی ذکر چی په ډیرو احادیثوکی ذکر هم راغلی بل چی افضل ذکر هم دی ۲ استغفار ویل چی په ډیرو احادیثوکی ذکر هم راغلی دی ۳ په روژه ماتی به طلب د جنت دیرکوی ۴ او تل به د دوزخ اور نه پناه غواړی بلخصوص روژه کی به ډیر غواړی (رواه فضائل اعمال)

د روژی نیت

روژه په ۷ قسمه ده ۱ فرض عین روژه لکه د رمضان د میاشتی روژه ۲ فرض غیر معین روژه چی هغه د رمضان د میاشتی قضائی روژه ده ۳ واجب غیر معین روژه لکه چا چی د نذر روژه خوړلی وی ۴واجب معین روژه لکه نذری روژه ۵ نفلی روژه ده ۶ مکروه تنزهی ده ۷ مکروه تحریمی روژه لکه د اختر په ورځ ایام تشریق او شکی روژی دی (رواه دور مختار و شامی)

مسئله روژه بی د نیت نه نه صحیح کیږی په زړه کی د روژی نیولو پخه اراده او قصد ضروری دی نو دا نیت شو . په خوله ی ویل ضروری ندی لیکن ویل ی بهتر دی نیت ی دادی (نَوَیتُ اَن اَصُوّمُ غَدً لِ اللهِ تعالی مِن شَهرِ رَمَضَان) یا به خلص دا وائی (بِصَمٍّ غَدٍ نَویتُ) رواه دور مختار و رد مختار.

مسئله که چا په روژه کی نیت وکړو چی زه به سبا ته روژه نیسم لیکن د فرضی روژه نوم ی وانه خیست یا یی وویل چی سبا به زه نفلی روژه نیسم یا ی د نذز یا ی د کفاری نوم واخیست پدی تولو صورتوکی نیت ی صحیح دی او روژه ی ادا کیږی (رواه بحر رائق و ردمختار)

د شکی روژی بیان

د شک په ورځ د رمضان د میاشتی په نیت سره روژه نیول منعه دی اوکه فرضا چا ونیوله بیا معلومه شوه چی دا ورځ د رمضان ده نو فرض روژه ئی آداشوه اوکه ورته معلومه شوه چی دا د شعبان دیرشم تاریخ دی نو بیا ورته نفلی کرځی که بیا ی ماته کړه نو د نفلی روژی قضائی نشته (رواه دورمختار ورد مختار)

مسئله که د شک په ورځ چا د بل واجب روژی په نیت روژه ونیوله دا هم مکروه ده او

که معلومه شوه چې دا د رمضان ورځ ده نو فرضې روژه ئې ادا کیږی او که د شبقدر اخرې ورځ وه د کومې روژی نیت ئې چې کړی وی وشو (رواه مصدریه و دورمختار)

مسئله که چا نیت کاوه چې صبا که روژه وه نو روژه به نیسم او که نه وه نو نه ئې نیسم نو پدی نیت سره هم روژه نه کیږی او که پدی نیت چې زه صبا روژه نیسم که رمضان وی روژه به می ی او که روژه نه وه نو ځما روژه به نفلی روژه وی دا هم مکروه ده او که ئې دا ونیوله سبا روژه شوه نو روژه ی وشوه (هدایه مختار و ردمختار)

مسئله که چا د شک په ورځ څه خوړل څکل کړی وی بیا ثابته شوه چې نن ورځ د رمضان ده نو ده ته لازم ده چې تر ماښامه نه څه وخوری او نه څه وڅکی خپل ځان به روژه دار غوندی ساتی کر چې دا روژه ی نه کیږی. همداسې که د شک په ورځ څه نه خوړلی او نه څه څکلی وی او د رمضان د ورځې ثبوت داسې وخت کې وشو چې اوس ئې نیت د روژی نه صحیح کیږی دلته به هم تر ماښامه نه خوراک کوی او نه هم څه څښاک . روژه ی هم نه کیږی (رواه مجمع الانهار)

مسئله د شب قدر په ۳۰ شپه میاشت ونه لیدل شوه یا د وریځي یا بلې وجې سبب باندی بهتره دا ده چې قاضې، مفتی او نورو خواص احتیاط سبا ته د نفل په نیت روژه ونیسی لیکن عوام به د روژی نیت نکوی . نصف النهار پوری به انتظار وباسې خوراک څښاک به نکوی بیا که ثابته شوی چې نن ورځ د رمضان ده نو نیت به کوی روژه به نیسی او که نه نو پس د نصف النهار ه به ئې عوام خوری او څکی روژه به نه وی (رواه دورمختار و ردمختار)

په کومو شیانو چې روژه نه ماتیږی

که چا روژه نیولی وه په هیره ئې څه وخوړه یا ئې څه وڅکل اکر که په مړه کیډه هم وی روژه ئې نه ماتیږی ولو که په هیره ئې څو واری څه وخوړل یا ئې وڅکل نو روژه ی نه ماتیږی ولوکه چا په هیره جماع هم وکړه پدی هم روژه نه ماتیږی (رواه شرح البدایه و هندیه)

مسئله که د چا بې اختیاره څه شی لکه مچ دوړه او لوکی حلق ته لاړه روژه ی نه ماتیږی که ئې قصداً وکړی نو بیا ئې روژه ماتیږی (رواه شرح تنویر)

مسئله روژه دار که رانجه یا تیل ولکوی روژه ی نه ماتیږی ولو که حلق ته ئې هم لاړل او

که قصداً وی بیا پری ماتیږی (رواه شرح تنویر)

مسئله غیبت کول فحش ویل او کنځل کول غټه کناه ده لیکن روژه پری نه ماتیږی لیکن خیر او برکت به نلری (رواه قاضی خان)

مسئله که چا خوله کنکال کړه په اوداسه کی او په خوله کی څه لوندوالی پاتی شو او هغه لاړو سره تیر شی روژه ی نه ماتیږی او که ئی خواږه شی خوله ته واچول بیرته ی توکړل شیرینی خوندکی پاتی شو بیا ئی هغه تیرکړل روژه ئی ماتیږی (رواه دور مختار)

مسئله که د چا غوږ ته اوبه لاړی روژه ئی نه ماتیږی که ئی قصداً واچولی دی کی اختلاف دی لیکن کول ئی شه نه دی همداسی که ئی غوږکی ډکی ننویست خیری ئی راویستی روژه ی نه ماتیږی (رواه دورمختار و فتح القدیر)

مسئله د خوشبویه شیانو په بویولو باندی روژه نه ماتیږی چی هغه لوکی لرونکی نه وی لکه کل ، عطر او عرق کلاب او داسی نورو باندی نه ماتیږی بلکه مکروه کیږی (رواه ردمختار)

په هغه شیانو چی روژه ماتیږی خو تنها قضائی پری لازمیږی

مسئله که د رمضان میاشت وه د ورځی ئی د روژی نیت نه وه کړی ټوله ورځ ئی روژه دار غوندی نه څه وخوری او نه ئی وڅکل نو روژه ی نه کیږی قضائي پری واجب دی یا ئی نیت نه وه کړی د صبح صادق وروسته ئی نیت وکړو بیا ئی روژه ماته کړه دلته صرف د روژی قضائی پری لازم شوه (رواه مبسوط)

مسئله که چا د سر یا کیډی په زخم دارو واچول هغه سر یا کیډي ته ورسیدل نو روژه ماته شوه اوکه ی دارو سر او کیډي ته ونه رسیده نو روژه ئی نه ماتیږی (رواه هندیه)

مسئله که روژه دار تیکه ،کودړی ، شیشه ، اوسپنه ، خاوری یا مالوچ یا کاغذ او نور شیان تیرکړل یا ئی بادام د پوستکی سره تیرکړه صرف د روژی قضائی پری واجبه ده (رواه خلاصه الفتوا)

مسئله که د روژه دار خوله وینی شوه برابره یا زیاته وینه تری لاړه نو روژه ماته شوه پده هم صرف قضائی راځی اوکه وینه کمه وه نو روژه پری نه ماتیږی اوکه په حلق کی د تیریدو سره خوند واخیست پدی هم روژه ماتیږی صرف قضائی به راوړی (رواه دور مختار)

مسئله که چیرته د روژه دار په حلق کی ګلی یا باران بی اختیاره لاړه روژه ی ماته شوه

قضائی به راوړی (خلاصه فتواه و دور مختار)

مسئله که د روژه دار قی راغی که اختیاری وی او که غیری اختیاری او په ډکه خوله وی نو په داسی حالت کی روژه ماتیږی قضائی به راوړی او که کمه وی قضائی پری نشته (رواه فتح الباری)

مسئله که روژه دار په هیره څه وخوړل یا ئی وڅکل یا ی جماع وکړه بیا یې دا فکر وکړو چی روژه می ماته شوه بیا ئی قصداً څه وخواړه یا ئی څه وڅکل نو کفاره پری لازمه شوه (رواه دورمختار و هندیه)

په هغه شیانو چی روژه ماتیږی کفاره او قضائی دواړه پری لازمیږی

کله چی یو عاقل ، بالغ مقیم او مسلمان په رمضان کی چی د روژی اداکولو نیت ئی د شپی نه وی کړی بیا دغه روژه ماته کړی ولو چی چا مجبوره کړی هم وی او نه ورته څه شرعی عذر پیش شوی وی لکه حیض وغیره داسی وخت کی د روژی کفاره پری لازمه شوه (رواه دور مختار و ردمختار)

مسئله شرعی عذر لکه د حیض راتلل او نا بالغ روژه نیول د مسافرو روژه نیول (مسافر روژه ونیوه بیا ئی وخوړه پداسی حالاتو کی کفاره نشته بلکه قضائی به راوړی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که د روژه داری ښځی حیض شروع شه یا ئی نفاس راغی نو روژه ی ماتیږی تر هغه وخته چی پاکه شوی نه وی د دی ورځو قضائی پری شته د مانځه قضائی نلری (رواه هندیه)

مسئله که روژه دار قصداً څه وخوری یا ئی څه وڅکل که په عذر کی نوی او بی عذره وی که هغه غذائی وی یا دوائی وی روژه ی ماته شوه قضائی او کفاره دواړه پری لازم شول (دور مختار و ردمختار)

مسئلهکه روژه دار د نیشی یا د بلی فایدی لپاره څه وڅکول لکه چلم سکرت وغیره او دهغه لوکی حلق ته لاړه نو پدی شخص کفاره او قضائی دواړه پری لازم شول (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که روژه دار د چا غیبت وکړ یا ی مسواک وواهه بیا ئی دا خیال وکړ چی د ما روژه ماته شوه پس د هغه ی قصداً څه وخواړه یا ئی څه وڅکل نو قضائی او کفاره دواړه

پری لازم شوه (رواه هندیه)

مسئله که د روژې دار خوب کی احتلام وشو یا ئی په نظر یا فکر سره انزال شو نو پدی دواړو حالاتوکی ئی روژه نه ماتیږی (رواه دور مختار و هندیه)

مسئله که روژه دار په ذکرکی اوبه وغیره څه وڅښول روژه ی نه ماتیږی اوکه ښځی خپل فرج کی داسی وکړی نو روژه ماته شوه قضائی به راوړی کفاره پری نشته (رواه شرح تنویر)

مسئله که نارینه د لویو بولو ځای کی او ښځه دواړو بولو ځای کی لمده کوته داخل کړه نو روژه ئي ماته شوه قضائی به راوړی اوکه چیری ئی وچه کوته داخل کړه نو دی حالت کی ئی روژه نه ماتیږی اوکه ئی دوباره داخل کړه روژه ئی ماتیږی قضائی به راوړی (رواه دور مختار و ردمختار)

په کومو شیانو چی روژه مکروه کیږی

مسئله که روژه دار بی ضرورته څه شی وڅاکه بیا ئی توکړو چی یوه زره هم حلق ته داخل نشی داسی حالت کی روژه نه ماتیږی لیکن مکروه کیږی اوکه ښځی د خاوند د ویری نه دکتغ مالکه وکتله پر ژبه یا دا چی د ماشوم لپاره مور ی څه وژول چی بچی ئی وخوری فرق نلری لیکن احتیاط پکی ضروری دی چی شی ئی تیر نشی (رواه هندیه و ردمختار)

مسئله په خوشبوئی بویولو سره چی لوکی لرونکی نه وی په تیلو لکولو او رنجو سره جی روژه کی استعمال شی کراهیت نلری په مسواک وهلو سره هم روژه نه مکروه کیږی کوشش وشی چی لوند حلق ته داخل نشی نور نو استعمال ئی زوال نه مخکی که وی یا وروسته وی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله په کرمی کی لامبل لوند زړوکی په سینه اچول په سر اوبه اچول په خوله او پوزه کنکالولو باندی روژه نه ماتیږی اوکراهیت هم نه راولی (رواه شامی)

مسئله په روژه کی خوله کی اوبه نیول دیر ساعت روژه مکروه کوی همدارنکه په استنجا کی مبالغه (ډیر کوشش) کول هم روژه مکروه کوی (رواه عالمکیر)

مسئله د ښځی په ښکلولو سره روژه نه مکروه کیږی پدی شرط چی جماع نه ځان بچ کولای شی (رواه هندیه وشامی)

د کفاری بیان او مسائل

د رمضان میاشت کی د فرض روژی کفاره داده لکه ۱ مرئی به آزادوی که دانشی کولی نو دوه میاشیتی پی در پی ۶۰ ورځی به روژه نیسی او که دا هم نشی کړای نو د ۶۰ مسکینانو ته به کتغ سره طعام سحر او ماښام کی ورکوی (رواه هندیه)

مسئله د کفاری دوه میاشتی روژه به داسی نیسی چی ټولی ۶۰ روژی به پی در پی نیسی چی قضائی پکی رانشی او که فرضاً یوه ورځ ئی بی د عذره قضائی پکی راوړه نو بیرته به د سر نه خپلی شپیته ۶۰ روژی شروع کوی بی د شرعی عذر لکه حیض او نفاس (رواه شامی)

مسئله که په منځ د دومیاشتو کی ۶۰ ورځو کی د سفر مریضی یا نفاس په وجه سړی یا ښځی نه روژه ناغه شوه بیا ئی هم کفاره نه آداکیږی بیا به ئی د سره خپلی روژی شروع کړی پی در پی به خپلی ۶۰ روژی پوره کوی او که چیری منځ کی د ښځی حیض پواسطه ناغه راغله خیردی کله چی پاکه شوه د خپلو روژو سلسله به جاری کړی (رواه شامی)

مسئله د روژی په کفاره کی یعنی د دومیاشتو دوران کی یوه ورځ ئی په هیره سره څه وخوړل یائی وڅکل یا ئی په هیره سره جماع وکړه دا چی په هیره روژه نه ماتیږی کفاره هم پری نشته (رواه شرح التنویر)

مسئله کومو ۶۰ مسکینانو ته چی په کفاره کی دودی ورکوی نو داسی کسانو ته به ډوډی ورکوی چی هغه ډیر وړوکی نه وی یا دا چی مخکی ډوډی هم نوی خوړلی وری وی (رواه هندیه و شامی)

مسئله د کفاری ډوډي سره کتغ ضروری دی مستحبه طریقه دا ده چی ترکاری وغیره هم ورسره وی (رواه هندیه و شامی)

مسئله که چا د یوی روژی کفاری اداکړه بله وربانـدی راغله دا به هم په هغه شکل آداکوی (رواه دورمختار وشامی)

مسئله که په کفاره کی ډوډی لپاره پوره ۳۰ کسان راولی نو ډوډي به ورکوی شه به ئی مړوی او ۳۰ کسانو ته چی هغه مسکینان وی د ډوډي قیمت به ورکړی داځکه چی د ۶۰ کسانو کاله کول یوځل مشکل دی او که ئی چیری یو مسکین راوست هغه ته ئی ۶۰ ورځی او شپی ډوډی ورکړه هم کفاره ئی اداکیږی (رواه دورمختار و ردمختار).

مسئله کفاره صرف د رمضان د میاشتی د روژی ماتولو کی راځی او که چیری چا بی له رمضان د میاشتی بله روژه ونیوله مثلاً قضائی د رمضان نفلی یا نذری روژه ئی ونیوله بیا ئی قصداً هغه ماته کړه نو صرف دی د هغی قضائی راوړی کفاره وربان‍دی نه کیږی (رواه هندیه و ردمختار)

مسئله حضرت ابوهریره رض فرمائلی چی اصحاب صُفه تول ۷۰ کسه وه نو دی حضراتو به په ورځو ورځو هفتو هفتو روژه په نهره تیرولی حتی چی کله کله به د لوژی نه پرمځکه پری وتل په انصاروکی دیر مالدارخلق وه بیله جبر او ظلم نه به دوی خپل مالونه په دوی تقسیمول دوی به کذاره پری کوله (رواه دورمنثور)

د فدیی بیان او مسائل

هغه شیخ فانی چی غنی وی نو په هغه د روژی میاشت کی د هری روژی بدله کی فدیه ورکول واجب طریقه ده خو ښه ئی اول د رمضان کی ورکول یا آخرکی ورکول دی (رواه مبسوط ، و شرح التنویر)

فدیه :- د یوی روژی فدیه د سر سائی په اندازه ده که هغه جنس وی یا قیمت ئي نوهغه به مسکین ته ورکوی یا دا چی مسکین یا فقیر ئی سهار او بیګا دکورته راوست او طعام ئی ورکړو نو پدی سره د یوی روژی فدیه آداکیږی لیکن په سرسایه کی تملیک ضروری دی هغه به مالک کرځوی (رواه مبسوط و شرح تنویر)

مسئله چا چی د رمضان روژه سفرکی یا مرض کی بلا عذره نه وی نیولی په هغه بیا فدیه نشته بلکه قضائی راوړل ئی ضروری دی هغه د ده خوښه ده چی پی در پی ئی نسی او که په وقفه ئی شکل ي قضائی راوړی (رواه شامی و هندیه)

مسئله که د مړی د ترکی نه مخکی د هغه په تکفین او تجهیز ئی مصرف کیږی څه چی ورته پاتی وی د هغه نه به د هغه قرض اداکیږی بیا څه چی پاتی وی په دریمه حصه کی د مړی د وصیت مطابق عمل درآمد کیږی متباقی به ئی میراث خواره اخلی او که میراث خواره ئی نه وی نو ټول ئی په وصیت کی راځی د یوه مانځه فدیه هم په اندازه د رمضان د میاشتی د روژی ده واجب هم د مانځه حکم لری (رواه سراجی)

د نذری روژی بیان

په کال کی داسی روژی شته چی په هغو ورځوکی روژه نیول منعه شویدی چی هغو ورځو ته ایام نهیه وایی مثلاً د دواړو اخترونو لمړی ورځی د لوی اختر د میاشتی ۱۰ ، ۱۱ ، ۱۲ او ۱۳ تاریخ (رواه شرح التنویر)

مسئله که چا پر ځان متواتر یوکال روژه نیول یا ئی متواتر یوه میاشت روژه نیول نذر پر ځان ومانه یا ئی یوه هفته روژه پر ځان ومنله دلته دا شخص مجبور دی چی په خپله وعده دا منل شوی روژی ونیسی اوکه چیری د دی روژو په نیولوکی دی یوه ورځ ناغه راولی مجبور دی خپلی روژی د سر نه شروع کړی (رواه عالم کیر)

مسئله نذر پر دوه قسمه دی یو ئی مطلق او بل ئی مُعَلَقْدی.

مطلق نذر هغه دی چی شرط پکی ایشی وی مثلاً سړی ووایی که ځما ورور یا ځوی جوړ شو نو زه به یوه میاشت روژه نیسم یا دا چی ما ته الله ﷻ که ځوی راکړ زه به سل روپی نذر ورکوم

مُعَلَق نذر هغه دی چی په هغه کی شرط نوی لکه چی ووائی زه به یوه میاشت روژه نیسم (رواه شرح تنویر)

د نفلی روژی بیان

د نفلی روژی نیت د شپی نه د ورځی د نصف النهار نه مخکی پوری کیږی دا ځکه چی کله ئی د شپي نیت نه وه چی زه به صبا روژه نیسم او ده د ورځی د نصف النهار د مخکی نیت وکړو چی زه به نن روژه یم او د صبح صادق نه ئی څه نه وی خوړلی او نه یی هم څه نه وی څکلی او روژه ئی ونیوله دا روژه صحیح ده کیږی (رواه دورمختار)

مسئله که د نفل په نیت چا روژه ونیوله بیا ئی ماته کړه دلته قضائی پری لازمیږی اوکه ښځی نفلی روژه نیولی وه حیض پری راغی روژه ئی ماته شوه قضائی به ئی راوړی (رواه دورمختار)

مسئله که چا د رمضان د میاشتی قضائی روژه پاتی وی بیا دی قضائی روژی مخکی نفلی روژی نیسی ورته جواز لری (رواه عالمکیر)

مسئله د عاشورا په ورځ یعنی د محرم په لسم تاریخ نفلی روژه نیول مستحبه طریقه ده دا

ځکه چې کله نبی کریم ص مدینې منورې ته هجرت وکړو هلته ئې یهودیان ولیدل چې ټول د عاشورا په ورځ روژه وه کله چې هغوی نه پوښتنه وکړه چې د څه لپاره یاست نو هغوی ورته وویل چې په دې ورځ الله ﷻ موسی علیه السلام ته او بنی اسرائیلو ته نجات ورکړی او په دغه ورځ فرعون د ټول فوج سره رود نیل تباه کړی او موسی ع ته ئې نجات ورکړی نو موسی ع یي په شکرانه کې پدغه ورځ روژه نیولې ده بیا نبی کریم ص وفرمائل چې مونږ هم په دغه ورځ کې خپل ځان شریک بولو وروسته نبی کریم ص د دغې ورځې روژه نیول خپل امت ته حکم وفرمایه (رواه شامی)

فایده بعضې روایاتو کې راځې چې پدې ورځ روژه نیول الله ﷻ ته اُمید دې چې د تیر کال گناهونو لپاره کفاره دې بعضې علما کرام فرمائی چې پخوا دا روژه فرض وه وروسته په مستحباتو کې راغله (رواه شامی)

مسئله د شورا شپږو ورځو متعلق په ډیرو احادیثو کې راغلی چې که چا د رمضان د میاشتې روژې بیا ئې د دواړو اخترونو میاشت ۶ ورځې روژې ونیولې دا داسې کیږی لکه ده چې ټول کال روژه نیولې وی وجه ئې دا ده چې الله ﷻ د یوې نیکۍ بدله لس نیکۍ ورکوی کله چې الله خپل کلام کې فرمائلی (مَن جَاءَ بِالحَسَنَتِهِ فَلَهُ عَشَرَ امثالِها) فرمائی چې چا یوه نیکی وکړه هغه لپاره لس چنده د نیکۍ ثواب ده نو نبی کریم ص وفرمائیل چې د روژې میاشت ۳۰ ورځې دې که مونږه لس په دیرشو کې ضرب کړو نو ۳۰۰ ورځې کیږی هلته د کال د ټولو ورځو شمیر ۳۶۰ ورځي دې.

همدارنګه که څوک د شوال ۶ ورځې روژه ونیسی ۶ چې په لس کې ضرب شی ۶۰ ورځي ورنه جوړیږی اوس نو چې ۶۰+۳۰۰=۳۶۰ ورځې شوې نو پوره یو کال ورنه جوړ شو اوس داسې ورنه جوته شوه چې دې سړی پوره یو کال روژه نیولې وی د شوال په ۶ ورځو روژه نیولو کې پی در پی والی ضروری ندی څومره چې ناغه پکې راشی فرق نه کوی لیکن د شووال د میاشتې مابین باید وی (رواه مسلم شریف)

مسئله د کُل (دوشنبی) ورځ او د زیارت (پنجشنبی) ورځ او د جمعې په ورځ همدارنګه د بزرګی (رجب) میاشتې په ۲۷ تاریخ د شب قدر په لسم تاریخ روژه نیول ډیر ثواب لری همدارنګه د لوی اختر د حج مراسمو کې د لوی اختر په نهم تاریخ هم روژه نیول ډیر ثواب لری لیکن د عرفې د ورځې روژه په خپله حاجی ته د حج مراسمو کې ورته مکروه ده دا ځکه چې حاجی د عرفې وقوف نه پاتې نشی (رواه ابو داود)

مسئله خپله نبی کریم ص فرمائلی چی د عرفی د ورځی روژه نیول د تیر کال او راتلونکی کال کفاره کرځی در صورت چی د لوی اختر په نهم تاریخ پوره ونیول شی (رواه هندیه و ردمختار)

بل د ایام بیضی یعنی د قمری د میاشتی ۱۳ ، ۱۴ ، ۱۵ ، تاریخ روژه نیول په احادیثو کی ډیر راغلی دی چی دی دری ورځو روژه نیول داسی دی لکه ده چی ټول عمر روژه نیولی وی وجه ئی دا ده چی لکه د شوال روژوکی بیان وشو چی الله ﷻ د یوه نیکی بدله لس چنده خپله وعده کړیده نو دلته چی ۳ ضرب ۱۰ شی ۳۰ ورنه جوړیږی یوه میاشت هم ۳۰ ورځی دی نو چی هره میاشت کی دی دری دری روژه ونیسی او دری دری روژی د دیرشو روژو سره برابریږی پدی خاطر دی سروکال روژه نیسی (رواهابو داود)

د اعتکاف بیان

په جومات کی د عبادت او ذکر لپاره ایتاریدو ته اعتکاف وائي. د حنیفی مذهب په نزد اعتکاف پر ۳ قسمه دی ۱ واجب اعتکاف ۲ سنت اعتکاف ۳ نفلی اعتکاف.

۱ واجب اعتکاف خاص د نذر لپاره ده چی ووائی که څما دا فلانی کار وشوو زه به دومره ورځی اعتکاف یم .

۲ سنت اعتکاف دا اعتکاف د روژی د میاشتی آخری لس ورځو اتکاف دی چی دا د نبی کریم ص طریقه ده.

۳ نفلی اعتکاف د دی اعتکاف لپاره نه څه وخت شته او نه څه تعداد دا اعتکاف هر وخت کی کیږی د امام صاحب په نزد هر څوک چی هر څو ورځي وغواړی کولی ئی شی لیکن د یوی ورځي باید کم نه وی.

د اعتکاف هدف مقصد د اعتکاف دا دی چی د روژی په مبارکه میاشت کی د شب قدر د شپی په لاس راوړل دی اوکه دا شپه ونه لیدل شی دا ټوله شپه په عبادت ورته حسابیږی دا طریقه خاص د الله ﷻ ذکر کی مشغولیدل دی . د اعتکاف لپاره غوره ځایونه ۱ مکه معظمه ۲ مدینه منوره ده ۳ بیت المقدس دی ۴ جامع جوماتونه دی ۵ خپل محلی جوماتونه دی.

مسئله معتکف ته اجازت نشته چی بی ضرورت نه د جومات نه ووځی نو د ضرووت

لپاره لکه د جواب چاى ، اوداسه لپاره د خوراک څښاک لپاره چى څوک نلرى بل دا چى د ده ضرورت جومات کى نه پوره کيده او څوک يى د ضرورت د پوره کيدو نه وه وتلاى شى ليکن وخت به نه تيروى عاجل به بيرته ځي (رواه دور مختار و شامى)

مسئله که څوک جومات کى ناست وى او هلته د جمعى لمونځ نه کيده د جمعى لمانځه لپاره بل جومات ته تلاى شى ليکن وخت به ډير نه تيروى او نه به ډير وختى ووزى د زوال پس به ور روانيږى که هلته جومات کى لږ غوندى حصار شو فرق نلرى اعتکاف ئى نه ماتيږى کوشش به کوى چى ژر جومات ته بيرته راشى (رواه در وَرَد)

مسئله که موذن اعتکاف وه او د اذان جاى بيرون وه کولاى شى چى بيرون د آذان جاى ته ورشى (رواه مبسوط)

مسئله په اعتکاف کى چوپ ناسته مکروه ده خپله ژبه به ئى د خير په خبرو سره تلاوت دکلام ربى ، احاديثو ، تهليل ، درود شريف استغفار ، قصص الانبيا ، حکايت صالحين ، وغيره وغيره باندى بايد خپله ژبه خوځوى او لمده ئى وساتى (رواه فتاوه ودوديه)

د ضرورت مطابق کولاى شى جى دنيوى خبرى هم وکړى اوکه د خريد فروش ضرورت ورته پيدا شو هغه هم کولاى شى ليکن هغه شى جومات ته راوړاى نشى خوړل څکل او ويده کيدل ورته شته (رواه در ورد)

مسئله که ښځى د لس ورځو اعتکاف پر ځان لازم وکاڼه (يعنى نذر ئى ومانه) نو دا به اول خپل خاوند نه اجازت وغواړى بيا به اعتکاف شى اوکه دا اعتکاف موده کى ورته حيض شروع شه نو مجبوره ده چى کله پاکه شوه نو بيا به د سر نه خپلى لس ورځي پوره کوى.

يادونه که معتکف چاته کنځل وکړى يا ئى جنک وکړو بد ئي وکړو ليکن اعتکاف ئى نه ماتيږى (رواه در ورد)

حديث شريف : نبى کريم ص فرمائلى چى د شب قدر شپه په ۲۱ ، ۲۳ ، ۲۵ ، ۲۷ ، ۲۹ شپه د روژى مبارکى مياشت پلاس راوړى نو دا کولاى شى چى د اعتکاف په ناسته کى راوړى اوکه چيرته مياشت ۲۹ ورځي وى نو بيا ئى کولاى شى چى په ۲۰ ، ۲۲ ، ۲۴ ، ۲۶ ، ۲۸ شپه کى د اعتکاف په ناسته کى پلاس راوړى .

خپله نبى کريم ص مهربانى کړيده چى د شب برات (شب قدر) په شپه د مياشتى په ۱۵ مه شپه کى دالله تعالى عام رحمت د مخلوق وخواته متوجى وى .

اتم باب

د زکات بیان

زکات د اسلام د پنځو ارکانو نه څلورم رکن دی چی دا رکن د روژی مبارکی د میاشتی فرض کیدو نه مخکی د هجرت په دوهم کال زکات پر مسلمانانو فرض شوی دی چی دا فرضیت به د قیامت پوری باقی وی چی د زکات د ورکولو تائید الله ﷻ په خپل کلام کی ۳۲ ځایه د لمانځه سره یوځای ذکر کړی ده. زکات عبادت مالی ده که څوک ئی ادانکړی قیامت کی ورته سخت عذابونه الله ﷻ مقرر کړی دی منکر کافر دی

حدیث شریف : نبی کریم ص مهربانی کړی ده فرمائی چی چاته الله ﷻ مال او دولت ورکړی وی او د هغه مال زکات دی ورنکړی نو د قیامت په ورځ به دغه مال او دولت ورته یو کنجی مار شی او په غاړه کی به ئی پروت وی او ورته وائی به چی زه ستا هغه مال او دولت یم چی تا ورنه ذکات اداکړی نه ده (رواه بخاری شریف)

حدیث شریف : یوه ورځ نبی کریم ص مکه معظمه کی د حطیم شریف خوا کی قرار درلوده یو شخص ورته راغی وویل چی د فلانی ټول مالونه د سمندر موجونو تبا کړی نو نبی کریم ص ورته وفرمایل چی کوم مالونه سمندر او نور طوفانونه تبا کوی علت او موجبه ئی د زکات نه ورکول دی دا ځکه چی په کراتو مراتو د الله ﷻ د احکامو او دنبی کریم ص د ارشاداتو تاکید کیږی چی تاسو خپل مالونه په زکات سره حفاظت کړی او د خپلو بیمارانو علاج په صدقه سره وکړی او د بلاکانو دفعه په دعاکانو سره وکړی (رواه کنز)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک حرام مال کټی په خرڅولو کی هیڅ برکت نه وی او که صدقه د حرام مال نه ورکوی صدقه ئی قبوله نده او که په میراث ئی پریږدی نو ځانته ئی د دوزخ لپاره توشه برابره کړه.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک د چا یوه لویشت مځکه په ظلم سره تصرف کړی د قیامت په ورځ به هغه مځکه د اور طوق جوړیږی غاړه کی به ورته واچول شی (رواه مشکوة)

حدیث شریف : فرمائی چی څوک ذکات ادانکړی هغه کامل مسلمان نه دی هر څومره

چې نور عملونه وکړی فایده نه لری (رواه ترغیب)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چې کوم قوم زکات ورنکړی الله ﷻ هغوی په قهطی مبتلا کوی (رواه فی الترغیب و کنز)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چې کومه زنانه چې د خپلو غاړه کیو زکات ورنه کړی د قیامت په ورځ به ئی د اور غاړکی په غاړه وی او څوک چې د خپلو کوتو زکات ورنکړی همداسی د خپلو لښتیو زکات ورنکړی په قیامت کی به ئی د اور لښتی په غوږ وی (رواه ابو داود)

حضرت مولانا تهانوی رح فرمائی چې اعمال پر دوه قسمه دی چې یو ئی عبادت بدنی ده لکه لمونځ ، ذکر او عبادت دوهم ئی عبادت مالی دی لکه زکات ورکول او صدقه ورکول دی بیا په دی ټولو عباداتو کی اوله درجه عبادت لمونځ دی دوهمه درجه عبادت زکات او صدقه ده ځکه چې الله تعالی په خپل کلام کی ۳۲ ځایه د زکات ذکر کړی ده.

د آیات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چې تاسو چاته پدی غرض شی مه ورکوی چې د هغه نه زیاته بدله وغواړی د الله ﷻ په لاره خرچه کوی او خرچه کوونکی باید کوشش وکړی چې چاته څه شی ورکړی نو اخیستونکی نه باید هیڅ بدله ونه غواړی یا د هغه د شکرانکی امید وکړی.

علما کرامو لیکلی چې نیکی پر دری شیانو کامله کیږی ۱ دا چې خپله نیکی ډیره کمه وګڼي ووائی چې ما هیڅ ندی کړی ۲ دا چې کله ئی د نیکو خیال راشی نو په کولو ئی باید تلوار وکړی هسی نه چې د کولو خیال بیرته بدل نشی ۳ دا چې نیکی به مخفی صورت سره کوی د ریاکاری او شهرت نه ځان ساتل بلکول ضروری دی.

زکات پر څو قسمه دی :- زکات پر ۶ قسمه ده ۱ د څناورو زکات ۲ د سرو او سپینو زکات دی ۳ د تجارت د مال زکات دی ۴ د کاز او معدن زکات دی ۵ د پیداوارو زکات دی ۶ صدقه فطر دی

په پورته شپږ قسم زکات کی څلورو مذاهبو متفقاً علیه سیوا د معدن چې د حنفیانو په نزد په عوض د زکات خمس یعنی پنځمه حصه واجب دی

مسئله که چا بل ته قرض ورکړ نو په قرض کی زکات نشته د نور مال چې نصاب ته ورسیده او کال پری تیر شی نو زکات پری واجب شو (رواه قاضی خان)

مسئله د زکات مال چې څومره زیات وی د هغه نه (څلویښتمه) حصه زکات ورکول کیږی

مثلاً یوه شخص ۲۰۰ روپی لری پدی کی به پنځه روپی زکات ورکوی خلاصه چی په سلو کی به دوه نیمی روپی زکات ورکوی او په څلویښتو روپو کی بـه یـوه روپـی زکـات ورکـوی کـه پـه اداکولو کی بلا عزره تاخیر راغی او دوهم کال پری تیر شو نو دا شخص سخت گناهکـار شـو توبه به باسی او که دوهم کال هم پری پوره تیر شوی وی نو بایـد د دووکلونـو زکـات اداکـړی (رواه قاضی خان)

مسئله د زکات په اداکولو کی نیت ضروری ده کله چی زکـات فقیـر او مسـکین تـه ورکـوی نو په نیت د زکات به ئی ورکوی بی له نیت به زکات نـه اداکـوی او ده سـره پخـوا د اداکـولو نه نیت زړه کی وی (رواه شرح البدایه)

مسئله که مستحق ته ئی په نیت د زکات ورکړو او ظاهره ئـی د قـرض یـا انعـام نـوم پـری کیښوده نو زکات ئی اداکیږی او که ئی ماشومانو تـه پـه نامـه د اختـر مبـارکی ورکـړی او د ده نیت د زکات وه دلته ئی هم زکات آداشو (رواه دورمختار وشامی)

مسئله زکات ، عشر ، خراج ، صدقه فطر ، نذر او کفاره کی قیمـت ورکـول هـم جـائز دی لیکن د قربانی وخت کی د قربانی قیمت ورکول جواز نلری(رواه شرح تنویر و ردمختار)

مسئله د زکات پیسی ټولی یوه فقیر او مسکین ته ورکول مکروه دی زکات ورکول اداکیـږی لیکن بهتره داسی ده چی دومره مقدار زکات فقیر ته ورکړل شـی چـی د هغـه ضـرورت پـری رفعه شی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله چا چی پدی نیت چی راځه زه به فقیر په کور کی کښینوم زکـات بـه مـی اداشـی دا خبره غلطه ده پدی ئی زکات نه اداکیږی یا دا چی ډوډی تیاره کړی چی زه به فقـیران راولـم دا هم غلطه ده نو زکات ئی نه اداکیږی او که چیری ئی طعام فقیرانو ته ورکړو یعنی هغـه ئـی مالکان وکرځول یا ئی جامی واخیستی هغوی ته ئی ورکـړی او هغـه ئـی قـبض کـړی داسـی حالت کی زکات اداکیږی (رواه شرح تنویر و شامی)

مسئله که څوک د زکات واجب کیدو مخکی مړ شی او زکات ئی ادانشو کـړای نـو د هغـه د ترکی به زکات نه ورکوی او که ئی وصیت کړی وی نو بیا به د هغه د مال دریمی حصی نـه زیات ورکړی او که چیری دریمی حصی نه ئـی زکـات زیـات وی نـو لـدی مـال نـه ئـی نشـی ورکولای او که میراث خواره پری راضی وه بیا ئی کولای شی (رواه دورمختار)

مسئله نفلی صدقه ورکول هغه وخت مستحب دی چی د ده مـال د خپـل کـور د ضـرورت نه زیات وی او که نه وی نـو بیـا صـدقه ورکـول ورتـه مکـروه ده همداسـی د خپـل مـال تـول

صدقه کول هم مکروه دی او که چیری د ده او د ده د بال بچ یقین او صبر توکل ئی وه او ځه تکلیف سره نه مخامخ کیده بیا فرق نلری بیا داسی حالت کی ورته صدقه ورکول بهتره ده (رواه شامی)

زکات پر چا فرض دی

هغه مسلما چی عاقل او بالغ وی او مالک د نصاب وی د خپل احتیاج نه پیسی زیاتی ولری نو په هغه زکات فرض عین دی منکر ئی کافر دی د قیامت به ورځ ورته سخت عذابونه مقرر دی په لیونی او نابالغ باندی زکات فرض نه دی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله د سپینو زرو زکات چی نصاب دوه پنځوس نیمی تولی ته ورسیږی او د سروزرو بیا اووه نیمی تولی دی نو چا سره چی د اصلی احتیاج نه سوا کم دکمه په پورته مقدار سپین زر یا سره زر وی او ملکیت ئی ولری د هر کال په تیریدو سره به زکات پری واجب دی مجبور او مکلف دی چی د هر کال په اخر کی په پورته پیمانه خپل زکات ورکړی (رد مختار)

مسئله د سرو زرو او سپینو زرو کالی لوښی وغیره باندی چی هغه استعمالوی زکات پری شته زکات به ئی حمتی ورکوی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله فرض ئی کړه په یوه زمانه کی د سرو زرو نیمه توله په ۳۰ روپی ده او سپین زر توله په یوه نیمه روپی ده د یوه سړی سره زر حاجت اصلی نه سوا پنځه روپی وی او نیمه توله سره زر چی کال پری تیر شوی وی نو زکات پری واجب شو دا ځکه چی نیمه توله سره زر په دیرش روپی دی او په دیرش روپی سپین زر پنځه شلویښت تولی کیږی او د پنځو روپو اووه نیم تولی نو د دلته تولی دوه پنځوس نیمی تولو ته ورسیده نو دا د زکات نصاب دی (رواه شرح تنویر)

مسئله که چا خپل کورونه په کرایه ورکول نو دا په تجارت کی داخل ندی زکات پری نشته همدارنکه که دیکونه ، پتلی او نور شیان ئی واخیستلی او په کرایه چلول دا هم سوداکری نه ده نو پدی هم زکات نشته په همدی شکل په لاریو او موټرو هم زکات نشته خلاصه پدی چی څوک چی په کرایه کوم شی چلوی په هغو زکات نشته البته کوم کرایه چی جمعه کړای شی هغه د نصاب حد ته ورسیږی نو بیا زکات پری شته (رواه منیه و قاضی خان)

مسئله کوم مال چې څوک سوداګرۍ پرې کوي (تجارت) کوي دلته ئې که د خپل ضرورت لپاره څه پرې اخیستې وي نو زکات پرې نشته او بیا ئې د خرڅولو اراده وکړه بیا هم زکات پرې نشته البته چې وروسته له خرڅلاو نه که کال پرې تیریږي نو بیا زکات پرې شته (رواه شرحه هدایه)

د قارون قیصه

په سورت القصص کې او په اتمه رکوع کې د قارون قصه داسې راغلې ده چې قارون د موسی ع د تره ځوی وه او په بنې اسرائیلو کې یو غټ سرمایه دار وه چې د ده د خزانو کنجیانې (کیلی کانې) به ئې یوه قوي شخص پورته کولای نشوی حضرت موسی ع د اللهﷻ د حکم په اساس ورته وفرمایل چې دومره تکبر مه کوه او د اللهﷻ حکم ته غاړه کیږده په خپل مال دولت مه نازیکه د اخرت لپاره ډیر تالاش کوه داځکه چې اللهﷻ تا ته هر څه او فریمانه درکړی دي او اللهﷻ تاسره ډیر احسان کړی دی نافرمانی مه کوه او دنیا که فساد مه خپروه ځکه چې اللهﷻ فساد نه خوښوي قارون علیه لعنت ځواب ورکړو چې د ما څه شتمنې ده دا ما خپله په خپل کمال او خواریو باندې پیداکړې نو دا مال او دولت ماته چا غیبی نه دی راکړی او نه چا احسان راسره کړی د قارون پدې ځواب الله (ج) ډیر په غوصه شو ولې چې دی بې دینه د پخوانیو امتونو نه هم عبرت وانه خیست چې هغوی د ده غوندې سرکشي کړې وه چې ټول تبا شول د جهنم کندې ته وغورځیدل. موسی ع بیا ورته پیشنهاد وکړو چې اللهﷻ حکم کړی چې بایـد د خپلې هستې او مال ذکات ورکړې قارون تکراراً بیا د زکات ورکولو نه بلکول انکار وکړو خپلو طرفدارانو او خلکو ته ئې اعلان وکړو چې پر مونږه او تاسو باندې موسی ع دا مال او دولت فیرزو نلری غواړي چې د مونږه په څه ظریعه مال او دولت حاصل کړي نور ټول حکمونه ئې مونږه عملي کړي لیکن دا حکم ئې نه عملي کوو راځئ چې موسی ع ته یوه لاره جوړه کړو او خپل ځانونه ورنه بیغمه کړو ټولو ورسره ومنله قارون ورته وویل چې ما یوه بدکاره ښځه پوه کړي او هر څه مې ورسره منلي دي هغه به په موسی ع تهمت ولګوي اول به ئې بدنام او خلکو ته په دروغو رسوا کړو وروسته به ئې د ټول قوم مخکې په جزا د اعمالو ورسوو هغه وه چې موسی ع بیا ورته وویل چې ای قارونه د اللهﷻ حکم ومنه او خپلو مالونو زکات وباسه قارون ورته وویل چې ای موسی ع ته تل ماته وائې چې د اللهﷻ حکم ومنه داسې وکړه چې ته سبا

ته یا بله ورځ د ټولو بنی اسرائیلو مشران راوغواړه ټولو ته د اللهﷻ حکم بیان کړه چې ټول ئې ومنو موسی ع د ده داخبره هم ومنله بله ورځ ئې ټول بنی اسرائیل راوغوښتل موسی ع ممبر ته خیژی د اللهﷻ حکمونه ئې چې څه بنی اسرائیلو ته بیان کړی کله چې حضرت موسی ع د اللهﷻ د حکمونو په بیان شروع وکړه او ورته وئی ویل چې ای خلکو د اللهﷻ عبادت کوی د هغه سره هیڅوک شریک مه جوړوی د صله رحمی او نور حکمونه ئې ورته بیان کړل دا ئې هم ورته وویل چې کوم شخص ښځه ولری او هغه زنا وکړی باید رجم یعنی سنکسار شی په عین وعظ دوی ورته وویل ولوکه ته هم یی او دا کار وکړی باید سنکسار شی موسی ع ورته وفرمایل بلی هوکه ما نه د زنا فعل صادر شی هم باید زه سنکسار شم دی وخت قارون ښځی ته وائی چې جکه شه حال ووایه ښځه پورته کیږی د اللهﷻ د بدکاری ښځی ژبه په حق چلولو جاری کوی په فصاحت اعلان کوی چې ای موسی ع ته بلکول پاک معصوم او سپیځلی شخص یی او په حقه پیغمبر ئې قارون او ملکری ئې ټول په خیانت کی تا سره روان دی غواړی چې تاته توتیه جوړه او تا پکښی راکیر کړی د دی ښځی پدی اقرار سره اکثره بنی اسرائیل مسلمان شول او خپله موسی ع اللهﷻ ته په سجده لویږی د اللهﷻ شکرانکی اداکوی چې اللهﷻ له دی بدبختی نه ورته نجات ورکړو په همدی سجده کی د اللهﷻ د خوا نه په حضرت موسی وحیه راغله ورته وئی وفرمایل چې ای موسی ع نن ورځ می درته د مځکی اختیار درکړی ده هر څه امر چې پر ځمکی کوی درته تابع داره ده کله چې موسی ع سر پورته کوی ځمکی ته حکم کوی چې قارون سره د ټولو ملکرو ټول ونیسه او تیر ئې کړه ځمکی دفعتاً قارون ملکری ئې سره د مال او دولت سره ئې خپلی خیټی حواله کړه د ځمکی د تیرولو حالت کی ټولو موسی ع ته ډیر عزرونه او زاری وکړی لیکن حضرت موسی ع د یوه عذر او زاری ونه منلی ټول ئې غرق کړل د قارون د غرقیدو وروسته د اللهﷻ د خوا نه بله وحیه راغلی ورته وئې فرمایل چې ای موسی ع که چیری قارون خپله یا د ده هر ملکری چې یوه هم ماته رجوع کړی وای او له ما نه ئې مدد او کمک غوښتی وای نو ما به دوی ټولو ته نجات ورکړی وای دا چې دوی ټولو د خپل امید او توجو ما نه واړوله او ستا خواته ئې متوجی کړه ځکه تبا او برباد شول (رواه فضائل صدقات و فضائل اعمال)

دزکات مسحقین څوک دی

د زکات مستحقین مسکین یا فقیر مسکین دی. مسکین هغه اشخاص دی چی د یوی ورځی کزاری نه بل څه ورسره نه وی.

فقیر هغه دی چی څه مال ورسره وی لیکن د پس انداز څه حصه پکی نه وی (رواه شرح تنویر)

مسئله که د چا سره زر یا دوه زره روپی نقدی وی او هغه ئی د ضرورت نه زیاتی وی نور څه نه وی ورسره قرضدار هم وی که ئی چی قرض اداکړو بیا ده سره دومره روپی پاتی شوی چی نصاب ئی پوره کاوه نو زکات به ئی ورکړی اوکه ئی نصاب نه پوره کاوه نو زکات پری نشته همداسی یو سړی دکوره ووت په لاره کی غلو پیسی ورنه غلا کړی یا بل څه مصیبت ورته پیښ شو ترکوره ورسره خرچه نه وه داسی شخص زکات اخیستلای شی ولوکه دولت مند هم دی (رواه هندیه)

مسئله د زکات په پیسو باندی جومات، مسافرخانه، پل وغیره په تعمیرکی مصرف کول یا د مړی تکفین او تجهیز لکول درست نه دی زکات پری نه اداکیږی دا ځکه چی تملیک د فقیر پکښی نه راځي داځکه چی د زکات پیسی به حتمی فقیر قبض کوی (رواه فتاوه عالمکیر)

مسئله خپل مزدور او چاکر او نوکر ته زکات ورکول کیږی چی هغه مستحق وی لیکن په تنخواکی ئی ورته مجرا کولای نشی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله خپل اصول او فروع ته زکات ورکول جواز نلری زکات ورکوونکی خپل پلار نیکه مور انا چی د مور خوانه وی زکات نشی ورکولای همدارنکه خاوند خپلی ښځی ته او ښځه خپل خاوند ته زکات نشی ورکولای لیکن علاوه له دینه نورو نسبتی رشته دارانو ته ئی ورکولای شی کوم چی مسحق د زکات وی لکه خور ورور وراره خورزه تره ماما ترور وغیره (رواه هندیه و ردمختار)

مسئله میری، پلندر، برکتی، رضاعی مور او پلار، رضاعی ځوی او لور ته د زکات ورکول جواز نلری باید داسی اشخاصو ته زکات ورنه کړی (رواه هندیه و شامی)

مسئله لیونی نابالغ ته چی اهل د قبض نه وی زکات ورکول ورته جواز نلری لیکن د هغوی ولی ته بیا زکات ورکول کیږی چی هغه د ولی یا نابالغ واکدار وی (رواه دورمختار و شامی)

د څارويو زکات

کله چې سائمه څاروی نصاب ته ورسيده او يوکال پرې تير شو نو پر هغوی زکات واجب دی سائمه څاروی هغه څاروی دی چې دکال په اکثره حصه کې په خپله څرې او په کورکې ولاړ نه وی. چې واشه اوکياه کور ته نه راوړل کيږی اوکه چيرې ئې نيم کال بيرون څرکاوه او نيم کال ئې کورکې ولاړ وه کيا وغيره ئې کور ته ورته راوړل که ئې هغه په قيمت راوړه يا بې قيمته نو داسې څاروی سائمه نه دی. بل دا چې کوم څاروی د شيدو لپاره ساتې يا ئې د نسل لپاره يا ئې د خرڅولو يا ئې لپاره د بار وړلو لپاره يا ئې د سورلې لپاره ساتلې وی يا ئي د حلالولو لپاره د چاغښت لپاره ساتلې وی نو دا قسم مال سائم کيدای نشې نو زکات هم پرې نشته.

اوکه د تجارت لپاره وه سوايم ندی داسې حالت کې به د تجارت زکات ورکوی همدارنکه اوښان کاوميشې غواوې پسونه وزې او نور داسې څاروی په سائموکې حسابيږی ليکن دشتې څاروی په سائموکې نه حسابيږی (رواه هنديه)

د وزو او پسو زکات

که وزې او پسونه د څلويښتو نه کم وی زکات پرې نشته نوکله چې څلويښتو ته ورسيده تر ۱۲۰ وزو او پسو به ۱ پسه يا يوه وزه زکات ورکوی يو سلو شل ۱۲۰ نه تر ۲۰۰ چې ورسيدل نو بيا به تر ۳۹۹ پورې ۳ زکات ورکوی په ۴۰۰ کې به بيا ۴ زکات ورکوی همدارنکه به ئې په ترتيب سره به په سلوکې يو يو زکات ورکوی (رواه دورمختار و شامی)

د غوا او ميخو زکات

غواکانې او ميخې که ۳۰ نه که کمې وی نو زکات پرې نشته کله چې ۳۰ شوی نو بيا به يو کلن خوسی زکات ورکوی بيا کله چې غواکانې او ميخې ۴۰ ته ورسيده نو تر ۵۹ پورې به د غوا يا د ميخې ۲ کلن بچې زکات ورکوی بيا کله چې ۶۰ ته ورسيده نو بيا به دوه يوه نيم کلن بچې زکات ورکوی همدارنکه به په هر ۳۰ دانوکې يوکلن بچې او په هر ۴۰ دانوکې يو دوه کلن بچې زکات ورکوی(رواه دورمختار و ردمختار)

د عشر بیان او مسائل ئی

مسئله د آبی یا بارانی ځمکی چی اوبه ئی د ویالی یا نهر نه وی نو پدی ځمکه عشر شته او خپل عشر به ځمکی نه لسمه حصه ورکوی او که چیری د هغی ځمکی اوبه چی هرهڅ نه وی بیا ئی په قیمت ورته اخلی نو بیا د داسی ځمکی عشر شلمه حصه ورکول کیږی همداسی د باغ حکم هم دی (رواه شرح تنویر)

مسئله د میوه داری ځمکی نه هم د میوی نه عشر ورکول کیږی همدارنکه که ځمکه کی میوی دانی وی یا ترکاری وی با قاعده عشر ورنه ورکول کیږی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله کور یا حویلی کی د چا ترکاری ، میوی داری ونی یا نور شی وی عشر پری نشته (رواه دورمختار و در مختار)

مسئله عشر د ځمکی په مالک کیږی لیکن بعضی علما کرام فرمائی چی څوک په خپله د حاصل خاوند وی هغه که د ځمکی خاوند وی یا دهقان وی نو په دواړو عشر واجب دی (رواه شرح تنویر)

د صدقی فطر بیان

په چا چی زکات واجب وی او که نه وی لیکن صدقه فطر پدی واجب دی خپله او د بچو صدقه فطر به ورکوی

مسئله د خپل پلار، مور، بی بی د بالغ ځوی یا د لور پر ده صدقه ورکول واجب ندی که دوی فقیر یا مالدار وی نو خپله به صدقه فطر ورکوی او اداکول ئی پری واجب دی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله په هغه ښځه چی صدقه فطر واجب وی نو صرف خپله صدقه به ورکوی (رواه ردمختار)

مسئله د اختر د لمانځه مخکی د صدقه فطر ورکول بهتر دی که د مجبوریت د وجی وروسته ورکړی فرق نه لری (رواه دورمختار و شامی)

مسئله په صدقه فطر کی غنم ، اوربشی ، اوړه ، جوار چینی یا داسی نور یا ئی قیمت چی هغه د غنمو د قیمت یا پیمانه وی ورکول کیږی (رواه شامی و هندیه)

مسئله د صدقی فطر اندازه خورد کم یو چارک یا پنځلس خورده او صدقه فطر د کیلو په

حساب ۱ کیلو او ۶۴۱ کرامه یا ۱۶۴۱ کرامه ورکول کیږی (رواه هدایه و علامه شامی)

مسئله په زکات کی فقیران دی یعنی زکات فقیرانو او مسکینانو ته ورکول کیږی صدقه فطر هم خوارانو فقیرانو او مسکینانو ته ورکول کیږی (رواه دورمختار ، و ردمختار)

مسئله په صدقه فطر کی د جنس په عوض د هغه قیمت ورکول هم واجب دی لیکن د جنس ورکول بهتر دی (رواه شامی)

نهم باب

د ځنکدن د حالت بیان

کله چی انسان بلخصوص مسلمان له دینا رحلت کوی نو سنت طریقه دا ده چی ځنکدن وخت کی به د هغه شخص مخ ښی اړخ قبلی خواته وکرځوی لیکن مخکی باید دی راستن ته برابر اچولی وی ځنی وائی چی ستونی ستخ به ئي ځملوی پښي به قبلی ته وغزوی سر لاندی به څه شی ورته کیږدی چی د اسمانه یعنی پورته کتلو نه بچ شی مخ کی باید ځملولشوی وی داسی حالت په اړخ اړول او را اړه ول ئي تکلیف ورکاوه په خپل حال به ئی پریږدی کله ئی چی ساه اخیستل ژر ژر شروع شول پښی ئی سستی شوی د دریدو نه ودریدی پوزه ئی ککه شوه او د دواړو غوږو اوکیری د ویښتانو د شنکیدو ترمنځ ئي هغه ځایونه کښیناستل نو دا علامت د ځنکدن دی دفعتاً به ورته په نرم اواز دکلمی شریفی تلقین ورته شروع کړی ویونکی به خپله کلمه شریفه (لااله الاالله محمد رسول الله) لولی چی د ده ورته فکر شی او دی ئی هم ولولی لیکن نه به ورته وائی چی کلمه ووایه دا چی د ځنکدن حالت سخت دی چی بل څه ئی د خولی نه ونه وزی یا انکار ونه کړی.

دکلمی شریفی د تلقین نه مقصد دا ده چی ځنکدن کی د ده ژبه په کلمه د شهادت جاری شی که چیری ئی یو ځلی کلمه شریفه وویله کفایت کوی تلقین کوونکی به نور د کلمی تلقین بندوی ولی مراد حاصل شو که ئی وروسته دکلمی شریفی ویلو ئی خبری وکړی نو تلقین کوونکی بیا ورته دکلمی شریفی تلقین شروع کړی بیا به سورت یاسین پری شروع کړی دا ځکه چی د سورت یاسین په لوستلو ځنکدن اسانه کیږی اوکه چیری خدانخاسته د ځنکدن حالت چا نه د خولی نه دکفر خبره وځي نو بد به پری نه وایو داسی به وایو چی د ځنکدن حالت کی د ځنکدن د شخص نه عقل ئی پر ځای نه وی ځکه دا خبره ورنه ووتله نو دا معاف دی الله ﷻ د عفوه ورته وکړی (رواه دورمختار و بحر رائق)

مسئله د سا وتلو وروسته به د مړی اندامونه برابر کړی شی سترکی به ئی پټي شی زنه به ئي وتړل شی د دواړو پښو کوتی به ئی وتړل شی اوکه سترکی ئی نه پټیدی په قراه قراه به ورته پټی شی پدی حالت کی به بسم الله وعلی ملة رسول الله به وائی نور به مړی باندی تر

غسل ورکولو د قرانکریم لوستل مکروه دی کله ئی مړی وغزاوه نو څه خوشبوئي به پری ولکول شی پدی وخت کی که څوک جنوب وی یا ښځه د حیض او نفاس حالت کی وی نو هغه به ورنه وځي بیا ئی څومره چی د وس پوره وی نو د مړی تکفین او تجهیز په چالاکی وکړی دا ورته بهتره خبره ده (رواه فتاوه هندیه و شامی)

مجاهد رحمت الله فرمائی چی کله سړی د مرک حالت ته نږدی شی دی حالت کی ورته د مجلس یاران او ملکرو صورتونه مخی ته ورته راشی نو که د مجلس ملکری ئی صالح او نیک خلک وی هغه ورته راشی اوکه چیری د مجلس ملکری ئی فاجر او فاسق وی هغه به ئی مخی ته راشی دا اوس د مونږه قضاوت پوری اړه لری چی کوم ملکری بهتره دی.

حضرت سوفیان رح فرمائي چی کله ملک الموت د انسان زړه د مرک حالت کی مسحه کړی دی وخت کی دی د خلکو پیژندکلوی نه بلکول خلاص شی ژبه ئي بنده شی دنیوی ټول شیان هیر کړی فرمائی چی پداسی حالت کی که انسان د مرک په نشه سپور نوی نو د ځنکدن د سختی د وجی به په ناستو خلکو توره وچلوی بعضی روایاتوکی راځی چی کوم وخت سا حلق ته راشی نو په دغه وخت شیطان ابلیس د ده د کمراه کولو ډیر کوشش کوی چی انسان کمراه کړی او خطا ئی باسی.

حضرت جنید رحمت الله کله چی وفات کیده چا ورته کلمه شریفه لااله الاالله تلقین کوله د مبارک ورته وویل چی ما دا کلمه مخکی یاده کړی او دا مبارک لفظ می هیر کړی ندی چی اوس ئی تانه یاد کړم فعلاً الحمدل الله دا می وظیفه ده او ژبه می پری روانه ده.

بل ځای کی یوه جلیل القدره صحابی فرمایلی چی ماته یوه عابد وویل چی یو سړی بصره کی وفات کیده خلکو به ورته کلمه شریفه د (لااله الا الله) تلقین کوله او د ده پر ژبه به لس لس روپی او دا هم په لس لس روپی د ژبی وتله.

حضرت موسی ع کله چی وفات شو الله ﷻ ورنه وپوښتل چی د مرک حالت دی ځنکه وه ؟ بیان ئی وکړه نو موسی ع ورته وویل چی یا الله ﷻ ته بهتر په هر څه عالم یی لیکن ما خپله د ځنکدن حالت پر ځان داسی احساس کړو چی څنکه یو سړی ژوندی مرغه په اور دکبابولو لپاره اړه وی او را اړوی چی هغه نه مری نه ئی سا وزی او نه الوتلی شی او نه په بله طریقه ځانته نجات ورکولی شی او هغه په اورکبابیږی

په یو بل روایت کی د ځنکدن حالت داسی بیان کړی لکه څنکه چی ژوندی چلی

(وزه) په ژوند د پوسته کوی یا د پوسته کیږی

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د ځنکدن د حالت مشکل داسی دی لکه څنکه چی انسان په خپل بدن باندی ۳۰۰ توری داسی خوړلی وی چی د هری توری پرهر ئی پر بدن پوره شکاری نو دی ۳۰۰ تورو د زخمونو درد بدن ته او د ځنکدن سختی درد یوشان وی (الحدیث)

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد مبارک دی فرمائی چی ای خلکو تاسو د مرک نه مخکی د خپلو کناهونو توبه وباسی او په نیکو اعمالو تلوار وکړی هسی نه چی په بل کار مصروف شی او توبه درنه پاتی شی الله ﷻ سره خپل زړه وتړی خپله ژبه په ذکر عادت کړی او خپله صدقه مستحقینو ته خفیه ورکړی (رواه فضائل اعمال)

یو بزرک فرمائی چی دا د تعجب ځای دی چی څوک پدی یقین ولری چی مرک شته او هر وخت راتلونکی دی نو ولی بیا دی په لږ غوندی شادی کی خوشحالی کوی

بل د تعجب ځای دا دی چی څوک پدی یقین ولری چی دوزخ حق دی حشر ئی معلوم ندی نو بیا ولی په خبره دی خاندی

بل د تعجب ځای دا دی چی څوک تل د دنیا انقلاب وینی نو بیا ولی دنیوی خبرو باندی مطمن کیږی او ژوند ته نور هم شکلا ورکوی

بل د تعجب ځای دا دی چی څوک پدی یقین ولری چی تقدیر حق دی څه چی ورته مقرر وی هغه به وینی نو بیا ولی مصیبتونه اوچتوی

یوه ورځ حضرت بی بی عائشه رض نبی کریم ص نه پوښتنه وکړه چی ای د الله ﷻ رسوله ص چی بی د شهادت نه بل څوک له شهیدانو سره داخلیدای شی او د شهادت درجی وړای شی نبی کریم ص ورته وفرمایل چی څوک یوه شپه او یوه ورځ کی سل واری مرک یاد کړی نو هغه شخص د شهیدانو دله کی شامل دی (رواه فضائل صدقات)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی تاسو مرک ډیر ډیر یادوی ځکه چی دا عمل ستاسو کناهونه لری کوی او د دنیا سره بی رغبتی پیداکوی (رواه فضائل اعمال)

د مړی د لمبلو د طریقی مسائل

مسئله مړی ته د لمبولو مستحبه طریقه داسی ده ۱ به تخته راوړه شی لږ غوندی خوشبوئي به ولکوی شی مړی به پری څملول شی جامی به ئی په قراره وباسی په فرضو به ئی پرده تر

زنکنو به ئي پټ کړي. که ماشوم وی نو بيا ورته د پردی اچول ضرورت نشته بی د غسل ورکوونکی اوکمک کونکی نه بل څوک نه وی (رواه عالمکیر و شامی)

مسئله مړی ته په غسل ورکولو غسل ورکوونکی باید خلته پلاس کړی اول به استنجا ورکړی اول به استنجا په لوټو ورکړی وروسته به ئی په اوبو استنجا ورکړی په استنجا ورکولو کی به اوبه په پرده اچوی لاندی به استنجا ورکړی بيا به د استنجا خلته لری کوی بيا به ئی دواړه لاسونه تر مړوند پوری دری کرته ومینځی بیا به ئی خوله دری واری ومینځی حتی شوندو لاندی به ئی اوبه ور ورسوی اوکوتی به پری ووهی بيا به ئی پوزه دری کرته ومینځي بيا به ئی مخ دری کرته ومینځی بيا به ئی دواړه لاسونه تر څنګلو پوری دری واری ومینځي بيا به ی د سر مسحه وکړی. بیا به ئي دواړه پښي تر بجلکو پوری دری واری ومینځی اول به ښی لاس او ښی پښه بيا به چپ مینځي که چيری مړی جنوب وه یا ښځه په حیض او نفاس کی وه نو عالمان فرمائی چی د چهار اندام اودس وروسته به د مړی سر او ژیره په صابون یا بل شی ومینځی چی صفا شی پدی شرط چی سر ئي ویښتان ولری بيا به مړی په کيڼ اړخ څملوی په شیرکرمه اوبو به چی عود یا بیری پانی پکښی جوش شوی وی نو دری واری به د سر نه تر پښو پوری واچوی چی ټول بدن ته ئی اوبه ورسیږی. بيا به ئی په تخته شاتخته څملوی د سر نه تر پښو پوری به دری کرته اوبه پری واچوی چی ټول لوند شی بيا به ئي په ښی اړخ څملوی د سر نه په پښو پوری دری کرته اوبه پری واچوی چی ټول لوند شی بيا به غسل ورکونکی مړی لږ غوندی ناستی ته برابر کړی که څه شی خیټه کی وی چی هغه خارج شی

کله چی مړی اول کی پر تخته ږدی د سر حصه ئی د پښو د خوانه لږ غوندی پورته وی کله چی پر تخته غسل ورکړای شو بيا به ئی اول په ښي طرف وروسته به سر وروسته په چپ طرف تر پښو پوری د عودو اوکافورو اوبه پری واچوی بيا به ئي په یوه پاکه ټوټه وچ کړی مړی ته داسی غسل ورکول یو سنت طریقه ده (رواه دورمختار و ردمختار و فتاوه هندیه)

نوټ د ضرورت وخت کی چی د مړی د سر نه تر پښو پوری اوبه واچول شی او ټول بدن ئي وبهیږی او لوند شی داسی حالت کی فرض ادا شول

مسئله د مړی ویښتان تراش کول د نوکانو اخیستل او د ویښتانو کومنځول مکروه دی (رواه ردمختار و شامی)

مسئلهغاسل به بلکول د مړی عیبو ته نظر نه کوی او نه به ئی افشا کوی اوکه چیری مړی

ته ئې خپل او خپلوان غسل ورکړی دا ورته بهتره ده او مړی ته باید صالح خلک غسل ورکړی (رواه دورمختار)

مسئله ښځی ته د خاوند غسل ورکول جواز نلری او که خاوند مړ شی ښځه ئی غسل ورکولای شی دا ځکه چې د خاوند په مرګ سره نکاح نه فسخه کیږی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که ښځه مړه شوه غسل ورکولو ته ئی نه بله ښځه وه او نه ئی بل محرم وه نو بیا به غیر سړی خلته پلاس کوی تیمم به ورکوی لیکن کوری به نه ورته سترګی به ئی پټوی (رواه قاضی خان)

مسئله که د مړی صرف سر پیداشو نو غسل ورته نشته اوکه بدن ئی پیدا شو او نیم نه زیات وه سر ئی ورسره وه غسل به ورکړی دفن به ئی کړی او که چیری نیم بدن ئی پوره وه نیم نه کم نه وه او سر ئی ورسره وه غسل به ورکوی دفن به ئي کړی (رواه بحر رائق)

مسئله یوځای کی لاشونه ډیر وه د مسلمان او کافر فرق نه کیده داسی حالت کی به ټولو ته غسل ورکړی کفن به هم ورکړی او په یوه هدیره کی به ئی ښخ کړی (رواه شامی)

مسئله کوم وخت چې مړی نابالغ وه هغه که نر وی یا ښځه وی هر یو غسل ورکولای شی (رواه شامی)

مړی ته د کفن ورکولو طریقه او مسائل

مړی ته غسل ورکول په ژوندیو باندی فرض کفائی ده (رواه شرح تنویر و شامی).

مسئله نارینه لپاره مسنونه کفن دری زړوکی دی ۱ ایزار ۲ قمیص ۳ او لفافه ده

۱ ایزار (دوهم څادر) دا د سر نه تر پښو پوری ده.

۲ قمیص د مری نه تر قدم پوری چې دا تکه په بر شکول کیږی دومره وشکول شی چې سر د مړی پکښې ننوزی

۳ لفافه دا د ایزار لږ غوندی اوږده ده دا د دی لپاره اوږد نیسی چې مړی ټول پکښې تاو شی د سر او پښو خواوی ئي وتړل شی (رواه دورمختار)

مسئله او د ښځي لپاره بیا مسنونه کفن پنځه زړوکی دی چې دری ئي د مردانه په شکل دی څلورم ئي سینه بند دی او پنځم ئی خمار (ټکری) دی چې شرعی دری کزه وی (رواه بحر شامی و دورمختار)

نارينه ته د كفن وركولو طريقه : ١ به په كټ يا غولى لفافه وغوړول شى ٢ د پاسه ئى بيا ايزار وغوړول شى ٣ بيا به د قميص نيمه حصه پرى وغوړول شى نيمه حصه به ئى سر خوا ته ټوله كيږدى كله ئى چى مړى په صافى وچ كړو د تختى نه به ئي په قراره پورته كړى پكښى دى څملوى اول به ئي سر په قميص كى ورنه نباسى لمن به ئى په سينه تر زنكنو پورى وغوړوى د غسل پرده به ورنه ټوله كړى دوهم به د ايزار چپه خوا وروسته به ئى ښى خوا پرى راټوله كړى. بيا به د لفافى چپه خوا وروسته شى خوا پرى راټوله كړى د لفافى سر خواته او پښو خوا ته به ئى وتړى (رواه شامى و دورمختار)

ښځى ته د كفن وركولو طريقه : ١ به لفافه په كټ يا غولى وغوړول شى ٢ د پاسه به ئى ايزار وغوړول شى د ايزار د پاسه ٣ به د قميص نيمه حصه وغوړول شى او بله نيمه حصه به ئى سر خواته ټوله پريږدى ۴ د قميص پر سر به د تخرك په استقامت سينه بند واچول شى مړى به پكښى كيښودل شى نو پدى وخت كى به د مړى كوڅى دوه حصى كړى يوه حصه به ئى د قميص د پاسه د سينى ښى خوا ته او بله حصه ئى د سينى چپى خوا ته اوږدى واچول شى بيا به ټكرى د هغه پر مخ او ويښتانو باندى وغوړوى ليكن نه دى تړى او نه دى كلوله كوى نو بيا به ئى په ترتيب سره اول د ايزار چپه خوا وروسته ئى ښي خوا پرى راواړوى سينه بند به ټكرى نه پس او ايزار نه مخكى تړل هم جواز لرى اوكه د ټول كفن د پاسه ئى وتاړه هم جواز لرى (رواه دورمختار شامى وبحر)

مسئله نا بالغ متوفى ته كفن د بالغ په شكل كفن وركول كيږى البته چى د هغه موافق وى اوكه چيرى واړه وى نو هلك ته دوه يو ايزار او بل څادر وركول كيږى اوكه نجلى وه نو هغى لپاره درى جامى وى اوكه دوه جامى وى فرق نلرى (رواه عالمكير و شامى)

مسئله كه د انسان يو اندام يا نيم بدن بى له سره پيداشو نو كفن نه وركول كيږى يوه ټوټه كى به ئى تاوكړى شخ به ئي كړى اوكه بدن ئى نيم نه زيات وه يا پوره نيم وه او سر ئى ورسره وه نو بيا به پوره كفن وركوى (رواه شامى)

مسئله كه په قبركى مړى پيداشو او خراب شوى نه وه كه تازه وه كفن به وركړى وروسته به ئى ښخ كړى (رواه شامى)

مسئله د كفن لپاره سپين تار والا كفن غوره ده هغه كه نوى وى يا مينځل شوى وى د وړيو او څرمنى كفن مكروه دى همداسى د ښځي لپاره وريښمين كفن جواز لرى نارينه ته مكروه ده (دورمختار و شامى)

مسئله نارینه ته که دری ټوټې کفن نه وه دوه ټوټې هم ورته جواز لری چې هغه یو ایزار وی او یوه لفافه کفایت کوی له دی نه کم مکروه دی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که د ښځې لپاره پنځه کفنه نه وه نو دری ټوټې هم ورته کفایت کوی چې یو به ایزار وی یوه به لفافه وی او دریم به ټکری وی ورته کفایت کوی (رواه کنز الد قائق)

د شهید احکام او مسائل

شهید پر دوه قسمه دی چې یو دنیوی او اخروی شهید دی او بل صرف د اخرت شهید دی نو دنیوی و اخروی شهید ته غسل نه ورکول کیږی با قاعده به کفن هم نه ورکول کیږی چې اخروی ثواب ئی ډیر دی نو بی غسله او بی کفنه به دفن کیږی دوهم قسم شهید حکم بیا د نورو مړو غوندی دی غسل او کفن دواړه ورکول کیږی چې آخرت کی ورته ثواب شته.

اول قسم شهید ته : کامل شهید ویل کیږی چې د هغه لپاره ۷ شرطونه دی ۱ اسلام دی کافر نه شهید کیږی ۲ چې عاقل وی ۳ چې بالغ وی که وړوکی وی نو هغه په اول قسم شهادت کی شامل دی ۴ هغه چې په پاکی کی شهید شی جنابت کی نه وی یا ښځه په حیض او نفاس کی نه وی ۵ هغه دی چې بی کناه ووژل شی یا وسوزول شی یا ئی اوبه غرق کړی نو څوک چې په شرعی جرم کی ووژل شی هغه شهید نه دی غسل وغیره ورکول کیږی. ۶ دا چې کله یو مسلمان بل مسلمان بغیر آله جارحه وواژه او مړ ئی کړو یا ئی په آله جارحه سره سهواً وواژه یا څوک مړ وموندہ شه پداسی حالت کی په قاتل باندی مالی عوض واجب دی بلکه قصاص نه واجبیږی پدی باندی غسل وغیره شته ۷ شرط ئی دا ده کوم شخص چې په آله جارحه یا غیر آله جارحه مړ شو نو دا هم اول قسم شهادت کی شامل نه دی او که چیری چا د خپل نفس مال بچ یا د بل مسلمان دفاع حالت کی ووژل شو نو دا کامل شهید دی (رواه شامی)

مسئله که څوک د الله ﷻ لاره کی شهید شو مزکوره شرائط پکښې نه وی نو دا هم شهید دی خو صرف دا شهید د آخرت دی یعنی ثواب موعود ورته نشته لیکن د دنیا احکام به ئی د نورو مړو غوندی ورباندی جاری کیږی یعنی هغه ته به غسل او کفن با قاعده ورکول کیږی (رواه دورمختار شامی و بحر رائق)

مسئله که څوک د حربی کافرانو یا د باغیانو یا ډاکوانو د لاسه قتل شو او په جنک پیداشو او اثر د قتل پری وه دا شرط نشته چې په آله جارحه وژل شوی وی بلکه هغوی په

تیکو ویشتلي وی په قتل ئی رسولی وی پداسی شخص باندی د شهید تول احکام جاری کیږی (رواه بحر رائق و شامی)

د قبر د حالت بیان او مسائل

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی قبر د جنت د باغو نه یو باغ دی یا د دوزخ دکندو نه یوه کنده ده بیا حضرت عثمان رض فرمایلی چی قبر د آخرت د منزلو نه لمړی منزل دی چا چی پدی منزل کی نجات حاصل کړو نو د ټولو منزلوکی ورته نجات دی اوکه پدی منزل کی پاتی راغی نور نو ټولو منزلوکی پاتی دی . بیا ئی د نبی کریم ص ارشاد وفرمایه چی ما بل منظر د قبر نه زیات د ویری او وحشت والا بل منظر ندی لیدلی داځکه چی قبر هره ورځ اعلان کوی چی زه دی نا اشنائی کور یم د خاورو چنجیو او ځناوروکور یم نو دلته څه درسره راوړی خالی مه راځی.

نو هرکله چی یوکامل مومن قبرکی کیښودل شی قبر ورته ووائی چی ستا راتلل ماته ډیر خوښ دی داځکه چی دنیا کی ستا کرځیدل پر مځکه باندی ماته ډیر خوښ وه نو اوس به ئی مکافات ووینی بیا به ورته قبر دومره فراخ شی چی څومره ئي د سترکو نظر راځي د جنت دروازی ورته خلاصی شی د جنت پر نعمتو ئي سترکی یخی شی اوکه کوم بدبخته فاسق او فاجر په قبرکی کیښودل شی نو قبر ورته وائی چی ستا راتلل دلته سپیره او نامبارک دی کله چی ته دنیا کی ځما په سینه په کبر بغض او بدبختی کرځیدی اوس ماته حواله شوی د خپل حالت او بدبختی عکس العمل به وینی نو مځکه د یوی خوا نه او بلی خوا نه ورباندی راشی دومره ئی کلک ونیسی چی پوښتی ئي لکه د دواړو لاسونوکوتی یو بل سره ځنځیرکړای شی.

وروسته ۹۹ اژدهاران ورباندی حواله شی نو هغه ماران به ئی تر قیامته پوری چیچی نبی کریم ص فرمایلی چی لدی مارانوکی یو مار دنیا ته راپوه کړی تر قیامته به هغه مځکه واښه شنه نه کړی

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د قبر د عذاب بچ کولو لپاره بهترین عمل د الله ﷻ ذکر دی او له دی نه بهترینه وسیله بلکول نشته (رواه ترمذی و ابن ماجه)

او په یوه روایت کی راغلی چی د شپی لخوا نه د تبارک الذی سورت لوستل د قبر د عذاب لپاره بهترینه وسیله ده حضرت ابن عمر رض فرمائی چی یوه ورځ نبی کریم ص ځما

اوره ونیوله راته ئی وفرمایل چی دنیا کی د مسافر غوندی ژوند اختیارکړه دنیا کی داسی فکرکوه چی په لاره روان یم خامخا به زه دا سفر ختموم او سحرکی به د ماښام انتظار باسم حتمی به د آینده لپاره د خپل مرض د صحت توشه برابروی.

هغه د صحت توشه به ستا د آینده مرض دوا کرځي باید ژوندکی د مرک نه مخکی توشه برابره کړی (رواه مشکوة)

په حدیث شریف: کی راغلی چی قبرکی اولد متیازو مطالبه کیږی دا ځکه چی صحراکشت کی اکثره خلک د متیازو د څاڅکو ته فکر نه کوی چی تل جامو او بدن ته الوزی پدی وجه د قبر عذاب د متیازو څاڅکو نه پیداکیږی

حضرت بی بی عایشی رض یوه ورځ نبی کریم ص ته وویل چی ای د الله ﷻ رسوله ته چی هره ورځ د قبر د عذاب نه فنا غواړی څه وجه ده ؟ نبی کریم ص ورته وفرمایل چی ای بی بی ماته داخطره ده که زه چیری د قبر عذاب درته ووایم نو تاسو به خپل مړی د قبر د ویری او خوف نه شخ نکړی که نه نو ما به دعا کړی وه د قبر عذاب به می ښودلی وه (رواه فضائل اعمال و فضائل صدقات)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی که چیری و حشی حیواناتو ته چی ځناور وی دومره د مرک حالت معلومات وشی لکه چی تاسو ته معلومات درکړ شوی دی نو ځناور به د مرک د ویری هری خواته خواره واره شی یو به هم ونه لیدل شی (رواه احیاه)

حدیث شریف : نبی کریم ص مهربانی کړی چی مړی قبرکی داسی وی لکه څنکه چی یو سړی اوبو غرق کړی وی او هغه هری خوا ته لاس او پښی اچوی چی خپل ځان د غرقیدو نه بچ کړی ډیر د احتیاج حالت کی وی همدارنکه مړی هم قبرکی د خپل پلار مور ورونو او دوستانو او مسلمانانو دعا ته او صدقی ته منتظر وی داځکه چی دعا او صدقه مړی ته د دنیا او مافیها نه بهتره ده

فضائل صدقات کی راغلی چی د یوه بزرک ورور مړ شو د هغه تکفین او تجهیز ئی وکړو قبرکی ئی دفن کړو څو ورځي وروسته خپل ورور په خوب کی وینی ورور نه پوښتنه کوی چی تر نن ورځي څه حال دربانی تیر شوی ما ته د قبر حالت بیان کړه وائی چی ورور راته وویل چی زه کله تاسو دفن کړم او تاسو رانه روان شوی پدی وخت کی ځما خواته د اور یو هیبت ناکه شغله راروانه وه پدی وخت دوستانو نه یو شخص ځما حق کی د مغفرت دعا وکره الله ﷻ هغه خطرناکه د اور شغله ئی رانه بچ کره (رواه فضائل صدقات)

په یوه حدیث شریف کی راغلی چی په قبر کی د مړی واویلا چغی ئی یو انسانان او بل پیریان ئي نه اوری نور ټول ساه لرونکی حیوانات ئی اوری (رواه فضائل اعمال)

د دعا کولو طریقه او مسائل ئی

څوک چی دعا کوی د قبلیدو او نه قبلیدو چاته پته نه لګیږی دا چی الله ﷻ ډیر مهربان غفور او رحیم ذات دی نو کله چی یو بنده په اخلاص او صداقت د الله ﷻ دربار ته خپل لاسونه اوچت کړی بلخصوص په عاجزی سره خپل حاجت وغواړی در صورت چی د الله ﷻ خزانی ټولی ډکی دی او کمی پکی نشته نو خامخا به الله ﷻ د خپل بنده دعا قبلوی لکه چی یو بزرک فرمائی

ثابت بنیانی رح فرمائي چی کله دعا کی ځما ویښتان ودریږی زړه می په قرار شی سترګو نه می اوښکی روانی شی پوهیږم چی الله تعالی ځما دعا قبوله کړی ده (رواه فضائل صدقات)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی دعا کی د الله ﷻ غوښتنه ضروری ده ۱ دعا د آخرت لپاره غټه زخیره ده ۲ په دعا کانو د دنیوی د بلا کانو مخ نیوی کیږی ۳ دعا سړی نه د مصیبتونو مخه نیسی ۴ دعا سره د استغفار ذکر کی د الله ﷻ نه د مغفرت امیدونه ډیر دی باید تل په د فرض واجب سنت او نفلی لمونځونو وروسته همداسی تلاوت کی دعا وکړه شی

حدیث شریف : د حضرت ابوهریره رض نه روات دی فرمائی چی د دری کسانو دعا قبلیږی ۱ د روژه دار دعا د روژه ماتی وخت کی ۲ د عادل پادشاه یا امیر دعا ۳ د مظلوم دعا ده چی د مظلوم دعا الله ﷻ د وریځو نه پورته اوچتوی د اسمان دروازی ورته خلاصوی او د الله ﷻ د خوانه ارشاد وشی چی ځما د قسم وی زه به ستا مدد کوم اکر که څه وخت وغواړی هم

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی تاسو خپلو اولادونو ، خادمانو ، او نورو ته خیری مه کوی خصوص د رمضان میاشت کی داځکه که قبولی شی بیا به آرمان کوی چی کاشکی ما دا بد نوای کړی او صبر می کړی وای

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی د رمضان میاشت کی په هره شپه او ورځ کی د الله ﷻ د خوانه د دوزخ قیدیان ازاد شی او هر مومن لپاره هره شپه او ورځ د دعا د

قبلیدو امکانات ډیر وی په یوه روایت کی راغلی چی الله ﷻ په رمضان کی د عرش په فرشتو باندی حکم وکړی چی خپل عبادتونه تاسو پریږدی د روژه دار دعا ته امین ووائی چی د رمضان میاشت کی د بنده دعا ته د الله ﷻ په حکم باندی فرشتی امین ووائی نو په قبلیدو کی د داسی دعا هیڅ شک نشته (رواه فی الترغیب)

حدیث شریف : په حدیث شریف کی راغلی چی الله ﷻ د حشر په ورځ خپل بنده راغواړی ورته ووائی چی ای بنده ما تا ته د دعا کولو حکم کړی وه تا ما نه دعا وغوښته؟ دا ځکه ما تاته د دعا د قبلیدو وعده هم درکړی وه بنده ووائی هو ما دعا کړی دی نو الله ﷻ به ورته ووائی چی تا ماته کومه دعا کړی ده ما هغه قبوله کړی ده یوه می هم بی قبلیدو نه ده پریښی ولی چی تا مانه فلانی دعا غوښتی وه چی فلانی تکلیف رانه لری کړه هغه می درته دنیا کی پوره کړه چی تا د فلانی غم د لری کولو دعا دی کړی ما د هغه مقابل کی فلانی اجر او ثواب درکړی لیکن ته ئی په اثر پوه نه ئی

نبی کریم ص فرمایلی چی د هری دعا د قبلیدو اثرات به یکا یک بنده ته وشی نو هلته بیا بنده ارمان کوی وائی به چی زه که پوهیدی ما به تل د الله ﷻ دربار ته دعاکانی ډیری کولی نو اوس به زه دلته د هغو دعاکانو په مکافاتو او اجرونو برخوردار وای افسوس به ډیر کوی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د الله تعالی رضا د مور او پلار په رضا کی ده او مور پلار نارضایت د الله تعالی په نارضایت کی ده

فایده که د چا مور او پلار ورنه خفه مړه شوی نو د هغوی د نارضایت او خفه والی د تکافو لپاره باید هغوی ته ډیری دعاکانی او صدقی وکوی دا شخص به الله ﷻ فرمانبرداره اولادو کی حساب کړی (رواه فضائل صدقات)

د سوال کولو مسائل

د ایات شریف مفهوم دی الله ﷻ فرمائی چی ما پیریان او انسان د دی لپاره پیدا کړی چی څما عبادت او بندکی وکړی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک ځانته د سوال دروازی خلاصه کړی نو الله ﷻ پر ده باندی په دنیا او آخرت کی د فقر دروازی خلاصی کړی او هر څوک چی د الله ﷻ په خاطر د ورکری دروازه خلاصه کړی نو الله ﷻ پر ده باندی د نیا او اخرت د

خیر او برکت دروازی خلاصی کړی.

حضرت وهب رض د الله ﷻ ارشاد نقل کوی فرمائی چی کله بنده پر ما باندی توکل وکړی که چیری د ځمکی او اسمانونو ټول شیان یوځای شی دی شخص ته دوکه جوړه کړی نو زه به ده ته لاره وباسم.

قصه یوه بزرک فرمائی چی زه او ملکری می په غره کی اوسیدو دواړو خپل عبادت کاوه ملکری می خپله کزاره په وشوکوله او ځما لپاره الله ﷻ یوه هوسی مقرره کړی وه هغی به ماته شیدی راکولی نو ملکری مانه لږ غوندی لری اوسیده یوه ورځ ملکری راغی ماته ئی وویل چی دلته یوه قافله ولاړه ده راځه چی ورشوکوندی څه راکړی نو دلته به ئی راوړو ما ورسره نه منله لیکن ملکری می شله شو زه ئی مجبور کړم دواړه لاړو هلته ورسیدو هغوی یو څه راکړل بیرته راغلو نو ما په خپل ځای کی ډیر انتظار وکرو چی هوسی به راشی ماته به شیدی راوړی لیکن د هوسی درک معلوم نشو وجه ئی دا شوه چی ما د الله ﷻ د انعاماتو نعمت د تجارانو په هدیه د لاسه ورکړو نو دا اسپیره توب او اشتبا د مونږه وه چی د الله ﷻ د توکل نه مو خپل ځان غافله کړو. دا بزرک فرمائی چی پدی کی د مونږه دری شیان کناه وه ۱ کوم توکل چی مونږه اختیار کړی وه د هغه نه مو خپل ځان غافله کړو ۲ طمعه وه چی کوم روزی الله ﷻ راته مقرره کړی وه په هغه مو قناعت ونه کړلو ۳ کوم خوراک چی مونږه د تجارانو نه راوړی وه هغه ناپاک وه د هغه په وجه الله ﷻ د پاک طعام نه محروم کړو (رواه قضائل صدقات)

حضرت ابوهریره رض نه روایت دی فرمائی چی کوم شخص د مال د ډیروالی لپاره سوال کوی نو دا شخص اصل کی د دوزخ سکروټي ځان لپاره غواړی اوس ئی خوښه لږ غواړی اوکه ډیری (رواه قضائل صدقات)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی سوال صرف دری کسانو لپاره جواز لری ۱ د هغه شخص لپاره چی د چا بوج یعنی تاوان ئی په غاړه اخیستی وی نو تر هغه وخته چی دا تاوان پوره کړی ورته جواز لری ۲ هغه چاته چی مصیبت لکه سیلاب طوفان اور یا بل آفت پیښ شوی وی او ټول څه ورنه تبا شوی وی نو کله ئی چی خپل احتیاج پوره شو سوال به بس کوی ۳ هغه شخص چی تل وږی وی او په ده دری کسان د فقر شاهدی ورکړی چی دا سړی وږی دی نو دی به دومره سوال کوی چی کزاره ئی پری وشی (رواه فضائل صدقات)

حدیث شریف : د نبی کریم ص ارشاد دی چی دوه کسانو ته سوال جواز نلری ۱ هغه

غنی ته چی هر څه ولری ۲ د قوی تندرست شخص لپاره چی کارکولای شی سوال ورته جواز نلری.

یحیی بن معاذ رح فرمائی چی د دنیا کټلو لپاره عالم د علم نه او حکیم د حکمت نه بلکول خپل ځان محروموی.

حضرت سعید رحمت الله فرمائی چی کله یو عالم د دنیا دار دروازه کی ودریږی نو دا عالم یو لوی غل دی (فضائل اعمال)

حضرت ابن عمر رض فرمائی چی نبی کریم ص فرمایلی چی سوال کی اسرار مه کوی ځوک چی په اسرار څه اخلی هغه کی هیڅ برکت نه وی (رواه ترغیب)

حضرت ابوهریره رض نه روایت دی فرمائی چی نبی کریم ص فرمایلی چی الله تعالی کوم شخص ته د چا د خوانه څه شی ورکوی نو هغه دی اخلی ولوکه ورنه غوښتی ئی هم نه وی دا ځکه چی د الله تعالی د خوانه د ده لپاره روزی ده چی د هغه شخص پواسطه ورلیږل شوی ده (رواه فضائل صدقات)

د بخل باره کی مسائل

د ایات شریف مفهوم دی اللهﷻ فرمائی چی تاسی اګاه اوسی چی شیطان مو د فقر او احتیاج نه ویروی او تاسو ته ناکاره وعدی (بخل) مشوری درکوی.

دا چی الله تعالی تاسو ته په خرچه کولو کی وعده دګناهونو د معافی درکړی ده داځکه چی اللهﷻ سره هر څه شته او ورکولای ئی هم شی پدی ایات شریف کی دوی اشاری د شیطان خواته شوی یوه د شیطان وعده فقرکی او بله ئی د بدو خبرو حکم کول دی درته وائی مال مه خرچوه ساته ئي د بلی ورځی خرچی لپاره نو تاسو دوکه نشی ځکه چی الله تعالی تاسو ته د رزق د زیات والی وعده درکړی ده او همداسی ئی دګناهونو د مغفرت وعده درکړی ده.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی الله تعالی چاته مال ورکړی او د هغه زکات او صدقه ورنه کړی نو هغه مال د قیامت په ورځ ورته یو کنجی مار جوړ شی چی د زهر د تیزوالی د وجی نه د هغه مار پر سر یو ویښته هم نه وی نو دا به ورته غاړه کی واچول شی ورته وائی به چی زه ستا هغه مال یم او ستا هغه خزانه کوره چی اوس تانه څه جوړوم او څه در پیښوم (رواه بخاری)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائلی چی کله یو مسلمان ورور ته چی هغه ضرورت ولری او دی کمک ورسره ونه کړی او په هغه ضرورت کی ورته څه بی عزتی واقع شی نو پدی شخص الله ﷻ خپل د کمک او امداد ټولی دروازی بندی کړی (رواه فضائل اعمال)

حدیث شریف : نبی کریم فرمایلی چی څوک خپله خیټه مړه کړی او کاونډي ئی وږی وی دا شخص مومن کیدای نشی.

د ایات شریف مفهوم دی الله ﷻ هغه اشخاص چی زړه کی خپل ځان لوی کڼی او په خپله ژبه فخر کوی خپله هم بخل کوی او بل هم بخل ته تشویق کوی او څه چی الله تعالی ده ته ورکړی هغه پټوی الله ﷻ فرمائی چی ما د ده لپاره د بی عزتی عذاب تیار کړی دی.

یوه ورځ نبی کریم ص ته چا سوال وکړو چی ماته څه راکړه نبی کریم ص ورته وویل چی ما سره څه نشته سوالکر ورته وویل چی کمیس دی راکړه چی ستا په غاړه کی دی نو نبی کریم ص دفعتاً خپل کمیس وویست سوالکر ته ئی ورکړو همداسی پورته ایات کی لیکلی چی تاسو نه بخل ډیر وکړی او نه ډیر زیاتی وکړی بلکه میانه روی اختیار کړی داځکه چی په میانه روی کی فقر پر چا نه راځي.

حدیث شریف : که څوک غواړی چی د قیامت په ورځ ځما مقام جک وی او جکه درجه ولرم نو بیا دی شخص لپاره پکار دی چی څوک پده ظلم وکړی بیا دی عفوه ورته وکړی او څوک چی ده ته څه تحفه اوبخشش ورنه کړی او دی ورسره احسان وکړی او څوک چی د سره تعلق پری کوی او دی ورسره تعلق ساتی (رواه فضائل صدقات)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی الله تعالی دا څلور قسم اشخاص نه جنت ته داخلوی او نه به د هغوی د جنت نعمتونه نصیب کړی ۱ هغه شخص چی تل شراب خوری ۲ هغه شخص چی سود خوری ۳ هغه شخص چی د یتیم مال په ناحقه خوری ۴ هغه شخص چی د مور او پلار نافرمانی کوی (رواه دورمنشور)

حدیث شریف : د حضرت ابوبکر صدیق رض نه روایت دی چی نبی کریم ص فرمایلی چی جنت ته ۱ چل باز (دوکه باز) ۲ بخیل سړی ۳ هغه شخص چی صدقه ورکړی بیا ئی یادوی نو داسی کسان هیڅ وخت جنت ته داخلیدای نشی (رواه ترمذی او مشکوة).

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی سخی شخص الله ﷻ ته نږدی دی جنت ته نږدی دی خلکو ته نږدی دی او دوزخ نه لری دی.

بخیل شخص اللهﷻ نه لری دی جنت نه لری دی خلکو نه لری دی او دوزخ ته نږدی دی.

بیشکه چی جاهل سخی الله تعالی ته د عابد بخیل نه زیات محبوب دی.

امام غزالی رح فرمائي چی یوه ورځ حضرت یحیی ع شیطان نه پوښتنه وکړه چی تاته زیات محبوب څوک دی شیطان ورته وویل چی ماته ټولو نه محبوب شخص بخیل مومن دی او د ټولو نه زیات نفرت می فاسق سخی نه دی دائکه چی بخیل نه زه مطمن یم ولی چی هغه د خپل بخل پواسطه دوزخ ته خود بخوده روان دی زه هر وخت د فاسق سخی په فکرکی یم چی چیرته هغه ته الله تعالی د سخاوت په ظریعه معافی ونه کړی (رواه احیا)

حدیث شریف : د حضرت عمر رض نه روایت دی چی نبی کریم ص فرمایلی چی څوک (غله) راوړی او په خلکو ئی خوری هغه ته اللهﷻ روزی ورکوی او څوک ئی چی ساتی هغه لعنتی دی (رواه کنز فی المشکوة)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی مومن ندی هغه کس چی دی ئي په مړه خیټه خوری او د دروازی کاونډی ئی وږی وی (رواه بیهقی فی الشعب کنز فی المشکوة)

لسم باب

د نکاح مسائل او بیان ئی

د نکاح کول نفلی عبادت نه بهتر دی داځکه چی مسلمان بدکاری نه محفوظ ساتی تهذیب د اخلاقو پری راځي همداسی د اولاد سلسله پری جاری کیږی چی دا ورته صدقه جاریه ده. بل داچی ښځه هم د فتنی نه پری بچ کیږی او داسی نوری ډیری فایدی په نکاح کولوکی شته. بل دا چی نبی کریم ص فرمایلی چی نکاح ځما سنت موکد طریقه ده څوک سنتو نه انکارکوی هغه ځما نه نده (ابن ماجه)

مسئله دنیا ټوله استعمالیدونکی شی دی نو د دنیا ټولو شیانوکی ښه او بهتر شی نیکه او صالحه ښځه ده یعنی صالحه او نیکه ښځه د سړی لپاره د دنیا او اخرت لوی نعمت دی (رواه مسلم شریف)

مسئله نکاح د داسی ښځی سره چی هغه د مینی وی اولاد راوړونکی وی نبی کریم ص فرمائی چی زه ستاسو په ډیروالی فخرکوم (ابو داود نسائی)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی کوم وخت بچی د مور د حمل نه ناتکمیله ولویږی نو د قیامت په ورځ به هغه د خپل خدای ج سره جګړه کوی نوکله ئی چی مور او پلار دوزخ ته لاړ شی نو دا طفل ډیری زاری کوی چی یا الله ﷻ ته مهربان ذات ئی نو ځما سفارش د مور او پلار په حصه کی قبول کړه نو الله ﷻ ورته وفرمائی چی ای کچه او نامکمل طفله خپل رب سره جګړه کوونکیه څه خپل مور او پلار دوزخ نه وباسه او جنت ته ئی بوزه (رواه ابن ماجه)

د نکاح تړلو طریقه

نکاح صرف په دوه خبرو سره تړل کیږی مثلاً یو سړی د کواهانو مخکی بل ته ووائی چی ما خپله لور تاته په نکاح درکړه او هغه ووائی چی ما قبوله کړه نو بس نکاح وشوه لیکن ضروری خبره دا ده چی د هغی لور نوم به ورته اخلی چی فلانی لور می (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله شاهدانو ته د دغې ښځې معلوم والی او تميز شرط دی چې هغه ئې ووينی يا ئې خبری واوری اوکه دا په غياب کی وه کواهانو پيژندله نوم ئی واخيست يا ئي د پلار نوم واخيست يا ئی د پلار نوم د پيژندنی نه وه د هغه د نيکه نوم ئی واخيست هم بهتره خبره ده (رواه در ورد بحر رائق)

مسئله د نکاح د تړلو طريقه داسی ده اول به خطبه لولی ولی چی دا يوه مستحبه طريقه ده او په خطبه کی خاصو الفاظو ته ضرورته نشته نو هغه چی نبی کريم ص بهتره طريقه ده لکه (الحمدل الله نحمده و نستعينه و نستغفره و نومنو به و نتوکل عليه ونعوذبالله من شرر انفسنا و من سيآت اعمالنا من يهده الله فلامضل له ومن يضلله فلا هادی له ط و اشهدان لااله الاالله وحده لاشريک له و اشهد ان محمد واعبده ورسوله) نو بيا به دا آيات شريف لولی (ياايهاالناس التقو ربکم الذی خلقکم ومن نفس واحده و خلق منها زوجها و بث منهما رجال کثير ونساً والتقوالله الذی تسائلون به والا رحام ط ان الله کان عليکم رقيبا ط ياايهاالذين امنو التقو الله حق تقاته والاتموتن الا وانتم مسلمون ط يا ايهاالذين امنو التقوالله وقولو قول شديد ط يصلح الکم اعمالکم ويغفرلکم ذنوبکم ومن يتع الله ورسوله فقد فاز فوز عظيما) د خطبی وروسته به ولی يا وکيل ووائی چی تا فلانی لور فلانی په عوض د دومره روپو مهر کی دی هلک ته په نکاح شرعی محمدی سره ورکړه؟ هغه به ووائی چی ما ورکړيده بيا به خاوند ته ووائی چی تا د فلانی لور فلانی ته په عوض د دومره روپو مهر کی په نکاح شرعی محمدی سره قبوله کړی ده هغه به ووائی چی ما قبوله کړی ده نو بس نکاح ئی وشوه.

اوکه نکاح کيدونکی ښځه خپله حاضره وه يا کيدونکی خاوند غائب وه يا دواړه غائب وه نکاح ئی ولايتاً يا وکالتاً کيده يا دواړه خپله حاضر وه او نکاح ئی خپله وتړله نو په ايجاب قبول کی هم همدا الفاظ ويل کيږی (رواه در ورد)

مسئله هلک او انجلی دواړه بالغ وه او دوی خپله نکاح خپله تړلی شی که ښځی د شاهدانو مخکی وويل چی ما ځان تاته په نکاح درکړو او سړی وويل چی ما قبوله کړی نو نکاح وشوه درست او صحيح خبره ده (رواه دورمختار و شامی)

چا سره چی نکاح حرامه ده

لکه خپل اصل سره خپل فرعی سره نکاح حرامه ده یعنی چی مور نیا او د پلار د طرف نه وی اوکه د مور د طرفته وی دُبَرَه پوری او لور د لور لور د ځوی لور یعنی نوسِی کړوسی تر اخره پوری همداسی خور خوزه وریره د پلار خور د مور خور نو دا ټول په سړی حرام دی نکاح ئی نه کیږی (هدایه و دورمختار)

مسئله یو د نسب د رشتی په وجه او بل د تی د رویدلو په وجه ښځه پر سړی حرامه ده ځنکه چی د دو نسبی خویندو جمعه جواز نلری همدارنکه د رضاعی خویندو جمعه هم جواز نلری (رواه بحر رائق)

مسئله یوه ښځه چی د چا په نکاح کی وی نو بل سره ئی نکاح جائزه نده همدارنکه د ښځي خاوند مړ شو او عدت د وفات ئی تیر نه وه نو د بل سړی سره ئی نکاح نه کیږی همدارنکه که خاوند ئی خپله ښځه طلاقه کړه او دهغی عدت تیر شوی نه وی د بل شخص سره ئی نکاح نه کیږی (رواه عالمکیر)

مسئله څوک چی څلور ښځی ولری هغه ته پنځمه نکاح نه کیږی اوکه پدی څلوروکی ئی یوه طلاقه کړه او عدت ئی تیر شو بیا کولای شی پنځمی ښځي سره نکاح وکړی (رواه هدایه دارالمتقی)

مسئله د مسلمانی ښځي نکاح سیوا د بل مسلمان سره د بل مذهب لرونکی سره نکاح نه کیږی هغه که مشرک وی یا اهل دکتاب وی د مسلمان سړی نکاح دکتابی ښځی سره کیږی جواز لری (دورمختار و ردمختار)

مسئله کوم هلک چی چا د ځوی په ځای نیولی وی هغه واقعی ځوی کیدای نشی نوکه هغه مړ شی ښځه ئی ورنه پاتی شوه هغه ئی نکاح کولی شی لیکن کوم وخت ئی چی عدت تیر شی (رواه عالم کیر)

مسئله که خدانخاسته په زنا سره د چا لور پیداشوه هغی سره ئی هم نکاح نه کیږی همدارنکه د ښځی ځوی ئی وه د زنا نه د هغه سره نکاح نه کیږی (بحر رائق)

مسئله د خپل پلار برکتی سره نکاح کولای شی همدارنکه پلار د خپل ځوی برکتی سره هم نکاح کولای شی (دورمختار و شامی)

مسئله چا د خپلی خواښی سره که زنا وکړه د دی خواښی لور همیش لپاره پر ده حرامه

شوه اوکه په شهوت خپلی خوابنی ته لاس وروړی هم پری حرامه شوه همداسی که سړی خپلی نکور سره زنا وکړی نکور ئی تل لپاره پر څوی حرامه شوه (دورمختار و ردمختار)

مسئله که یوه سړی خپلی خښینی (د ښځی خور) سره زنا وکړه د خپلی ښځی حراموالی پکښی نه رازی لیکن صرف دکناه خبره بله ده او خپلی کناه جزایه کالی (رواه شرح تنویر)

په نکاح کی د ولی بیان

د هلک او انجلی د نکاح کولو او د نه کولو چی چاته اختیار ورکړ شوی وی نو هغه ته ولی ویل کیږی ولی عاقله بالغه ښځه په نکاح مجبورولای نشی هغه خپله عام تام اختیار لری بهتره دا ده چی هغه خپل واک ولی ته ورکړی داځکه چی د ښځی خپله نکاح کول یو قسم بی شرمی او بی حیائی ده ورته او د نابالغ اختیار ولی ته چی هغه په نکاح کی کفالت وکوی اودی ئی مجبورکولای هم نشی لیکن عاقل بالغ او ازاد مسلمان لپاره د مسلمانانو نابالغ، لیونی او مرئی وی ولی کیدای نشی نو په ترتیب سره یعنی پلار یی که هغه نه وی نو نیکه ئی اوکه هغه نه وی نو غور نیکه ئی اوکه پدی سلسله کی څوک نه وی سکه ورور ئی اوکه دا نه وی ناسکه ورور ئی که دا نه وی وراره ئی اوکه داهم نه وی خواهرزاده ئی او که دانه وی خپل تره ئی اوکه دانه وی د تره څوی اوکه دا نه وی نو د خپل د خوانه اوکه د پلار د خوانه څوک نږدی قریب ونه لری نو له نږدی دستانو چی هر یو ورته نږدی وی ولی نیولای شی.

د بیبیانو برابری

که یوه شخص دوه ښځی درلودی نو خاوند به هغوی ته مساوی په خوراک پوشاک او شپه تیرولوکی او نورو ټولو شیانوکی عدالت ساتی چی دا برابری او رویه یوه واجب طریقه ده.

لیکن په جماع کی برابری ضرور نه ده بلکه هغه مستحبه طریقه ده لیکن بله به بلکول جماع نه نه محروموال همدارنکه په محبت کی هم برابری ضرور نه ده داځکه چی مینه د زړه کار دی اما د شپی تیرولوکی برابری ضرور ده داسی به نکوی چی یوی ته به ماښام ورځی او بلی ته به ماخستن ورځي داسی به نکوی کنهکاریږی لیکن که د ورځی یوی سره ډیرکینی او بلی سره کم کینی باک نلری نه کنهکاریږی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی څوک دوه ښځی لری او دی پکښی برابری نکوی د قیامت په ورځ به په یوه ړډه پریوتی وی او همدارنکه که د چا دری یا څلور ښځي په تولو یو حکم دی په کونډه کی په پیغله کی همدارنکه چی پخوا ئی واده کړی وی یا ئی وروسته واده کړی وی په ټولو کی یوشان حکم دی (رواه دورمختار)

د مهر بیان او مسائل ئی

په شریعت کی مهر کم د کمه باید لس شرعی درهم وی د زیات لپاره حد نشته لیکن ډیر زیات هم نه وی کولای شی چی پنځه درهمه تعین کړی بهتره دا ده چی لس درهمه نه کم نه وی که چیری ښځی د خاوند سره صحبت نه وی کړی او نه ئی خلوت او دا ئي طلاقه کړه نو ورته نیم مهر ورکول کیږی (پنځه درهمه) (رواه فتح)

مسئله که په نکاح کی د مهر تعین ونه شو پدی نکاح نه کیږی او که ئی وویل چی مهر نشته نو بیا نکاح ئی درست ده (عالمکیر)

مسئله که ئی نکاح پټه کړی وه کواهان پکښی نه وه یا دا چی ښځه د بل د طلاق په عدت کی وه او عدت ئی نه وه تیر شوی او ده په نکاح کړی وه جماع ئی ورسره کړی وه یا ئی نه وه کړی نو هر یو کولای شی نکاح فسخه کړی (بحر رائق در و رد)

مسئله مهر څومره چی ژر ورکړی شی بهتره ده نیټه پکښی نه وی که ئی خاوند اداکړی نه وی او ښځی ورنه وغوښته خپل ځانته ئی د جماع وغیره شیانو ته نه پریښوده یا ئی چیری په سفر بووله او دا ورسره نه تله دلته ښځه حق لری چی حق ئی اداشی او که ئی حق اداشوی وی بیا ښځه حق نلری (رواه بحر در و رد)

مسئله که په نکاح کی مهر تعین شوی نه وی وروسته ښځه او خاوند دواړو خپله رضا مهر تعین کړو دلته به مهر مثل نه ورکوی او که ئی جماع ورسره کړی وی یو د هغه نه مړ شو بیا چی څومره په خپله رضا مقروی صحی ده (رواه عالم کیر)

مسئله که ښځی په خوښه خپل مهر خاوند ته معاف کړو که هغه تول وی یا کم وی ښځه بیا حق نلری چی خاوند نه ئی وغواړی او که ئی ښځی معاف کیدو ته مجبوره کړی وی او دا معاف کیدو ته حاضره نه وه نو دا معاف کیدای نشی ښځه ئی ورنه اخیستلای شی خاوند ته واجب دی چی ورئی کړی (رواه شامی)

مسئله که چا د چا لور غوښته او پخوائی څه پیسی ورکړی وی لور ئی ورنه کړه هغه

خپلی پیسی بیرته اخستلای شی (رواه شرح تنویر و ردمختار)

د کفارو د نکاح باره کی

دکافرانو خپل د منځی نکاح شریعت جواز ورکوی که دواړو ایمان یوځای راوړ نکاح ئی باقی ده اوکه دواړه محرم وه مثلا مجوسی وه خپله لور ئی په نکاح کړی وه یا ئی دوه خویندی په نکاح کړی وی یا ئی پنځه ښځی کړی وی دلته ټولو حالاتوکی به اول به د جدائی حکم ورکړل شی لور به پری طلاقه شی دوو خویندوکی به یوه پری طلاقه شی همداسی پنځمه ښځه به هم پری طلاقه شی (رواه شرح البدایه دورمختار و ردمختار)

مسئله که خاوند او ښځه کافران او غیرکتابی وه یو تری مسلمان شو بل ته به اسلام پیش کړی کی ئی اسلام راوړ نکاح باقی ده اوکه ایمان رانهووړ قاضی کولای شی نکاح ئی فسخه کړی (رواه دورمختار و ردمختار)

د تی ورکولو بیان او مسائل

که مالدار سړی خپل بچی ته دائی ونیسی کولای شی وئی نیسی هغه که ښځی ته ورکاوه یا ئي نه ورکاوه. که دا ئی پیدانکړه یا دا چی سړی غریب وه اجوره ئی نشو ورکولای نو بیا مجبوره ده چی بچی ته تی ورکړی. لیکن ښځه د بل شخص بچی ته د خاوند بی اجازی نه تی نشی ورکولای ورته مکروه ده اوکه بچی ته د هلاکت خطر وه بیا د خاوند اجازت ته ضرورت نشته (رواه شرح تنویر)

مسئله د تی ورکولو موده چی څومره وی لکه چی دوه نیم کاله ورته تعین شوی دی لدی نه زیات هره ښځه چی وی بچی ته تی به ډیر نه ورکوی اوکه ئی موده پوره نه وه بچی خوراک کاوه بیا فرق نه لری (رواه شرح البدایه و بحر رائق)

مسئله یوی وړی نجلی ته د زید ښځی تی ورکړو نو دا نجلی په زید پلار ئی او نیکه ئی همدارنکه د زید په څوی نوسی اوکړوسی حرامه شوه همدارنکه د زید د بلی ښځی پر څوی هم حرامه نکاح ئی نه کیږی (رواه هدایه)

مسئله که یوه هلک او انجلی یوځای یوی ښځی نه ورکوټوالی کی تی رودلی وی نو دوی دواړه سره خور او ورور شول نکاح ئی نه کیږی همداسی که هر بچی د هری ښځي نه تی وروی هغه ئی مور شوه او د ښځی خاوند ئی پلار شو او د دوی اولادونه ئی د ده رضاعی

ورونه او خویندی شوی نو د دوی یو د بل سره نکاح نه کیږی (رواه شرح تنویر و ردمختار)

مسئله نسیم او وسیم دواړه ورونه دی د نسیم یوه رضاعی خور ده هغه په نسیم حرامه ده او په وسیم نه ده حرامه نکاح کولای شی (هدایه)

مسئله د بچی کیدې ته چی د چا پی لاړی که هغه لږ وی یا ډیری بچی وڅکل یا ئی وخوړی بچی د ښځي په سینه ایښی وی یا ئی نه وی ایښی ولوکه په حلق کی ورڅخولی هم وی د رضاعیت سبب ئی ثابت شو (رواه بحر رائق دورمختار)

مسئله کومی ښځی خپلی پی د اوبو یا اوړو سره که‌ی کړی په کوم بچی ئی وخوړی یا ئی وڅکلی نو دلته د پیو مقدار شرط نه ده لږ وی یا ډیری نو بچی ښځي ته اولاد شو او ښځه د بچی مور شوه که اوبه په پیو ډیری وی بیا حرمت نه راځي (شرحه تنویر)

مسئله که دوارو ماشومانو د یوی وزی او یا یوی غوانه شودی وخوړی دلته رضاعی خوروالی او د ورور والی نه راځی (شرح تنویر)

مسئله که سړی د خپلی ښځی تی وروده پدی سره څه نه کیږی لیکن کناه ده د رشتو حُرمت هم پکښی نه رازی (شرح تنویر)

مسئله د یوی باکری نجلی چی د ۹ کلو وی په سینه ئی پی راغلی اوکوم هلک ته ئی ورکړی پدی کی حرمت راځي همدارنکه طفل د مړی ښځي پی ئی تیری شوی دا هم د حرمت حکم لری (رواه قاضی خان و هندیه)

د طلاق مسائل او بیان ئی

طلاق د هغه خاوند واقع کیږی چی هغه عاقل او بالغ وی او دی خپله ښځه طلاقه کړی د نابالغ او لیونی په طلاق ښځه نه طلاقیږی که په خوب کی چا خپله ښځه طلاقه کړه طلاق نه واقع کیږی.

مسئله که ښځی ته خپل خاوند دری طلاقه یا څلور یا پنځه طلاقه ورکړه دلته صرف په دری صلاقه د ښځی طلاق واقع کیږی لیکن د مینځي بیا د دوه طلاقه نه زیات طلاقونه نشته همداسی ښځه خپل خاوند ته طلاق نشی ورکولای دائکه چی طلاق د خاوند حق دی (رواه هدایه)

مسئله طلاق پر ۳ قسمه ده یو رجعی بل بائن او دریم مغلظ دی نوکه چا ښځي ته رجعی طلاق ورکړی وه یو وه اوکه دوه او بیا هغه پیښیمانه شو نو دی کولی شی چی په

عدت کی ښځی ته رجعیت وکړی نو نوی نکاح تړلو ته ضرورت نشته او که چیری په عدت کی خاوند ورته رجوع ونه کړه داسی حالت کی نکاح ئی ماتیږی بی نکاح بیا ورته رجوع نشی کولای او که چیری ئی طلاق بائن ورکړو هغه یو یا دوه طلاقه وه نو بیا دا شخص دی ښځی ته رجعت کولی نشی نه په عدت کی او نه پس د عدت نه او که ئی بیا نکاح ورسره وتړله او ښځه ورسره خوښه وه نکاح ئی تړلی شی که عدت ئی تیر وی یا تیر نه وی.

او که ئی طلاق مغلظ ورکړی وی داسی حالت کی بیا نه ورته رجوع کولی شی او نه ورسره بی تحلیله نکاح تړلی شی داځکه چی ده ورته پر دری طلاقه طلاق ورکړی ده (رواه شرح الهدایه)

مسئله که چا په صریع لفظ طلاق واچاوه مثلا ښځي ته وویل چی ماته طلاقه کړی یا ئی وویل چی ځما ښځه پر ما طلاقه ده نو په دی وینا ئی طلاق واقع شو که ئی نیت وه یا نه وه او که ئی قصداً ویلی وی یا ئی په ټوکه ویلی وه نو طلاق ئی واقع شو (البته رجعی طلاق)

او که دوه ځلی وویل چی ته طلاق ئی او یا ئي ورته وویل چی ته په دوه طلاقه طلاقه ئی نو دلته هم دوه طلاقه واقع شول او که ئی پر دری لفظو وویل چی ته طلاق ئی نو دلته مغلظ طلاق واقع شو.

مسئله که خاوند ښځی ته وویل چی څه طلاقه ئی دلته یو طلاق رجعی واقع شو (شرح التنویر ردمختار)

مسئله زید ښځی ته وویل چی ای یا او طلاقی یا زه طلاقه شه دلته هم رجعی واقع شو (شرح التنویر ردمختار)

مسئله که چا ښځی ته وویل چی ته طلاقه ئی ته طلاقه ئی او ته طلاقه ئی دلته دری طلاقه واقع شول (مغلظ) طلاق شو.

مسئله که د خاوند غرض د ښځي ویرول وه او ښځی ته دری طلاقه ذکر کړل او په زړه کی ئی دوهم او دریم طلاق نه وه نو دلته ورته یو طلاق واقع شو (رواه شرح تنویر و ردمختار)

مسئله په خط لیږلو سره هم طلاق واقع کیږی لکه څنکه چی زید خپلی ښځي ته طلاق نامه ولیږی نو طلاق ئی واقع شو که ئی زړه وی یا ئی زړه نه وی نو طلاق ئی واقع شو (رواه خلاصه ، هندیه)

مسئله که چا ښځی ته وویل چی طلاق به دی درکړم نو پدی نه طلاقیږی او که چیری

وویل چی تا فلانی کار وکړ نو ته پر ما طلاقه ئی بیا هغی هغه کار وکړو نو داښځه وربانـدی طلاقه شوه (رواه تنقیح حامدیه)

یادونه طلاق ورکول پر دوه قسمه دی یو صریح ده او بل کنائی طلاق ده.

صریع طلاق هغه ته وائی چی په ښکاره لفظ سره ئی طلاقه کړی مثلاً لکه چی ووائی تـه طلاقه ئی یا ووائی چی ځما ښځه طلاقه ده یا ورته ووائی ته ما طلاقه کړی او داسی نور.

کنائی طلاق هغه ته وائی چی په مجمل لفظ سره طلاق ورکړی یعنی داسی لفـظ ورتـه استعمال کړی چی هغه نه د طلاق مراد اخیستی شی او بله معنی هم ورنه اخستی شی مثلاً ووائی چی تـه مـا جـدا کـړی نـو دا د نکـاح د جـداوالی معنی هـم ورکـوی او دا معنـی هـم ورکوی چی ته می کور کی جدا کړی دلته معلومه شـی چـی د تـه طـلاق پـه کومـه خـبره کـی راځی (رواه فتاوه ودودیه)

یادونه دلته پورته جداوالی کی دری حالته موجود دی (۱ حالت د رضا ۲ حالت د غُصـی ۳ حالت د مذاکری د طلاق دی)

مسئله که په طلاق رجعی کی خاوند په عدت کی د هغی سره جماع وکړه یا ئی ښکل کړه یا ئی په شهوت سره لاس ور وړ یا ئی اندام محفوصه ته په شهوت وکتل نو دا هم رجعیت دی رجوع ئی وشوه (هدایه)

مسئله که د یوی ښځي د طلاق د عدت موده دری حیضه وه نوکه ئی د دریم حیض موده لس ورځي وشوه د حیض موده ئی ختمیږی نو خاوند ورته رجعیت نشی کولای (رواه هدایه)

یوولسم باب

د ښځې باره کی څو شرعی خبری

۱ یوه مسلمانه نیکه او اصیله ښځې تل خپل پنځه وخته لمونځ په خپل وخت سره کوی اکثره وخت په تلاوت کی مصروفه وی وخت ناوخته خپل ذکر کوی تل د خپل کور او اولادونو خدمت کی لکیاوی.

مسلمانه او اصیله ښځه تل د خپل خاوند خیال ساتی د کور ټولو غړو سره په نیکه رویه ، لطف خوش د مشرانو احترام او د کشرانو سره د شفقت خیال ساتی .

۳ مسلمانه ښځه تل د ایمان ، تقوا او اخلاقو خبری کوی خپله تقوا او پرهیزکاری د آخرت لپاره لویه وسیله کڼي د خپل کوره د خاوند په اجازه په ساده لباس وزی او خبری خپل کور کی او د کور بیرون په ارامه لهجه سره کوی.

۴ حدیث شریف : کومه ښځه چی مړه شی او له دی نه میړه ناراضه وی جنت ته هغه ښځه داخلیدای نشی (رواه ابن ماجه)

۵ حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د جنت لپاره بهترینه وسیله خاوند ده که هغه ورنه راضی وه ځای ئی جنت دی او که ورنه ناراضه وی نو د ښځې ځای دوزخ دی (رواه ابن ماجه)

۶ حدیث شریف : یوه ورځ نبی کریم ص عیدګاه ته روان وه یوه ډله ښځی ئی ولیدی ورته وئی فرمایل چی تاسو صدقه ډیره کوی او د خپل خاوند خیال ډیر ساتی او نیکه رویه ورسره کوی داځکه چی ما ډیری ښځی دوزخ کی ولیدی. ښځو عرض وکړو چی ای د الله ﷻ رسوله څه وجه وه؟ نبی کریم ص ورته وویل چی زنانه تل لعنت وائی لمونځونه په خپل وخت سره نه کوی خبری او غیبت ډیر کوی او د خپلو خاوندانو سره بد چلن کوی او ورنه ناشکری کوی (رواه مشکوة)

د یوی مسلمانی او نیکی ښځی سره د الله ﷻ وعده

۱ نیکه او مسلمانه ښځه د (۷۰) ولیانو درجه لری. ۲ هغه ۵۰۰ کاله مخکی د خپل خاوند نه جنت ته داخلیږی او د خپل خاوند د پزیرائی او استقبال ته ولاړه وی ۲ نیکه ښځه جنت کی د (۷۰) حورو سر داره وی او د (۷۰) حورو حسن لری ۴ کله چی د نیکی او اصلی ښځي نه خاوند راضی وی الله ﷻ ورته قیامت کی اختیار ورکوی چی د جنت ۸ دروازو کی په کومه ئی چی خوښه وی داخلیدای شی ۵ کومه ښځه چی د خپل بچی لپاره ناراحتی او بیداری زغمی الله ﷻ ورته د ۱۲ کلونو د عبادت اجر او ثواب ورکوی ۶ د حاملی ښځی ورځ په روژه او شپه ئی په عبادت الله ﷻ ورته حسابوی ۷ ښځی ته د ماشوم پیداکیدو وخت د هر رک د درد مقابل کی د یوه حج ثواب عملنامه کی ورته لیکی ۸ کومه ښځه چی د خپل کورکار په بسم الله شروع کوی فرشتی داسی ښځي ته د مغفرت دعاکانی کوی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائلی چی که چیری دا څلور شیان چاته میلاوشی لکه ۱ شکر کوونکی زړه دی ۲ مشقت برداشت کوونکی بدن ۳ ذکر کوونکی زړه او ژبه ۴ هغه ښځه چی تل د خپل خاوند پر زړه او طبعیت چلن کوی او تل د خپل خاوند زړه ساتی او د کور ژوند خاوند سره په مینه او محبت سره تیره کړی نو الله ﷻ ورته د دنیا او اخرت خوبائی نصیب کړی (رواه فضائل اعمال)

د ښځی د بدرفتاری وعیدونه (عذابونه)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمائی چی دنیا کی دوه فتنی دی چی یوه فتنه د مال ده او دوهمه فتنه د ښځو ده چی سړی د تباهی کندی ته غورځوی (الحدیث)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی ځوانی د لیونتوب یوه حصه ده او ښځي د شیطان پړی دی چی سړی وربandی تړی او د تباهی خوا ته ئی حواله کوی (الحدیث)

حدیث شریف : بل ځای ئي فرمایلی چی یوه بدکاره او بده ښځه د زرو بدو سړو نه بده او خطرناکه ده

حدیث شریف : د ښځي لمونځ روژه او نور عبادت د سر نه یوه لویشت پورته نه ځي تر څو چی خاوند ورنه راضی نه شی

حدیث شریف : کومه ښځه چی خپل خاوند سره بد چلن کوی فرشتی وربandی لعنت

وائی ورته وائی ای بدبخته دا خو تا سره ځو ورځی میلمه دی دا دی ولی ناراضه کړو ځان د بدبخته کړو

حدیث شریف : کومه ښځه چی پردی شخص ته اوکوم سړی چی نا محرمی ښځی ته کوری الله جل جلاله وربانَدی لعنت وائی

حدیث شریف : یوه نااهله او بده ښځه خپل ځان سره څلورکسان لکه (پلار، خاوند، ورور، ځوی) دوزخ ته کشکاکی اوکه چیری دی څلورو اشخاصو د اصلاح کی ورته نصیحت کړی وی بیا نو دوی خلاص دی

حدیث شریف : د ښځی اواز هم لکه څنکه چی د دی بدن ستر دی اواز ئی هم ستر دی باید په ضرورت کی نامحرم سره په لوړ اواز او جرئت سوال او جواب وکړی او د هغه طمعه به شکوی

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی که چیری بی له الله جل جلاله نه بل چاته سجده کیدای نو ما به ښځی ته امرکړی وی چی خاوند ته سجده وکری.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چی د قیامت په ورځ به اول د لمانځه او وروسته به ټولو اعمالو نه مخکی د ښځي نه د خپل خاوند پوښتنه کیږی چی تا څه رویه ورسره کړی ده.

حدیث شریف : نبی کریم ص مهربانی کړی ده چی کومه ښځه نامحرمه خلکو ته کوری او پرده نه کوی تل نری جامی اغوندی سینکار نورو ته کوی د پردو خلکو توجو ځانته راړوی نو داسی ښځی بلکول جنت ته داخلیدای نشی حتی د جنت بوی به هم حس نکړی.

حدیث شریف : نبی کریم ص مهربانی کړی چی کومه ښځه د خاوند د اجازی پرته د کوره وځی یا دا چی فرار وکړی د داسی ښځی لمونځ روژه او نور عبادت د الله جل جلاله دربار کی قبول ندی.

د ښځي په هکله نوري مسئلی

د مسلمانی ښځی ټول بدن ستر دی نامحرم کس ته حتی چی مخ هم نه شکاره کوی حتی چی د سر ویښتان او نوکان ئی څوک ونه کوری.

مسئله کومه ښځه چی خپله منکوحه ئی وی یا ئی شرعی مینځه وی جماع حلاله او د بدن هر ځای ته ئی نظر کولای شی ولو که فرج ته ئی کتلای شی لیکن دا چی فرج ته کتل د سترکو دید کموی او هیره سړی ته راولی کتل ئی لازم نه دی (دورمختار و شامی)

مسئله همدارنکه مسلمانه ښځه د بلی مسلمانی ښځی هر ځای ته نظر کولای شی غیر د (نامه لاندی تر زنکو پوری) همداسی مسلمانی نیکی ښځی د بدکاری نه ځان ساتل پکار دی چی هغه بیا نورو سړو ته د سړی پرده ښکاره کوی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله د ښځی محرم سړی ته لکه پلار تره ورور ماما وغیره چی نکاح نه ورسره کیږی نو د دی مخ سر سینه مت او پنډي ښکاره کول جواز شته لیکن کیدي ورنو او شاته ئی کتل منعه دی چی د شهوت خطره پکی راځي (رواه دورمختار و شامی)

مسئله نامحرمی ښځي سره کور کی یا بیرون د کور ناسته ولاړه او ملاسته حرام قطعی ده ولو که کټونه ئی جدا جدا هم وی (رواه دورمختار)

مسئله همداسی د ځوانی خوانبی سره هم خور سره لور سره په تنهئی کوټه کی بی د عذره ملاسته شه نه ده ځکه د فتنی خطره ده.

مسئله په شرعی عذر کی لکه د ښځي مټ وغیره زخم وی ډاکتر صرف ورت کتلای شی بی ضرورته لاس وروړای نشی همدارنکه قاضی هم د ضرورت په وخت د ښځی مخ ته کتلای شی لیکن مسحه کولای ئی نشی بل دا چی څوک د کومی ښځي د نکاح طلب وکړی صرف هغه ښځه کتلای شی لیکن نیت ئی د سنت طریقی وی نه د شهوت په طریقه مسحه کولای ئی هم نشی (رواه شرح تنویر و شامی)

دولسم باب

متفرقه مسئله

د قسم خوړولو بیان

قسم خوړل پر دری قسم دی ۱ غموس ۲ لغوه ۳ او منعقد قسم دی

۱ غموس قسم هغه قسم خوړلو ته وائی چی په یوه تیر شوی کار باندی په درواغو قسم وخوری لکه زید پرون نه وه راغلی اوس دی ووائی چی قسم دی زه پرون راغلی وم یا ئی د چا نه شی وړی وه او اوس وائی چی قسم دی ما ندی وړی نو په غموس قسم باندی کفاره نشته بلکه توبه به باسی.

۲ لغوه قسم هغه قسم خوړولو ته وائی چی په تیر شوی شی قسم وخوری او دی پدی فکر کوی چی زه دا خبره کوم لیکن واقعیت هسی نه وی مثلا زید خیال یا فکر کی ده چی عمر پرون راغلی وه نو دی قسم خوری چی وائی قسم دی عمر پرون راغلی وه لیکن هغه نه وه راغلی نو دی قسم ته لغوه قسم وائی پدی قسم کی نه ورته کفاره شته او نه ورته کناه شته لیکن باید داسی قسم نور ونه خوری.

۳ منعقده قسم هغه قسم خوړلو ته وائی چی په یوه راتلونکی کار باندی قسم وخوری او وائی چی زه به فلانی کار وکړم یا ووائی چی قسم ده زه به فلانی کار ونه کړم چی کوری د کولو کار ئی ونه کړو او چی ویلی وه چی زه به ئی ونه کړم او ده هغه کار وکړو او خپل قسم ئی مات کړلو نو په داسی قسم خوړولو باندی کفاره شته (رواه هدایه بحررائق او طحاوی) .

د قسم خوړلو کفاره

څوک چی قسم وخوری او بیا هغه مات کړی اول دا ده چی خپل غلام به ازادوی دوهم دا ده چی لس مسکینانو ته به دوه وخته په ماړه نست ډوډی ورکوی یا به د مړولو پرځای د خوراک قیمت ورکوی لکه د روژی کفاره چی ورکوی یا به لس مسکینانو ته جامی ورکوی هغه داسی جامی چی ټول بدن ئی پری پټ شی لکه څادر یا اوږد کمیس او که چیری

مسکین وه جامی او ډوډی ئی ورکولای نشوه نو بیا به پی در پی دری روژی نیسی که ئی دا روژی یوه یوه جدا ونیوله کفاره ئی نه اداکیږی اوکه ښځه وه دی دری روژوکی ورته حیض راغی دا به هم کله چی پاکه شوه بیا به پی در پی دری روژی ونیسی (رواه شرح تنویر دورمختار و ردمختار)

دا چی قسم ماتول عام دی که ئی قصدا مات کړو یا ئی جبرا مات کړوکه ئی په هیره مات کړو اوکه په خطائی سره نو د ټولو قسم ماتولو حکم یو دی حتمی به کفاره ورکوی (رواه در ورد و هندیه)

د قسم الفاظ او مسائل ئی

که چا وویل چی قسم می دی په خدای پاک وی یا قسم می په خدای پاک ده یا قسم خورم په خدای پاک سره یا می دی قسم په خدای پاک وی یا ووائی قسم می د وی د اللهﷻ په عزت او جلال یا د خدای پاک په لوئی می دی قسم وی یا خدای ج حاضر او حضور دی یا خدای پاک شاهد دی یا ئی د خدای پاک نوم وانه خیست او ویی وویلقسم می دی وی یا په قسم سره وایم یا قسم می دی وی چی دا کار به ونکړم دا ټول قسمونه شول کفاره به ئی ورکوی اوکه چیری چا قسم په قرانکریم وخوړ ځنی عالمان وائی چی پدی قسم نه راځی او ځنی عالمان بیا وائی چی قسم پدی راځي ځکه چی عرف ونه کرځی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که چا وویل چی ما که فلانی کار وکړو په ما دی غضب د خدای پاک وی یا ووائی چی زه به غل یم زه به شرابی یم زه دا یم زه به دا یم دا قسم نه کیږی اوکه ئی داسی وویل چی که فلانکی کار می ونکړو زه به مسلمان نه یم زه به کافر یم زه به یهودی یم یا دی زه کافر دنیا نه تیر شم رسول ص نه به بیزار یم یا قرانکریم نه به بیزاریم او داسی نور ټول وینا قسم کی راځی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله د خدای پاک نه سوا په بل چا باندی قسم نشته که چا وویل چی په رسول الله ص می دی قسم وی په کعبه می دی قسم وی په ځوانی می دی قسم وی د بچو په سر می دی قسم وی فلانی بابا می د ووهی دا قسمونه نه دی که چا وکړه نو کفاره پری نشته لیکن کناهکار دی (رواه هدایه)

مسئله که چا وویل چی حلال دی پر ما حرام وی زه به دا کارونه ونه کړم یا ئی وویل پر

ما دی حرام حلال وی که می دا کار ونه کړو بیا هسی ونه شی یا ئی وویل چی دا کومی روپی د ما سره دی دا په ما حرامی دی بیا ئی هغه خرچی کړی دلته د قسم کفاره پری واجب شوه (رواه فتح القدیر)

مسئله که چا قسم سره متصل انشاالله وویل مثلا ووائی چی قسم پر خدای ج دی چی دا کار به وکړم انشاالله نو دا قسم ندی (رواه شرح التنویر)

مسئله که چا قسم وکړو چی زه به لمونځ ونه کړم یا به د مور او پلار سر خبری ونه کړم یا به نن زه غلا کوم او داسی په بله کناه خبره ئی قسم وکړو قسم ئی وشو خو ماتول ئی پری واجب دی ضرور به دا قسم ماتوی او کفاره ئی ورکړی که نه نو ورته ډیره کناه دی نور دی داسی قسم نه کوی (رواه شرح تنویر)

د حد مسائل

مسئله که چا زنا وکړه او په هغه ثبوت شوه نو که هغه محسن (نکاح والا) وه نو رجم کیږی به په یوه میدان کی به سنکساریږی او که غیر محسن وه نو هغه لپاره سل دُری دی وهل کیږی به. محسن هغه ته وائی چی هغه ازاد مسلمان عاقل او بالغ وی په نکاح صحی سره ئی صحبت کړی وی همدارنکه د ښځی حکم دی چی هغه خاوند سره صحبت کړی وی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله که چا لواطت وکړو هغه لپاره بیا تعزیر دی هغه نو د امام خوښه چی دیوال پری غورځوی او که ئی د بامه راخطا کوی کمر پری رااړوی یا ئي اوچت سرچپه ځوړندوی په اور ئی سوزوی په دورو ئی وهی او که بله جزا ورکوی هغه د ده خوښه ده نو یا به ئی زندان ته اچوی چی هلته مړ شی یا به هلته توبه وباسی او که ئی عادت وه باید هغه قتل شی سیاستن (رواه دورمختار و شامی)

مسئله د شراب څکلو لپاره که هغه ازاد وه نو ۸۰ دُری به وهل کیږی او که مریی وه هغه به ۴۰ دری وهل کیږی (رواه مجمع الانهار)

مسئله که محسن سړی وه یا ښځه وه نو زید ورته د زنا کنځل وکړی او پری ثابته شوه نو قاضی به زید ۸۰ دری ووهی او که زید مریی وه نو قاضی به ورته ۴۰ دری جزا ورکړی (رواه شرح تنویر)

مسئله که چا یو بل ته وویل چی زانی هغه ورته وویل چی ته زانی ئی دلته په دواړو حد

جاری شو هر یو ئی چی مطالبه وکړی دواړه به جزاکالی (رواه دورمختار)

مسئله که چا یو بل ته وویل چی حرامی یا ئی د پلار نوم ورته واخیسته چی ته د هغه ځوی ئی حال دا چی د هغه مور محسنه وه نو په داسی شخص حد د قذف جاری کیږی (رواه هدایه و مختار)

مسئله که چا مسلمان ته وویل چی فاسقه فاجزه کافره خبیثه یا ئي وویل چی غله پدی شخص تعزیر شته او که ئي ورته وویل چی خره یا خنزیره تعزیر ورته نشته بهتره خبره دا ده که ویونکی شه سړی یا امام وه نو تعزیر ورته شته او که عامی وه نو ورته نشته تعزیر (رواه هدایه)

مسئله که عاقل بالغ کم د کمه سل روپی (درهمه) غلا کړی یا ئي داسی شی غلا کړو چی د هغه سل درهم قیمت وه او یا ئی د یوه محفوظ جای ته چی هلته د غلا امکان نه وه د هغه شخص لپاره حد دا دی یا به لاس ئی غوڅ شی لیکن د پیو غوښی میوی قرانکریم مرغی ماهی وغیره ئی چی غلا کړی وی حد ورته نشته (رواه هدایه)

د مرتد د حکم مسائل

خدانخاسته که مسلمان مرتد شو یعنی د اسلام نه واوښت او کافر شو نو حکم ئی دا ده چی دری ورځی به هغه بندی خانه کی واچول شی اسلام به ورته پیش کړی که مسلمان شو خو بهتره ده او که مسلمان نه شو نو بیا به هغه قتل کړی شی او که ښځه مرتده شوه د هغی لپاره بیا قتل نشته نو تر هغه وخته به دا بندی وي چی تر څو ئي ایمان نه وی راوړی همدارنکه که هر نارینه یا ښځه د اسلام نه اوړی او کفر کلمه هغه وائی د هغوی تیر شوی اعمال او عبادتونه ئی چی څه کړی وه هغه ټول ضایع شوی یعنی د هغوی نکاح ماته شوه که ئی حج کړی وه ضایع شول بیا ئی که توبه وویستله بیرته به ټول نوی کوی (رواه مجمع الانهار)

مسئله که خاوند مرتد شو نکاح ئی فی الحال ماته شوه که ئی بیرته اسلام راوړ بیا به نکاح تازه کړی او که ښځه مرتده شوه د بلخ د علما کرامو په وینا چی نکاح ئی نه ماتیږی بلکه څو ورځی به قیدیږی تر څو ایمان راوړی (رواه خلاصة الفتوا)

مسئله که چا په خپل اختیار د کفر کلمه وویله اکر که په ټوکه یا خندا سره وی نو دی بلکول کافر شو مسلمان باید حالاتو نه بلکول ځان وساتی که ښځه خاوند ته ووائی چی ته

څه خدای ئی چی د زړه په حال پوهیږی هغه جواب ورکړی چی زه خدای یم نو پدی کافر شه اوکه چا وویل چی ای د خدای ج دومره قدرت نشته چی دا کار وکړی او ده ورته وویل چی هو نشته نو دوی کافر شوه.

که چا کناه کوله بل ورته وویل چی ته د خدای ج نه نه بیریږی هغه جواب ورکړ چی هو نو دی کافر شه که چا وویل چی ما داسی کارکړی دی چی خدای پاک تری خبر ندی او یا چا وویل چی که خدای تعالی راته ووائی چی دا کار وکړه نو زه به ئی ونه کړم یا ئی وویل چی جبرئیل ع رانازل شی او هغه شاهدی ورکړی هم به ئی ونه منم یا ئی دکافر څه کار خوښ شو ده وویل چی زه دی هم داسی وای یا ئي ځوی مړ شو وویل چی خدایه تا زه لیدلی یم پر ما د ولی ظلم وکړو یا د الله ﷻ او د هغه د نبی ص تحقیر وکړی یا ئی د دین اهانت وکړو په دی ټولو باندی دی کفر ته داخلیږی (رواه خلاصه و هندیه)

مسئله که د مسلمان زړه کی داسی خبره تیره شوه او هغه ئی پر ژبه وویل نو دی پری کافر شه اوکه هغه ته بده ښکاره شوه او خپله ژبه ئی پری نشوای خوږولی نو پدی کافر کیږی نه بلکه دا ښه ایمان دی (رواه خلاصة الفتوا)

د لقطی (د میندلو) بیان

که چا یو شی پیداکړو او یقین ئی وه چی زه د دی شی چښتن پیداکوم او ورکولی ئی شم نو هغه شی دی اوچت کړی بیا ئی که اوچت نکړو نوکناه نه لری اوکه ئي یقین وه که دا شی بل څوک جک کړی هغه به ئی د خپل ځان کړی څښتن ته به ئی ونه رسوی نو جکول د هغه شی ورته واجب دی لیکن د ځان لپاره نه بلکه د خپل څښتن لپاره ئی نو دی ته لقطی وائی.

د لقطی حکم دا دی چی اعلان به ضرورکوی په هغه ځای او د هغه ځای شاوخواکی دا به ووائی چی ما شی موندلی دی نخه د ووائی که چا ئی نخه وویل نو ورکول به ئی البته په ضمانت سره. اوکه چا شاهدان درلودل نو شی به بی ضمانته جبرً ورکوی اوکه څو ورځی تیری شوی څښتن ئی پیدانشو طمعه ئی وشلیده که هغه شی د خوراک وه لکه میوه یا نور غذائی شی او هغه خرابیده فقیر ته به ئی خیرات ورکړی اوکه خپل غریب وه خپله به ئی وخوری یا به کار ورنه واخلی (رواه دالمنتقی و درمختار)

مسئله که ساتل شوی مرغی لکه باز طوطی خارو وغیره چا پیداکړو یقین وه چی دا به د

چا وی نـو اعـلان ورتـه واجـب دی همدارنکـه د سـاتل شـوی هوسـی حکـم هـم دی (رواه عالمکیر)

مسئله که په باغ کی د ونی نه میوه راوغورځیده هغی جکول او خوړل حرام دی او کـه میوه داسی وه که چا پوښتنه نه کوله او مالک ئی بد نـه کنهل خـوړل ئـی فـرق نـه لـری (رواه هندیه)

مسئله که زید د چا حق په زور او ظلم اخیستی وه بیا حقدار مړ شو بیا زیـد هغـی وارث ته ورکړو نو زمه ئی خلاصه شوه او کوم ظلم او زور ئی چی پری کـړی مقابـل کـی بـه دعـا د خیر ورته وکړی توبه به باسی استغفار به کوی (رواه دورمختار و ردمختار)

مسئله او که په زید د چا قرض وه هغه مړ شو میراث خور ئی هم نه وه یا ئی نه پیژانـده او نا امیده شو نو دی دی د هغه حق د خپل مـال نـه ورتـه خیـرات کـړی او د هغـو خـوا تـه دی صـدقه کـړی نـو داسـی حـال کـی اخـروی مطـالبی تـه ئـی خلاصـی شـو (رواه دورمختـار و ردمختار)

د مفقود بیان

که زید مفقود وه بلکول ئی د مړی او ژونـد پتـه ونـه لکیـده نـو قاضـی بـه د هغـه مـال تـه څوک مقرر کړی چی د هغه د مال حفاظت وکړی لیکن اختیـار بـه ئـی محـدود وی د زیـد د ښځی او بچو نفقه به د زید د مال نه ورکوی او نور مال ئی که د خرابیـدو نـه وی نـو ضـایع کوی به ئی نه هغه به نه خرڅوی محفوظ به ئی ساتی که چیری د زید د پیدایښ نـه تـر اخـره ۹۰ کاله تیر شول پیدانشو قاضـی بـه د مـرک حکـم پـری کـوی مـال بـه ئـی میـراث خـوارو تـه تسلیموی ښځه ئی کولای شی بل چا سره نکاح وکړی (رواه هدایه دورمختار و ردمختار)

د وقف بیان

خپل جایداد مځکه باغ وغیره د خـدای پـاک پـه لاره کـی فقیرانـو مسـکینانو او غریبـانو باندی چی د ده خپل مالکیت وی ډیر ثـواب لـری کـه وقـف کـوونکی مـړ شـی او د ده دی وقف شوی مال نه تر کومه وخته چی فقیران مسکینان او غریبان ورنه فایده اخلـی ثـواب ئـی ورپسی رسیږی (رواه هندیه)

مسئله کوم شی چی وقف شوی وی هغه د چا مملوک نه کرځی هغه نـه څـوک خرڅـولی

شی نه ئی حبه کولی شی او نه ئی میراث کولی شی هغه شی نه به کار اخلی ولی چی هغه وقف شوی دی (رواه اشبا)

مسئله که د جومات څه شی پاتی شی څوک هغه کورته وړای نشی جومات لپاره به تل ساتل کیږی یا دا چی هغه به خرڅیږی قیمت به ئی په جومات کی مصرف کوی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله که جومات وران شو کنډواله وکرځیده هغه بیا هم جومات دی بلکه هغه تر قیامته جومات دی (رواه شامی و بحررائق)

د ښکار بیان

کوم حیوان چی په داړو یا په پنجو شکارکوی او هغه قابل د تعلیم وی نجس العین نه وی لکه منزری یا خنزیر پدی باندی شکار جائز ندی ځکه چی دا قابل د تعلیم هم نه دی لیکن په سپی باز او باشه باندی شکار جواز لری داځکه چی دا شیان تعلیمی دی د تعلیم نه مقصد دا دی چی شکاری سپی ته ووائی ورشه رائی وړه سپی ځي هغه ورته ثابت راوړی همدارنکه باز د شکاری په قومنده ځی هغه شی ورته راوړی که چیری دا شکار سپی یا باز زخمی کړی وی یا ئی د زخم پواسطه مړ راوړ نو دا شکار حلال دی اوکه چیری سپی څه ورنه خوړلی وی نو بیا دا شکار حرام دی اوکه باز څه ورنه خوړلی وی هغه حلال دی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله په باز وغیره له په ژوندی حیوان سره تعلیم ورکول مکروه دی (رواه شرح تنویر)

مسئله کوم وخت چی ښکاري غشی په ښکار پسی په بسم الله پریښوده د هغه نه زخم شو او دې زخم نه هغه ښکار مړ شو هغه حلال دی همدارنکه حکم د هر شی چی هغه تیره وی وینه بهوی (رواه شامی)

کوم حیوان حلال اوکوم حیوان حرام دی منزری لیوه کیدړه شادو سپی پیشو وغیره چی دا ټول په داړو یا پنجوماتی کوی دا ټول حرام دی همدارنکه باشه باتور باز وغیره دا هم حرام دی اوکوم حیوان چی په طبعیت کی ورته خبیث قبیح ویل شوی دی لکه منکک چرمخکی کربوړی مار چنکښه مچی سپږه وروه دا ټول حرام دی لیکن میخه غوا پسه وزه هوسی سوی وغیره دا ټول حلال دی همداسی کوتره زرکه تنزری او مره رز وغیره دا هم ټول حلال دی (رواه هندیه در ورد)

په دریائی حیواناتو کی صرف یو ماهی حلال دی ولوکه دا ماهی په نجسو اوبو کی هم وی لیکن حلال وی نوکه چیری ماهی اوبوکی مړ شی بیا هغه اوبه راپورته کړی هغه حرام دی خوړل ئی جواز نلری (رواه هدایه و شرح تنویر)

مسئله بی له ماهی نه د اوبو ټول حیوانات حرام دی خوړل ئی جواز نلری (رواه هدایه)

مسئله ماهی او ملخ بی له ذبحی نه حلال دی لدی نه سوا بل حیوان بی له ذبحی نه حلال نه دی اوکومه کورنی چرکه چی کرځی راکرځي او پلیت شیان خوری هغه باید دری ورځی وساتل شی بیا ئی حلال کړی بی له دی نه خوړل مکروه دی (رواه شرح تنویر)

د ذبحی بیان

د ذبحی طریقه داسی ده چی کله چاړه د حیوان په مری کیږدی نو حتمی به بسم الله الله اکبر ووائی او چاړه به پری راکش کړی ترڅو د هغه حیوان څلور رکونه لکه ۱ حلقوم ۲ مری چی خوراکی شیان پری کیځی ته داخلیږی ۳ باقی دوه شا رکونه چی د وینی جریان پری کیږی چی یو ئی یوه طرفته او بل ئی بل طرف ته دی او د دی ترمینځ حلقوم وی او مری دا ټول څلور شیان شول پری کړل شی اوکه پدی کی دری شیان پری شول هم صحی ده ذبحه ئی اوکه چیری دوه شیان ئی پری شی هغه صحی نه دی (رواه هدایه وردمختار)

مسئله کوم وخت چی چا د ذبحی وخت کی قصداً بسم الله ترک کړه ووئی نه ویل نو دا مال حرام شو خوړلی ئی نشی اوکه هیر شول مال ئی بی بسم الله حلال کړو صحی ده غوشه ئی خوړلی شی (رواه هدایه)

مسئله که چا دوه وزی پرله پسی ذبحه کړی نو ده یو واری بسم الله اکبر وویل چاړه ئی پر دواړو راکش کړه په یوه ذبحه ئی دواړه ذبحه کړی صحیح ده حلاله شوه (رواه شرح تنویر)

مسئله د مسلمان د لاسه ذبحه هر وخت حلاله ده هغه که نر وی یا ښځه بالغ وی یا نابالغ وی شرط دا ده چی ذبحه ئی با قاعده وی (رواه شرح تنویر)

مسئله د وزی پسه غوا او میخی چی حلال مال وی ذبحه ئی سنت طریقه ده او نحر ئی مکروه ده او اوښ چی حلالوی نو نحر ئي سنت طریقه ده او ذبحه ئی مکروه ده.

نحر دی ته وائی چی د مری په کوزه برخه کی مذکوره رکونه با قاعده پری کړل شی همداسی د وزی غوا غویی او میخی څملول ذبحه کی سنت دی حیوان سا وتلو مخکی

پرى پوستول وغيره مکروه دى (رواه کنز الدقائق در در وبحر)

مسئله ذبحه به د غاړى د غوټى نه کښته وى که ئى د غوټى نه پورته ذبحه وکړه ذبحه درسته نه ده پدى کى اختلاف شته ليکن بعضى کتابوکى بيا راغلى چى د درى يا څلورو رکونو قطعه کول چى وشول حقه خبره ده ذبحه ئى وشوه که نه وه نو ونه شوه (رواه در، مخر، شامى)

د قربانى بيان او مسائل

په کومه اندازه چى نصاب د صدقى فطر واجب کرځى نو قربانى هم پرى واجب کرځى هغه که نر وى يا ښځه وى قربانى به خپل وخت کى پرى واجب ده او که د هومره نصاب مالک نه وى نو قربانى پرى نشته د قربانى په کولوکى اجر او ثوابونه ډير دى په مسافر هم قربانى واجب نه ده که ئى وکړه بهتره ده (رواه دورمختار)

مسئله که غنى د قربانى ورځوکى مړ شو قربانى وجوب ئى غاړى نه وغورځيده (رواه هدايه در ورد)

مسئله د قربانى ورځى د لوى اختر د مياشتى په ۱۰-۱۱-۱۲ تاريخ تعين شوى دى اخرى ورځ ئى ۱۲ تاريخ د لمر پريوتو پورى دى نور نو د قربانى وخت ختميږى قربانى د اختر لمانځه مخکى جائز ندى او په اطراف کى چى هلته د اختر لمونځ نه کيږى د صبا ختو وروسته جواز لرى چى وئى کړى د شپى قربانى ورته مکروه ده داځکه چى ذبحه کى څه شى واقع نشى احتياط پکښى ضرورى دى (رواه شرح تنوير)

مسئله وزه پسه کډ کډه غويى غوا ميخه او سنډا او اوښ نه سوا د بل حيوان قربانى ئى نه کيږى وزه پسه د يو کال نه کم وى قربانى نه کيږى همداسى که غوا غويى ميخه سندا چى د دوه کالو نه کم وى قربانى ئى نه کيږى همداسى اوښ او اوښه چى د پنځوکلو نه کمه وى قربانى نه کيږى (رواه دورمختار و شامى)

نوټ : پسه کډ او وزه که د شپږو مياشو وى او هغه يوکلن غوندى معلوميده قربانى پرى کيږى (رواه دورمختار و شامى)

مسئله وزه پسه اوکډ صرف يو سړى قربانى کولى شى اکرکه ډير غټ او چاغ هم وى همداسى بيا به غوا غوائى ميخه سندا او اوښ کى بيا اوه کسان کولاى شى شريک شى جواز لرى او غوښه ئى بايد ۷ حصى شى مساوى تقسيم شى که يو پکښى ناراضه شى د

ټولو قرباني خرابيږي (رواه عالمکير و شرح تنوير)

مسئله کوم څاروی چې په دواړو سترکو ړوند وي يا په يوه سترکه ړوند وي يا ئې د يوې سترکې نيم ليدی يا نظرکم کړی وي يا ئې يو غوږ يا ئې لکۍ پرې شوې وي يا نيم هم پرې شوې نو قرباني د داسې حيوان نه کيږي همدارنګه که د کوم څاروی يوه پښه کوډه وي يا پښه نشي لګولای يا ئي لګوي ليکن زور پرې نشي کولای د داسې څاروی قرباني جواز نلري او که ئې پښې ورسره مدد کاوه او کوډ کوډ پرې تلو نه بيا خيردی کيږي (رواه هنديه)

مسئله د هغه څاروی چې غاښونه ئې بلکول نه وي او که پاتې غاښونه ئې د غورځول شوو نه زيات وي نو قرباني کيږي همداسې د هغه څاروی چې پيدايښ نه ئې غوږونه نه وه قرباني جايزه نه ده او که وه خو واړه وه نو بيا کيږي (رواه دورمختار)

اوکوم حيوان چې مادر زاتي شکر نه وي قرباني ئې کيږي او که وه خو هغه مات شوی وه نو هم قرباني ئې کيږي او که بلکول د بيخه مات شوي وي نو بيا نه کيږي.

اوکوم څاروی چې مرکوني وي دومره ډنګر وي چې هډوکو کې مغز پاتې نه وي نو قرباني ئې نه کيږي او که چيرې ډير کمزوری نه وه بيا فرق نه لري همدارنګه د مريض حيوان چې مرض ئي معلوم وي جواز نلري (رواه هنديه)

مسئله که ئې د قرباني لپاره مال واخيست وروسته عيب پکښې پيداشو قرباني ئي نه کيده که سړی غني وه بل مال به اخلي قرباني کوي به ئې او که فقير وي نو قرباني کولای ئې شي (رواه دورمختار)

مسئله بکر غائب وه په سفرکې وه چا ورته د هغه بې اجازې قرباني وکړه قرباني ئې بلکول نه کيږي او کوم کسان ئې چې شريکان دي د هغوی هم نه کيږي (رواه تاتارخانيه)

مسئله که د زيد قرباني قصاب ورته ذبحه کوله او ده ورسره د مددکولو پخاطر پر چړې لاس ايښې وه دلته پر دواړو د بسم الله ويل واجب دي (رواه قاضي خان)

مسئله د قرباني غوښه به درې حصې کيږي يوه حيصه به خيرات کړي يوه حصه به خپلوانو ته ورکړي او بله حصه به خپله واخلې د قرباني پوستکې به خيرات کوي يا به خرڅوي د هغه پيسې به خيرات کړي (رواه بدايع الزايع در ورد)

مسئله که وزه يا غوا بلاربه وختله د هغې قرباني کيږي که بچې ورنه ژوندی ووت هغه به هم ذبحه کړي غوښه به ئې توله خيرات کړي شريکان به ئې نه خوري او که ئې وخوړه بيا د هومره قيمت خيرات کړي (رواه در ورد)

د خوراک او څښاک بیان

خوړل او څښل پر دری قسمه دی فرض مباح او حرام.
۱ دومره خوړل او څښل چی بنده ورنه د مرک نه بچ شی او خپل لمونځ ولاړی وکړی نو دا خوړل او څښل پری فرض دی تر مړیدو پوری خوراک او څښاک بیا ورته مباح دی او لدی زیات خوراک ورته بیا حرام دی. لیکن که سبا ته روژه وه روژی لپاره ئی ځان تکړه کاوه یا د میلمه لپاره ئی خواړه لکیا وه خیردی فرق نه لری (رواه دورمختار و شامی)
مسئله د خوراک شروع کی به اول خپل لاسونه وینځی چی دا یوه سنت طریقه ده بیا به د خوراک په شروع کی بسم الله و علا برکت الله ویل او په اخرکی الحمدالله ویل سنت طریقه ده.
په شروع کی د بسم الله ویل او په اخرکی د الحمدل الله ویل په زوره ویل ضروری ده چی نورو ته تلقین ده چی نورو ته یاد شی هغوی ئي هم ووائی (رواه دورمختار و شامی)
مسئله د اضطرار حالت کی حرام هم سړی ته حلالیږی لیکن په قدر د ضرورت مثلا څوک د تندی مړکیده سوا د شرابو نه بل څه نه پیداکیده یقین ئی وه چی تنده می پری ماتیږی مرک نه بچ کیږم خو صرف دومره به څښی چی مرک نه پری بچ شی همدارنکه د لوږی نه هلاک کیده بی د خنزیر د غوښی هلته بل څه نه وه لیکن دومره د خنزیر غوښه خوړلای شی چی د مرک نه پری بچ شی همدارنکه که د لوږی مړکیده د بل چا مال وه هغه بی اجازی دومره خوړی شی چی د مرک نه پری بچ شی (رواه هدایه و دورمختار)

د نیشی شیانو بیان

شراب بلکول حرام دی او نجس هم دی ولوکه یوه قطره هم وی د شرابو ساتل کورکی خرید فروش ئی شرعا ناروا دی.
شراب په لغت کی د هر شی څښلو ته وائی دلته ورنه مراد نشه او شراب دی که شراب سرکه شول نو دا سرکه پاکه ده خوړل ئی جواز لری ځکه چی حقیقت ئي بدل شو او د شرابو سرکه جوړول جواز لری مکروه ندی (رواه هدایه و دورمختار)
مسئله د شرابو نه جدا کوم شی چی هغه نشه راوړی لکه بهنک افیم چرس وغیره حکم ئی دا ده چی دا شیان ټول نجس ندی دا چی نشه راولی خوړل ئی حرام دی ولوکه یوه

زره هم وی لیکن د ضرورت وخت کی جواز لری لیکن په قدر د ضرورت (رواه دورمختار و شامی)

د زرو او وریښمو بیان

د سرو زرو او سپینو زرو په لوښی کی خوړل حرام دی د زرو قاشقه سلائی قلم مشوانی ناستی چوکی وغیره دا ټول منعه دی هم مردانه او هم ښځی لپاره لیکن د ښځي لپاره د سرو او سپینو زرو استعمال دکانو په ظریعه جواز لری (رواه دورمختار و شامی)
مسئله د دوا لپاره د زرو ورق وغیره خوړل خوزیدونکی غاښ د سپینو زرو په تار مضبوطول جواز لری همدارنکه د سرو پوزه جوړول د ضرورت وخت جواز لری (رواه دورمختار و شامی)
مسئله د پادشاه ملک او قاضی لپاره د ضرورت لپاره د سپینو زروکوته جواز لری خو د یوه مثقال نه زیاته نه وی بعضی دا سنت کڼي لیکن د بل چا لپاره منعه دی
مسئله په‌کوته کی خپل نوم نقش کول د خدای پاک نوم او داسی نور جواز لری ځکه چی د نبی کریم په‌کوته کی نقش د (محمد الرسول الله ص) نوم نقش وه (رواه دورمختار و شامی)

د بدن د صفائی بیان

د نوکانو اخیستل د سر د ویښتانو تراش کول د تخرک او نامه لاندی ویښتان لری کول یا د نارینه لپاره د سر ویښتان تراش کول د بریتو سنت اخستیل په هره جمعه کی یو وار مستحبه طریقه ده که په جمعه کی نه وی اقلاً باید پنځلس ورځو کی حتمی یو واری وی او د څلویښت ورځو ئی اړول مکروه تحریمی دی (رواه دورمختار ، شامی عالم‌کیر)
مسئله نارینه لپاره د سر ویښتان پریښودل او یا ئي تراش کول یا ماشین کول ئی ورته سنت طریقه ده د انکریزانو غوندی سر جوړول مشابهت دی د انکریزانو سره دککری تراش هم فرق نه لری د ښځی لپاره د سر ویښتان ماشین‌کول یا تراش کول یا قیچی‌کول حرام دی په حدیث کی لعنت پری ویل شوی همداسی که ښځه نارینه غوندی ځان جوړکړی یا نارینه ښځی غوندی دا ټول حرام دی (رواه دورمختار و شافی)
مسئله د ننکی ویخته لری‌کول جواز لری یعنی خط جوړولی شی همدارنکه وری زونه

هم اخستلای شی لیکن د هجراکانو (بدکارو) سره ئی مشابهت ونه شی (رواه تاتار و خانیه)

مسئله د بریتو خیریل بعضی بدعت بولی او بعضی ئی سنت بولی پدی طریقه د قیچی کول چی د بره شوندی د بره غاړی سره برابری شی سنت دی اوکه بریت د دواړو ډډو نه پاتی وی فرق نه لری (در و رد)

مسئله د ږیری تراش او پری کول منعه دی البته که د یوه موټي ئي ږیره اوږده وه د یو موټي نه که زیاته وه پری کولای ئی شی د چلکار (لاندی شوندی لاندی وړه ږیره) د خوا او شا ویښته لری کول علماو بدعت ویلی دی

فایده شیخ عبدالحق محدث دهلوی د مشکوة شریف په شرحه کی فارسی ژبه کی داسی ویلی دی لکه حلق کردن لحیه حرام است / و روش / افرنج و هنوز وغیر هم است وکذاشتن به قدر قبضه واجب است و انکه ان را سنت کویند به معنی طریقه ملوک در دین است یا به جهت انکه سبوت ان به سنت است.

ترجمعه د ږیری خرییل حرام دی دا طریقه د فرنکیانو یهودیان وغیره وه په قدر د قبضی ئی پریښودل واجب دی ځکه چی په حدیث شریف کی راغلی چی امر ئی واجبو سره دلالت کوی ولوکه بعضی احادیث ئی په سنتو باندی تصدیق کوی (رواه اشعة المعاد باب السواک کتاب طهارت ۱۲۸)

مسئله د زینت پواسطه د سپینو ویښتانو ویستل مکروه دی د مجاهد لپاره د دښمن روعب اچولو په خاطر مستحبه طریقه همدارنکه ورته اوږده ویښتان پری شودل هم مستحبه طریقه ده (رواه در ورد)

مسئله د تخرک د ویښتانو تراش کول فرق نلری لیکن ویستل ئی بهتر دی همدارنکه د نامه لاندی ویښتان به نارینه تراش کوی او زنانه به ئي په کوتو شکوی باسی یا به ئی په نوسی باسی تراش کول ورته جواز نلری ویستل یا شکول ئی سنت طریقه ده (رواه ردمختار و شرح تنویر)

مسئله نوکان باید په ترتیب لری کړل شی لکه اول به د ښی لاس د مسواک کوتی نه شروع کړی په غچه کوتو به ئي ختموی بیا به ئی د چپ لاس غچی کوتی نه شروع کړی په غټه کوته به ئي ختموی په اخرکی به د شی لاس غټه کوته نوک اخلی د پښو د کوتو د ښي پښی د غچی کوتی نه به ئی شروع کوی په ترتیب به ځی د چپی پښی په غچه کوته به ئی

ختموی.

د نوکانو پری کول په غاښو باندی مکروه دی همدارنکه په جنابت کی هم د ویښتانو خریل او د نوکانو اخستل وغیره مکروه دی (رواه در ورد)

د غیبت بیان

مسلمان ته غیبت کول حرام دی دا په کلام ربی ثبوت شوی ده او غیبت دی ته وائی چی د یو مسلمان ورور ناکاره خبره بیانوی که هغه ئی واوری بده پری ولکیږی دی ته غیبت وائی که چیری هغه خبره په هغه کی بیا نه وی دا یو بهتان دی چی پری ولکاوه.

تنبه: غیبت کول کناه کبیره ده د قیامت په ورځ به د غیبت کوونکی نیکی غیبت کړل شوی ته ورکیږی مسئله د بعضی کسانو غیبت جواز لری لکه ۱ یو سړی لمونځ اودس کوی او روژه نیسی لیکن خلکو ته په لاس یا ژبه ضرر رسوی نو د هغه غیبت بل ته جواز لری پدی خاطر چی د ده په په تظاهر دوکه نشی بل دا چی پادشا باندی بد ویل چی ده ته ئی زجر ورکړی وی جواز لری.

۲ یو سړی په ښکاره ناجائزه کارونه کوی د داسی شخص ناجائزه کارونه شکاره کول جواز لری بلکه ثواب لری او که هغه ئی په پټه کول نو بیا به ئی شکاره کوی.

۳ زید خیانت کر سړی دی بکر د عمر نه مشوره غوښته چی زه د زید سره معامله کوم نو عمر به هغه واقعیت وائی دا هم ښه خبره ده.

۴ اعتقاد چی د شریعت نه خلاف وی مبتدیع وی د هغه حال نه بل اکاه کول جائز دی.

۵ حاکم ته فریاد کول چی فلانی ورسره بد کړی دی پدی کی هم بدی نشته (رواه در ورد)

مسئله د مجهول سړی غیبت جواز لری چی بل پری پوه نشی لیکن که پوه شه ویونکی نوم واخیست دا غیبت شو (رواه در ورد)

د سلام اداکولو بیان

د سلام اداکول سنت موکد دی او جواب ورکول سلام ته واجب طریقه ده سلام به په لېږ په زوزه اچول شی چی بل ئي واوری او که سړی کوڼ وه باید د ژبی او شونډو خوزولو ئی پوه کړی (رواه در ورد)

مسئله چا سلام پر یوه جماعت واچاوه نو یو شخص به جواب د سلام ورکوی (رواه در ورد)

مسئله که چا وویل چی په زید ځما سلام وایه پدی شخص د سلام رسول واجب شول که زید ته سلام ورسیده ده ته هم جواب واجب دی.

مسئله تلونکی به په ناست سور به په پیاده سلام اچوی وروکی به په لوی سلام اچوی او لږ به ئی په ډیرو اچوی.

مسئله داسی ځایوکی چی څوک خطبه وائی په لمانځه ولاړ وی تلاوت کوی اذان یا اقامت کوی طعام خوری څوک په بولوناست وی اودس کوونکی باندی په دینی تدریس ناست وی اجنبی ښځو باندی په فسق فجر څوک ناست وی وغیره باندی سلام اچول ښه ندی.

د ستر بیان او مسائل

د نامه لاندی تر زنکنو پوری عورت دی نور د سړی هر ځای ته نظر کول جواز لری.

همدارنکه د ښځي هرځای ته نظر کول د بلی ښځی لپاره جواز لری سوا د نامه لاندی تر زنکنو پوری لیکن مسلمانه ښځه به د بدکاری ښځی نه ځان ساتی ځکه بدکاره ښځه د سړو سره د هغی حال بیانوی فتنه ورنه جوړیږی همدارنکه د کافری ښځی حیثیت د مسلمانی ښځي لپاره د اجنبی نارینه لری (رواه دورمختار)

مسئله کومه ښځه چی د سړی محرمه وی یعنی د هغی نکاح تل ورسره حرامه وی په نسبت سره یا سبب سره د هغی مخ سینی مټ او پنډی ته نظر کولای شی لیکن کیدی شا او اورنو ته ئی نظر نه شی کولای (رواه دورمختار)

مسئله کومه ښځه چی د سړی منکوحه وی یا ئي مینځه وی جماع ورسره کولای شی هرځای بلکه اندام مخصوصه ته کتلای شی لیکن اندام خصوصه ته کتل د سترکو دید کموی او هیره سړی ته راولی (رواه دورمختار و شامی)

مسئله اکرکه د ښځي مخ عورت نه دی بلکه علما کرامو د فتنی د پیداکیدو د وجی فتوا ورکړی ده او د نامحرمو ته ئی د مخ شکاره کول منعه ضرورکڼلی ده بلکه د ښځي یو ویښته هم نامحرم ته جواز نلری چی وئی وینی پدی وجه ئی د سر دکمنځولو ویخته او د نوکانو د ښخولو حکم کړی چی نامحرم ئی ونه وینی او نظر ئی پری ونه لکیږی همدارنکه د هر

ریشته دار لکه د تره ځوی د ماما ځوی د ترور ځوی د عمه ځوی وغیره چې د هغې ورسره نکاح خیږی ستر او پرده ورته ضروری ده.

همدارنکه د ښځی د خاوند کوم رشته دار سوا د پلار او نیکه نه نور ټولو نه پرده ضروری ده.

مسئله په حدیث شریف کی راغلی چې د داسی کسانو کورته تک او راتک ناسته ولاړه کی د فتنی خطره ډیره لیدل کیږی او لیدل شویدی.

همداسی د خصی ایزک او مخنص ته هم پرده د ښځی ضروری ده او هغه ښځه چې بوډی وی د هغې لاس او مخ ښکاره کول فرق نه لري (رواه دورمختار و رد)

مسئله په شرعی عذر کی مثلا د ښځی مټ زخم وه ډاکټر صرف هغه لیدلی شی او ضرورت کی لاس وروړل هم شی همدارنکه قاضی کولای شی چې د ضرورت وخت ورته وکوری مسحه کولای ئی نشی همدارنکه کله ځوک کومه ښځی سره غواړی نکاح وکړی صرف کتلای ئی شی لیکن په سنت طریقه نه د شهوت د وجی نه همدارنکه دا ئی کولای شی چې د ضرورت وخت د ښځي اندام مخصوصه کتلای شی لاس ورداخل کولای هم شی (رواه شرح تنویر)

د رشوت اخستلو بیان

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چې په رشوت ورکونکی او رشوت اخستونکی الله ﷻ لعنت ویلی دی بل ځای بیا نبی کریم ص فرمایلی چې رشوت ورکونکی او اخستونکی واړه دوزخیان دی.

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چې کوم قوم کی سود رواج وی الله ﷻ په هغوی قهطی راولی او کوم قوم کی چې رشوت رواج وی هغوی کی تل دښمن لخوانه ویره وی.

په حدیث شریف : کی بیا راغلی چې څوک د چا سپارش کوی او پدی سپارش کی ده ته څه رسیږی بیا هغه دی قبول کړی نو دا شخص د دوزخ یوه دروازه کی داخل شو (رواه مشکوة)

حدیث شریف : نبی کریم ص فرمایلی چې د قیامت په ورځ به د سړی خپل اندامونه کواهی ورکوی لکه چا چې په سترکو څه لیدلی وی په غوږو ئی اوریدلی وی په لاس ئی څه

کړی وی په پشو ورغلی وی په ژبه ئی څه ویلی وی همدارنکه ټول اندام به شهادت ورکوی هلته بیا انکار او بهانی بلکول فایده نلری.

حدیث شریف : په حدیث شریف راغلی چی څوک تل سبحان الله الحمدالله و الله اکبر یا نور تسبیحات وائی نو دا تسبیحات به د قیامت په ورځ د ده اندامو ته قوت ورکوی او پردی شخص به‌کواهی ورکوی (رواه مشکوة او مسلم)

جنیات څو قسمه دی

دنیا کی دری قسم جنیات موجود دی ۱ د مار لړم او چینچو په شکل ۲ هوائی جنیات دی چی هوا کی ځی او راځی ۳ هغه جنیات دی چی د انسانانو غوندی حساب‌کتاب ثواب او عذاب‌کی شامل دی.

اول چی د مار لړم او چینچیو غوندی دی هغوی مغزونه لری لیکن نه پوهیږی سترکی لری وینی نه او غوږونه لری اوری نه.

دوهم د انسان په شکل دی لیکن روحونه ئی د شیطان په شکل دی.

دریم قسم د فرشتو په شکل دی هغه بیا جنتی هم دی.

حضرت یحیی ع ابلیس ته وویل چی د انسان باره‌کی څه خیال لری ابلیس ورته وویل او انسان ئی په دری قسمه ورته معرفی کړو.

۱ استغفارکوونکی / مونږه غواړو چی دوکه ئی کړو بیا هغه توبه وباسی د مونږه خواری عبث کړی.

۲ یو قسم ماشوم غونده / دا قسم مونږه ژر تیر باسو لاس مو پری بر دی هر څه پری کولای شو.

۳ تقوا داره انسان / هغه تاسو غوندی دی څومره چی پری خپل وس وکړو هغه‌کمراه کولای نشو.

د سکندر کبیر یا ذوالقونین قصه

مجاهد رحمت الله فرمائی چی د ځمکی پر مخ څلور پادشاهان تیر شوی چی په ټول جهان ئی پادشاهی کړی ده چی په هغوی‌کی دوه مسلمانان وه لکه حضرت سلیمان ع او ذوالقرنین وه او په‌کفارو‌کی یو ئی نمرود وه او بل بخت نصر وه.

پنځم حضرت امام مهدی صاحب ده چی اخره زمانه کی به دنیا ته ظهور کوی په ټولو به حاکمیت پیداکوی.

یادونه د ذوالقرنین په نبوت کی اختلاف دی د ذوالقرنین اصلی نوم سکندر وه چی پلار ئي د نجوم لوی عالم وه ده یوه شپه خپلی ښځی ته وویل چی هغه ستوری فلانی ځای ته راغی نو ما به ویښ کوی اوس زه ډیر ستړی یم بیدیږم کله چی هغه ستوری فلانی ځای ته راغی زه او ته به جماع وکړو نو الله جَلَّ جَلَالُهُ به ما او تاته یو داسی ځوی راکړی چی هغه به تر آخری زمانی ژوندی وی دی وخت کی د ده دا خبره ترور ئی شاته ولاړه وه وائی وریده کله چی د سکندر پلار ویده شو نو د ښځی ئي هغه خبره د یاده ووتله لیکن دا چی ترور ئی چی هغه ستوری ته متوجی وه هغه ستوری چی هغه ځای ته راغی دی خپل خاوند جک کړو جماع ئي ورسره وکړه حامله شوه د هغی ځوی چی پیداشو نو نوم ئی خضر ع پری کیښوده. کله چی د سکندر مور اسمان ته وکتل کوری چی هغه ستوری چی خاوند وظیفه ورکړی وه هغه ستوری د هغه ځایه تیر شوی وه خاوند ورته وویل چی ولی دی ویښ نکړم ښځی ورته وویل چی ما ته حیا راغله جرئت رانه لاړه بیا ئي ورته وویل چی دا واری فکر ونیسه که چیری دا بل فلانی ستوری فلانی ځای ته راغی ما به حتمی ویښوی نو ښځی هسی وکړو خاوند ئی ویښ کړو جماع ئی چی وکړه الله جَلَّ جَلَالُهُ ورته ذوالقرنین خوی ورکړو.

لیکن دا چی د سنکدر پلار چی د نجوم علم پواسطه ئي د هغه ستوری د حکمت باره کی ۴۰ کاله انتظار ویستلی وه په دی امید چی پدی شپه به زه کورداری کوم ما ته به الله جَلَّ جَلَالُهُ خضر ع غوندی ځوی راکړی او هغه به تر قیامته ژوندی وی لیکن ښځی ئي دا امید ورته د خاورو سره خاوری کړلو (رواه حیات الحیوان)

د تعلیم اداب

په تعلیم کی دری شیان ډیر ضرور دی چی د تعلیم په شروع باید وویل شی لکه ۱ د تعلیم فضیلت ۲ د تعلیم مقصد ۳ د تعلیم اداب دی.

۱ د تعلیم مقصد / دا ده چی مونږه د ښو اعمالو په قیمت او فضیلت پوه شو او د بدو اعمالو په ضرر او نقصان باندی ځانونه پوه کړو زمونږ او ستاسو زړونه د الله تعالی د کلام پاک او د نبی کریم ص د احادیثو نه اثر واخلی او په زړونو کې مو پوره د دین غوښتنه، شوق او استعداد پیداشی

۲ د تعلیم فضیلتونه / د تعلیم فضیلتونه بی شماره دی دلته به دوه یا دری فضیلتونه ذکر کړو لکه

الف / حدیث شریف : دی نبی کریم ص فرمایلی تاسو چی کله د جنت په باغچو تیریږی نو په هغه کی وڅری صحابه کرامو عرض وکړو چی ای د الله ﷻ رسوله د جنت باغچی څه شی دی نبی کریم ص ورته وفرمایل چی د جنت باغچی د علم مجلسونه دی

ب / حدیث شریف : نبی کریم ص بل ځای فرمایلی دی چی د یوی دینی خبری اوریدل بهتر دی د یو کال عبادت نه

ج / حدیث شریف : یوه ورځ نبی کریم ص د ذکر او تعلیم پر دوه حلقو تیریده وئی فرمایل چی دا دواړه د خیرکارونه دی لیکن د تعلیم کار غوره ده دی مبارک پکښی کناست

د / حدیث شریف : یوه ورځ نبی کریم ص ابوذر غفاری ته وفرمایل چی سبا لاړ شه ته یو ایات د قرانکریم زده کړه نو دا تا ته د سلو رکعتو نفلو نه بهتر دی اوکه یو باب د علم دی زده کړو دا درته د زرو رکعتو نفلو نه درته بهتره دی.

۳ د تعلیم اداب /کله چی د تعلیم حلقه کښیناستو اول باید اودس ولرو په اوداسه کینو خوشبوئی ولکوو د قاعدی په شکل کینو د تعلیم د حلقی اداب مراعات کړو.

متکلم ته غوږ ونیسو او خبری په غور واورو چپ کینو په تعلیم کی سوال ونه کړو یو د بل شاته کینو کله چی متکلم د الله ﷻ نوم اخلی باید جل جلاله ووایو اوکه د نبی کریم ص نوم واخلی درود شریف یا صلی الله علیه وسلم ووایو اوکه د صحابه کرامو نوم اخلی رضی الله عنه اوکه د امامانو محدیثنو علما کرامو یا مشائخو نوم واخستل کیږی رحمة الله علیه او که د ازواج مطهراتو نوم اخستل کیږی رضی الله عنها به وایو .

د مشوری بیان

په مشوره کی هره ټولنه مطابق د خپل مسلک او خپل هدف لپاره مشوره کوی په مشوره کی هم دری شیان ضروری دی ۱ د مشوری مقصد ۲ د مشوری فضیلت ۳ او د مشوری اداب دی.

۱ د مشوری مقصد مثلاً د دین په باره کی نیکه مشوره کوو چی د دین په احکامو ښکه خپل ځان پوه کړو ښکه ئی بل ته ورسوو تر څو د دین احکام او د شریعت محمدی طریقی پر خپل ځان کور ماحول او ټولنه کی عملی کړو.

۲ د مشورې فضیلتونه مشوره هم په هر کار کې ډیر فضیلتونه لرې لکه ۱ الله تعالی مشوره کول د نیکو بنده کانو صفت کڼلی دی لکه (وامرهم شورا بینهم) یعنی د دوی کار په مشوره سره وی بل ځای نبی کریم ص ته اللهﷻ فرمائلی چې د خپلو صحابه کرامو سره مشوره کوی (وشاورهم فی الامر)

فایده د مشورې فایده دا ده چې په خلکو کی مینه محبت او الفت پیداکوی امیر او مامورین د شیطان د شر نه مخفوظ وی هر ملکری دین کی فکرمن جوړیږی که مشوره کی څه خبره راځی یو په بل ملامتی نه راځی.

۳ د مشورې اداب په مشورې کی د هر یوه شخص مقصد باید د اللهﷻ رضا وی په مشورې کښې اول باید امیر وټاکل شی هغه به د هر یوه رایه اخلی اخر کی به کومه غوره مشوره چې لازم بولی هغه به ټاکی دوهم هر ملکری نه به رایه اخلی دریم د مشورې موضوع به معلوموی څلورم د هر ملکری رایه به استقبالوی پنځم امیر چې د چا رایه وانه خیسته یا ئی د هغه په رایه نظر ورنه کړو هغه باید خفه نشی شپږم افراد به خپله رایه اسرار نکوی اوم یو د بل رایه به نه ردکوی اتم د امیر رایه کی د اللهﷻ او د هغه رسول نافرمانی نه وی نهم که چیرې څوک د مشورې ماتول غواړی باید د ټولو مشوره ماته شی.

د دولس اوصولو عملی کول

پر څلورو کارو باندی باید ځان عادت کړو لکه ۱ په تکبیر اولی باندی ۲ په ذکر باندی ۳ په تهجدو باندی ۴ د امیر په اطاعت باندی

پر څلورو کارونو عادت باید په قدر د حاجت وکړو ۱ د خوراک کول ۲ د خوب کول ۳ خبری کول ۴ او د جومات نه بیرون وتل

دا څلور کارو ته باید بلکول ونه کړو لکه ۱ سوال کول ۲ طمعی کول ۳ اسراف کول ۴ او د چا شی بی اجازی اخستل

کرام الکاتبین

اللهﷻ د هر بنده لپاره دوه فرشتی په نامه د کرام الکاتبین مقرر کړی دی چې یوه ئی په ښی اوږه قرار لری کله چې بنده نیک عمل وکړی دفعتا ئی هغه خپل دفتر کی لیکی دفعتاً ئی لیکی

بله په چپه اوږه قرار لری نوکله چی بنده بد عمل انجام کړی نو دا مهربانه فرشته د بنده دا بد عمل د ورځی تر اخره نه لیکی پدی خاطرکه دا بنده توبه وباسی بل د الله ﷻ رحم اوکرم دی چی په خپل کلام کی فرمایلی چی د بنده د یوه نیک عمل بدله کی لس چنده نیکی درکوم او د یوه بد عمل بدله یو په یو ده

کرام الکاتبین د بنده د نیکو اعمالو او بدو اعمالو نه یو لوی دفتر جوړ وی د قیامت په ورځ به د غاړکی په شکل غاړه کی پروت وی د هر ښه عمل لکه د لمانځه روژی صدقی او نورو ښو ښو عملونو همدارنکه د بدو اعمالو لکه غیبت زنا وغیره هر یو ځان ځان ته یوه یوه پاڼه ورته لکه د امیل غوندی غاړه کی پروت وی د حشر په میدان به د هر عمل ځواب ورکوی او د بدن هر غړی به پری شاهدی ورکوی انکار به هم کولای نشی (ومن الله التوفیق)

Download from:aghalibrary.com